

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

SİYASİ

DERGİ

SAYI: 41

500.000 TL.

MART 2000

Gerçek yaşamda seyirci yoktur

ISSN: 1301-9163

Merhaba,

Uzun ve zorlu ama bir o kadar da onurlu ve güzel vurgusunu öne çıkardığımız yürüyüşümüzün kırkinci sayısından bu yana tam tamına beş ay geçti. Dergisiz geçirdiğimiz bu beş ayın elbetteki sonları ve meraklıları olacak; eleştiriler ve şikayetler kulakları çarpacak; hesabı ve muhasebesi yapılacak; tahlil ve dersleri ortaya konacak ve en çok da bugünden yarına, yarının bugüne yasayın dünyasına ait izleri, renkleri, varlığını barındıran etkileri aranacak, sorulacaktır haklı olarak. Dergimizin yayın yaşamında boşluk oluşturan bu kesitin kuşkusuz eleştirisini derinleştirmek, yaşamını silikleştirecek çözüm gücü etrafında daha sıkı kenetlenmek gerekiyor.

Biz içten ve içtenlemeden, ayrıca aradan sonra, büyük bir sevgi ve coşkuyla biraz da geçmiş olmanın hüznü ve özürüyle merhaba diyoruz. Böylesi durumlar ve geçişmeler karşısında yinelenerek bir nevi örtük bağışlanma ve hoşgörülme de içeren açıklamayı yaparak bir çırpıda sıyrılmayı düşünmüyoruz. Evet hiçbir çalışma, faaliyet ideal, mükemmel, dört dörtlük koşullardan başlamaz. Her zaman için verili başlangıç koşulları vardır. Yürüme ve çalışma da bu verili koşullardan ve bulunan yerden başlar. Sorun bu verili koşullar içinde belli bir hazırlık devresinden sonra optimum bir noktadan başladuktan sonra, bilinçli, ısrarlı, iradi bir çaba harcamayla söz konusu ideal koşullara mümkün olduğunca yaklaşmaktır. Bu ortam ve süreçte güç olacak ama imkansız değil. Hele devrimci bilinç, devrimci irade karşısında hiç zor olmasa gerek...

Devrimci bilinç kötümserliğe kapılmamalı, günümüzün olay ve olgılarının o büyük tarihsel akışa kan veren kahçı yanlarına bağlanmalı; coşku ve umudun kaynaklarından biri haline getirilmelidir. İnsanlık en koyu karanlıklarda bile düşlerini, umutlarını koynunda besleyerek, sıcaklığını, tazeliğini yitirmeden taşıdılar bugünlere. Yürüyüşün sorunları korkutmamalı; soru ve sorunların hangi ze-

minde çözüme anlayışı ve yaklaşımıyla ele aldığı önemsenmeli ve üzerinde durulmaya değer görülmelidir.

Bu sandırın, 40 sayısını geride bırakmış bir derginin meşrebine uygun düşme de durumu açıkça ortaya koymak bizden bir şeylen eksilmez. Tam tersine açıkça konuşmanın faydası vardır ve doğru olan da budur. Hazırlık fikrinin ete kemiğe büründürülmediği koşullarda haliyle boşluklar olacaktır. Bunu önlemenin ve garantilemenin yolu başta kişilerden başlayarak her düzeydeki çalışma ve ilişkileri hayatın canlı toprağına sirmekten geçtiğini iyi kavramalıyız.

Çözülmesi gereken sorunda yoğunlaşırsak, dergimize ilişkin değer ve gereklilikler siyasal-kültürel doğrultusunda nitelik ve özellik kazanarak yetkinlik kazanacak: devrimci ve emek güçlerini birleştirici, bütünleştirici ve ortak kanala aktırıcı işlevini daha da yaratıcı biçimde yerine getirmeye çalışacaktır. Bu amaç ve hedeflerini dil ve söylem oyunlarına soyunmadan ve buyurmadan, sosyalizmi zihniyet dünyasıyla sınırlayıp "yeni dil" içine hapsetmeden yapmayı ve hayatı, mücadeleyi daha çok siyasallaştırmış bir düzeyde algılayıp yayın yaşamını zenginleştirme gayretinde olacaktır.

Mevcut düzenden ve rejimden gelen baskı ve saldırıları anlamaya çalışalım. Bu onların "rutin" işleri arasındadır. Herkes de biliyor ve görüyordur bunu.

Bize yazarak, gelerek, arayarak... moral, direnç veren, sevgi aşılayan okur, yazar, kısaca bütün canlarımıza bu daracak yerden de olsa altını çizerek teşekkür etmek istiyoruz. Bütün canlarımızı temsilen en yaşlı ama yürekleri genç ve en küçüklerimizden ama yürekleri kocaman ikişer isim belirterek; bir sonraki sayıda buluşmak üzere diyoruz. Devrimci dostumuz sevgili Yılmaz Elmas ve Avustralya'dan sevgili arkadaşımız Mustafa Demirebilek, yedi yaşındaki Süleyman Cihan Kora ve Hacer Şahin şahsında kucak dolusu selamlar, sevgiler...

Kapak resmi: Rafael Gamet: Monte negro'nun "Akşamı Kemanı" adlı tablosu

UZUN YÜRÜYÜŞ

MART 2000 SAYI: 41

(Ayda bir çıkar) Fiyatı: 500.000 TL (KDV Dahildir)

İÇİNDEKİLER

Gerçek yaşamda seyirci yoktur.....	2
8 Mart; mücadelede çağrı.../Meral BAHAR.....	4
Cezaevleri ve hilce tipi.../BAYRAM KAYA.....	7
İki taktik.../Muzaffer ORUÇOĞLU.....	14
Dünün bugünün... sorunu/UMUT ŞENGÜL.....	16
Newroz'la yeniden.../D. Ali ÖZCANDAN.....	22
Verilerin anlattığı kadın.../Temel DEMİNER.....	23
Devrimciler haklıdır/Mehmet YEŞİLTEPE.....	30
Onlara/ M. Ertan MELSİM.....	34
İnsan hakları ihlalleri / Sibel ÖZBUDUN.....	36
Söyleşi/ Davud ALADAĞ.....	41
İkilem iklimi/ Ozan VELİ.....	53
Olumluluklara.../Cevdet GÜNDEMİR.....	54
Hizbul-vahşet mi?/ Muharrem YILMAZ.....	57
Hep yaşayacaksınız/ ÖZGÜR İSPİR.....	62
Odkuyusunda bir ayna/ Sinan KUTLU.....	63

TOHUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: CİHAN ŞAN Adres: İstiklal Cad.

Turnacıbaşı Sok. Çeşme Han

No: 21/3 Beyoğlu / İSTANBUL

TEL: (0212) 245 54 24 FAX: 245 43 70

Dizgi: Tohum Basım Yayın

Baskı: Berdan Matbaacılık

Avusturya İrtibat Adresi:

B. KAHRAMAN
Enns gasse 21/33
1020 Wien
AVUSTURYA

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 9.000.000 TL	Yurtiçi: 4.500.000 TL
Yurtdışı: 100 DM	Yurtdışı: 50 DM

Hesap Hesabı: Hayati GÜNGÖREN, T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 736293
Pound (İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Şub.: 3179668
Mark (Almanya) Hesabı/ Beyoğlu Şub.: 3179670
VAKIFBANK/Silin Hesabı/Beyoğlu Şub.(026)4025512

"Gerçek yaşamda seyirci yoktur."

Bir bütünün ayrıntıları, küçük parçaları, özel yansımaları vardır yaşamda. Doğa ve toplum yasalarının çeperi dışında yalıtılmış hiçbir hareket, harekete katılmayan hiçbir varoluş söz konusu değildir. Oluşmuş niteliklerin ve tanımlanan bütünlerin binlerce, milyonlarca özel gelişmeden ve katılımdan oluştuğu; insanın özel ve genel yaşamında bu katılımın daha da hayati ve sürekli olduğu bilinir. J. Fuçik'in, bugünlerde daha da anlam zenginliği kazanarak dediği gibi, "gerçek yaşamda seyirci yoktur... herkes katılır yaşama" sözünü düstur edinerek rollerimizi kendimiz, kendi lehimize sahiplenip kullanalım.

Toplumsal yaşama katılmanın yokluğu değil çeşitliliği, aktif ya da pasif roller üstlenmenin biçimleri vardır. Dünyayı ablukasına alan emperyalist-kapitalist sistem, milyonların, büyük çoğunluğun beyinlerine bir virüs gibi seyircilik kültürünü aşılamada en gözde araçlarını kullanarak çürütmüş düzenlerini, suskunluğumuz ve seyirciliğimiz üzerinden sürdürmenin ince ve bilimsel(!) hesaplarına huz vermiş; yeni binyılın planlarını şimdiden laboratuvarlarına taşımış durumdadırlar.

Dayatılan bu seyircilik kültürü sayesindedir ki; devasa zulüm, sömürü örgütlenmesinden başka bir şey olmayan IMF çadırını alıp Ankara'nın göbeğine kurmuştur. Emperyalistler, yüzyılın son zirvesi olarak adlandırılan AGİT'i rahatça ve huzur içinde İstanbul'da yapmışlardır. Yoksa Türkiye'ye olan aşklarından değil. IMF neredeyse evimizin içindeki oturma yerlerini, sofradaki soğanın boyutunu, tuttuğumuz elin adını, tuvaletimizin ebatlarını belirleyecek ve kimse bunun farkında olmayacak! Başta ABD emperyalizminin yüksek perdeden döktüğü "insan hakları" "barış" "demokrasi" naraları ve pozları atacak, kimse de tınmayacak!

Bu devasa barbarlık, uşaklık kül-

türünü öylesine popüler ve sevimli hale getirdiler ki, hakim sınıflar cephesinde en tutucu vatansever-milliyetçileri(!) Clintonların eline ayağına kapanacak ve emekçilerin bedenleri yerlerde coplanarak, sürüklenerek uşaklıkta kusur edilmediği efendilerine gösterecek, ama herkes halinden memnun olacak!

Zayıfın, kadının, çocuğun mazlumun, azınlığın ve bilcümle tüm ezilenlerin acıları, suskunluğun katılığından, duyarlılığı dumura uğratılmış çoğunluğun seyirliğinden alıyor biraz da. Bu seyirliktir ki en aktif kitleyi, en pasif konumda tutarak, seyirliğin en kapsamlı eylem(sizliği)ni yaşıyor. Bilinen bütün sömürü ve baskı kaleleri, insan denilen yığın büyük çoğunluğunu seyretme eylemi içine çekerek varlığını korumuştur ve yine onların kahredici gücüyle yıkılmışlardır. Modern dünyanın koşulları içinde yaratılan en büyük olanaklar, teknolojik üstünlükler, kitleleri seyirlik noktasında tutmanın işlevselliğiyle kodlanmıştır. İşte bu yüzden iyiyi kötü, kötüyü iyi, olmaması gerekeni olması zorunlu gereklilikler gibi kabullen-dirmeyi de başarmışlardır. Bu kabul, suskunluk ve seyirlik olarak yerini bulmuştur zihinlerde.

İşsizlik ve gelir dağılımının dengesizliği, kapitalizm tarihinde en üst zirvesine gelmişken, emperyalist sermayenin giemediği bir tek toprak parçası bulunmazken, pazar ve kâr kültürünün insanı hamur teknelerinde yoğurulan hamura çevirirken, seyircilik etmek insanın kendi eliyle kendisini kurşuna dizmesinden başka bir anlam gelir mi?

Kâr uğruna yağma edilen doğanın katledilmesine, asalakların ve düzen bekçilerinin çoğunluk emekçi kitleyi kuzu postu gibi yerden yere vurmasına, spekülasyon sermayenin mezarlık yılanları gibi çalışan insanı kemirmesine seyircilik rollerimizin, edilgenliğimizin payı yok mudur?

Bu dünya hem sömürgeci, yağmacı, hükmedici hayvani barbarlıklara tanıklık etti; hem de kendi tarihçesinin ak sayfalarına doğan güneşi gördü. Geçen yüzyılın tarihçesi, en parlak sayfalarına Fransız devrimini, Paris Komününü, Ekim Sosyalist devrimini, Çin devrimini kaydedip tanıklar; karşı-devrimlerin, kanlı sermayelerin ahırlarında semirerek zor kalelerinin eriştiği en yüksek gücü simgeleyen Nazilere, Franko ve Mussolini'ye, Pinoşe ve netekim paşalara da tanıklık etti. Yani bir yanda serpilip uluslararasılaşan sermaye, öte yanda kendi gücünü toplumsal üretim içindeki konumundan ve yaratıcı-yıkıcı emeğinden alan işçi-emekçilerin çatışmasından, kavgasından yeni Ekimleri, yeni Çin devrimlerini rahminde taşımaktadır tarih. İşte o zaman tarihin ak alınlarına daha büyük güneşler doğacaktır.

İşçi sınıfı ve ezilen emekçiler kendi güçlerinin bilincine varıp onu bir ateş dalgası haline getirdiklerinde burjuvazi ürktü, telaşlandı, paniğe kapılarak karşı ataklara geçti. Ekim devrimi koca bir yıldız gürzü gibi patladığında Çarlığın ve tüm barbarlığın heyninde, soluğu kesildi egemenlerin. Sonra bir bir kırılınca zincirin paslı halkaları, emekçiler gül goncaları gibi ışıldadı karanlıklar içinde.

İşte her insan bu olgular içinde kendi rolünün hükmünü gördü ve dirildi. Asrın son çeyreği bir yıkım alanı ve güçlü burjuva cephelerin doğmasına tanıklık ettiyse de, bu yeni karşı gelişmelerin de zeminini hazırladı. Burjuvazinin ihtişamla ayağa kalktığı dönemde, insanın varlığı daha bir silikleştirilerek, Nisan yağmurlarında yere inen sisin geçici etkileri gibi kapattı bilinçleri. Ama unutulmamalı ki her Nisan sonrası Mayıs'tır ve kavgacı çiçekleri berrak bir güneşe ve onun atlası gibi duran mavi sonsuzluklara dayar başını.

İnsana önce insanca kültür

aşlamak gerekiyor bu sırada. Teknolojik gelişmeler kullanılarak makayalanmaya çalışılan kapitalist barbarlıklar, tüm çürümüşlüğüyle insan yaşamına giderek doğadaki tüm canlı yaşama kastetmeye daha da hız vermiştir. Buna karşı durmanın ve yaşamı yeniden üretip kurmanın yolu, bütün bunları bilincin ve bilimin süzgecinden geçirip, insanı ve doğayı kurtaracak büyük devrimci pratiklerin doğurganlığına olan sevdâyı büyütmekten, değişim ateşiyle tanıştırmaktan geçiyor. Bu dünya gezegeninin yok oluşunu da engelleyecek tek etkili yoldur.

İşte günün dayatılan seyir kültürüne karşı bu değişim-dönüşüm ateşini, iradesini, cüretini iyi özümsemek ve dillendirmek gerekmektedir. Herkes buna durduğu yerin niteliğine uygun olarak katılır. Sokakta dilenen çocukların, satılan organların, açlığın, işsizliğin, sürgünün, tüm anti demokratikliğin, ulusların, azınlıkların kıyından geçirilmesinin gerçek sorumluları arasında bu suskunluk, edilgenliğimiz yok mudur? Çoğunluktaki seyirlik değil midir?

Gelinen noktada aydınlanma, bağımsızlık, insanileşme kısaca özgürleşme ateşini daha bir harlamak, geçmiş yüzyılların anlamlı cüretkarlıklarını yeniden ve daha gelişmiş biçimiyle yürüyüşlerimize yedirmek; sessizliğin ve seyirin arzındaki devrimci sıyrılmaları tanımlamak; sosyalizmin, insan yaşamında ve manevi dünyasında insanileşmenin temel gereği olduğunu daha güür haykırmak zorundayız.

En çok da karanlık ve geri dönemlerin gözde modası olan ve son üstelemede seyirliğe çıkan, devrimci radikalizmin eksikliklerini, hata ve zaaflarını dil ve söylem oyunlarına boğan ve buradan kendilerini varetme gayretkeşliği de bu seyirlikten beslenmiyor mu? Bu aynı zamanda kapitalist kültürün dibe vurmuş sol versiyonudur ve burjuvazinin ömrü oranında varlığını sürdürecektir.

Kapitalizme, faşizme, emperyalizme ve gericiğe karşı olan tüm devrimleri gözlemlemek, ittifak ve birlik kültürünü geliştirerek devrim-

ci olana çağır açmak, güç katmak, her zamankinden daha çok dayatıyor. Kendi kabuğunu kırabilen insan, toplumsal varlığını farkedebilen, yaşama katılımını anlamlandıran, köleliğini bayağı bir gurur abidesi gibi boynunda taşımaktan incinen, başak sansı gibi gülümsemeye başlayan kişilikler insan haline gelebilir. Kabuğunu kıran bu bilinç, devrimci etkinliklerin çeşitli biçimleriyle muhalif ve alternatif radikalizmin şekillenmesiyle daha üst boyutta kendisini üretecektir. Ama bunun kolay olmayacağı, burjuvazinin en gözde araçlarını devreye sokarak her geçen gün daha üst boyutta insan ruhunu ve bilincini esir alarak kendi sultasını sürdürmeye çalıştığını da biliyoruz. Daha çok uzun yürüyüşlere gereksinimimiz var. Çağrılıları derlemek, deneyimleri süzmek, tutarlı ve ısrarcı çalışma tarzlarıyla katılımı nitel kılmak gerekmektedir.

Rızalığın, kaderciliğin pervasızca dayatıldığı, neo-liberal burjuva oyunlarının kutsandığı, faşizmin önünde diz çökmelerin övüldüğü şu günlerde, devrim pratik ısrarın ve teorik berraklığın şahdamarında çağıldamalıdır. İnsanlığın kurtuluşunun tek geçer yoludur sosyalizm. Devrimci bilinçlerin güçlü donanımlara, sistematik ve sıyrılmalı mantık devrimlerine ihtiyacı var. Burjuvazinin ve onun bağışıklıkla-

nın kanalından akan ideolojik-kültürel-felsefi saldırılarına karşı büzülme gösterip, tedirginliğe kapılmadan tutarlı ve içten eleştirici bir yöntemle kendimizi ve dostlarımızı ileri taşımak zorundayız. Uzun vadeli devrimci yürüyüşlerin fikri ve pratik hazırlığını, cüretini, sevdasını kuşanmalı, ona uygun adımlar geliştirme becerisini kazanmalıyız. Çünkü insanlaşmanın, özgürleşmenin yolu, direnişten, kavgadan geçiyor.

Yapılması gereken biraz tutarlılık, ısrar ve ortak çıkarlarda hassasiyet göstererek devrime tutunmaktır. Kitle bilincini eşeleyerek ona gül ekmektir. Çaresizlik, yulgunluk ve teslimiyete karşı daha fazla devrim, daha fazla alternatif, daha fazla direniş, daha fazla dayanışma ve devrimci sabır gerekmektedir.

Herkes bu karmaşık yaşamın bir yerindedir ve seyirci olanı yoktur. Bunu görmeyen, mücadeleye girip saf tutmayan insan, bilinçli yada bilinçsiz olarak yaşama barikatın karşı tarafından katılmaktadır. Barikatın bu yanında olan bizler, ortak değerlere daha sıkıca sarılmalı ve daha kararlıca savunmak zorundayız. Hiç kimse yaşamın dışında değil; yaşama katılım biçimiyle ya var olanı benimsemeye ve onu suskunluğuyla kutsamaya ya da güneşe, özgürlüğe doğru olan yürüyüşün içinde ve isyanı türkülemektedir.

8 Mart; mücadeleye, devrime ve özgürlüğe çağrıdır!

Meral BAHAR

Siperlere dönmelidir kadın. Kendi tarihinin ve toprağın bağına ayaklarını yere sıkıca basmalı, tarihinin renklerinden, bilançosundan öğrenmeli; mücadele damarından beslenmeli ve emzirdirmelidir tarihi... Bu tarih, kadının ancak kendisi için var olabildiğinde yaşamı kendisinden yana dönüştürebildiğini göstermiştir. Bu tarih, kadının evrimsel gelişmeler içinde kendisini bulması, bu mecrada savaşa atılması, devrimlerle yeniden ayağa kalkması gerektiğini tanımlamıştır. Bu tarih, kadının ataerkil bir dünyaya karşı, en devrimci sınıfların bileşeni içinde karşıt cinsleriyle eylem birliklerine girmesini, bunu yaparken de tüm ataerkil yasalara, hukuka, kültür biçimlerine karşı direnmesinin zorunluluğunu dayatmıştır. Bu tarih, feodal gericiğin, dinsel baskıların, kapitalist pazar ilişkilerinin kadına biçtiği rol ve binlerce yıllık geleneklerle çevrelenen baskıların, ancak sistemler köklü değişikliğe uğrayabildiğinde parçalandığını göstermiştir. Kadınlar olarak tarihimizi yeniden kurmak için siperlere diyoruz! Hem de hiç zaman geçirmeden!..

Ataerkil dünyanın, insan doğasının o muhteşem "içkelliği"ni parçalamaya başlaması ve sınıfsal farklılaşmaların ataerkil ruhunu canlı biçimde koruyup geliştirmesinden sonra kadın; cinsiyetçi bir dünyanın barbarlıklarından çekmeye başlamış, -kendi sınıfsal kategorileri bazında- en ağır bedelleri ödeme durumu bugünlere kadar süregelmiştir. Tüm kadınlar içinde bu eşitsiz ataerkil kültürden, gelişmelerden en çok da, yoksul, üretime katılan emekçi kadınlar nasibini almıştır. Üretime katılan emekçi kadın, kadına biçilen ve ataerkil dünyanın egemen sınıflarınca belirlenen barbarlıklardan en katmerlisine maruz kalmıştır. Kadınlar hem sınıfsal anlamda egemen olan ataerkil dünyadan ve onun müttelifi olan ka-

dından, hem de aynı sınıfsal koşulları birlikte yaşadığı sınıfdaşı erkeklerden gelen baskılara maruz kalmıştır. Kadının yerini belirleyen esas etmen, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve bu nesnel yasaların koruyup geliştirdikleri ataerkil hukuk, kültür, kural, yasa vb. üst yapı şekillenmeleridir.

Kapitalist sistem, sömürüyü içselleştirmiş köleci, feodal sistemlerin, kadın emeği, cinsiyeti ve ruhu üzerine kurulu dünyasını devralmış; kadın, sınıfdaşı erkeklerle birlikte aynı haklara - en azından yasalar karşısında - sahip olabilmek için şanlı mücadele tarihleri yazmak, büyük bedeller ödemek zorunda kalmıştır. İşte bu bedellerin asıl sahipleri, dünya emek cephesi içinde yer alan kadınlar olmuştur. Çünkü, kadınlar içinde en ağır biçimde ezilen, dolayısıyla en devrimci sınıf bu kesimdir. Dolayısıyla 8 Mart, Dünya Emekçi Kadınları tarafından, ezilen, baskı gören, sömürülen tüm kadınların kurtuluşu için kazanılmış ve tarihe armağan edilmiştir.

Devrimci Özgürleşmeciler Kadınlar olarak; kadının kurtuluşunun öncel gereği olarak, burjuva sistemin alaşağı edilmesi; bunun için kadınların sınıfdaşı karşıt-cinslerle ittifak ve birlik kurmasını zorunlu görüyoruz. Bunun yanında, kadının her alanda **özgöl ve özerk örgütlenmesini** yaparak; insanlık tarihi boyunca değişik biçimler altında farklı tonlarla süren ataerkil değerlere karşı mücadele etmeyi amaç haline getirmeli ve güncelleştirmelidir, diyoruz. Devrimci sınıflara mensup kadınların kurtuluş mücadelesi, kendileriyle birlikte tüm kadınları sınıfsal ataerkil dünyanın ve bunun cinsel, ulusal, ruhsal baskısından kurtaracaktır.

Kurtuluş için komünist toplum modelleri; dünyada tasarlanabilmiş ve kadını karşıt cinsleriyle eşit özgür statüde ele alabilen en ileri sistemlerdir ve buna komünist erkeklerle birlik içinde aynı zamanda mücadele

ederek ve en üst düzeyde örgütlenecek gidilecektir.

Sosyalizm, kadınların kurtuluşu için ilk basamak olacaktır ve mücadele bu alanda da özgöl biçimler olarak devam edecektir. Bu mücadele bugünden hayatın her alanına yayılmalı, kadınlar yaşamı kendi elleriye şekillendirmelidir. Kimsenin güzel bir dünyayı kendiliğinden kadınlara bahşedeceği sanılmasın. Her kazanım, ataerkil katliklardan sökölerek mücadeleyle elde edilmiştir.

Devrim yarının işi değil, bugünden uygulanan somut projeler üzerinden yürütülmeli; kadın, tabulara, ataerkil ruhsal şekillenmelere, cinsel ve her türden gelenekçi baskılara karşı örgütlü mücadele vermelidir. Bu mücadele, kadının yönetime katılması, bu parkurda kendi yerini almasını da sağlayacaktır. Bütün sorunlarının çözüm yolunun ve gücünün ucu gelip örgütlenmede durduğunu bilinçlere derin kazımalı ve iyi bellemelidir. Daha da özlücesi; kadının özgürleşmesinin örgütlü mücadelesinden geçtiğini 8 Mart'ın coşkusuyla daha güçlü biçimde militanca haykırmalı ve göstermelidir.

Özgöl kadın; varlığından ve doğasından utanmayan; ilişkilerini kendi özgüvenine dayandıran; zorunlu mücadeleleri kavramsallaştırarak ona uygun konumlanan; kendi özbenliği olabilen; dayatılana başkaldırabilen, değişimi içselleştirebilendir. Özgürleşme mantığını, sadece toplumsal reformlarla yetinme, bu minvalde kimi iyileştirmelerle ataerkil baskılara karşı durmak şeklinde güdükleştirmeyen; onu devrimci nitelikte bir kalkışma olarak ele alandır. Bu nedendir ki, özgürleşmenin devrimci niteliğine özenle vurgu yapmayı uygun buluyoruz.

Ezilen, horlanan, itilen, sömürülen, köleleştirilen kadın! Siperlerimize katıl ki, sesimiz gür, güneşimiz bol, yumruğu-

muz güzr olsun!

Gün, emekçi kadınların açtığı mücadele çığırından yürümeyi daha da zorunlu kılmıştır. Çünkü, savaş cephelelerinde anaların ince duygularını, sıcak yüreklerini dağılayan, doğrayan; gencecik fidanları çetelere sunan; kadını sokak ortalarında etini pazarlamaya mecbur bırakan, ucuz işgücü olarak sömürürken gericiliğin en iğrenç barbarlıklarıyla baskıyalayan; evde koca zulmüne, dışarda meta olarak kullanan kapitalist sistemler ve onların ataerkil ruhsal dünyası, kültür yapısıdır. Onlara karşı sadece **direnmek değil, savaşmak** zorundayız. Bu savaş özgürleşmemiz için zorunludur.

Baskılara karşı duran tüm kadınlar, kendi dar çeperlerini kırmak için daha fazla duyarlılık göstermelidirler. Devrimci özgürleşmeçi kadınlar, duyarlı, başkaldıran tüm superleri cüretli sevdalarıyla selamlamak ve bunları ortak devrimci demokratik cephelelerde buluşturmak istemektedir. Ve çağrısı baskıya, aşağılanmaya ve zulme uğrayan her kadındır. Mücadele her alanda her koşulda devam etmek zorundadır. Kapitalizm, pazar kültürü cazibeli kilmada önemli başarılar kazanmış, kadının statükosunu alayarak, onu süslü ikonalar gibi para eder sunulara çevirmiş, yoksul, ezilen işçi-emekçi kadını, ev kadını geri, yoz feodal-burjuva değer yargıları ile avuturken; kendi albenisi ile kandırmayı başarıyla sürdürmektedir. Dinsel motiflerle bezenen egemen kültür, kadını mutfığa, yatak odasına, koca sultasına, ucuz işgücü halinde tutulmasına, metalaştırılmasına dayalıdır. Bu kültür ki, hala bu ülkede bekaret kontrolü gibi aşağılayıcı uygulamalar, gözaltında, sokak ortalarında tecavüzler hızından bir şey kaybetmiş değil. Her kadın bu baskılardan payını almaktadır.

Kadının kurtuluş mücadelesi; en başta aktif üretime katılması ve bu zeminde, gerçek sınıf düşmanlarını tanıması; ataerkil yasalarla işleyen bu sistemlerin yapısına daha rahat vakıf olması; gelenekçi baskılara karşı savaşımı, erkeklerle iktisadi bağımlılığı kopararak kendi konumunu güçlendirerek sürdürmesi; de-

mokratik kanlımlarla ilerlemesi ve düşünsel alanda yenilenmesi ile gelişecektir. Her alanda "eşit işe eşit ücret" ve "aynı fırsat eşitliği" sloganlarını haykırarak alanlara çıkmalıdır. Bu aynı zamanda yarını kazanmak, kızlarımıza eşitlikçi ve özgür bir dünya; oğullarımıza ataerkil köle ruhundan sıyrılmış aydın bir bilinç kazandırma mücadelesidir.

Faşizmin hüküm sürdüğü, işsizliğin gün geçtikçe arttığı, yoksulluğun ve eşitsizliğin evlere dolduğu, bütün bunların yanında bir kesimin biz çalışan insanların sırtından kurduğu cennetin cıvıltıları yanında bize direnmek ve mücadele etmek düşer.

Kardeşler!

Yaşamı biz kadınların ellerinde şekillendirmekte ve acıları en iyi biz tamamlıyoruz. Vurulmuş çocuğuna sarılan ananın çığlığını en iyi biz analar anlarız. Yoksulluktan sokağa düşmüş kızlarımız, bizim rahmimizde büyüyen sevinçlerimiz değil mi? Kontraların kaçırıp, bir yüzünü göremediğimiz çocuklar bizim olsa ne yaparız? Namluların ucundaki çığlık, her keresinde birimizin döşünü parçalamadı mı? Kocalarımız, babalarımız emeklilik maaşı kuyruklarında ölüren, kıyak emekli beylere küfreden bizler değil miyiz? Depremde kaç ananın yüreği gömülü kaldı enkazların içine. O çöpten ekmek toplayan Diyarbakırlı çocuklara en çok kim ağladı? Şu sokakta yatan çocukları bizim gibi analar doğurmadı mı? Küçük çocuklar için büyük hayaller kuran biz değil miydik?

Ve dünya bunca kahpe, bunca eşitsiz bunca kalleşse, bunda bizim payımız yok mu?

Kaçımız şu Cumartesi annelerinin meramını anlamaya çalıştık. Bu vampirler düzeni içinde kim çocuklarının yarın zindana girmeyeceğini garanti edebilir? Kaç tane kadın kendi kahırlarıyla değil de, eceliyle ölüyor?

Sorun! Artık soru sorun ve kendinize cevap arayın. Çünkü kadınlar bu toplumun en duyarlı omurgalarıdır. **Çünkü kadınlar olmadan hiçbir çiçek yüzünü göstermez, hiçbir gece sabaha evrilmez, hiçbir erkek büyümmez.** Çünkü kadınlar insan yaşamının anası ve onsuz yaşam yürümez. Ama

bu gerçekler içerisinde hayatın belirleyici ögesi olan kadın, ikinci ve köle konumundadır. Evde köle, sokakta, ıste yaşamın her alanında köle, artık mücadelenin bir yerinden tutmalı ve hayatı sorgulamalıyız. Eve hapsedilişimizi, kocamızı sofrasını, yatağını ve işkembesini düşünmekten başka bir dünyayı tanıyamayışımızı sorgulamalıyız. Sokakta, fabrikada, okulda, tarlada, büroda tacize neden uğradığımızı sorgulamalıyız. Doğurduğumuz çocukların "erkekleşerek" bize hükmetmesini sorgulamalıyız. Dünyanın nimetlerinden kimler yararlanıyor, aç sefil olanlar kimler, kalbi acıyan kim? Dünyanın başına nükleer savaş, çevre kirliliği belalarını açanlar kimler ve bunları şekillendiren, yol açan, doğuran cansavarlıkları sorgulamalıyız. Ruhumuzu kirlüten, bize öldürme, hükmetme, ezme kültürü empoze edenleri, bu saltanatın koruyucularını sorgulamalıyız. Ayak yıkamaktan, pislik koklamaktan, tecavüze uğramaktan bıkmadık mı? Kocamızın ve sistem sahiplerinin keyfini yerine koymaktan başka kendimiz için ne yaptık?

Sözde kendimiz için olan ve bize sunulan her şeyin, aslında bu ataerkil dünyayı ve onun evimizdeki küçük versiyonlarını yaşatmaktan başka bir şey olmadığını anlamak, görmek ve hayatı yeniden sorgulamak zorundayız. Ya köle olarak devam edeceğiz, ya da her 8 Mart'ta **mücadele çiçekleri** gibi ayaklarımızın üzerine dikileceğiz.

Kardeşler!

Önce kadın kadına düşünüp, birbirimizi tanımamazlık etmeyelim. Toplumun en çok acı çekenleri olarak yine en çok biz savaşmaktayız birbirimizle. Bunu bir yana bırakıp kenetlenmeli, yaşama yön vermeliyiz.

Sonra ezilen erkeklerle bir yandan mücadele ederken, onların ataerkil yanlarına hücum ederken, onların sınıfsal destluklarını eşit koşullar dahilinde önemsemeli, **geleceği kurtarmak** için ittifaklar aramalıyız. Düşmanlarımızı iyi tanımalı, bunlar içinden baş hedefleri tespit ederek yeni dünyayı yaratma mücadelesine daha aktif katılmalıyız. Saltanatı elinde tutanlar, ondan kolay kolay vazgeçmeyecektir. Binlerce yıllık ataer-

kıl, içine girdiği ruhsal bünyeyi kolayca terk etmeyecektir. Bunun için amansız ve uzun süreli bir mücadeleyle girişmek zorundayız.

Kardeşler!

Sizleri, her günü 8 Mart'a çevirme, 8 Mart'ların cüretli coşkusuyla devrimci özgürleşme mücadelesine sahip çıkmaya, katılmaya, desteklemeye çağırıyoruz. Tüm ezilen kadınları, sosyalistleri, feministleri, bağımsızları, örgütsüzleri, ev kadınlarını, işçileri, işsizleri, bedenini satan kadınları, kapitalist pazara sürülerek şatafat süsleri haline getirilenleri; hepimizi örgütlenmeye, özgürleşme eylemine, bilinçlenmeye ve siperlerimize katılmaya davet ediyoruz. Siperlerimiz hayatın her alanında, adım attığımız her yerdedir. Fabrikalarda, sendikalarda, okullarda, semtlerde, köylerde, insanın ve kadınların olduğu her yerdedir.

Kadınlar hayatın, örgütlenmenin ve özgürleşmenin asli unsurlarındandır. Bu anlamda yaşam, üretim ve mücadele alanlarında yerimizi almak, örgütlenmek ve mücadele cüretini kuşanmak zorundayız.

• Yaşasın 8 Mart!

• 8 Mart tüm özgür kadınlara armağandır. Kutlu olsun!

• Devrime kadar savaş, kurtuluşa kadar devrim!

• Yaşasın Kadınların özerk bağımsız örgütlenmesi, yaşasın sosyalizm!

• Ya sosyalizm ya barbarlık!

• Yaşasın Devrimci Özgürleşme Kadın Hareketi!

8 MART

*Ey dünyanın ilk harikası
İlk jüli meçhulü
Ve kalitesi, markası
Erkek hanırası!*

*Bugün söylemenin tam sırası:
Sana ıyran yakışır
Henüz duyulmadı narası!*

*Ey milat öncesi ve sonrası
Cennet mirası
Kendi ikinci
Cehennemi birinci meyki
Hüzün çarısı!*

*Bugün söylemenin tam sırası:
Sana yarmak yakışır.
Yerin kayganın en ortası*

*Ey insanlığın artısı
Yalnızlığın eksisi
Kölenin kölesi
Egemenin zevk kiblesi!*

*Bugün söylemenin tam sırası:
Sana doğrulmak yakışır.
Çünkü modelini çizenler, tavuk karası!*

*Ey beyninden tecavüze uğranılmış
Tırnak gibi kesilip atılmış
Köle olup satılmış
Ve tarihin ikinci gününden beri
Korkuyla aldatılmış, namus tabutu
Yürek meşalesi.*

*Bugün söylemenin tam sırası:
Doğrul artık iktidarını kır
Basılsın pulu, parası!*

*Ey çarşafı, poşusu ürbanı
Feodalizmin legal militanı
Gelenek, görenek kurbanı!*

*Bugün söylemenin tam zamanı:
Güzellik, serin buluşun
Kendini ihbar ediyorum
İlk katilin benim, ikincisi sen
İşte fırsat, işte 8 Mart, işte ilk kurşun
Yığılsen sık!*

Sık, tam zamanı, tam sırası

İLHAMİ ÖZER

Cezaevleri ve hücre tipi uygulaması

Bayram KAYA

Hapishaneler, dev beton duvarları, silik ve soğuk renklerle boyalı binaları, içeriden dışarının dışarıdan içerisinin görülmediği mimari özellikleri ve askeri kuleleriyle birer egemenlik ve otorite araçlarıdır.

Cezaevlerinde insanlık onuruna bağdaşmayan uygulamalar ve buna karşı tepkilerin yaygın eylemliklere dönüşmesi, yıllardır basın, yayın araçlarından hiç eksik olmamaktadır.

İnsanlık onuruyla bağdaşmayan uygulamaların hedefi başta siyasi tutuklular olmak üzere tüm tutuklu ve hükümlülerdir.

Bazı yazarlara göre, demokrasilerde "düşünce suçu" olmaya-çağı için, Türkiye'de gerçekten demokrasi bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmiş olsaydı, "siyasiler hapishanelerde bulunmayacak, bugün silahlı harekete katılanlar da demokratik mücadelenin içinde yerlerini alıp hapse girmeyeceklerdi."

Yine genel bir kabul gören bir görüşe göre Türkiye adli hata sayısının çok yüksek olduğu ülkelerinden biridir. Sorgulama sistemi, işkencenin red edilmez yaygınlığı, tutuklama kararlarının hukuk dışılığı, devrimci düşünceye ve farklı ulusal kimliklere ön yargılı yaklaşım, adli hataları artıran, çok insanın hapishanelere girmesine yol açan nedenlerdir. Bugün siyasi amaçlarından dolayı hapishanelerde olanlar acaba ne düşünüyorlar? Hapishaneler bunlar için ne anlamla gelmektedir?

Her şeyden önce cezaevleri bir

toplumun perde arkası, ama gerçek aynasıdır. Çünkü hapishanelerde yaşamaya sürüklenenler de bu toplumun bir parçasıdır. Ancak, siyasi tutsakların, burjuva medya aracılığıyla ideolojik yalan bombardımanına tutulup itibarlarının sarsılması, toplumdaki izole edilmeye çalışılmaları, onurlarıyla, sağlıklarıyla oynanması ve aşırı ağır cezalara çarptırılmaları, toplumun en nitelikli unsurlarının hapishanelere

atıldığı günümüzde, siyasi tutuklulara her türlü baskının reva görüldüğü, en insani haklarının bile tanınmadığının bir göstergesinden başka bir şey değildir.

Hapishanelerde dayak ve psikolojik saldırıların önü alınmazken, devlet bilinçli olarak mahkemelerin verdiği cezalardan ayrı bir

ceza oluşturmak için her geçen gün yeni önlemleri, yeni cezai yaptırımları tutuklulara dayatmaktadır. Hücre sistemi uygulaması, infaz yakma, görüş, mektup yasağı, görüşçilere akıl almaz hakaret ve psikolojik saldırılar bunlardan yalnızca birkaçıdır.

Cezaevinde tutuklu olmak hukuken bir tedbir gereğidir, ama gerçekte ise tutukluluk bir işkencedir. Tutukluluk yıllara uzadıkça, sağlığını yitirenler, katledilenler, tutukluluğun hiç de bir tedbir olmadığını, kanunda yeri olmayan bir ceza ve şiddet aracına dönüştüğünün çok iyi bir göstergesidir.

Resmi söyleme göre cezanın amacı "suçluyu" topluma uyumlu hale getirilmesidir. Hakikaten her şey bunu gerçekleştirecek düzeyde ayarlanmıştır. Uzun tutukluluk süreci ardından ağır cezalar ve saldırılar tam da bu uyumu ifade etmektedir. "Siyasal suçlu"yu bir görevli nasıl "uyumlu" hale getirebilir ki. Siyasal tutuklu, mevcut sistemin, toplumun, fikrî ve fiziksel gereksinimlerine yanıt veremediğini düşündüğü için başkaldırıp cezaevine atılmıştır. Kendi anlayışı doğrultusunda, daha ileri bir düzen kurmanın mücadelesi içindeki "siyasi suçlu" toplumun en geri kalmış yanlarına tutunmuş düzen savunucuları cezaevinde de bitmez tükenmez bir savaşım içerisinde olmuştur ve olacaktır. Fikrî ve moral değer bakımından çok ileride olan tutsak ile düzen savunucu idareciler arasında tek nokta soluk ve soğuk duvarlar arasında bulunmuş olmaktadır. Birisi özgürlük savaşçısı olarak, diğeri özgürlük düşmanı olarak. Zira

devlet bilinçli olarak cezaevlerinde de saflaşmayı körüklemektedir. Çünkü devrimci tutukluların itibarını ve onurunu kıran, sağlığını tehdit eden, kişiliğini yıpratıcı uygulamalarıyla yagınlaşmış, kurumsallaşmış ve bir devlet politikası haline almıştır. Hatta uygulamalar, ırk, din, dil, cinsiyet, ulusal ya da toplumsal köken farkı gözetilerek yapıldığı için daha vahim bir hal almıştır. Bu minvalde cezaevlerindeki baskı uygulamaları sıradan bir şiddet unsurunu aşmış, bir insanlık suçuna dönüşmüştür.

HAPISHANE KAVRAMININ MİLADI

Hapishane kavramının miladı sınıflı toplumların ortaya çıkışıdır. Üretim ilişkilerinin gelişmediği eski çağlarda bir kavim diğer bir kavim ile çatıştığında karşı tarafı vahşice katliama ve göçertmeye uğrattı. Ancak köleci üretim ilişkilerinin geliştiği 'ileri' koşullarda, savaşı kaybedenlerin emek güçleri, tarım alanında ya da bir başka hizmet alanında kullanılmak üzere esir alınmaya başlandılar. Ayrıca, sınıflı toplumların ortaya çıkışıyla birlikte özel mülkiyeti korumak, kollamak ve meşrulaştırmak için özel silahlı kuvvetler ve hapishaneler de icat edilmişti. Burada amaç komünal mülkiyet ideolojisine karşı, özel mülkiyet ideolojisini korumak ve kitlenin ıslahıdır. İşte, hapishane kavramının ilksel başlangıcı buraya kadar uzanmaktadır. Köleci ve derebeylik çağında ıslah ve cezalandırma biçimi aleni, seyirlik ve ibret vericidir. Başka deyişle açık işkence ve katliam uygulamaları mevcuttur.

Bildik anlamıyla modern hapishane/cezaevi kavramı ise yakın çağın ürünüdür: "*Kişilerin bedenleri, iradeleri, zamanları vs. mekanları üzerinde bütüncül bir tasarruf sağlamak üzere planlanmış bir yoksunluk ortamı olan cezaevi/hapishane kavramının miladı modern çağın başlangıcıdır.*" (Michel Foucault, Hapishanein

Doğuşu, İmge Yay.1982, İstanbul)

Batı'da modern özel mülkiyet biçimlerini korumak için cezalandırma aracı olarak düşünülen hapsedme, cezalandırmanın kurumsallaştırılmasında önemli bir adım olmuştur. Buradaki amaç, başlangıçtakiyle aynıdır: bireyin ve kitlelerin egemen ideoloji bilinciyle ıslahı. Ama yöntem değişiktir. Açık, seyirlik, aleni işkence ve ıslah biçimleri yerine ağır ağır 'gizli' işkence metodlarına terketmektedir. Bedenin bütün unsurlarına ve vücudun ana bölümlerine yönelik işkence uygulamalarının yerini, cezanın bedenden çok bilince, kimliğe ve ruha yönelik olması gerektiği fikrinden hareketle bedeni hapsedme cezası esas alınmıştır. Bilinci köreltilmiş ruhsuzluğa itilmiş bir insan egemen ideoloji kaşısında çağdaş bir köleye dönüştürülmüştür. Böylece hapishaneler, toplumu tektipleştirmenin, hizaya sokmanın, egemen ideolojiye 'uyumlu' hale getirmenin bir "zor" aracı olmuştur. Ama yaşayanlardan olduğu kadar, ölümlerden de çekmekteyizdir: Modern cezalandırma, ruhsal, bilimsel 'terbiye' biçimlerinin ana tema olması, bedeni, cezalandırmanın öznesi olmaktan çıkarmamış, açık, aleni, seyirlik işkence biçimleri temel yöntem olmayı sürdürmüştür. Bu durumu, zor'a içerilmiş ideolojik metodlar olarak da ifade edebiliriz. Sözde şiddet dışı metodlar burada işkenceyi örten bir şal görünümündedir. Böylece, bireyin ve kitlelerin yalnızca itaat eden, susan, düşünmeyen, sorgulamayan, verilenle yetinen, hatta en yakınına bile yabancılaşmış asosyal bir varlığa dönüşmüş "suçsuzlar topluluğu" haline getirilmesi sözkonusudur. Zira, objektif olarak devletler ve cezaevlerinin varlık sebebi, kitleleri bir suçsuzlar kümesine yani baş eğmiş bireyler yığınaa dönüştürmektir.

Hapishaneler, şiddet uygulamasının kurumsallaştığı mekanlardır. Şiddet ise psikolojik baskıdan, dayak ve öldürmeye kadar varan, kişiye iradesi dışında dayatılan her

türlü işkence biçimidir. Dolayısıyla kurumsallaşmış, şiddet, bireyin fiziksel, ruhsal, bilimsel gelişimleri üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır. Amaç cezaevinin kapisından giren her insanı yaşamın öznesi olmaktan çıkarmaktır. İnsan, tartışma, değiştirme ve yaratma özelliklerinin tanınmadığı hapishane hayatında mutlak olarak kurallara itaate zorlanır. İşte bu nokta cezaevi sorunlarının kaynağını teşkil eder. Bütün çatışma noktaları, açlık grevleri ve ölüm oruçlarının nedeni burası olmaktadır. Kurallara karşı gelmek, direnişe geçmek cezai yaptırımlarla karşılaşmak demektir. Cezaevi kurallarına uyan bir insan ise özne insan olmaktan çıkar, bir nesne haline gelir.

HÜCRE TİPİ CEZAEVLERİ

Bugün devlet tüm muhalefet odaklarına karşı bir 'toparlanma' saldırısı başlatmış durumda. Bu saldırının bir ucu da cezaevlerine uzanmaktadır. Uzun süredir hazırlığını yaptığı 'hücre tipi cezaevi' uygulamasını yaşama geçirmeye çalışmaktadır. **Pişmanlık yasası** ve af tartışmaları ise bu saldırıyı örten birer yanılsama aracı olmaktadır. Zira devlet 1993'lerden bu yana af'ı gündeme sürerek tutuklularda beklenti yaratmış, siyasi tutsakları bu beklenti içinde yumuşatmayı hesaplamıştır. Ayrıca af söylentileri ve kısmi af uygulamaları tutsakların hücrelere konulmasına karşı oluşacak tepkilerin önünü kesme hesaplarıyla da ilgilidir.

Hücre tipine geçişin hazırlığı çerçevesinde daha önce birçok cezaevinde hücreler inşa edilmişti. Birçok hücre tipi cezaevi yapımı hâlâ sürmektedir. Ancak, hücre tipi uygulamasına geçişin yolu her defasında büyük direnişlerle kesilmektedir.

Bugün yeniden gündemleştirilen F tipi cezaevleri, bu saldırıların en üst boyutudur. Üstüne üstlük devlet bunları, "tutukluları daha

sağlıklı bir ortamda yaşatma, çetelerin, ağaların cezaevlerine hakiyetini engelleme" adı altında cialıyarak ileri sürüyor. Oysa bunların hepsi birer ideolojik yanıltma aracı. Çünkü, halkı soyan, halkın huzurunu bozan, halkın canına ve malına kasteden çeteler, bırakın ceza almayı, bizzat ödüllendirilmekte, çete elebaşları alenen milletvekili ve bakan yapılmakta, devletin en ağırlık noktalarında oturmaktadır.

1996'dan sonra hemen hemen tüm cezaevlerinde tadilat yapılarak cezaevlerinin bir kısmı hücreye dönüştürülmüştür. Bu hücrelerin hep siyasi tutuklular için yapıldığı açıklanmasına rağmen, asıl niyetin gelecekte buralara devrimci tutsakların konulmak isteneceği gün gibi aşikardır. Böylece devletin cezaevlerine çeki-düzen verme niyeti iyice dışa vurmuştur. Tutsakların birbirlerinden izole edilmesi gerektiği, bunun için hazırlanan F tipi cezaevlerinin yapımına hız vererek başladığını ve Kartal-Yakacak'ta F tipi cezaevinin yeni hücre tipi cezaevlerinin ilk örneği olarak açıldığını ilan ettiler.

57. Hükümetin Adalet Bakanı H. S. Türk koltuğa oturur oturmaz, "Avrupa ve Birleşmiş milletler standartlarına uygun yeni tip cezaevleri süratle yapılarak hizmete sokulacak, böylece hükümlü ve tutukluların potansiyel bir güç oluşturmaları engellenecek, açlık grevi, toplu isyan, firar, vb. müessif olayların önüne geçilecek, terör cezaevlerinde örgütsel egemenlik kurulması ve terörist yetiştiren mekteplere dönüşmesi kesinlikle önleneyecektir" dedi. Basına verilen bu demeç, 'hücre tipi' hapishaneler statüsünün yerleştirilmeye çalışıldığı, yeni ve kapsamlı bir saldırının devrimci tutsakları hedefleyeceğinin göstergesidir. Çeşitli şehirlerde inşaatları devam eden tabutlukların en kısa sürede faaliyete geçirilmesi öngörülmüyor. Devlet, bu cezaevlerin sadece elektrik güvenliği sistemi için 1 trilyon 470 milyar lira harcıyor. Projenin tümü için ise trilyonlar ayrılmış durum-

da. 11 adet F tipinin yapımı için hemen bütçe ayrıldı. Koceli, Edirne, Tekirdağ, Bolu, Sincan ve İzmir F tipleri ihaleye verildi. Özbaylar ve Ekinciler Holding bu ihaleyi 2 trilyon lira karşılığında aldılar.

Türkiye hapishaneleri 1974'lü yıllara kadar eski tip başka deyişle bir çoğu eski binalardan çevrilmiş, şehrin orta yerinde kalmış yapılarıydı. Bir projeye göre yapılmış çok az cezaevi vardı. Örneğin, mahkemelerin 'komünist tevkifatı' beraberinde hücre tipi denemesini getirmişti. Osmanlı, TC'ye önemli bir zindan deneyimi de bırakmıştır ama bu konumuz dışındadır.

Yakın tarihte, devletin ilk hapishane politikasını 1974'de Ecevit'in CHP hükümeti düzenledi. Hücre tipi hapishane politikasının esası da bu günlere kadar gider. 12 Mart paşalarının da öngörüsüyle E tipi cezaevleri inşasına başlandı. Ancak bu cezaevleri yükselen devrimci mücadelenin hapishaneler cephesini engelleyecek düzeyde değildi. 12 Eylül'den sonra yapılmaya başlanan 'özel tip' hapishaneler oda sistemine göre ve hücre sistemi uygulamasına uygun inşa edilmişlerdir. Farklı biçimleri de olan 'özel tip'ler, tutsaklara gözdağı vermek ve direnişlerde öncü çıkan, tutsakları diğer tutsaklardan tecrit etmek amacıyla oda oda, hücre hücre bölmüştü. Ama, devlet bu cezaevleriyle de başarılı olamadı. Özellikle firar eylemlerinin yoğunlaştığı 1989-90'ların başlarında devlet tam bir maskaraya döndü ve hücre sistemine geçmeyi gündeme aldı.

Bu temelde 1990 baharında, Eskişehir'in 30 km dışındaki özel tip cezaevi; tüneller ve açlık grevlerinin önüne geçecek, tutukluların insan ile fiziki ilişkisini önleyecek hücre sistemine dayalı cezaevi modeli olarak yeniden inşa edildi ve kelimenin tam anlamıyla bir tabutluğa dönüştürüldü. Ancak tüm cezaevlerinde başlayan eşzamanlı direniş karşısında devlet tutunamayıp geri adım attı. Sonra, Eskişehir NATO'nun yeraltı ve yerüstü

üst'leriyle donanımlı Amerikan askerlerinin gaziolarında cirit attığı, aynı zamanda işçi sınıfının yoğun, devrimcilerin güçlü olduğu bir ilidir. Böylesi bir ilde siyasi tansiyonun yükselmesi devletin işine de gelmiyordu.

Devlet bu defa 1993 yılında yeni tutukluları İstanbul dışında bir cezaevine koyarak bir saldırı başlattı. Aynı saldırıyı 1995'te tekrarladı. Yine genel direniş karşısında geri adım attı. Ama 1996'da yeniden saldırıya geçti. Saldırının hedefi tutukluları tek kişilik hücrelere tıkmaktır. Bu defa saldırının başında çete elebaşlarından M. Ağar ve ekibi vardı. Ancak ölüm orucuna yatan ve 12 şehit veren devrimci tutsaklar karşısında hem Ağar hem de halefi Ş. Kazan geri adım atmaya kabul etmek zorunda kaldılar. Siyasi tutsaklar çok ters koşullarda da olsa psikolojik bir üstünlük kazanmışlardı. Fakat hücre uygulaması gündemden çıkarılamamış, saldırıların önü kesilememiştir.

Devlet yeni genelgelerde hücre cezaevi yerine 'oda tipi cezaevi' kavramını kullanıyor. Hücre tipi politikasını oda sistemi adı altında sürece yayararak meşrulaştırmak istiyordu. Böylece tepkiler de nötralize edilmiş oluyordu. Ayrıca, tutsakların hastane ve mahkemelere gidiş gelişlerinde saldırılar, cezaevlerine görüşe gelenlere karşı baskı ve gözaltılar, ölümcül hastalıklı tutukluların tedavilerinin yapılmaması ve yeni tutuklananlara itirafçılık dayatması, saldırıların süreklilik kazandığının göstergesinden başka bir şey değildi.

HÜCRE SİSTEMİYLE AMAÇLANAN NEDİR?

Tek kelimeyle saldırıların amacı, siyasi tutukluların 'topluma uyumlaştırılması' adı altında kimliksizleştirilmeleri, kişiliğizleştirilmeleri ve teslim alınmalarıdır. Bunun için hedeflenen siyasi tutukluların varolan kolektif yaşam biçimlerinin ve dayanışmalarının hücreler sistemiyle dağıtılmasıdır.

AÇLIK GREVYERİ (AG) VE ÖLÜM ORUÇLA- RI(ÖO)

Genel olarak sınıflı toplumların özel olarak ise emperyalizmin içselleşmiş varlığı sürdürükçe, sömürü ve baskıdan kurtulma, insanca yaşayabilme mücadeleleri de sürecekti. Bu uğurda binlerce, milyonlarca can pahasına, işkence/zulüm görme, tutsak düşme pahasına mücadele sürdürülmüş her türlü bedel göze alınmıştır.

Bu mücadelelerde sürece ve özgül koşullara göre çok çeşitli mücadele metodları ve savaş yöntemleri/taktikleri ortaya çıkarılmıştır.

Bunlardan birisi de haklarını elde etme ve siyasal talepler için sık sık gündeme getirilen AG (Açlık Grevi) ve ÖO (Ölüm Orucu) olmuştur. Hapishanelerin sınırlandırmasından hareketle biçim olarak "pasif" direniş araçlarından sayılabilecek olan AG ve ÖO'ları güçlü ve ağırlığı olan bir politik direniş silahıdır.

ÖO ve AG'lerinin gücünün ve etkisinin kaynağında ise, büyük bir özveri, cesaret ve kararlılık gerektiren doğrudan en insanca duygulara ve özelliklere hitap eden, saygınlık uyandıran onurlu bir eylem biçimi olması bulunmaktadır.

AG ve ÖO'ları kendilerini fiziki olarak savunabilme araçlarına sahip olmayan insanların, tarihin çeşitli dönemlerinde kullana geldikleri bir eylem biçimi olmuştur. Özellikle Hindistan'da Gandhi'nin İngiliz emperyalizmine karşı, onun "eylemsizlik felsefesi"nden kaynaklı olarak, silahlı direniş yerine kullandığı "pasif direniş" yöntemleri çerçevesinde yaygınlaşmıştır. Ve genel olarak tutsaklık koşullarında sık sık başvurulan bir direniş yöntemi olmuştur.

Özellikle 1980 yıllarından sonra tüm dünyada AG ve ÖO'ların birdenbire yaygınlaşması ise ancak emperyalizmin genel saldırısı ve direniş hareketlerinin son direnme noktalarına çekilmeleriyle izah edilebilir. ÖO'nun iradi olarak yaratıldığı ve politik talepler uğruna

tüm dünyayı ayağa kaldırdığı en somut örnek ise 1981 yılında 10 şehit verilen İRA'nın eylemi olmuştur. Bundan sonra ise Filistin'lilerin İsrail tutsak kamplarındaki direnişleri, Fas'ta iki öğrencinin ÖO'nda ölmesi, Bolivya işçilerinin AG ve ÖO'ları, ve Türkiye'de sık sık başvuru AG ve ÖO'ları vs.

AG ve ÖO'larının yaptırım gücünün kaynağını devletin kendi karşıtlarını doğrudan yok edecek koşullara sahip olmayışı oluşturmaktadır. Toplumsal güç ilişkileri ve bunun siyasal düzeye yansımaları, insan hakları/demokratik değerlerin zorlayıcı gücü ve kamuoyu baskısı, uluslararası hukuki değerlerin ağırlığı ve dünya demokratik kamuoyunun baskısı vesaire gibi birçok nedenden dolayı devlet tutsaklığı düzen karşıtlarını doğrudan yok edememekte, tersine siyasal tutsakların varlığını korumak zorunda kalmaktadır. Devletin "korumak" zorunda kaldığı tutukluların gönüllü olarak ölüme yatmalarının sorumlusu da bu minvalde devlet olacaktır. Devletin AG ve ÖO'larına ilgisiz kalmamasının nedeni bundan başka bir şey değildir. Ancak, devletin tavrı iç yapıya ve koşullarına göre yine de değişmekte, esnek ya da katliamcı tutumlar takınmaktadır.

Türkiye sayısız AG ve ÖO direnişi yaşadı; en son yaşanan büyük ÖO direnişi 1996 Mayıs'ında başlayıp Temmuz ayında sona erdi.

SIYASİ TUTUKLULARI ÖO'UNA GÖTÜREN DENLER NELERDİ?

Yıllardır baskı, işkence ve psikolojik/ideolojik saldırı politikalarından hiçbir sonuç alamayan, siyasal tutuklulara boyun eğdirmeyen devlet, süreç içinde açığa katliamlara ve hücre sistemine yönelmişti... Öncelikle egemen basın yayın kuruluşlarında cezaevleri hakkında ideolojik propaganda başlatıldı. Cezaevi diyorlar "terörün mektebi" ya da terörün parçası. Ama hiç de inandırıcı ola-

Çünkü, tutukluların birbirine moral vermeleri devletin en büyük kaygısı durumundadır. Böylesi ortamda devletin ideolojik, psikolojik ve fiziki baskısı işe yaramamaktadır. Kuşkusuz devlet, hücre sistemi ile genel direnişlerin önünü kesmeyi, tutukluların kendilerini eğitmelerini engellemeyi, özgürlük eylemlerini bitirmeyi vesaireyi de hedefliyor ama bunlar tali konulardır. Öncelikli hedef: siyasal tutukluların teslim alınmalarıdır. Ki cezaevleri de şimdiden saatlerini genel olarak F tipi hücre saldırısına ve devletin tecrit politikasını boşa çıkarmak için kurmaktadır.

Hücre sistemi Türkiye'de defalarca denendi: Bu sistemde kitap kalemden iki kişinin birbiriyle konuşmasına, demir parmaklıklardan ve sactan yapılmış görüş yerlerinden görüşçülerle "nasılsın iyimisin" dışında hiçbir şey konuşmama ya kadar her şey yasaktır. Yemek duası, istiklal marşı dayatmaları, teknil verme zorunluluğu... kısacası onur kırıcı her türlü uygulama bu sistemin kapsamındadır. Ütopyalı olan insanları itibarsızlaştırıp bir kenara itmek, devrimci tutsakları iç dünyalarına döndürmek devlete göre ancak hücre sistemiyle mümkündür.

Hücre tipi cezaevi Türkiye hapishaneciliğine yeni bir boyut getiriyor. Adına ister küçük oda, ister küçük koğuş, ister modern cezaevi denilsin bu durumu değiştirmez. F tipleri insan hakları açısından bir modernleşme değildir, tam tersine bir psiko-terör, bir izolasyon ve tecrit merkezleridir. Bir tecrit oda düşünün, en iyimser ihtimalle ötünde oda gibi bir havalandırma olsun: odaya güneş sızıyor, havalandırması yüksek duvarlardan güneş görmüyor. Beden hastalanıyor, gözler görmez oluyor. Slogan atıyorsun kendi sesin bile yankılanıp kulağı şağır ediyor. Bu sistemi İngiltere, İRA'lı; Almanya RAF'lı tutsaklara denedi. Tutsaklar fiziksel açıdan çürüldü ve imha edildiler. Vietnam, Uruguay, El Salvador vs. ülkeler de hücre sistemini uyguladılar ve siyasal tutukluları imha ettiler.

miyorlardı. Çünkü bu süreçte hapishanelere yüzlerce saldırı gerçekleştirilmişti.

21 Eylül 1995'te Buca cezaevinde jandarma, polis, özel tim ve gardiyanların birlikte gerçekleştirdiği katliamda Uğur Sariaslan, Turan Kılıç, Yusuf Bağ yaşamlarını yitirdi.

4 Ocak 1996 tarihinde Ümraniye cezaevinde önceden planlanarak gerçekleştirilen katliamda Rıza Boybaş, Abdulmecit Seçkin, Orhan Özen, Gültekin Beyhan katledildi.

Katliam politikasının daha kanlı biçimlerde sürdürüleceği ise yetkili ağzılara dile getiriliyordu. ÖO direnişi, cezaevlerine yönelik bu genel saldırıyı engellemek amacıyla gerçekleştirildi. Ancak, ölümler sona erdi demeye kalmadan 28 Eylül günü Diyarbakır hapishanesinde 11 tutsak daha katledildi. Ve son olarak Ulucanlar katliamı."

"Biraz can yanacak" diyordu Adalet Bakanı Mehmet Ağar, "ama bu işi halledeceğim. Bizi vururlar diye hiçbir şey yapmadan oturamayız. Ben zaten hedefim. Hiçbir şeyden korkum yok. Ama önce bu işi yapacak adamları bulmam gerekiyor."

Devşirilip bulunan ceza ve tevkifevleri genel müdürü yapılan Cemal Sahir Gürsel, "cezaevlerinde kileri besliyoruz, bunların hepsini temizlemeliyiz. Hepsinin işini bir gecede bitirebiliriz. Hepsini üç kilo siyanürün başına patlar" diyordu.

Ağar'dan bakanlık görevini ÖO direnişi sürecinde devralan Sevkî Kazan ise sahibinin sesiydi: "sizinle görüşmem. Bu son çağrımıdır. ÖO'nu bırakın. Müdahale ederim. Müdahale sırasında ölüm olayları yaşanabilir ama bunu göze alacağız... Zaten eylemciler yiyorlar besleniyorlar..." diye bas bas bağırıyordu.

ÖO'nuna geline süreçte her şey Ağar'ın Adalet Bakanlığı döneminde 6-8-10 Mayıs 1996'da yürürlüğe giren genelgelerle başladı. Bu genelgeyle Eskişehir tabutluğu 7 yıl aradan sonra yeniden

kullanıma açılıyordu. Bu cezaevi 10 yıl önce ÖO sınırına gelmiş, bir açlık direnişi yaşamış, Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu sürgün sırasında yaşamını yitirmişti. Aynı cezaevi 1991'de de ölüm sınırına gelen bir direniş daha yaşamıştı. Ağar genelgesinin ardından "tabutluk"ların kapatılması istemiyle 20 Mayıs'ta 2000 devrimci tutsak SAG'ye başladı. Şevket Kazan'ın spekülasyonları karşısında ise SAG, ÖO'ya döndü: Aygün Uğur, Altan Berdan Kerimgiller, İlgün Özkeskin, Hüseyin Demircioğlu, Ali Ayata, Müdat Yanat, Tahsin Yılmaz, Ayşe İdil Erkmén, Ulaş Hicabi Küçük, Yemliha Kaya, Osman Akgün ve Hayati Can bu büyük ÖO direnişinde yaşamlarını yitirdiler.

Bu ilk ÖO direnişi değildi Türkiye'de: 1982 Eylül'ünde Kemal Pir, Akif Yılmaz, Ali Çiçek, M. Hayri Durmuş Diyarbakır hapishanesinde cuntayı sarsan bir rüzgar yaratmışlardı... İki yıl aradan sonra İstanbul'da, 12 Eylül'ün zifiri karanlık -1984 Haziran- günlerinde Abdullah Meral, Haydar Başbağ, Fatih Öktülmüş, Hasan Telci, cuntaya büyük bir tokat atmışlar, Metris Zindanını "bir direniş odağı" haline getirmişlerdi.

REHABİLİTASYON

Adalet Bakanlığı, hapishane yöneticileri için sayısız "Cezaevi İdaresi El Kitabı" yayımlamıştır. Bu kitaplar, tutukluların birbirleriyle haberleşmemelerini özellikle belirtirler. Çünkü devrimciler haberleşemediği zaman "sudan çıkmış balık gibi olur." Başka bir ifadeyle 'terörist' i ruhen ve fikir bakımından besleyen kaynaklar ve kanallar kesilip, kurutulunca devrimci yanı ölür. Burda 'suçlu' ve 'terörist'ten kastedilen devrimcilerdir. Suçluluktan arındırılması ise tutsağın inançlarından soyundurulması ve devrimci kimliğin yok edilmesidir. Hücre tipi cezaevleri bunun için planlanmaktadır. Bu tecrit ve tabutluk koşulları ise devlet için 'yüksek güvenlik

birimleri' olmaktadır.

Cezaevi idaresi el kitapları, başka deyişle rehabilitasyon programları, ne pahasına olursa olsun, devrimci tutukluların dayanışmalarının, eğitimlerinin ve politik-ideolojik tartışmalarının önüne geçilmesini önemle belirtiyorlar.

Fakat devlet, devrimcilerin ideolojik-politik hatlardaki rehabilitasyonunun etkisiz kalabileceğini de hesaplamıyor değil. Hatta, bunun bir zaman kaybı olduğu inancı bazı ceza uzmanlarında hakim görüştür. O zaman hangi programlar gerçekleştirilmeli? Bunun yerine tutukluyu topluma yeniden döndürmek için onları bu toplumdaki kopmuş olmak hissinde kurtarmak lazımdır. Bunu yapmak içinde devrimcilere ve ileride devrimci olacaklara bir takım fırsatlar verilmeli, iş verilmeli, ekonomik, imkanlarıyla sosyal hareketlilikleri artırılmalıdır. Cezaevi uzmanlarına göre, tutuklular arasında doğal bir temas bile hapishanelerin üniversite rolünü üstlenmesini sağlamaktadır. Hapishanelerden rehabilite olmuş, bu işlerden elini eteğini çekmiş tutuklu çıkabildiği gibi, liderlerin 'tehdit ve baskı' yoluyla örgüte bağlılığı sağlanmış kuvvetlenmiş yeni devrimciler de çıkabilmektedir. Hapiste bulunan "teröristlerin" çoğunluğu ya lise mezunu veya üniversite eğitimi gördüğü belirtilmektedir. Bu durum rehabilitasyonu güçleştirmektedir. Kaldı ki, rehabilitasyon uzmanları, liderlerin rehabilitesini pek mümkün görmüyorlar.

"Teröristlerin" rehabilitasyonunun başarısı kamuoyuna bağlıdır. Çünkü devletin devrimciler ve halk için hazırladığı programlar kitlelerin onayını alırsa başarıya ulaşmaktadır. Bu tür programlar yarısatma yöntemiyle kitlelerin rızasını almaya dayanır. Burada asıl işlev birer yalanlaştırma aygıtları olan ideolojik hegemonya araçlarıdır.

Hapishanelerdeki rehabilitasyonun çapını ve derinliğini kavrayabilmek için Adalet Bakanlığı ta-

rafından yayınlanan cezaevi idaresi el kitaplarına kabaca göz atmak yeterlidir. Devletin rehabilite programını bu kitapların diliyle şöyle özetlemek mümkündür:

"(...) halk bilinçlendirilirse, karşı tavır alması sağlanırsa, teröristlerin ideolojileri, inançları sarsılır, moral destekten mahum kalırlar. Rehabilitasyonda en son başarılabilecek çarenin af olması gerekmektedir. Teröristler arasında hücre veya koğuşlar arasında veya dışarıdaki örgütiyle teması, haberleşmeyi, dayanışmayı, fikri beslenmeyi yok etmedikçe rehabilitasyonda başarılı olmak mümkün değildir. Islah olmuş, hayatını yaşamaya başlamış eski bir terö-

ristin dışarıda ailesiyle bir arada sergilediği mutluluğu yansıta-cak fotoğrafların çekilmesi ve cezaevlerindeki diğer gösterilmesi, imrendirilmesi duygulandırılması faydalı sonuçlar verecektir. Tutukluğu hislendirmek, bir rehabilitasyon metodudur. Sempatizan durumunda olanların %90'ını böyle rehabilite etmek mümkündür. Onlarla iyi niyete dayanan medeni bir yaklaşım ile diyalog kurmak ve yalnız bir odada konuşmak son derece iyi sonuçlar vermektedir. Bu ferdi görüşmeler koğuşta veya bir grup içinde yapılırsa faydalı olmaz. Onları inatçı yapan kitle psikolojisidir, dayanışma ve etkileşimdir. Bu öncelikle bertaraf

edilmeleidir...

(...) teröristlere cezaevlerinde: 1) oturma ve düşünme; 2) Yaptıkları hataları tesbit etme; 3) Yeniden örgütlenme ve liderlerini yeniden değerlendirme; 4) Dışarı ile temas etmek suretiyle hareketi devam ettirme; 5) Yeni liderler tesis etme, başarısız liderler üstüne düşünme onların hatalı hareketlerini tesbit etme imkanları verilmemelidir... Stratejilerini yürütmeleri için, cezaevlerinde mektep kurmaları da kesinlikle önlenmelidir... Komünistlerin hapishaneleri savaş tutukluları kamplarını idare etme sistemlerini, buralarda uyguladıkları "arındırma" süreçlerinin çok iyi incelemek duru-

mundayız. Hatta beyinlerinin nasıl bir plan ve programla yıkıldığını, pişman olmuş, devletin yanında yerini almış lider teröristlerle gizlice görüşüp tespit etmek ve karşı çalışmaları ona göre programlamak gerekir. Teröristler, kalabalık koğuşta kütle psikolojisinin sağladığı destek yüzünden son derece cesur, inatçı ve katı bir kahraman pozundadırlar. Ancak, kalabalığın içinden alınıp idare binasında bir odaya getirildiğinde ve savcı, müdür, psikiyatrist, psikolog, sosyal çalışmacı, doktor, din adamı ve öğretmenlerden biriyle tek başına görüşürldüğünde, son derece ürkek, korkak ve teslim olmuş bir haldedir. Hatta pişmanlık duygusunu söyleyecek noktaya yaklaşanlar da mevcuttur... Bunun içindir ki, teröristin kütle psikolojisinin dışına çıkarılarak, ferdi görüşmeler yoluyla onun ruh derinliklerine inilebilir, fikirleri sarsılabilir, kendisiyle diyalog kurma imkanı hasıl olur. Ama, ilgili personel bu duruma göre yetiştirilmiş ve hazırlanmış olmalıdır. Yeni bir rehabilitasyon zihniyeti böylece idarecilerle oluşturulabilir.

Cezaevlerinde rehabilitasyon programlarının uygulanması, hiçbir yarar getirilmeyeceğine inanıl-sa bile, tutukluların boş kalmamalarını, kendi kendilerini dinlemeleri, kötü şeyler düşünmelerini ve ideolojik eğitim yapma ihtimallerini ortadan kaldırdığından, uygulamada büyük faydalar sağladığı görülmüştür... Bir ülke toplu olarak bunalım içinde ise memleketin siyasi bünyesinde ağır bir buhran ve gerginlik sürüyorsa, rehabilitasyon işinin zor olacağı açıktır. Bir toplum bütünüyle başarısızsa, hapishanelerdeki ıslah çalışmalarından fazla birşey beklenemez. (...)

Güvensizliğin giderilmesi için ilk adımı atan devlet olmalıdır. Örgütlerden kopmuş gençlerin hala toplumun bir parçası olduğu, onlara kaçak aculacağı ve kazanılmak istendiği sade, net, ama sıcak bir üslupla ve yetkili ağızlarla basın yayın kuruluşlarından açıklan-

malıdır. Türk toplumundaki 'devlet baba' imajının her Türk çocuğunun bilinç altında var olduğunu unutmadan, bu duygusal cevher işlenmelidir. Tutuklu veya hükümlülerin aileleriyle ilgilenmeli ve kazanılmaya çalışılmalıdır. Çünkü Türkiye'de içinde bulunduğumuz günlerde cezaevlerindeki örgüt üyelerini aileler beslemekte, örgütün en önemli psikolojik ve maddi desteğini oluşturmaktadırlar. Aile desteğinin kalkması ya da azalması örgütleri çok zor duruma düşürecek ya da silecektir. Bu yüzden idareciler seçilirken 'anarşi' olmasına özel merak ve güçlü bir sorumluluk duygusu onlardan tercih edilmelidir. Yöneticiler, örgüt ilişkisi ve çelişkilerine göre kendilerini devamlı geliştirmelidir... Görevliler, teröriste başlangıçta bir düşünce empoze etmekten kaçınmalıdır. Terörist onlara güven duyana kadar beklemeli, bu süreçte çok dikkatli davranmalıdır. Güven oluştuktan sonra -ki bu arada çok değerli bulgular edinilecektir- Cezaevinde bir karşı propaganda sürdürülmelidir. Örneğin örgüt fertlerinin rezillikleri, örgüt içi yaşamdaki çirkeflilikler belgeler halinde çoğaltılıp dağıtılmalıdır. Örgüt içi ilişkilerdeki olumsuzluk ve çelişkileri tartışmaya başlayan bir kişi bazı korkuları yener ve zincirlerini kırabilir... Türkiye'de yabancı ideolojileri ve terörizmi etkisiz hale getirme amacıyla karşı propagandanın devlet tarafından tüm iletişim araçlarıyla canlı tutulması ve süreklilik kazandırılıp halkın kazanılması olumlu sonuç almanın temelidir.

(...) Hapishanelerde lider hükümleri, aynı binalardan ayırıp diğerleri üzerine maddi ve manevi baskı kurmalarının önlenmesi, buralarda ideolojik eğitim yapılmasına fırsat verilmemesi, ideolojik propaganda, haberleşme ve dayanışmanın yok edilmesi, ideolojilerini fikren besleyecek kitap, mektup, dergi gibi kaynakların kurutulması, liderlerin örgüt içindeki ibret ve dehşet verici kötü tutum ve davranışlarının tesbit edilip

mahkumlara aktarılması, ıslah olmuş liderlerin beyanlarının diğerlerinin ıslahı için kullanılması, ikna metodunun ve şüphe uyandırma çalışmalarının evvela eğitim düzeyi düşük olanlara uygulanması, bunlardan daha mantıklı düşünebilen ve toplumda bazı sorumlulukları bulunan yaşlı liderlere veya sempatanlara bu ikna metodunu öncelikle uygulanması, kendilerine bir paye çıkartmaya çalışan terörist suçlulara, katillerden farklı olmadıklarını, işledikleri suçun adı ve daha kötü bir fiil olduğunu ısrarla anlatılması, cezaevlerinde meydana gelen açlık grevi, elbise giymeme, hücreye girmeme direnişi gibi olayların basınla halka duyurulmaması, hapishanedekilerin pişmanlık duygularını sağlamak üzere dışarıda huzur ve güvenliğin fevkalade iyi olduğunu, halkın rahat olduğunu, halkın teröre şiddetle karşı çıktığını, her an her araçla kurvetli bir propaganda şeklinde halka ve cezaevlerine pompalanmalıdır...

Burada "Cezaevi İdaresi El Kitabı"ndan özetlemeye çalıştığımız rehabilitasyon programı, uygulama alanına konulmuştur. Bugün cezaevinde yaşanan sorunların nedeni de siyasi tutsakların burada özetlediğimiz rehabilite programına uydurulmaya çalışılmasından başka bir şey değildir.

"Devlet cezaevleri politikasını devrimci tutsakları sindirme, katletme, çözme ve teslim alma üzerine sürdürmektedir. 26 Eylül'de Ankara Ulucanlar'da yapılan katliam da bu politikanın en kanlı uygulaması biçimlerinden birisidir. Baskı, işkence ve psikolojik-ideolojik saldırı aygıtlarından hiçbir sonuç alamayan, devrimci tutsaklara boyun eğdirmeyen devlet, 26 Eylül gecesi saat 03'00 sularında Ankara'da açık bir katliama yönelmiştir. Bu katliamda 10 devrimci - İsmet Kavaklıoğlu, Abuzer Çat, Halil Türker, Umit Altıntaş, Habib Gül, Aziz Dönmez, Zafer Kırbıyık, Mahir Emsalsız, Onder Gençtaşlan, Ahmet Savran- katledilir.

İki taktik ve Demirci Kawa

Muzaffer ORUÇOĞLU

Devletin esas taktiği nedir?

İlk olarak; Kürtlerin şiarlarını ve başlıca sorunlarını dünyaya taşıyan, ekonomik krizi derinlemesine besleyen, merkezi iktidarı zaafa uğratan ve patlama öğelerini güçlendiren, iş gücünü, ham madde kaynaklarını ve pazarı çok uluslu tekel için güvenli olmaktan çıkararak, borç ödeme tarihlerini erteleyen, dağdaki ateşi etkisiz hale getiren ve giderek söndürmek.

İkinci olarak; devletin askeri alandaki zaferini, savaşa kaynaklık eden sorunlar üzerinde girişilecek kısmi reformlarla uzun vadede garanti altına almak ve Anadolu'daki tüm uyruk milliyetlere; "devlet güçlüdür, başkaldırıyı eninde sonunda bitirir, yaraları sarar, ihvanlarını da esirgemez." mesajını vermek. Ve tüm bu taktikleri uygularken hasmı muhatap almamak.

Peki, Kürtlerin bugünkü taktiği nedir?

İlk olarak, devleti reformlara zorlamak, koparılabilecek reformları kopararak bu reform mevzilerine yerleşmek ve en başta savaşı halka, onbeş yıllık savaşı somut, mütevazı sonuçlarını göstererek onları daha ileri mevziler için moralmen donatmak.

İkinci olarak; geniş, barışçıl, demokratik kitle hareketleri ve diplomasi aracılığıyla Kürtlerin temel ulusal haklarını yeniden dünya gündemine taşımak ve böylelikle mütefek cephesini genişletmek.

Kilitlenen savaş koşullarında Kürtler, bir dönüm noktası olarak ortaya çıkan bu yeni taktiğini, çok geniş bir kitle desteği ile başarıya ulaşabileceğine inandılar. Savaşı cepheleştiren dayandığı yığınlar, içten içe harlanan bir barış özlemiyle ho-

murdanıp duruyordu ve Kürt Kurmayı bunun çok iyi farkındaydı. Kendi kitle temelini güçlendirmek, Türklerin ve diğer uyruk milliyetlerin sempatisini kazanmak, ABD ve Avrupa başta olmak üzere dünya devletlerinin Türk devleti üzerindeki baskılarını güçlendirmek, korucu örgütünü, özel timi ve savaş rantçılarını işlevsizleştirmek, Kürt ulusal liderinin infazını önlemek amacıyla silahlı mücadeleye son verdiklerini ve silah bırakacaklarını açıkladılar. Bu açıklamaya ilk destekler, demokratik kitle örgütlerinden, demokratik partilerden, sendikalarından geldi. Türk iş adamalarının, saygın bürokratların önemli bir bölümü,

memnuniyetlerini açığa vurdu. Egemen sınıf partileri, kibir, gerdan kırma, küçümseme, geğirme ve kaşınma numaralarının altında sırtan sevinçlerini gizleyemediler. Bu durumu; kısa bir zaman sonra, gerillanın güneşe çekilişi ile egemen sınıfların "demokratikleşme" demecle-ri izledi. Genel Kurmay başkanı ile Yargıtay başkanı, devletin dokunulmaz cebrut hattını esnetecek şeyler söylediler. Başbakan, parlamentonun, bir kurucu meclis gibi çalışarak

yeni bir anayasa hazırlayacağını açıkladı. Kelleci köşe yazarlarının kalemleri yumuşadı. Kürtlerin alt alta sıralanması gereken haklarından dem vurulmaya başladı. Tüm bunlar olurken, yumuşama Kürtlerin başlattığı gözlerden kaçmazken, devlet Kürtlerin attığı adımları ciddiye almama ve devlet pazarlığı gimez" mesajını halka iletme tutumunda ısrar etti. Barışa doğru, Kürt inisiyatifinde gelişen bir yumuşama, geleneksel devlet politikasına ters ve savaş kadar tehlikeliydi. Genel Kurmayı, geri çekilmenin ve silah bırakmanın yeni bir döneme ve atılıma ebelik edip etmeyeceği üzerinde düşündü. Kürtlere son dar-

beyi vurma zamanının geldiğine karar verdi.

Boşaltılan stratejik mevkileri denetim altına al, geri çekilen gerillayı yok et, Güneyde toplanan gerilla kuvvetlerini ise örs ve çekiç arasında ez. Ordu, ülke çapında pompalanan moral üstünlüğünü kullanarak bu direktif doğrultusunda seferber oldu. Evet, Kürtlerin kaderini dağlarda yanan ateşler değiştirdi. Dağlardan çekilen bu ateşlerin toplandığı ya da birleştiği yer, Kürtlerin Aşıl topuğudur. Türk Genel Kurmayının namlusu, tam da bu topuğa yönelmiştir şimdi. Kötümser değilim. Kötümser olsam bile, kötümserliğimin özü şudur: Kürtleri yenebilirler ama Kürt davasını asla.

Başarıya ulaşan sınıf mücadeleleri ve bağımsızlık davaları, şimdiye kadar, genelde üç sac ayağına dayanır: Savaş, barışçıl kitle hareketi ve diplomasi. Kürtler de son onbeş yıl içinde bu üç sac ayağının üzerinde yükselerek girdiler dünya gündemine. Namluyu zaman zaman yanlış hedeflere doğrultmalarına rağmen, ateş gücü, ınat ve süreklilik açısından savaşta başarılıydılar. Toplumun her kesimini örgütleyerek, barışçıl, demokratik mücadele biçimlerini kitlesel karektarda ete kemiğe büründürmeyi de başarıyla gerçekleştirdiler. Son birkaç yıl hariç, Kürtler diplomasiye şaşılmamak derecede gevşek, becereksiz, esneklikten ve incelikten nispeten uzak, zaman zaman tehditkar, kapalı-kapıcı bir hat izlediler. En az on yıl böyle geçti ve bu Kürtlere, Başkanlarının kaçırılması da dahil, birçok noktada pahalıya mal oldu.

Kürtler, gelinen noktada, üç sac ayağından birisini, esas olanı kaldıracıklarını açıklamış ve ilk sembolik adımı da atmış bulunuyorlar. Yüzyıllık pratiğiyle tarihte zorun rolüne vurgu yapan, "ot taşın altında kalmaz," diyen bir halk, yeni dönemde, düşmemek için, geride kalan iki sac ayağını güçlendirmek zorundadır. Küçük generallerin de katıldığı geniş boyutlu kitlesel mücadele biçimleri ve güçlü diplomasi...

Tarihsel ilerleyişte zorun rolüne, özellikle de ateşin rolüne hep inandım. Kuşkusuz zor, geniş bir kav-

ramdır, ateşle özdeşleştirilemez. Ateş, genelde zorun en etkin, en ileri biçimidir. Ama öyle zamanlar olur ki, şartlar bu biçimi ikinci plana düşürür, ortadan kaldırabilir, zorun değişik biçimlerini etkin hale getirebilir. Gandhi, milyonları harekete geçirerek, zorun ateş dışı değişik biçimleriyle politikanın önünü açtı. Ateşle yürüyen Filistinliler, yürüyüşlerini intifada ve güçlü bir diplomasiyle sürdürdüler. Kürtleri hiç kimse dinlemiyor ve de ciddiye almıyordu, son onbeş yıllık ateş dansı, onları dünyada ciddiye alınması ve anlaşılması gereken bir sorun düzeyine çıkardı.

Demirci Kawa'yı gördüm rüyamda. Dev bir örsün üzerinde demir dövüyordu. Dövülen demirden sıçıran mavi kıvılcımlar, kuşku, büyü ve yaratıcılık atmosferine sokuyordu demirhaneyi. Alında ve şakağında tomurcuklanan sıcak ter, sakalının ucundan, dövülen sıcak demire damlıyordu. Leopar postunu andırıyordu ateş yanıklarıyla nakışlanan tulumu. "Ey Kawa, sen öldükten sonra giydğin şu tulumu Kürtler bayrak yapacaklar ve Hz. Ömer İran'a girdiğinde onu yakacak," diyecektim vazgeçtim. Dokuz manda gönlünden yapıma dev körüğünün etrafında bir tur attım, ateşi göremedim.

"Körüğünün ateşi sönmüş," dedim.

Çekicini omuzuna attı, sol eliyle alınının terini sildi. Hırsın, inancın ve yaratıcılığın rengarenk derinleştiği bakışlarla süzdü körüğünü.

"Ateş, kül sınırının altına çekildi, sönmeyi," dedi. "Demirimi, örsle çekiç arasında döve döve biçimlendirip yeniden yaratmadıkça o ateş sönmeyiz. Körük kükrede mi, ateşi saran kül örtüsü parçalanır, savrulur, ortaya körüklendikçe harlanan, harlandıkça kıvılcımlanan ve demiri çağırır muhteşem bir ateş çıkar. Yüreğinde ateş yoksa, körüğü çalıştırmaz, ateşi harlandırılmazsın."

(Bu yazı 3 Ekim 1999 tarihinde yazılmış ve Avrupa'da çıkan *Özgür Politika* Gazetesinin, çok daha önce yayımlanan bir sayısında da yayımlanmıştır. U. Y. notu)

"YORUMSUZ"

Ermekse emelin
erenlerin dışarında aşka,
önce gerçeği yakala,
feleği tek bocağından
ağaca asan dünyada...

Kalmamış senin benim hükümler,
kaybedilen insanlık, hükümsüz,
yigitler kaybediliyor, vakit gündüz,
ser'imuzden başka kalan ne'miz,
içi geçmiş şu geberik dünyada...

Sorgucu meleklerin eline düşmeden,
senden, seni sorgula
zaman geçmeden,
yüreğine sor,
anlaisın seni erinmeden,
boşaltı beynindeki ırma,
sen seçmeden,
Padışah çeşmesi gibi aksın,
aksın da, kötü ruhlardan arınsın
boğulmadan.

Koru kendini,
ifritler anaforunun girdabından...

Sen, sen ol,
Sevdayı,
bir fincan kahvenin köpüğünden iç
höpürdeterek!...

İç iç korkma höpürdetmekten!
Şunu da iyi bili:
Höpürdetmek de özgürlüktür,
Kaçı kanalı tutsak dünyada...

Gökhan KAYA

"Bir önceki sayımızda, sayfa 55'te yayımladığımız "Yorumsuz" adlı bu şiir, hatalı çıkmıştır. Doğrunu yeniden yayımlarken, bu hatamızdan dolayı başta arkadaşımız Gökhan Kaya ve okurlarımızdan özür diliyoruz; uyatarı, eleştiren, katkı ve desteklerini esirgemyen okur ve dostlarımıza da teşekkür ediyoruz."

Dünün bugünün ve yarının sorunu

Umut ŞENGÜL

"Bize Rusya'nın paylaşılacağı, ayrı cumhuriyetlere bölüneceği söylendi, fakat bizim bundan hiçbir korkumuz yok. Bağımsız cumhuriyetler ne kadar çok sayıda olursa olsun, biz korkmuyoruz. Bizim için önemli olan şey, devlet sınırının geçtiği yer değil, burjuvaziye karşı mücadelede hangi milletten olursa olsun, bütün milletlerin işçileri arasındaki birliğin korunmasıdır." Lenin¹⁾

Genel olarak ulusal sorun ve diğer bütün sorunlarda, proletaryanın sınıf çıkarlarını esas almak, Marksizmin temel öğretileridir. Bu genel kabul gören ve aynı zamanda, ideolojik olarak dayandığı sınıf kökenini tanımlama açısından sürekli dile getirilen önerme, bir fiil yaşam içinde çok çeşitli vargılarla savunulmakta ya da sunulmaktadır. Bunun böyle olması, dünyayı yorumlamada farklılaşan felsefi bakış açılarının bir sonucudur.

Uluslararası proletaryanın birliği ni, birlik çıkarlarını esas almak, enternasyonal Marksizmin temel kriteridir. Bu hiçbir zaman bu kadar yalın ve bu kadar düz bir mantık önermesi şeklini almaz yaşamın içinde. Yaşam bunun çok karmaşık çeşitlerini sunar ve her bir gelişme Marksizmin kendisini de yenilemesine zemin sunmuştur/sunmaktadır.

Çok uluslu devletlerde proletaryanın birliğini savunmak ve daha da önemlisi örgütlemek çok daha zor ve de karmaşıktır. Bu, toplumsal olarak, uluslar, proletaryanın nesnelliliği, ön yargılar, ezilen ezen ulus ikileminde güven sorunu, az gelişmişlik, geri üretim ilişkileri, sınıf olarak yoğunluk derecesi, kültür biçimleri vb. birçok başka ilgili sorunların irdelenmesini gerektirir. Düz bir mantıkla, 'işçiler birleşin', 'birlik proletaryanın yararınadır' demek kadar, yaşamın

akışına yön vermek kolay olsaydı, sorun çoktan halledilmiş olurdu.

Öncelikle şunu çok açık biçimde belirtmek gerekir ki, birlik denilince; tek devlet birliği ya da tek iktidar birliği, ya da tek örgüt birliği değil; ideoloji, politik ve askeri cephelerde birlik olma anlaşılmalıdır. En azından 'birlik' kavramından ilk genel anlamı böyle yorumluyoruz. Sınırların, devletlerin ve dolayısıyla örgütlerin ortadan kalktığı/kalkacağı aşama komünizmdir ve bu, esas olarak birliğin bugünkü ilk biçimi değildir. Bugün, bu üstbiçimin daha altbiçimleri gündemdedir. Yukarıda Lenin'in tanımlamasında da anlaşılması gereken yan budur. Önemli olan, Rusya'nın bağımsız cumhuriyetlere ayrılması değil, önemli olan bu bağımsız cumhuriyetlerde burjuvaziye karşı, uluslararası proletaryanın çıkarlarını temsil eden iktidarların kurulması ve bunların ideolojik politik anlamda birlik içinde olmasıdır. Devletleri ve sınırları kaldıracak bir birliğin yolu da buradan geçmektedir.

Geleneğimiz İbrahim sonrası süreç içinde birlik sorununu sığ ve katı bir örgüt/devlet birliği olarak²⁾ kavradığından, Kürt ulusundan proletaryanın Marksist-Leninist- Maoist örgütlerin oluşumu için tartışma ve derinleşme gereksinimleri başından önemlmiştir. Proletaryanın birliğini zayıflatan her türden girişime karşı özgün yöntemler geliştirmeyi mantık bütünlüğü olarak gören Marksizmin statik ve mekanik biçime indirgenmesi sayesinde bu yönlü gelişme sağlanamamıştır. Toplumsal koşulların çok bariz dayatmalar sunduğu durumda, kimi tartışma ve gevşeme süreçleri yaşandıysa da bunlar kapsamlı çözümlemeler için yeterli olanak sunmaktan uzak kaldı.

Birliği, ideolojik-politik zeminde inşa etmeyi esas alan bir mantık, bunun araçları arasındaki çeşitliliği yadsımaz ve bu yönlü mantıklı çö-

züm arayışlarına kendisini kapatmaz.

Marksizm, "çağdaş toplumda sınıfların ve milletlerin ortadan kalkmasını temsil eden" proletaryanın birliğini önemseyen kadar, milli duyguların etkilerini ve onun proletarya üzerindeki esintilerini ve hatta dönem dönem belirleyiciliklerini de özenle irdelemiş, toplumsal değişikliklerini kavramaya dayanmıştır.

Ayrılma ve birlik sorunlarında Marks ve Engels başta olmak üzere, sonrası takipçilerinin de düşünceleri belli bir değişim sistematiğinden geçti. Komünist Partisi Manifesto'ya yansıyan 'çağdaş ekonomik gelişmenin daha büyük birimlerin kurulmasını gerektirdiği' doğru anlayış; kimi kere, azınlık ve küçük ulusların ezen büyük uluslar karşısında -proleterlerin birliği baz alınarak- küçük uluslar aleyhine kararlar şekline dönüşebilmiştir. Gelişmiş ülkelerin proletaryasıyla bezenmiş geri ülkelerin köylüğü ve bu tip iki ülke ilişkileri içinde ezen uluslardan (gelişmiş ülkelerden) yana bir havanın estiği görülür.

Marks ve Engels'in 1848'lerde "gerici milletler" ve "devrimci demokratik milletler" ayrımı kendi kaderini tayin hakkının yorumu da geri milletlerin aleyhine bir hal alıyordu. Bu uygar ileri milletler, İtalya, Polonya, Almanya, Britanya vb. iken; Slavlar, Hırvatlar, Slovaklar, Çekler, Türkiye, Macaristan ve benzerleri 'gerici milletler' olarak tanımlanıyordu.

Bu dönemlerde proletaryanın uluslararası enternasyonal birliği, proletaryanın gelişmiş olduğu ülkelerde daha bir gerçekçi görülürken, hemen hemen proletaryanın hiç olmadığı ülkelerde proletaryanın birliğini savunmak belki de mantıklı değildi. Ama bu durum, ulusal sorun konusunu daha da karmaşıktırdı. Lenin, o dönemde ulusların kendi kaderini tayin hakkının yorum-

layışını şöyle izah ediyor:

Marxın, "gerici milletlerle" "devrimci demokratik" milletler arasında bir ayrım yapma(sı)nın tarihi ve siyasi sebepler vardı. Birincileri yerip ikincileri desteklemekte haklıydı Marx. Kendi kaderini tayin hakkı pek doğaldır ki demokrasinin genel çıkarlarına bağımlı kılınması gereken demokratik taleplerden biridir. 1848'de ve sonraki yıllarda bu genel çıkarlar her şeyden önce, Çarlığa karşı mücadeleyle gerektiriyordu."²¹

Burada iki husus önemle görülme-yi gerektiriyor. Birincisi, ulusların kendi kaderini tayin hakkının kayıtsız şartsız kabulünün evrimi ve bunun demokrasinin genel talebi paralelinde desteklenmesinin zorunluluğu; ikincisi, proletaryanın birliğinin her durumda önceliğinin korunmasının kendisi çeşitli ulustan proletaryanın ortak tehlike ve tehditlere karşı ideolojik-politik birliğinin sağlanmasıyla özdeşliğinin kavranmasıdır.

Marx'ın ve diğer ustaların düşünceleri de, toplumsal gelişme paralelinde evrimini korumuş ve yenilemiştir.

Proletaryanın birliğinin her durumda, mutlak bir örgüt ve devlet birliği şeklinde gelişmeyebileceği; ayrı devlet, ayrı örgüt perspektifleri içinde de proletaryanın ideolojik, politik birliğini inşa etmek olanaklı olabilir, hatta kimi durumlarda bu kaçınılmaz bir hal alabilir. Marx, ilk dönemlerde İrlanda ile İngiltere sorunuyla "İrlanda halkı ile büyük Britanya halkı arasındaki sıkı ittifaktan" söz ederek, bunun "İrlanda halkının, İngiltere'nin ezilen sınıfları ile her iki ülkeyi de ezenleri aynı nefret kabında eritmesine yol açan bu önyargının kırılma ihtimalini(den) güçlendirdiğini ifade eder. Fakat bunun her durumda böyle olmadığı da gayet açık. Lenin bu konuda çok ince çalışmalar yürütmüş ve her türlü egemen ulus proletaryalarına karşı gelişen, ezilen ulus proletaryasının önyargılarının zeminine yönelmeye çalışır. Marx da İrlanda konusunda sonradan değişikliği benimser ve;

"Vaktiyle, İrlanda'nın İngiltere'den ayrılması bana imkansız görünüyordu. Şimdiyse, ayrılmanın ardından bir federasyon da gelecek olsa, bunun kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum."²²

Marx bu değişim içinde, ezilen ulusların ayrılmasının uluslararası proletaryanın zararına olmadığı, aksine çoğu kere yararına olduğunu tanıtlar. Yine Marx aynı konuda, "İrlanda ile şimdiki bağlarını koparmanın Britanya işçi sınıfının kesinlikle kendi yararına olduğu" nu²³ belirtir. Lenin bu tutuma ana rehber bir yaklaşım olarak benimseyerek şöyle der: "Marx ve Engels'in İrlanda meselesine ilişkin politikası, baskıcı ülkeler proletaryasının milli hareketler komününde takınacakları tutumun pratikteki tüm önemini bugün de koruyan, ilk büyük örneği oldu."

Burada konuyu dağıtmadan bir iki ana noktayı belirtmek gerekiyor. Ayrılma ve birlik sorunuyla ulusların kendi kaderini tayin hakkının somut ve tartışmasız, ayrılıp ayrı devlet kurma önermesi dahilinde, proletaryanın birliğinin ne anlama geldiği; bunun araçlarının ne olduğu ve nasıl uygulanacağı sorularını mutlaka kendi özgün tarihsel oluşumları içinde ele almak ve genel mantığı bu özgünlüklerde canlı kılmak gerekmektedir.

İrlanda'nın İngiltere'den bağlarını koparması -yani ayrılması- neden İngiltere işçi sınıfının yararına değildir. Çünkü her bağımlılık ilişkisi içerisinde, ezilen ulus proletaryasının ezen egemen ulus proletaryasına karşı bir dizi önyargısı, tepkisi ve öfkesi oluşmuştur ve bu durumda işçi sınıfının birliğini soyut kavramlarla tesis etmek zordur, hatta kimi kere bu imkansızdır. Devrimin Rusya merkezli geliştiği Çarlık kapsamında da ezilen ulusların işçi sınıfının ve ezilen halkın önyargıları, tepkileri, baskının yarattığı eziklikleri yaşamaları ve devrim süreciyle hemen her ulusun bağımsızlığa yönelmesi kaçınılmaz olmuştur. Uluslararası proletaryanın birliği ancak, pratik olarak tam hak eşitliklerinin ortaya çıktığı koşullarda, yeni birlik denemeleri ve daha ileri biçimleri gündemlenmiştir.

TC sınırları içinde, ezilen ulus ek-senli gelişen ulusal devrim ve bu süreçlerde vuku bulan baskının, katliamin yok etmenin en uç biçimleri doğa-l olarak Kürt halkını ve proletaryasını milli düşmanlıklar içine çekmiş, proletaryanın birliğini zora sürmüş-

tür. Somut olarak görülen bu genel durum içinde birlik ezen ulus proletaryasının tutarlı biçimde ezilen ulusun ve halkının aynı zamanda proletaryasının ayrılma hakkının kullanması yönünde aktif destek sunması ile; ezilen ulus proletaryasının ideolojik politik doğrultuda birliğini hedefleyerek mümkün hale gelebilir. Ters yönde ise; ezilen ulusun bilinci-li işçi sınıfı öncülüğü tam hak eşitliği çerçevesinde ve tüm bağımsızlık argümanlarını elde etme erki içinde, ezen ulus proletaryasıyla aynı çıkarları temsil ettiğini ve ideolojik, politik birliğin sağlanmasının gerekliliğini öne çıkararak kendi devrimini yönlendirmelidir.

Birlik sorunu ele alırken, doğal olarak 'ayrılık' sorunu da gündeme gelecektir. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etmesi konusunda proletaryanın birliğinin anlamı ne olacaktır? Bu genel olarak proleter devrimin kaderi ile ilgili olacaktır ve direkt proletaryanın önderliğinde olmayan herhangi bir ulusal devrimin bu genelle ilişkisi doğru saptamak önem arz edecektir. Bugünün somut durumu içinde Kürt ulusunun kendi kaderini tayinini, ayrılıp ayrı devlet kurması yönünde belirlemesi, Türk ve Kürt proletaryasının yararına olacaktır.

Bunun görünen nedenleri şöyle sıralanabilir:

Türkiye proletaryası açısından; 1) Devrim -ulusal burjuva nitelikte de olsa- ezilen ulustan gelişmektedir. 2) Türk halkına ve proletaryasına karşı tarihin derinliklerinden gelen önyargılar ve güvensizlikler söz konusudur. 3) Gelişen ulusal savaş karşılıklı olarak miliyetçiliği ve daha barbar biçimde ezen ulus şövenizmini güçlendirmiş, Kürt-Türk halkı arasındaki dostane çelişki keskinleşmiştir. 4) Türkiye proletaryasının hali hazırda öne çıkan ve devrimini somut istem durumuna getiren ve bu vesileyle Kürt halkı nezdinde de çekim merkezi olabilen devrimci mücadelesi söz konusu değildir. 5) Kürt ulusal hareketinin Türk proletaryasının gelişmekte olan hareketine bağlı kalması ulusal devrimin gerilemesi, bekleme sürecine girmesi demektir. 6) Türk

proletaryasının özgürleşmesinin teminatlarından biri olan ezilen ulus proletaryasının ve halkının özgürleşmesi somut bir istem durumuna gelmiştir. 7) Proletarya arasında dayanışma ve birliğin gelişmesi için var olan güvensizliklerin ortadan kalkması için Türkiye solu, bilinçli proletaryasının ulusal devrime aktif olması zorunludur.

Kürt proletaryası açısından; 1) Ulusal devrim var olan ve belirleyici durumdaki ulusal çelişkiyi çözerek sınıfsal çelişkinin öne geçmesine olanak sağlamış olacak. 2) Kürt proletaryasının sınıf çıkarları öne geçecek ve bu çıkarların uluslararası proletaryanın çıkarlarıyla aynı olduğu daha görünür hale gelecek. 3) Ulusal devrim önemli oranda feodal ilişkileri darbeleyeceği için, proletaryanın üretim ilişkileri içindeki yoğunluğunu artıracak. 4) Sınıf bilincinin gelişmesinin zemini güçlenecek ve diğer uluslardan proletaryanın çağrılarını daha etkili biçimde yanıt bulacak. 5) Türk proletaryasının ulusal devrime aktif desteği ile Kürt proletaryasının ve halkının güvensizlikleri törpülenecektir.

Burada sınıf bilinçli Kürt proletaryası olarak, ulusal devrimin küçük burjuva önderlikte gelişiyor olması yanında, ayrılma istemlerinin somut durumunu kavıyor, ve ulusal devrim içinde destek unsuru olarak olsa da yer edinmeyi ve ulusal devrim mücadelesini demokratik halk cumhuriyeti mücadelesiyle birleştirmeyi ve uluslararası proletaryanın -başta aynı devlet sınırları içindeki Türk proletaryasının- çıkar birliğini güçlendirmeyi görev sayıyoruz. İdeolojik ve politik eksende Kürt proletaryasını eğitmek ve bu bilinçle diğer halk kapsamlarında yönlendirmek, bilfiil öne çıkan çelişkinin çözümünde aktif yer edinmekle olanaklıdır.

Sosyalizm mücadelesinde Kürt komünistleri olarak yer edinmek, egemen ulus proletaryası ve komünist örgütleriyle ideolojik, politik ve örgütsel birlik içinde olmayı genel proleter çıkarlar gereği olduğunu bilerek, devrimin örgütlenmesinde aktif bir koordine ve birleşikliği gerekli görüyoruz. Halkların tam hak eşit-

liğine dayalı, gönüllü federatif devlet birliğini birleşik bağımsız demokratik Karduk'un yararına ve uluslararası proletaryanın çıkar birliğine uygun görüyoruz.

2) KÜRT-TÜRK İŞÇİ SINIFI VE HALKININ İDEOLOJİK-POLİTİK BİRLİĞİNDE ÖRGÜTSEL BİÇİM

Öncelikle şunu belirtelim ki, tartışma veya önermelerimiz birebir bir tez karşılığı içermiyor. Yani kimi önermelerimiz böylesi tartışmaların ürünü olarak belirginleşirken, kimi belirlemelerimiz, genel devrim stratejilerimizin mantığı bağlamında ifade edilmektedir. Bu tartışmalarımız, İbrahim yoldaşın ve öncesi ustaların kimi önermeleriyle çatışıyor olabilir. Özellikle de geleceğin İbrahim sonrası süreçte yeterince tartışmadığı yanları içereceğinden ve özgün olarak üzerinde yaşadığımız coğrafyanın sosyal-siyasal yanlarını kapsayacağından farklılıklar da olacaktır.

Marksizmin genel mantığını kavramak ve onun tecrübe tarihini özümsemek aslolanıdır. Özellikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri deneyimi ve bunun tarihsel gelişimini yakinen takip ederek, kendi içindeki evrimden öğrenmeye çalışmaktayız. Bunu tutarlı bir mantık bütünlüğü içinde ifade etme işi canlı bir bilgi dinamizmini gerektirmektedir. Bu konuda araştırmacı olmak, incelemek ve yenilemek tüm yakın dostlarımızın katkılarını ifade edecektir.

Leninist parti modeli tüm Marksist iddialı grupların istisnasız benimsediği bir biçim. Çok uluslu devlet sınırları içinde çeşitli ulus proletaryasını birleştirme işi yukarıda değindiğimiz esaslarla başlar. Politik ve ideolojik birlik esastır ve bunu uygun her koşulda yekpare örgütlerde bir araya getirmek; genel olarak komünizmin sınırsız ve devletsiz dünya haklarının birliği ereğine uygundur. Aynı zamanda işçi sınıfının mücadeleyi kazanması sorununda hayati öneme sahiptir. Çeşitli milliyetlerden işçi sınıfının aynı devlet mekanizmalarına karşı aynı örgütsel birlik içinde hareket etmesi zaferin elde edilme-

sinde belirleyici bir etkidir. Fakat bunu böyle tespit etmek, çeşitli milliyetlerden işçilerin aynı safta örgütlenmek ya da örgütleyebilmek demek olmuyor.

Leninistler 1903'te BUND milliyetçiliğine karşı ve sonrasında süren mücadelelerinde örgüt birliğini katı biçimde savunmuşlardır. Parti yapısında, Ekim devrimi sonrasında çeşitli tartışma ve özgün biçimler devami etmiştir. Hemen Ekim devrimi sonrası bağımsız cumhuriyetler olarak ayrılan ulusal devletler belli bir görevden sonra federal cumhuriyetler şeklinde yeniden birliği sağlamışlardır. Stalin bunu;

*"Rusya halkları, bağımsız sovyet cumhuriyetleri aşamasından geçerek, kendi özgür iradeleriyle yeni kardeşçe bir birlik yaratmak üzere-dirler"*³³ diye ifade edecektir.

Bu evrelerde de parti anlayışında 'birlik' uzun süre korunmuştur. Ekim devriminden sonra Ukrayna, Letonya, Litvanya ve Beyaz Rusya sovyet cumhuriyetlerinin tanınmış olmasına rağmen, 1919'daki sekizinci parti kongresi kararıyla,

*"Ukrayna, Letonya ve Litvanya komünistleri merkez komitelerinin, parti bölge komitelerinin haklarından yararlandıkları ve tamamen Rusya Komünist Partisi merkez komitesine tabi oldukları"*ni belirleyecektir. Bu dönemde "Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik)" tanımlanması hâlâ kabul edilmemektedir. ve RKP (Bolşevik)ür, partinin genel adı. SBKP (Bolşevik) önerisi 1923'teki 12. Kongrede de kabul edilmemiş, ancak, 1925'in sonunda 14. Kongrede kabul edilmiştir. Ve bu süreçlere giderken, büyük Rus şovenizmine karşı amansız bir mücadele, Lenin ve Stalin'in gündemi olmuştur.

Parti örgütlülüğün federatif sovyet cumhuriyetleri örgütlülüğüne paralel olarak biçimlenmesi, ancak SBKP (Bolşevik) anlayışının netleştiği ve karmaşık bir evrenin çatışmaları sonrası şekillenmiştir. SBKP (B) kendi altında, sovyet cumhuriyetleri KP'lerinin federal birliğini içerecektir. Bu teorik bir düzenleme olup RKP(B)'nin ve onun bölge komiteleri şeklinde işlev gören ulusal komü-

nist örgüt işleyişleri arasında önemli bir işlerlik farkı yoktur. Buradaki temel teorik sorun, tam hak eşitliğinin federatif devletler birliği bağlamında, çeşitli uluslardan işçi sınıfı örgütlerinin kendi ulusal sınıf kimlikleri -yani kendi ulusal KP'leri ve enternasyonal ortak örgütleri SBKP (B) içinde örgütlenmeleridir.

Ukraynalı Bolşevik Skripnik, parti örgütlenmesi, isimlendirilmesi ve kızıl ordunun örgütlenme biçimini on ikinci parti kongresinde eleştirirken, kızıl ordu için, *"Ukrayna halkı ve bütün Rus olmayan halkları Ruslaştırarak bir araçtır ve öyle kalmaktadır."*¹⁰ diyecektir. Aynı kongre, eleştiriler üzerine; *"Cumhuriyetlerin kendilerini var güçleriyle savunabileceklerini sağlayacak tüm gerekli önlemlerin alınmasının yanı sıra, milli askeri birliklerin oluşturulması için pratik önlemler tavsiye eden"* bir maddeyi kabul edecektir.

Parti, ordu ve sendikalar örgütlüğünde enternasyonal ortak örgütler ve bunların içerdiği milli yerel örgütler şeklindeki şema esas mantığını tanımlamaktadır. Bu Marksizmin ve Leninizmin tarihsel bir evrim içinde aldığı son biçimdir. Kendi tarihsel koşulları içinde gelişecektir.

Aynı mantık, 12. Kongrede sovyetlerin kendi yönetim ve temsil esaslarında da biçimlenmiştir ki, proletarya iktidarının esas kendi yönetim aygıtları olan sovyetler sosyalizm süreci içinde giderek öne çıkarılması ve yerleşmesiyle birlikte, diğer tüm örgütlenmeleri de biçimleyecektir. 1923'deki 12. Kongre; *"Hem merkezdeki hem de taşradaki sovyet görevlilerinin büyük kısmı cumhuriyetler birliğini, milli cumhuriyetlerin özgürce gelişmesini sağlayacak eşit devlet birimlerinin birliği olarak değil, cumhuriyetler tasfiyeye doğru bir adım olarak, sözde 'tek ve bölünmez bir cumhuriyetin başlangıcı olarak görmektir"* diyerek büyük Rus şovenizmini Lenin önderliğinde yermiş ve bu tutumları 'anti-proleter ve gerici olarak' tespit etmiş. Sovyetler Birliği'nin yönetim esaslarını yeniden düzenlemiştir. Buna göre Sovyetler Birliği Merkez Yürütme Konseyi (VTSİK) Birlik Konseyi ve Milliyet-

ler Konseyi şeklinde iki meclis şeklinde temsil edilmiştir.

Birlik konseyi, kurucu cumhuriyetlerin temsilcileri arasından nüfus arzına göre Sovyetler Birliği kongresince seçilmiş 371 üyeden milliyetler konseyi; birliğin her cumhuriyeti ya da özerk cumhuriyeti için beş, her özerk bölge için de bir delege olmak üzere, cumhuriyet ya da bölge yürütme komitesince seçilmiş 131 delege-den oluşmuştur. Bu konsey -milliyetler konseyi- birliği oluşturan devletler esasına göre değil, milliyetler esasına ve nüfus oranına bağlı olmayan bir eşitliğin tanınmasıydı. Bu aşamaya geliş çeşitli evre biçimlerinden geçerek özgün denemelerden sonra oluşturulmuş oldu. Alınan her karar, her iki konsey tarafından aynı ayrı onaylandıktan sonra ancak uygulanabilirdi.

Bu örnekler, Marksizmin düşünce evriminin ve pratik ihtiyaçların koşulladığı zemin içinde gelişimini göstermektedir.

Bu genel mantık doğrultusunda, Türk ve Kürt milliyetinden işçiler başta olmak üzere tüm çeşitli milliyet proletaryasını aynı örgütlerde birleştirme esasına özgün ön gereklere indiriyoruz. Aynı devlet otoritesi altında aynı hedeflere doğru gelişen işçi muhalefetine; aynı politik-ideolojik esaslar ekseninde biçimlendiren Marksist-Maoist genel bir Birleşik Parti'nin kendi içinde ulusal KP'leri temsilî şeklinde ifade edecektir. Bu, stratejik olarak ulusal ve sosyal devrimin birleşikliği teorisine esasta da Kürt ve Türk çeşitli milliyetten işçi sınıfının ve halkının çıkarları gereğine göre düzenlenmektedir.

Her ulusal KP'nin kendi özgün asgari programı ve genel azami ortak programı ideolojik-politik özünü ifade edecektir.

Birleşik devrim aynı devlet otoritesinin ve genel emperyalist ablukanın dağıtılabilmesinin ve devrim süreci içinde farklı milliyetlerden halkların çıkar birliğinin pekiştirilmesinin stratejisidir. Birleşiklik çok belirgin esaslarla ezilen ulusların ve halkların özgürleşmesini, aynı zamanda başından itibaren tam hak eşitliği ekseninde şovenice ve ırkçı olan her şe-

ye yönelmeyi de içerecektir. Ekim devrimini deneyimlerinde, başından itibaren katı bir Rus tebası görülür ve bu devrimin Rusya merkezli gelişmesiyle birlikte de iyice pekişir. Ulusal taleplerin en çok Ukrayna komünistleri nezdinde Rus şovenizmine karşı gelişmesi, tamamen Ukrayna'nın diğer uluslara göre daha çok gelişmiş olmasına bağlıdır.

Türkiye'deki durum ise oldukça farklı özgünlükler içermektedir. Hepsinden önemlisi, Kürt ulusal talepleri hemen hemen her dönem sıcak olmuştur ve bu talepler birçok isyanla gündeme gelmiş ve kanlı bastırma hareketleriyle ezilmiştir. Egemen ulus burjuvazisine karşı olduğu gibi, ezilen ulus halkının egemen ulus halkına karşı da tepkileri ve önyargıları gelişmiştir. Özellikle de son Kürt isyanı, Türkiye'deki devrimin merkezi haline gelmiştir ve Kürt halkının ulusal talep ve istemlerini somut güncel ve bilimsel hale getirmiştir.

Bu durumda, Kürt halkının ulusal taleplerine aynı zamanda Kürt halkının kendi kurumlarına karşı dayarlı olmadan ona aktif destek sunmadan ve bu çelişkilerin çözüm yöntem ve araçlarını somutlamadan birliği sağlamak olanaklı değildir. Pratikte de buna yanıt alınmamıştır.

Stalin'in 1910'lu yılların başında *"örgüt konusunda milli bir federasyon modeli işçilere dar bir milli zihniyet açılır"* dediği ve ulusal örgüt biçimlerine karşı katı bir tutum takındığı halde, Ekim devrimi aşamalarında ulusal seksiyonlar ve giderek ulusal KP'ler kabul görmeye ve oluşturulmaya başlanmıştır. Bu gelişmeleri geçmiş gelenek çevremiz, her keresinde devrim öncesi ve sonrası savıyla açıklamaya çalışmıştır. Oysa, devrim öncesi süreçte hemen hiçbir makalede, "devrim öncesi şöyle yapacağız, sonrasında böyle" tanımı geçmez. Devrim öncesi belirlemeleri, devrim sonrasında reddetme durumu da olmamıştır. Bu tamamen, sürecin evrimi ve deneyimlerin kendisini yeniden üretmesiyle ilgiliydi. Devrim öncesi Rusya'da, Rus prestiji etrafında çok çeşitli ulusal işçileri yoğunlaştırmak mümkündü ve hatta bir çoğu Rus olmaktan -Rus

olmadığı halde- gurur duyuyordu. Bu konuda Lenin'in Stalin'i dahi eleştirmediğini, "Bir Rus'tan daha büyük Rus" olmakla itham ettiğini biliyoruz.

Oysa Türkiye gerçeğinde durum hiç de buna uygun değildir. Ezilen ulus halkının ve azınlıkların uğradığı gadri bir yana bırakmış olmaları şöyle dursun; PKK ile başlayan hareketin kısa sürede bu noktaya gelmesinde gerçekliğini tanıtmaktadır. Bu realite karşısında komünistlerin, başta Kürt komünistlerin kendi ulusal kimlikleri ile siyasal kimliklerini buluşturmaları, Kürt işçi sınıfını ve halkını doğru politik örgütlerde birleştirmeleri ve giderek bunu uluslararası enternasyonal proletaryanın çıkar birliği doğrultusunda yönlendirmeleri kadar doğal ne olabilir? "Dar milli zihniyeti" aşmanın en geçerli yolu da budur.

1970'lerin Türkiye'si ile 1990'ların Türkiye'si arasında dahi hiçbir ayrım yapmadan, aynı tekerlemeler etrafında dönüp durmak tam bir dar görüşlülüğün ifadesidir. Koskoca bir toplumsal alt üst oluşun yaşandığı durumda, gerçeklerden hareket etmeyip, hâlâ bu durumda bile "Kürt halkı ayrılmayı isterse" demek, garip olmaktan öte, inkarın başka bir cepheden versiyonu olmaktadır.

ULUSAL DEVRİMCİ HAREKET VE ENTERNASYONAL PROLETER TAVIR

Ulusal ya da başka herhangi bir hareketi ele alırken, onun siyasal özünü irdelemeyi ön gereklilik olarak almak gerektiğini daha önceki yazılarımızda ifade ettik. Hareketin çıkış koşulları ve nedenlerini açıklamadan, herhangi bir hareket karşısında doğru tavır içine girmek de olanaklı değildir.

En başta şunu belirtmek gerekir ki, 'ulusal hareket' kavramı kullanıldığında, sınıfsal motifli olduğu savı içinde olan hemen her hareketin bir tür önyargıyla olaya yaklaşımı kaçınılmaz olmaktadır. Geleneğimiz de bu etkiden gerekli payı fazlasıyla almıştır. Oysa sosyalistler ve komünistler de çeşitli ulusal hareketlere

önderlik etmiştir ve bu sosyalist olmanın doğasına ters de değildir. Mao, "sosyalizmi kuracak bir vatanimiz yoksa, onda görev vatani kurmaktır" dediğinde, pek alısından ulusal mücadele yürütüyordu.

Şimdi bunu Kürt komünistleri açısından dile getirsen, "işte üzerinde yaşadığınız TC sınırları neden sosyalizmi kurmak için yeterli olmasın" denilebilecektir ya da 'proleterlerin vatani' olmaz genellemesiyle cevap verilecektir. Bu cevapların hepsinde, bilinçaltında Kürtlüğü kölelik olarak tanımlayan, onu öyle kabul eden gerçeklik yatmaktadır. Oysa, bir Kürt komünisti olmak ne kadar onurluysa, ezen ulus milliyetine yamanmak ya da onun ezilen ulus geniş halk yığınları üzerindeki zorbalığını görmezden gelerek, bunları 'sınıfsal' kavramlar eşliğinde yok saymakta o denli onursuzluktur. Aynı derecede tutarlı bir Kürt komünisti olarak, bütün dünya halklarının çıkar birliğini ve enternasyonal dayanışmasını her koşul altında savunmayı onur sayarken, ezilen, yok edilen, katliamdan geçirilen bir ezilen milliyetten halkın devrimci-ilerici mücadelesi yanında olmamak bir sosyalist açısından onursuzluğun en büyüğüdür.

Geliyoruz proletaryanın kendisinin öncülük etmediği ulusal hareketlere karşı yaklaşım sorununa. Öncelikle, ulusal hareket kavramını özenle ulusal devrimci hareket kavramı ile yer değiştiriyoruz. Burada sorun, bir hareketin niteliğini belirsizleştirme acayipliğinden kurtulmaktır. Çünkü, bugün var olan Kürt ulusal hareketinin devrimciliğini tartışmak abes ve çocukca olur. Ama her şey, kendi içinde zıttını da taşıyacağı gerçeğini asla akıldan çıkarmadan ve her iki yönün bir aradığını hesaplayarak, uyanıklığı ve gelişmelerdeki durumu kavramayı elden bırakmamak gerek. Bu herhangi bir proleter hareket açısından da geçerlidir. Devrimci bir hareket reformist, reformist bir hareket devrimci olabilir.

Ulusal devrimci hareket, onlarca Kürt ulusal devrimci ve ilerici hareketinin en gelişmiş ve en modern ifadesidir. Bu aynı zamanda, dört ayrı parçada, çeşitli Kürt sınıfsal ve ulu-

sal sosyalist hareketine göre de, süreci ve onun siyasal sorunlarını doğru biçimde kavrayarak, bunu doğru mücadele biçimleriyle birleştirip, kurumsallaştırmış ve gündeme girmiştir. Hareketin siyasal içeriği, Kürt ulusunun sömürgeleştirilmesi ve emperyalizmin genel baskı politikasına karşı gelişmiş isyanların üst bir versiyonu olarak, geniş köylü yığınlarına, işçi ve emekçilerine mal olmuştur. Emperyalizme karşı ulusal devrimci bir direniş ve isyan hareketidir.

Hareketin önderliği, öğrenci kökenli ve yoksul köylü karakterli küçük burjuva ve yarı-proleter nitelikler içermektedir. Bu hareket sınıf orijinli hareketler de dahil hemen diğer tüm küçük burjuva hareketler gibi, önemli zaaf ve hataları, ciddi derecede demokrasi sorunları yaşamıştır, yaşamaktadır.

Hareketin devrimci karakterini belirleyen esas etmenler, onun siyasal olarak emperyalizme ve yerli işbirlikçiliğe, gericiye karşı bir minvalde olması ve bunu devrimci yöntemlerle yaşama uygulamasıyla belirlenebilir.

Diğer yanlar, hareketin sınıf karakterinden ötürü taşıdığı sorunlardır ve bunların MLM bir mecrada ele alınamayışıyla da devam etmiştir. Bu sorunlar kimi dönem büyümüş, kimi dönem küçülmüş ama doğal olarak hep var olmuşlardır. Bunlar hareketin devrimci yönünü değil, sınıf niteliğini ve dünya felsefi normlarını ayırtmanın kriterleridir.

Kürt ulusal hareketleri, 1970'lere doğru ve özellikle de bundan sonra içerik ve nesnel duruş itibarıyla uyumlu devrimci nitelikler kazanmışlardır. Bu süreç, genel dünya konjektüründeki 60'ların dalgalanmalarına tekabül etmektedir. Öncesi süreçlerde, Kürt ulusal hareketleri nesnel devrimci bir rol oynadıkları halde, siyasal özü itibarıyla -ilerici-devrimci kimi taleplerinin yanı sıra- aşiret, din ve feodalitenin ağır etkileri altındadırlar. Kürtlerin birinci dünya savaşı öncesi ve TC'nin ilk yıllarında elde ettikleri kimi reformların, en başta da "Kürt otonomu" gibi hakların gasbedilmesine ve giderek "Kürt" ve "Kürdistan" kavramlarının

dahi literatürden çıkarılarak, Kürtlerin yok sayılmasına karşı, devrimci ve ilerici bir kalkışma içine giren ve isyanlar olarak doruk noktalara ulaşan hareketlerin, nesnel olarak oynadıkları rol devrimcidir. Hareketlerin birbirinden görece farklı olması yanında aşiret ve dinsel oluşumlar bu ilerici taleplerin tümünü sıkıca çevrelemektedir. Bütün bunlara rağmen, Kürt ulusal isyanları haklı ve meşru zeminde bir ulusun kendi kaderini tayin etme hakkının var olan statüko içinde nesnel olarak devrimci yönde kullanılmasıdır. Bu hareketlerin vahşice bastırılması Kürt ulusu üzerindeki katliam ve yok saymanın açık bir hareketidir ve haksızdır.

70'lerde ortaya çıkan hareketler ise, siyasal içerikleri açısından ve siyasal jargonu açısından da, Sosyalist etkiler altında olan devrimci hareketlerdir. Bunların içinde reformist olanları da yok değil, ama gerek "Teuger" adı altında ki cephe güçler, gerek Türkiye KDP'si gerek Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK), gerekse Rızgari (Kurtuluş) gibi örgütler devrimci nitelikteki hareketlerdir.

Bu hareketlerin tümünden farklı olarak, PKK'nin 80' sonrası hızlı gelişme kaydettirmesindeki esas belirleyici rol, mücadele biçimini doğru seçme, kurumsallaşma ve kadrosal yetkinlik. Bunlar doğru taktiksel çizgilerle yaşama geçirilince, gelişme kendi hızını kazanıyordu.

Ulusal devrimci hareketler genel niteliği itibarıyla, proleter hareketin yakın bileşenleridir. Bunu belirtirken, sorunu sadece Türk proleteriyası, ya da TC sınırlarındaki proleterya açısından değil, Kürt proleterya açısından da böyle tanımlamak gerekiyor. Yani, Kürdistan'da, ulusal devrimci bir hareketin küçük burjuva önderlikte gelişmesi yanında, proleter nitelikte ulusal- sosyal devrimci, bir harekette var olabilir. Bu durumda da, proleteryanın en yakın bileşeni olarak, küçük- burjuva önderlikteki ulusal hareketi kabul görmesi gerekmektedir.

Bu temel yaklaşım, doğrultusunda, politik ve örgütsel bağımsızlığını koruma kaydıyla, çok geniş bir ittifak veya cephe çalışması yürütülebi-

lir/ yürütülmelidir. Bu özellikle ulusal- demokratik devrim süreci tamamlana kadar böyledir.

Burada, İbrahim Yoldaşın geçmiş Kürt ulusal hareketlerine bakışını, bugünün ulusal devrimci harekete bakışını da dışında tutuyoruz. Bugünün hareketinde bir demokratik muhteva arama gafletine İbrahim'in kendisi de düşmezdi, ama, sorumuz kimin ne düşüneceği kaygılarıyla hareket etmek değil, hangi önermenin bilimsel doğruluğunun olup olmadığı noktasıdır.

İbrahim Yoldaş, geçmiş Kürt ulusal hareketlerini nesnel olarak da devrimci görmüyor. Ya da buna dair bir ayrıştırmayı yok. Ve daha ziyade hareketlerin genel karakterini gerici (feodal- aşiret- ağa) olarak tanımladığı çıkıyor. Bu nedenle daha ziyade, hareketlerin bağrındaki demokratik içerikle uğraşıyor ve haklı olarak bunu öne çıkarıyor.

Böyle olduğu halde, Kürt ulusal hareketlerine karşı tutumu engin ve hassasiyetlerle örüldür ve güçlü biçimde, bu hareketlerin bastırılmasının karşısındadır.

Biz milli karakterli hareketlerin, devrimci niteliklerini her alanda proleter hareketin bileşenleri olarak ele almayı genel Leninist mantığa uygun buluyoruz. Bu sorun Türkiye özgünlüğünde, can alıcı bir önemdedir. Kürt ulusal devrimci hareketine aktif destek sunma eyleminin dayandığı temel budur.

Geçmiş Kürt isyanlarını, 1938 ve öncesini nesnel olarak oynadıkları rolü devrimci görüyoruz ve KKT hakkının haklı kullanımı olarak ele alıyoruz. Bu hareketlerin kendi iç siyasal orijinindeki gerici argümanlara kayıtsız kalmayıp, bu yanı özenle hareketlerin nesnel etki ve çıkış amaçlarından ayırıyoruz. Dinsel bağnazlık, feodal aşiret yapısı ve feodal ilişki biçimlerinin alt yapıda ve buna bağlı gelişen üst yapıda korunması eğilimlerine karşı açık bir tavır almayı, dönemsel proleter gerekler olarak belirlemek gerekir. Buradaki belirlemeler, daha ziyade akademik düzeyde olup, var olanla, ya da gelecekteki yeni biçimler arasında bir tür kıyaslama ve doğru tavır içine gire-

bilmenin teorik önermelerini oluşturmaya hizmet edebilir. Pratik önemi ise bugün hâlâ ağırlıklı bir gündem olarak yaşanan sorunun ve onun güncel hareketine karşı tutum belirlemenin kimi ön açılımlarını ve örneklerini koşullamaya olanak sağlayacaktır.

Tarihsel materyalizm, toplumsal olay ve olguların gelişim evrimini ve diyalektik gelişimini anlamayı, yorumlamayı gerektirir. Vulgar evrimciliği değil de, diyalektik sıçramalı gelişim yasasından hareket ettiğimizde, toplumsal olguların dönüşümü ve niteliksel aşamalarını sıçramalı ve karşısına dönüşme olanaklarını daha rahat anlamış olacağız.

Proleteryanın sınıf bilinçli tavrı, esas olarak olgulardaki gerçekliğin kavranması üzerine biçimlenir. Toplumdaki olay ve olguları ele alırken, hiçbir zaman tek bir örnekle, hemen her bir aynı karakterdeki olayı açıklamak olanaklı değildir ve buna girişmek, bir tür mekanik ve kaba materyalizme tekabül eder. Bugünün ulusal devrimci hareketi' nasıl ki, geçmiş Kürt ulusal hareketleri örnekleriyle ele alamayacaksa, geçmiş hareketlerin herbirinde kendi özgün olan yanları mevcuttur. Ama hepsinin ortak bir özelliği ya da ortak bir kökeni var ki, o da Kürt ulusunun sömürgeleştirilmesi, baskı altına alınması, yok sayılması, iç edilmesi ve yağmalanması şeklindeki nesnel zeminden besleniyor olmalarıdır. Bu hareketlerin dinsel motifler içinde olmaları, ya da dinsel (gerici) kimi talepler de içeriyor olmaları, hiç bir biçimde bu gerçek zemini ikincil olarak görmeyi gerektirmez. Dönemin TKP'si hatta Komintern'in yaklaşımında tam da böyle bir anti- Marksist yaklaşım vardır. Dönemin- Kemalist dönemin- Kürt isyanları, "eşkiyalık", "şariatçılık" vb. şeklinde tanımlayarak, Kürtlerin katledilmesi, isyanların kanlı şekilde bastırılmasını onaylamış, alkışlamış, hatta bu uygulamalara destek olmuşlardır. Bu yaklaşımların, UKKTH'nin tanınmasıyla hiç mi hiç ilgisi yoktur. TKP'nin o günkü politikası, gerici ve karşı devrimci, şoven ve ırkçıdır.

Newrozla yeniden güneşe yürümek

D.Ali ÖZCANDAN

Bir zamanlar ülkemizde çocukların sevinci, serçeleri dansa kaldırırmıştı. Belleğin tüm sınırlarını zorlayarak geleceğin en güzel düşünüyü kurdular. Kurdukları düşe inandıkları an, tatlı bir heyecan sardı bedenlerini. Ve coşkuları bir şelale gibi uçurumlardan ovalara aktı. Kavganın ilk soluğuyla zulmün kölelerine ulaştıklarında tanıştılar. Yinede yürüdüler, bir engele takılıp da düşmenin korkusuna kapılmadan... Ufka varmanın tutkusu o koca yüreklerini kuşattığı an, beyaz kanatlı bulutlarla yarıştılar. Güneşi avuçlayıp, bir solukta varmak istediler o duru maviliğe... Ama olmadı.

Dehak zulmünün hüküm sürdüğü diyarlarda hiçbir koşu engelsiz değildi. Tüm geçitler kuşatılmıştı. Bu kuşatmaya nice hayat dolu selviler takılıp düştü... Kimisi acı bir çığlık oldu uçurum diplerinde. Kimisi yorulup düştü, önüne ilk çıkan ağacın gölgesine. Bazen açlık koktu solukları, bazen dudakları çatladı susuzluktan. Ve bazen de günbe gün büyüyen özlemin ıstırası, neşter oluyordu kabuk bağlayan yaraya... Ama herşeye rağmen, sevd çekiciliğinde tavizsizdi. Varılacak yere kanla varılsa da, gelecek koparılıp alınacaktı Dehak'ın ellerinden. Buna inanıyorlardı.

Çünkü işgalin altında inleyen toprağın sesi, onların yüreğine dokunuyordu. Kardelenlerin buzların altındaki sabırsızlığı, onların beynini kemiriyordu. Güvercinlerin beyaz kanatlarında taşıdıkları kan, onların damarlarından akıyordu. Bir sağanağa dönüşen göz yaşı seli, onların içine akıyordu...

Gökyüzünün o mavi tenini hiç bu kadar özlememişlerdi. Nerede kal-

maştı Şamaş'a eşlik eden Cemşid Öüneşi? Yine bir sabah yüzünü gösterecek miydi?

Denizin dingin sabrını zorlayan fırtına, bir ayaklanmanın tohumlarını ekiyordu. Öfkenin doruğundaki dalgalar kayalara yürürken, bir kıvılcımın ışıltısında büyük yangınlar düşleyen Kawa'nın meşalesi, gecenin sancısı oldu. Ve yıllanmış tüm öfkeler bentlerini yıkıyordu, güneşe yürüyen serüvencilerin ardından. İsyana ateşi toprağı ısıtırken, dağlar halaya dönüşte bu kavgada ve sırtından eriyen buzlar, nehirlerin bahar sevincinin ezgisi olmuştu. Ağzı dolusu akıyorlardı yatağında, düşlenen enginliğe. Bir ayaklanmaydı nehirlerin deltasındaki rakı. Başkası için örsü döven çekiç, o gün kendisi için çarpıyordu. Kawa'nın nasırlı elleri arasında. Kinini Dehak'ın beynine kustuğunda ise gücünün kudretini ilk kez fark ediyordu. Köleliğin tüm zincirlerini parçalarken, işgal topraklarında bir kez daha iki güneş yükseldi. Medya Güneşi...

Halkın acıyla yoğrulmuş hamurunda umudu da mayalanıyordu. Medya, bize ne tanı Şamaş'ın armağanıydı, ne de Marduk'un. O bir kez daha diş ile tınak ile koparılıp alınmıştı gecenin rahminden. Çığlık çığlığa sökmüştü şafak. Ölen, bu kez biz olmadık. Günün doğumundaki tebessümü yüz, bize aitti. Semalarımızda gülümseyen iki güneşin sabah dansına tutulduk, susamış gözlerimizin ve sabırsız yüreğimizin tınıları arasında.

O günün adını Newroz koyduk, kazanacağımız günler adına. Medya Güneşi adına.

Tarihin akışında kara bir perde daha kapanmıştı. Ve artık ülkemizde karanlık olan hiçbir şey yoktu. Tüm çirkeflilikler bir yarasanın gün ışığındaki acizliğine takılmıştı. Toprak bir

kez daha bağrını açmıştı sevd çeklerine. Tüm göçebe kuşlar yurduna geri dönmüştü. Yıllarca bizden çalınan mutluluğun dışında, ülkemizde bize "yabancı" olan hiç birşey yoktu. Ki onunla da Newroz ateşinde ısındık yeniden.

Newroz, tarihin belleğine böyle kazındı. Ne akıp giden zaman, ne de inkar onu söküp atamadı bu topraklardan.

Sevdamıza kara bir bulut gibi zulmün gölgesi düştüğünde, Newroz yeniden umut olur. Bu yüzden; zulüm ile Newroz, ölüm ile yaşam gibi hep varoldular güncemizde.

Çok geçmeden bir asrın ardından karartıldı Medya Güneşi. Geride, bize yol olan o doyumsuz gülüşünün izi kaldı. Bizi ısıtan o kutsal varlık koparılıp alınırken, bir yanımda hep öksüz kaldı yüzyıllar boyu. Ama tarih, yine yüzyıllardır dinmeyen öfkemizin, özlemimizin ve başeğmeyen sevdamızın da tanığıdır.

Ve bitmeyen bu kavgada, şimdi yıldızları da topluyorlar semalarımızdan. Yarına dair nerede parlayan bir ışık varsa, fırtınalara boğdurularak söndürülmek isteniyor. Çocukların gözlerindeki ışıltıya bile tahammülsüzdür haramiler. Dehak, hergün iki çocuğun beyniyle yaşıyordu. Oysa şimdiki Dehak'lar, hergün binlerce çocuğun beynini kemiriyorlar. Şimdi karanlık daha da koyulaştı. Dün geceydi; yine bir yıldız daha kopardılar gökyüzünden. Hem de, görünenlerin arasında en büyük olanıydı.

Yıldızlar, koparılıp alınsa da yücelerden, zifiri geceler varoldukça, onların rengini ve ışıltısını hiçbir güç karartamaz. Taa ki nöbeti yenden güneşe devredene kadar. İki güneşle yeryüzü yeniden aydınlancaya kadar...

Veriler'in anlattığı kadın

Temel DEMİRER

Fazla uzağa gitmek gereksiz. Dönemin CHP Kadın Kolları Başkanı Güldal Okutucu, "Yeni bir kadın devrimi gerekli,"⁽¹⁾ diye haykırdığında, yeni bir şey söylemese de, bir sorumluluğa taraf oluyordu; tabii, bermutad, haykışının ardı gelmedi... "Kadın Sorunu"nda yine bir şey söylenmiş oldu... Ve gök kubbede bir hoş seda olarak kaldı Güldal Okutucu'nun dedikleri de, tıpkı benzerleri gibi!⁽²⁾ Bunda şaşırtıcı olan bir şey yoktu. Çünkü sorun, "Kadın"la ilişkili ve burası da ataerkil kapitalizm dünyasındaki ataerkil Türkiyeydi...

"Time" dergisi kapak haberinde, "21. yüzyılın lideri kadınlar olacak,"⁽³⁾ derken; "Dünyada okuma yazma bilmeyenlerin üçte ikisini kadınlar oluşturuyor."⁽⁴⁾ UNCHR Sosyal Servis Danışmanı Nemia Temporal'ın, "Dünyadaki mültecilerin yüzde 80'ini kadın ve çocuklar oluşturuyor,"⁽⁵⁾ diye betimlediği koşullarda "Birleşik Arap Emirlikleri"nde 41 yaşındaki kart adamın teki, 11 yaşındaki sabi sübyan bir kızcağıza tecavüz etmiş. Savunması hazır: "Çocuk bahçede oynarken vücut hatlarını belli eden bir elbise giymişti, tahrik oldum, suç bende değil" demiş. Mahkemede bu açıklamayı yerinde ve yeterli bularak, idam cezası gerektirdiği halde ceza indirimine giderek 10 yıl hapis vermiş. Tabii yargıçların hepsi erkek!⁽⁶⁾ Yani tıpkı Fransa Adalet Bakanı Elisabeth Guigou'nun, dediği üzere: "Kadınlar" tam da kadın oldukları için uzun zaman yurttaşlıktan dıştalandılar!⁽⁷⁾

"Fazla söze hacet yok, birkaç olayı alt alta sıralayalım... Urfa'da bir kızı başka şehirden bir Urfa'lı kız, aynı gün yakınları tarafından 'namus-töre' adına öldürüldü... Ortaköy'de yedi kişi zorla girdikleri evde, biri 17 yaşında üç kızı tecavüz ettiler... 13 yaşındaki bir kız, ri-vayete göre, silt parasını harcadığı için korkusundan intihar etti... Fenerbahçe kaptanı, Milli Takım kalecisi Rüçü, Seda Sayan'ı kaştederek, 'Fahişe tipli kadınlar konuşmasın' gibisinden bir çıkış yaptı... Bir baba market sahibine 30 mil-

yon liralık borcuna karşılık, 14 ve 11 yaşındaki kızını peşkeş çekti... Boşandı-ğı karısını bıçak darbeleriyle öldürdü... Karısını feci şekilde dövdü... Sevgilisinin terk ettiği genç kız intihar etti... Üniversite adayı genç kız alle ve başarısızlık korkusundan intihar etti..."⁽⁸⁾ İkinci çocuğundan da kız olacağını öğrenen Gaziantep'li Murat Karaca, karısının karını destekten sonra bir yaşındaki kızını kaynar suya atarak öldürmüştü...⁽⁹⁾

Örneğin, "Kadın Dayanışma Vakfı'nın 'Orta ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ailelerde Kadına Yönelik Şiddet' konulu araştırmasına göre, Türkiye'de lise ve üniversite mezunu kadınların üçte ikisi, gecekondu bölgesinde oturan kadınların da yüzde 60'ı kocasından dayak yiyor. Evli erkeklerin yüzde 25'i eşlerine hizmetçi gibi davranarak emir veriyor. Erkeklerin yüzde 76'sı geçim sıkıntısı çekse bile eşinin ücretli bir işte çalışmasına izin vermiyor. Kadınların yüzde 41'i kocası tarafından küçük görülüyor, yüzde 26'sının zekâsı da kocası tarafından küçümseyiyor. Kocaların yüzde 62'si kadın onun düşüncesine katılmazsa kızıyor, yüzde 42'si ev işleri zamanında yapılmadığında sinirleniyor, yüzde 74'ü bağırıp kızıyor, yüzde 35'i de başkalarının yanında kadını küçük düşürüp hakaret ediyor. (...)

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın 'Geleceğim Elimde' adlı kitabında yer alan verilere göre ise 1990-1996 yılları arasında Mor Çatı'ya başvuran şiddete maruz kalmış kadınların yüzde 54'ünün sosyal güvencesi yok. Bu kadınların yüzde 71'i ev kadını ve yüzde 75'ine şiddet kocası tarafından uygulanmış.⁽¹⁰⁾ Kadınlar şiddete en çok 19-29, sonra da 29-39 yaşları arasında maruz⁽¹¹⁾ kalıyor.⁽¹²⁾

"Kadın İçin Destek Oluşturma Grubu'nun (KİDOG) İstanbul'da 116 çiftle görüşerek yaptığı araştırmaya göre kadınların yaklaşık yarısı (yüzde 44) eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kalıyor. Bunların yüzde 47'si de bedensel zarar görüyor. Ankete göre kadınların yüzde 55'i ise 'dövülmeyi hak edebilecek durumlar olabileceğini' söylüyorlar. (...) Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın

(TİHV) 1991-1995 verilerine göre, söz konusu kesitte 696 kadın işkenceye maruz kaldı; 103 kadın gözaltında taciz ya da tecavüze uğradı. (...) Türkiye'de kadınların hamileliğe bağlı nedenlerle ölüm oranları 'gelişmiş ülkelere kıyasla 10-15 kat daha fazla. Her yıl hamile kalan 1 milyon 370 bin kadından 628 bini düşükle sonuçlanmaktadır. Anne ölüm oranı Türkiye'de 100 binde 132 iken, bu oran İngiltere'de 9'a, Yunanistan'da ise 5'e düşüyor."⁽¹³⁾

1-) "KIZINI DÖVMEYEN..."

Aslı sorulursa, "Toplumsal histeri haline dönen 'şiddet' önce dilde başlıyor. Araştırmalar Türk toplumunun şiddet içeren deyimlere, sözcüklere günlük dilinde çok sık yer verdiğini gözler önüne seriyor. Türkiye'de 'dizlerin dövülmemesi' için kızlar dövülüyor, 'cennetten çıktığı için' dayak hoş görülüyor, 'sırtlardan kötek eksik' edilmiyor. Toplumda şiddetin bir anlamda 'meşru' olduğu gerçeği atasözleriyle⁽¹⁴⁾ de kendini gösteriyor. Şiddet içeren atasözleri, kadınların da erkeklerin de en sevdiği sözler arasında ilk sıralarda yer alıyor.

Aile Araştırma Kurumu'nun 1.318 erkek, 3.140 kadın denek üzerinde araştırması, en çok beğenilen atasözünün 'Kızını dövmeyen dizini döver' olduğunu ortaya çıkardı. Araştırmaya katılan erkeklerin yüzde 77'si, kadınların ise yüzde 80'inin bu atasözünü beğendikleri anlaşıldı. Araştırmada, yüzde 40'la, kadın ve erkeklerin beğenisini kazanan ikinci atasözü 'Erkekter, sever de, döver de...' olduğu belirlendi. Yine 'Dayak cennetten çıkmaz' atasözünün de yüzde 22,78 oranında beğenildiği ve çok kullanıldığı tesbit edildi.⁽¹⁵⁾

Bu eğilimlerle beslenen "1990'ların Türkiye'sinde kadın nüfusun yüzde 30'u okur yazar değil"dir!⁽¹⁶⁾ Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, kızların yüzde 26'sının tecavüz kurbanı olduğu ve tecavüz edilen yetişkin kadınların yüzde 92'sinin tanıdıkları bir erkeğin cinsel saldırısına uğradığı⁽¹⁷⁾ saptanmıştır!

Ataerkil cinsiyetçiliğin besleyip büyüttüğü "Tecavüzün nedeni toplumsal 'mit'ler"dir.⁽²¹⁾ "Tecavüzü cinsiyetçilik beslemektedir."⁽²²⁾ Yani çifte standartlı⁽²³⁾ düzenin büyüttüğü bu vahşet gündelik hayattan medyaya değin dört yanı kuşatmıştır.⁽²⁴⁾ Perihan Mağden'in deyişiyle, "Haberlerde kadının ele alınışı ve dahası haberlerin bunca erkek olması, daha da vahim. Hayır! Haberlerde yeterince kadın yok. Daha mühim kadın dili yok, kadın mevzuu yok, kadına örnek sayılabilecek bir yaklaşım yok."⁽²⁵⁾ Bazı ana haber bültenlerini kaş göz oynatma virtüüzü kadınların sunuyor olması kadın hakları açısından bir kazanım değil, bu 'kostüm ve aksesuar' kadınlar,⁽²⁶⁾ kadın meselesine neredeyse bir hakaret'tir!⁽²⁷⁾

Kadının kadın olmaktan çıkarılıp, aşağılandığı ataerkil⁽²⁸⁾ yabancılaşma deryasında⁽²⁹⁾ İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Adana'da gerçekleştirdiği "Türkiye'de Kadın Profili" başlıklı araştırmadan hareketle Prof. Dr. Necla Arat şunları diyor: "Kadınların yüzde 46'sı evlilik kurumunun zayıfladığını düşünüyor. (...) Araştırmanın sonuçlarına göre, kadına en çok değer katan özellikler bilgi (yüzde 75.8) ve çalışkanlık (yüzde 54.8). Sadakat (yüzde 37.1 ile) üçün-

cü sırada yer alıyor."⁽³⁰⁾

Evlilik kurumunun zayıfladığı, "Evlilik yaşı ortalama 21, boşanma yaşı da 25 olarak istatistiklerde yer alan Türkiye'de her 100 çiftten 7'si boşanıyor. (...) DİE'nin raporuna göre, kırsal kesimde yaşayanlar evlilik kurumuna daha sadık. Marmara ve Ege bölgelerinde boşanma olayları daha çok yaşanırken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde boşanma olaylarına daha az rastlandı. Marmara Bölgesi'nde erkeklerin yüzde 0.8'i, kadınların da 1.2'si boşanmak için mahkemelere başvururken Ege Bölgesi'nde bu oran erkekler için yüzde 0.8, kadınlar için de 1.1. Akdeniz Bölgesi'nde erkeklerin yüzde 0.6'sı, kadınların 0.74'ü, İç Anadolu Bölgesi'nde erkeklerin 0.4'ü, kadınların 0.8'i, Karadeniz Bölgesi'nde erkeklerin ve kadınların 0.4'ü, Güneydoğu'da erkeklerin, 0.2'si kadınların 0.3'ü, Doğu Anadolu'da ise erkeklerin 0.2'si, kadınların 0.3'ü boşandı. Adana'da erkeklerin yüzde 0.6'sı, kadınların 0.8'i, İzmir'de erkeklerin yüzde 1.6'sı, kadınların yüzde 1.8'i, İstanbul'da erkeklerin 0.9'u, kadınların 1.6'sı, Antalya'da erkeklerin 0.7'si, kadınların 0.9'u, Ankara'da erkeklerin 0.5'i, kadınların 1.2'si, Trabzon'da kadınların 0.4'ü, Adıyaman'da erkeklerin 0.1'i, kadınların 0.2'si, Yozgat'ta erkek-

lerin 0.5'i, kadınların 0.4'ü, Hakkâri'de de erkeklerin yüzde 0.1'i, kadınların 0.1'i boşandı."⁽³¹⁾

2-) SİYASET VE KADIN!?

Bunların yanında "Politikada kadının adı yok,"⁽³²⁾ Türkiye'nin 39 iline kadın eli değmedi. Uganda'da kadınlar Meclis'te yüzde 16 oranında temsil edilirken, Türkiye'de 39 ilden⁽³³⁾ TBMM'ye son 64 yıldır tek bir kadın vekil girmede!⁽³⁴⁾ "1995 genel seçimlerinde parlamentoya girmiş olan kadın milletvekili sayısı sadece 13. Yani 550'de 13. Oran, yüzde 2.4'dü"⁽³⁵⁾

KA-DER'li Canan Arın, "Hedef, yüzde 10 kadın vekil,"⁽³⁶⁾ hedefini gösterdiği⁽³⁷⁾ 18 Nisan 1999 seçimleri arifesinde Nilgün Toptaş, "10500 kadar milletvekili adayının yaklaşık 1500'ü kadın. Üstelik bunlardan seçilme şansı olanların sayısı, Tansu Çiller ve Nazlı Ilıcak dahil, 15'i ancak buluyor,"⁽³⁸⁾ derken genel görünüm⁽³⁹⁾ şöyleydi:

Evet burası, "Kadın hükümdarların yüzde 51.2'sinin adam öldürmekten cezaevinde"⁽⁴⁰⁾ olduğu ataerkil kapitalizmin Türkiye'sidir... Hami, "Tarsus Emniyet müdürlüğünde işkence ve toplu tecavüze maruz kalan, tutuklandığı cezaevinde rahim kanserine yakalanan, te-

KADINLARA EN ÇOK DEĞER KATAN ŞEY NELERDİR? (YAŞA GÖRE)

	TOPLAM		18-24		25-34		35-44		45-54		55-64	
	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde
Güzeallığı	386	25.7	125	33.3	122	28.1	58	19.3	49	23.2	32	17.8
Bilgisi	1137	75.8	301	80.3	348	80.2	221	73.7	150	71.1	117	65
Sadakati	557	37.1	119	31.7	162	37.3	112	37.7	91	43.1	73	40.6
Dindarlığı	182	12.1	35	12.1	41	9.4	34	11.3	32	15.2	40	22.2
Çalışkanlığı	822	54.8	211	54.8	233	53.7	159	53.0	115	54.5	101	57.8
Zekası	28	1.9	10	1.9	10	2.3	3	1.0	2	0.9	3	1.7
Dürüstlüğü	29	1.9	6	1.9	9	2.1	4	1.3	5	2.4	5	2.8
Kişiliği	25	1.7	10	1.7	3	0.7	5	1.7	4	1.9	3	1.7
Kendine güveni	11	0.7	4	0.7	6	1.4	1	0.3	0	0	0	0
Sempatikliği	6	0.4	0	0.4	0.8	2	0.5	0	0	1	0.5	0
Bakımlı olması	8	0.5	2	0.5	2	0.5	1	0.3	1	0.5	2	1.1
Yetenekli olması	5	0.3	1	0.3	0	0	3	1.0	1	0.5	0	0
Servisi	3	0.2	0	0.2	1	0.2	1	0.3	0	0	1	0.6
Kültürü	12	0.8	7	0.8	3	0.7	0	0	1	0.5	1	0.6
Diğer	91	6.1	29	6.1	31	7.1	12	4.0	9	4.3	10	5.6
Toplam yanıt	3302	0.1	863	0.1	973	224.2	614	204.7	461	218.5	391	217.2
Baz	1500		375		434		300		211		180	

NİÇİN BOŞANIYORUZ?⁽⁴⁸⁾

Boşanma nedeni	1988	1990	1992	1994	1995
Zina	421	332	221	215	176
Canı kasi ve şiddet	65	58	79	90	105
Cürüm ve hasiyetsizlik	128	82	97	65	69
Terk	1137	995	678	719	634
Akal hastalığı	89	92	98	105	122
Geçimsizlik	20313	23416	25189	26119	27096
Diğer	360	737	771	728	673

YILLARA GÖRE BOŞANMA ORANI⁽⁴⁹⁾

ÜLKE	1970	1980	1990	1995
ALMANYA	16.5	27.4	26.3	33
BELÇİKA	9.6	20.8	31.9	58.1
DANİMARKA	25.1	39.3	42.8	40.9
İSPANYA	-	-	8	12
FRANSA	12	22.3	32.1	38.7
İTALYA	5	3.2	8	8
HOLLANDA	11	25.7	29.1	37
İNGİLTERE	16.2	39.3	42.5	46
İSVEÇ	23.4	42.2	44.1	53.9
ABD	32.8	49.1	47.9	50
TÜRKİYE	2.7	3.6	4.6	4.7

Yukarıda verilen oranlar her yüz evlilikte görülen boşanmaların yıllara göre dağılımını yansıtmaktadır.

davisi geciktirilip, rahatsızlığı ilerledikten sonra tahliye edilen 40 yaşındaki Hanım Baran'ın⁽⁵⁰⁾ 31 Aralık 1999'da yaşamını yitirdiği;⁽⁵¹⁾ "O muharebede ben kaybetmişim. Savaşı, tecavüz dahil her türlü yöntemi kullanan insanlık suçlusu işkenceciler kaybedecek. Buna güvenim tam. İşte haykırmaktayım: Geleceği istiyorum, geleceği istiyorum, geleceği istiyorum."⁽⁵²⁾ diyen Asiye Zeybek Güzel'in, "İşkence'de Bir Tecavüz Öyküsü - Asiye'de"⁽⁵³⁾ betimlediği; Okmeydanı'nda kaçınılarak Grup Kutup Yıldızı elemanı Şeyda Girgin'e tecavüz edilen;⁽⁵⁴⁾ ve Pınar Selek'in, "Ortaçağ'da 'cadı' ilan edilerek yakılan bilim kadınları gibiyim."⁽⁵⁵⁾ diye haykırdığı coğrafyadır!⁽⁵⁶⁾

3-) ATAERKİLLİĞİN
TÜRKİYE'Sİ...

Hani İskender Savaşır'ın, "Köylü kurnazlığıyla bir boyun eğiş var bu topraklarda... 'Bir Türk cihana bedeldir' diye şıgınıyoruz ama, aşağılık duygusuyla malûl bir toplumuz... Tembel olmaktan çok miskiniz. Miskinliğin İslami kültürle ilgisi var... Toplumun yavaşlığı tepkisizliğe yol açıyor... Politikacıyla

halk ilişkisi karı koca ilişkisi gibi bu topraklarda."⁽⁵⁷⁾ saygılarına, "Türk kadını da erkektir."⁽⁵⁸⁾ diye eklediği;

PARTİNİZDEN KADIN ADAY OLSA OY VERİR MİSİN? 40

	Görüşme sayısı	Yüzde
Evet	1.646	74.6
Adayına bağlı	96	4.4
Hayır	464	21.0
Toplam	2.206	100

DAHA FAZLA KADIN ADAY OLMALI? 41

YERLEŞİM TİPİ	EVET (Yüzde)	HAYIR
Büyük şehir	80.7	19.3
Kent	73.5	26.5
Kır	62.3	37.7
Toplam	71.9	28.1

DAHA FAZLA KADIN ADAY OLMALI MI?

BÖLGE	EVET (Yüzde)	HAYIR (Yüzde)
Akdeniz	67.0	333.0
Marmara	80.0	20.0
Ege	79.7	20.3
İç Anadolu	71.5	28.5
Karadeniz	64.9	35.1
Doğu Anadolu	62.2	37.8
Güneydoğu Anadolu	50.9	49.1
Toplam	71.9	28.1

yani kadın olmanın zor zanaata dönüş-
türüldüğü veya Gani Müjde'nin, "Ezilen kadının gücü mü? Onlar ezen zaten. Türkiye'de ezilen kadın yoktur. Erkek-
lere kendini ezdiren kadın vardır."⁽⁵⁹⁾ zıvasını telaffuz edebildiği ataerkilli bir iklimdir sözünü ettiğimiz...

Hani, Leylâ Navaro'nun, "İkidar ve teba durumundayız ve teba olarak kızgınlığını dile getiremeyen bir toplumuz, korkutmuş bir toplumuz. (...) Cumhuriyet adı altında bir meşruiyet yaşıyoruz, yani Osmanlı zamanını yaşıyoruz, isim değişti ama zihniyet değişmedi."⁽⁶⁰⁾ "Cinsiyetçi anlayışlar gücün kullanımını erkekte meşrulaştırıyor. (...) Çocuğuna 'Babama söylerim' demesi de bunu göstermiyor mu? Sürekli kendi gücünü erkeğe teslim ediyor."⁽⁶¹⁾ dediği türden ve gelenekten...

Kolay mı? "Toplumu düzenleyen bütün maddi mekanizmalar, gelenekler, töveler, din, yasalar, her şey⁽⁶²⁾ kadınların erkekler denetim altında tutulmasına hizmet ediyor!"⁽⁶³⁾ "Erkek egemenliği dinle meşrulaştırıldı. (...) Din, kadının erkekten daha düşük düzeyde bir varlık olduğu yönündeki düşünce tarzını pekiştirdi!"⁽⁶⁴⁾ 58 "Kadınların politika-
da görünmemesi, siyasi mekanizmanın

kadınları dışlayan doğasından kaynaklanıyor."²⁹¹

Bunların bir geçmişi vardı elbet; nasıl olmasın? Yusuf Has Hacıb'in, 1072'de "*Kutadgu Bilig*"de, "Nice al yanaklı yigitleri kadınlar diri diri gömmüştür," dediği; Prens Sait Halim Paşa'nın, "Sosyal çöküşümüzün en tehlikeli neticelerinden birini, bazı kadınların hak iddiaları teşkil ediyor,"²⁹² diye haykırdığı; 1925 yılında İzmir Kız Muallim Mektebi'ndeki konuşmasında Mustafa Kemal, "Türk kadını dünyanın en münevver, en faziletkâr ve en ağır kadını olmalıdır. Ağırlık saklette değil, ahlâk ve fazilette olmalıdır. Hanımlar! Unutmayınız ki memleketimizde evlat sahibi analar pek çoktur, fakat anası olan çocuklar azdır,"²⁹³ diye "ahlâk ve fazilet dersi" verdiği; 5 Aralık 1934'te "Nüfus-u zükûr"un "kadın, erkek" oluşu ardından 1935 seçimlerinde Antalya milletvekili seçilen Tükan Hanım'ın, "Ben Büyük Millet Meclisi'ne kadınların mümessili olarak girmedim. Hayır... Bilhassa bu noktayı ehennamiyle kaydelemenizi rica ederim. Ben kat'iyen bir kadın mümessili değilim. Meclis'te kadınların şu veya bu hukukunu müdafaa etmek niyetiyle sayılabılır da değilim. Çünkü artık Türk kadını bütün haklarını elde etmiştir. Türk kadını en müteakmil, en ileri, en ideal cemiyetlerdeki bütün hakları kazanmıştır. Madem ki artık sayılabılır bile olmuştur. O halde isteyecek bir hak kalıyor mu?"²⁹⁴ demek zorunda kaldığı tepeden inneci ataerkil bir düzenlemedir²⁹⁵ sözünü ettiğimiz...

Her ne kadar Şükran Kurdakul, "Kadınlarımızın birşey olma savaşımında kendi kişiliklerini algılama süreci ikinci kuşak Tanzimatçıların yenilenme çabalarına bağlanabilir,"²⁹⁶ dese de; yürekli bir çıkışla, 1886 yılında yayımlanan "*Şükûfezar*" derginin sahibi Arife Hanım, "Biz ki saç uzun aklı kısa diye erkeklerin hände-i istikhasına hedef olmuş bir taifeyiz,"²⁹⁷ diye haykırsa da; bir Osmanlı Türk kadın hakları ("kadınlık mefkuresi") savunucusu ve "Devrimleri doğuran, çabalar ve savaşımındır,"²⁹⁸ diyen Nezîhe Muhiiddin'in egemen ideoloji tarafından dışlanıp yok sayıldığı²⁹⁹ ve 1929 affından faydalandırılması ardından İstanbul'daki bir akıl hastanesinde 10 Şubat 1958'de öldüğü;³⁰⁰ Sunt

Derviş'e³⁰¹ olmadık cinsiyetçi ve politik baskıların reva görüldüğü³⁰² döneme ilişkin olarak Prof. Dr. Necla Arat'ın, "... 'Kemalist ideolojinin Kadın Hakları Devrimi'nin, kadınları kullandığını, uyguladığı devlet feminizmi ile feminist hareketi engellediğini, kadınlara cinselliklerini inkâr ettirdiğini, onları erkek himayesi altına sokarak, kadın sesini bir bakıma boğduğunu"³⁰³ iddia edenlere; yani "Yeni Feminist Hareket ya da İkinci Dalga Kadın Hareketi diye adlandırılan grup içinde yer alan kimi sosyal bilimci ve yandaşlarının Kemalist Devrim'in radikal değişimlerini 'mevcut kültürel uygulamalara karşı bir saldırı'³⁰⁴ diye betimlemelerini büyük bir aymazlık olarak görüyorum,"³⁰⁵ diye; ya da Celal Toprakoglu'nun, "Atatürk'ün 'Türk kadınına sağladığı ilerici çağdaş yaşam ırsı'ndan"³⁰⁶ söz edişine bakmayın; kadın yine ataerkil baskıların nesnesidir...

4-) KADIN YAYINLARINA BAKIŞ

Bu bağlamda Cumhuriyet döneminde "*Hanımlar Alemi*"nden "*Jiyan*"a uzanan kadın yayınları serüveni-ne,³⁰⁷ "On yıllara bölünerek bakıldığında kadın yayını sayılarında sürekli artış gözleniyor. 1920-30 arasında sadece bir dergi çıkarken bu sayı, 1930-40 arasında 12, 1940-50 arasında 17, 1950-60 arasında 22, 1960-70 arasında 16, 1970-80 arasında 22, 1980-90 arasında 44 ve 1990-95 arasında 63'e çıktı."³⁰⁸ 1990'lar kesitinde ise vurgunun kadının "eşitlik ve özgürlük" mücadelesinden, "cinselliğinin/dışliliğinin bilincinde, alımlı, bakımlı, borsada oynamasını bilen, şirket yöneticisi 'süper-kadın' "³⁰⁹ imgesine kaydı gözleniyor. 1970-90 kesitinde Türkiye'deki toplumsal kurtuluş kavgasında kadınlar yerini aldı. Kadın hareketi 1990'lı yıllarda *Kadın Eserleri Kütüphanesi* ve *Bilgi Merkezi Vakfı*, *Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı*, *Kadın Dayanışma Vakfı*, *Kadın Emeklerini Değerlendirme Vakfı*, *KA-DER*'i oluşturdu. Bu savaşımın hedefi, "Yeni Dünya Düzen(sizliği)"nin ("YDD") vitrininde "kurtulmuş kadın" olarak pazarlanan "süper dişi"yi mi yaratmaktır?³¹⁰

5-) "KÜRESEL ATAERKİ"NE KARŞI...

"Kadın Sorunu"nda ne mi değişti? Fazla bir şey değil...

Her ne kadar, "Paranın prensesleri: 'Erkek dünyası' olarak görülen finans sektöründe kadınlar yükseliyor. Bankalarda, leasing şirketlerinde ve borsada parayla direkt ilgili kadın yönetici sayısı 50'ye ulaştı"³¹¹ Ya da "Yeni yüzyılda 'eşitlik': Meclis'e sunulan Türk Medeni Kanunu tasarisına göre koca artık evin reisi değil,"³¹² türünden haberler manşetlere taşınsa da ya da Nilüfer Göle, "Türkiye'nin geleceği global ve yerli, liberal ve ahlâklı, elitist ama toplumu dışlamayan, bireyci ve dayanışmacı toplumsal projenin hayata geçirilmesinde yataktadır,"³¹³ türünden ucuz formülleri "çözüm" olarak sunmaya kalkışılıp; "Kadınlar iletişim çağı ve sınırsızla daha hazırlıklı görünüyorlar. Çünkü bedensel güç önemini giderek yitirdi. Güç, kol adalelerinden beyne geçti,"³¹⁴ türünden "hikmetler"e³¹⁵ sarılınsa da, "Tarihin Sonu"nu ilan eden Francis Fukuyama; "Kadınlar yalnızca küresel politika tam anlamıyla katıldıkları süreçte kendi çıkarlarını savunabilir ve temeline erkeğe odaklı olan politikanın gündemini değiştirebilirler,"³¹⁶ dese de; Kate Millet'in deyişiyle, "Kadınların toplum içindeki yerleri, insanların kadına bakış açısı bir bakıma çok değişti, bir bakıma da hiç değişmedi. Pek çok önemli adımlar atıldı, ama tam bir dönüşüm sağlanamadı."³¹⁷

XXI. yüzyılda soru(n), ataerkilliğe karşı devrimci dönüşümü sağlamakta... Hem de, "Erkeklerin ve kadınların eşit olduklarını söylemek onların tipatıp benzer oldukları anlamına gelmez: Eşitlik ilkesi farklılığın kabul edilmesini dışlamaz. (...) Kadın artık ikincil bir varlık olmayacak, eksiksiz bir insan gibi görünmek için erkekle özdeşleşmeye gereksinim duymadan kadın oluşuyla gurur duyacaktır. Hiçbir şeyinin eksik olmadığını bilerek kadın olacaktır."³¹⁸ kaydını düşüp, "Kadın ne azınlıktır ne de ayrı bir kategori, sadece insan olmanın diğer bir adıdır,"³¹⁹ diyerek... Ve "Tarihte ilk kez, devletler arasında suçluların iadesini kabul eden, öldürme ve işkenceyi yasaklayan hükümler içeren 'Kadeş Barış Anlaşması'nın altındaki mührün,

CUMHURİYET KADINLARI NE OKUDU?75

YIL DERGİ NE DEDİ

- 1929 Hanımlar Alemi "Onaltı yaşında şakrak ve oynak bir güzel kız ruhu göreceksiniz."
- 1931 El Emekleri "Moda tevahülleri kadınlar için büyük siyasi inkılaplar gibidir."
- 1934 Salon "Saç tuvaletlerinde cepheden değil, profilden de ehemmiyet verilmelidir."
- 1944 Asrın Kadını "Yirminci asırda kadın, eve dışındaki içtimai hayatta erkeğine..."
- 1947 Aile "Büyük kutluk ekonomisi memleketlerinde olduğu gibi bizde de..."
- 1950 Modern Türk Kadını "Amerika ve Avrupa'dan hususi olarak getirdiğimizi kreasyonlarımız..."
- 1955 Evim "Amerikalı güzellik mütahhasısı Powers 'her kadın güzel olabilir'..."
- 1960 Aile "İlhamın günün alle topluluğundan alan ve eve, erkeğine..."
- 1966 Türk Kadını "Milli varlığımızı da tehlikeye sokan ideolojilerinde karşısında..."
- 1970 Kadın "Yüce Atatürk Türk kadınına siyasi rüştünü 38 yıl önce..."
- 1973 Bülten "Kendi milli kültürüne sahip Türk altesinin var olmasına fikir..."
- 1974 Milli Gazete Kadın "İslam kadına bir takım nazari eğilimler getirmemiştir, eşinin..."
- 1980 Kadın Dünyası, "Daha mutlu bir dünya için kadının gelecek toplumları hazırlama..."
- 1985 Mektup, "Kadınların rabbi var. Kadınlar da şehit olabilirler..."
- 1987 Feminist, "Herşey bir gün birisi 'hadi bir dergi çıkaralım' deyince başlamıştı..."
- 1998 Marie Claire, "Kozmetiğe ilgi duyduğumuz kadar banka kredileri ve cinsel sorunlar üzerinde de düşünüyoruz..."
- 1990 Bizim Gergef, "Müslüman-Türk kıızı olarak biz kadınlarımız üzerinde oynanan oyunlara..."
- 1990 Yeter, "İntihar ve ölümlerle sonuçlanan bekaret kontrolü vakaları..."
- 1991 Jihan, "Ulusal kartıduş mücadelesi, Kürti kadın hareketini geri planda bıraktı..."
- 1993 Prima Donna, "Kadın olduğunu bilen, bunu bildirmekten hoşlanan..."
- 1994 Business Woman, "İşinde insiyatif sahibi, yönetebilme zekası ve kararlılığına sahip..."
- 1994 Face, "Bu özel ek, yatak odası sırları adını taşıyor ve cinsellik alanında..."
- 1995 Partner, "Bilinçsiz yaşanan cinselliğin yol açtığı sapmaları ve felaketleri..."
- 1996 Amica, "Çağdaş güzelliklerine ve güzelliklere önem veren, modayı takip eden..."

Hittir Kraliçesi Pudu-Hepa'ya ait olduğu⁹⁸ unutmıyan ve yeryüzünün aşkın yüzü olacağına ilişkin sevdalarla...

Malûm ya Halil Cibran'ın deyişiyle, "Karşındakine kendisinden başka hiçbir şey vermez sevgi ve kendinden başka hiçbir şeyi de almaz."

"Sevgi her şeyi birleştirir. (...) Sevgi ise sevgiyi yaratır. (...) Hakiki sevgi hep aynı kalabilendir. Her şey bağışlansa da, her şey yasaklansa da. (...) Sevgi olanaksız birçok şeyi olanaklı kılar. (...) İnsan severse neye inanmaz ki? (...) Biz nereden doğduk? Sevgiden. Nasıl yok olur gideriz? Sevgisiz. Kendimizi aşmanın çaresi nedir? Sevgi..."⁹⁹ Ve de "Aşk, (...) onu yığuran tutku gizilgücüne bağlı bir değişmezlik içerir. (...) Kendisini kuşatan bütün engellerin içinden geçip sürekliliğini (...) kazanmanın yolunu arar aşk. (...) Zorlu olan: Kişinin kendi içindeki aşkı yaşatmayı bilmesidir kuşkusuz..."¹⁰⁰

DİPNOTLAR

- 1) Güldal Okutucu, Cumhuriyet, 25 Ocak 1998, s.4.
- 2) Bak: Bekir Coşkun, Hürriyet, "Kadınlar, Kadınlar", 10 Mart 1999, s.3; Yıldırım Türker, Radikal İki, "Onun Bunun Kadınları", 7 Mart 1999, s.5; Aşlı Erdoğan, Radikal, "Kadınlık Durumu", 9 Mart 1999, s.4; Süheyla Kırıcı, Radikal İki, "Popüler Feminizm", 2 Ocak 2000, s.15; Mensur Akgün, Yeni Binyıl, "Feminist Eleştiri", 2 Ocak 2000, s.15; Celal Başlangıç, Radikal, "Erkek Dünyasına Kadın Başkan", 11 Mayıs 1999, s.19; Necla Arat, Cumhuriyet, "Kadınları Yok Saymak", 1 Haziran 1999, s.17; Nevin Sungur, Radikal İki, "Dünyanın İlk Kadın Hava Korsanı: Leyla Halit", 28 Mart 1999, s.13; Erdal Atabek, Cumhuriyet, "Kadınlar Yeni Haklar mı Elde Ediyor?", 19 Ocak 1998, s.4; Perihan Mağden, Radikal, "Kadınlar İçin Bir Şeyler...", 30 Kasım 1998, s.4; Tuna Erdem, Radikal İki, "Fe-

minizmin Yılmaz Savaşçı, Kate Millet", 22 Kasım 1998, s.5; Erol Tuncer, Radikal, "Siyasette Türk Kadını", 14 Kasım 1998, s.8.

3) Cumhuriyet, 10 Mart 1999, s.12.

4) Özgür Yanık, Özgür Bakış, "Hükümetler Sorumsuz", 31 Ekim 1999, s.12.

5) Nemla Temporal, Cumhuriyet, 9 Mart 1999, s.2.

6) Türker Alkan, Radikal, "Tahrik", 27 Kasım 1999, s.5.

7) "Türkiye'de 100 erkeğe 95 kadın düşerken, bu rakam Birleşik Arap Emirlikleri'nde 58'e kadar iniyor. Buna karşılık 100 erkeğe ABD ve İngiltere'de 104, Almanya, Fransa, İtalya'da 105 kadın karşı geliyor." (Cumhuriyet, 22 Eylül 1997, s.18.)

8) Elisabeth Guigou, Le Monde, 17 Aralık

1998.

9) Umur Talu, Milliyet, "Verun Kâhpey!", 9 Mayıs 1998, s.5.

10) Ayşe Dürkan, Gazetepazar, "Bambaşka Bir Kadın", 7 Mart 1999, s.11.

11) "Aile içi şiddetin suç olduğu eğitimi verilmeli." (Merya Grambs, Cumhuriyet, 9 Mart 1999, s.2.)

12) "Şişme evleri'ndeki 2 bine yakın kadının yüzde 68'i evini şiddet nedeniyle terk etti." (Milliyet, 7 Haziran 1999, s.12.)

13) İpek Yezdani, Cumhuriyet, "Erkek Egemen Kültür Kadını Eziyor", 6 Mart 1999, s.12.

14) Özgür Yanık, Özgür Bakış, "Hükümetler Sorumsuz", 31 Ekim 1999, s.12.

15) İşte bir de Fars atasözü: "Korun yoksa derdin de yok demektir!"

16) Pervin Kaplan, Radikal, "Şiddet Dikde Başlıyor", 13 Nisan 1998, s.24.

17) Türker Alkan, Radikal, "Laiklik ve Kadınların Özgürlüğü", 8 Kasım 1998, s.5.

18) Sedat Topçu, Radikal, "Şehvet ve Şiddet-I", 31 Temmuz 1998, s.8.

19) Sedat Topçu, Radikal, "Şehvet ve Şiddet-II", 31 Temmuz 1998, s.8.

20) Sedat Topçu, Radikal, "Şehvet ve Şiddet-III", 1 Ağustos 1998, s.8.

21) "Independent Gazetesi"nden Marjorie Williams, ABD'li feministlerin Clinton'ın seks skandalları karşısında suskunluğu tercih ettiğine dikkat çekti." (Radikal, 9 Nisan 1998, s.17.)

22) Feminist yazar Susan Faludi, "Erkekler de bu kültürün ürünü ve bunu anlamadan konumlarını değiştiremezler," (Radikal, 8 Ocak 2000, s.4.) diyor!

23) "Dünyada en çok kadın gazeteci Eski Kıt'a'da çalışıyor: Batı Avrupa medyasında kadınlar, tüm çalışanların yüzde 35'ini oluştururken, (...) Japonya gibi insanların yüzde 5 saatlerini medya ile geçirdiği bir ülkede medya çalışanı kadınların oranı sadece yüzde 5. (...) ABD'de yapılan bir kamuoyu araştırması, gerçek kadın ile medya arasındaki farkın giderek büyüdüğünü gösteriyor: 'Özellikle kadın dergilerinde hep kendine güvenen, bağımsız ve akıllı kadınlar ön plana çıkarılıyor. Ama dikkat edildiğinde bu kadınların hep medyanın kriterlerine göre güzel, zayıf ve zengin oldukları ortaya çıkıyor. Oysa ki gerçek hayatta durum böyle değil.' (...) Medya, sadece siyasal, ideolojik ve ekonomik alanlarda değil, cinsiyet alanlarında da önemli bir tahriyat/gizleme sürecini geliştirdiği için medya-toplum, medya-gerçek ilişkilerinde toplumun ve gerçeğin dışında ya da karşısında yer alıyor." (Ragıp Duran, Radikal İki, "Hem Kadın Hem de Gazeteci Olunur mu?", 16 Ağustos 1998, s.6.)

24) "Türkiye'de estetik ameliyatlarda ilk sırada burun, ikinci sırada göğüs geliyor. (...) Medyanın aşırı pompalamasıyla hastalar çok zey istiyor. (...) Büyük bir burnu küçültürken solunum yollarını daraltıyorsunuz. (...) Fazla gerdirdiğinizde kirşiksiz ama maske gibi yüzler ortaya çıkıyor." (Fethi Orak, Radikal, "Erkekler Tutum Olmuyor", 3 Ocak 2000, s.6.)

25) Perihan Maden, Radikal, "Türk Medyasında Kadının Yeri ve Önemsizliği", 13 Kasım 1999, s.4.

26) Bak: Meryem Koray, Radikal İki, "Baylar Egemenliği", 9 Ocak 2000, s.4.

27) İşte haberlerden bir örnek: "Medeni Kanun Tasarısı, MHP ve ANAP'lı milletvekilleri ile bakanların engellemesiyle bir

türlü TBMM'ye gelmiyor." (Radikal, 28 Kasım 1999, s.7.) "Medeni Kanun Tasarısı üzerindeki ilk raundu yasaya sert eleştiriler yönelten MHP ve ANAP aldı." (Cumhuriyet, 21 Kasım 1999, s.4.) "Medeni Kanun Tasarısı'na, 'evlilikte edinilen malların eşit paylaşımı, gayri ahlaki yaşamalara yol açar' diye karşı çıkan" (Radikal, 11 Kasım 1999, s.6.) MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, boşanma halinde edinilen malların erkek ve kadın arasında eşit olarak paylaşılmasını öngören Medeni Kanun Tasarısı'ya, "Hiç kimsenin kendi yaşam tarzını ve marjinal ahlaki anlayışını toplumsal ya da evrensel bir gerçeklik olarak sunmaya hakkı yoktur," (Milliyet, 17 Kasım 1999, s.13.) itirazıyla karşı çıkıp, "Güzel kızlarla yakışıklı gençler, kendilerine zaafı olan zenginlerle evlenip, onlarla yaşadıkları birkaç yıl içinde edinilen yüksek kazancı paylaşarak zengin olma yolunu seçebilir," (Milliyet, 15 Kasım 1999, s.5.) diyor!

28) Necla Arat, Cumhuriyet, "Türkiye'de Kadın Profili", 26 Kasım 1999, s.2.

29) Seyfi Çelikkaya, Cumhuriyet, 1 Eylül 1999, s.3.

30) Milliyet, 10 Haziran 1999, s.7.

31) Milliyet, 10 Haziran 1999, s.7.

32) Ancak!!! Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Yeşim Arat'ın TESEV'in desteğiyle gerçekleştirdiği "Refah Partisi'nin Hanım Komisyonları" adlı çalışmasına göre, "RP Hanım Komisyonları Türkiye çapında eşit görülmemiş bir örgütlenme gerçekleştirerek, alt ve orta sınıf ev kadınlarını siyasal alana seçmen ve militan olarak taşıdı. (...) 1996 sonunda RP Hanım Komisyonları 79 ilde örgütlenmelerini tamamlamıştı. İlçe, mahalle ve sandık düzeylerindeki örgütlenme devam ediyordu. 1997 Ağustos ayında hazırlanan İstanbul ili Hanımlar Komisyonu raporuna göre, 863 mahalle ve 18.125 sandık bulunan İstanbul'da 805 mahalle teşkilatlanmış; sandık düzeyinde de 1.490 başmüahit ve 2.137 müşahit (gözetimci) görevlendirilmişti. İstanbul'da RP'ye kayıtlı üyelerin üçte birinden fazlasını kadınlar oluşturuyordu." (Yeşim Arat, Milliyet, "Evkadınlarının Seferberliği", 17 Aralık 1998, s.22.)

33) Meclis'e kadın vekil gönderemeyen 39 il şunlar: Ağrı, Aksaray, Amasya, Ardahan, Artvin, Bartın, Batman, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Bolu, Burdur, De-

nizli, Elazığ, Erzincan, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kahramanmaraş, Kırkkale, Karaman, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Kütahya, Mardin, Nevşehir, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Şırnak, Tunceli, Uşak, Van ve Yozgat.

34) Milliyet, 14 Şubat 1999, s.17.

35) Hasan Cemal, Milliyet, "Kadınlar Olmadan Asla!", 13 Şubat 1999, s.19.

36) Canan Arın, Radikal, 4 Ocak 1999, s.6.

37) Kamu alanına kadının girmesi bir zorunluluktur. Ancak bu noktada Zuhul Olcay'ın deyişiyle, "Sırf kadın diye her ideoloji olmaz." (Radikal İki, "Hangi Kadın?", 21 Şubat 1999, s.3.)

38) Nilgün Toptaş, Radikal İki, "Meclis Bildiğiniz Gibi Olacak", 7 Mart 1999, s.3.

39) Yağmur Aırsız, "Ecevit'in 'kadınların tam eşitlik' ilkesini savunabileceğine ihtimâl vermiyorum" (Milliyet, 8 Mart 1999, s.18.) derken; Prof. Dr. Necla Arat, Ecevit'in DSP'sinin 56. hükümetine atfen, "Kadınsız demokratik sol iktidar oldu mu?" sorusuyla ekliyordu: "Bu seçim hükümetinde (DSP'de iki kadın milletvekili bulunmasına karşın) 12 yıldır ilk kez bir kadın bakanın yer almaması, acaba Sayın Ecevit'in dürüst tutumunun bir sonucu mu? Demokratik solun lideri, kadınların artık iktidar olmak istediklerini ve iktidarsız bir yönetimde süs ögesi olarak kullanılmayı reddedeceklerini çok iyi bildiği için mi kabineye kadın milletvekili sokmadı?" (Cumhuriyet, 18 Ocak 1999, s.17.)

40) Azer Bortacına, Milliyet, "Haydi Kadınlar Siyasete", 5 Ocak 1999, s.13.

41) Azer Bortacına, Milliyet, "Haydi Kadınlar Siyasete", 5 Ocak 1999, s.13.

42) Azer Bortacına, Milliyet, "Haydi Kadınlar Siyasete", 5 Ocak 1999, s.13.

43) Tülin İçli, Cumhuriyet, 8 Mart 1999, s.3.

44) Bak: Oral Çalışlar, Cumhuriyet, "Hanım Baran Öldü", 5 Ocak 2000, s.4.

45) Faruk Aktaş, Özgür Bakış, "Devletin İnsanlığa Binyıl Armağanı", 1 Ocak 2000, s.12.

46) Asiye Zeybek Güzel, Özgür Bakış, "Geleceği İstiyorum", 25 Kasım 1999, s.10.

47) Ceylan Yayınları, 1999.

48) Bak: Beyda Yıldız, Yeni Evrensel, "Topluma Yönelik Bir Tehdit: Gözaltında Tecavüz", 3 Ocak 2000, s.12.

49) Pınar Selek, Milliyet, 7 Aralık 1999, s.14.

50) Bu coğrafyada, "Kadınların alkol bağımlılığı oranı yükseliyor. Alkol ve Madde Bağımlıları Tedavi Merkezi verilerine göre kadın hasta oranı 1990'lı yılların başlarında yüzde 2.3 ile 2.6 arasında değişirken, 90'lı yılların sonlarına doğru bu rakam yüzde 3.6 oldu." (Fatma Durmuş, Yeni Binyıl, 8 Ocak 2000, s.24.)

51) Galatasaray Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen (Nisan 1999) "Türkiye'den Dünyaya Bir Bakış: Türkiye'deki Avrupalı İmgesi ve Ulusal Kimlik Kurgusuna Etkileri" kitapta "Avrupalı Kadınlar Ahlakten Yozlaşmış mıdır?" sorusuna erkeklerin yüzde 21'i "Kısmen katılıyorum", yüzde 45'i de "Tamamen katılıyorum", yanıtını verirken, kadınların yüzde 21'i "Kısmen katılıyorum", yüzde 35'i de "Tamamen katılıyorum" demştir. (aktaran: İlhami Algör, Radikal İki, "Avrupalı Kadın Ahlakten Düşük müdür?", 2 Ocak 2000, s.5.)

52) İskender Savaşır, YeniYüzyıl, 28 Eylül 1998, s.19.

53) Gani Müjde, Gazetepazar, "Ezilen Kadının Gücü", 7 Mart 1999, s.11.

54) Leylâ Navaro, Cumhuriyet Dergi, "Kızgın Erkekler, Sessiz Kadınlar", No:719, 2 Ocak 2000, s.11.

55) Leylâ Navaro, Bir Cadı Masalı - Kızgınlık, Gök ve Cinsel Roller Üzerine, Remzi Kitabevi, 1999.

56) Bak: Soli Özel, Gazetepazar, "İktidar ve Cinsellik", 2 Ağustos 1998, s.9.

57) Filiz Koçali, Radikal İki, "Ya Vur, Ya Ter Et!", 9 Ağustos 1998, s.7.

58) Çiğdem Kağıtçıbaşı, Radikal, 10 Mayıs 1999, s.6.

59) Halime Güner, Milliyet, "Bu Nasıl Aydınlanma?", 5 Aralık 1998, s.20.

60) Sait Halim Paşa, aktaran: Gülşen Aydın, Hürriyet, "Osmanlı'da Kadın Tartışması", 30 Aralık 1999, s.18.

61) Mustafa Kemal, aktaran: Gazetepazar, "Hanımın Alemi'nden Jıyan'a", 16 Ağustos 1998, s.28.

62) Türkan Hanım, aktaran: Tunç Tayanç, Radikal İki, "Nüfusu Zukur'un "Kadın, Erkek" Oluşu", 6 Aralık 1998, s.4.

63) 3 Nisan 1930'da Türk kadınlarına belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanıyan Belediye Kanunu kabul edildi. 7 Şubat 1924 yılında kurulan Türk Kadınları Birliği 11 Nisan'da kadınlara ta-

nınan yeni siyasal haklar nedeniyle İstanbul'da büyük bir miting düzenledi. 26 Ekim 1933'te Türk kadınlarına köy ihtiyar heyetlerinde seçme ve seçilme hakkı vermek amacıyla Köy Kanunu'nda değişiklik yapıldı. 5 Aralık 1934'te ise Türk kadınına milletvekili genel seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanıyan anayasa değişikliği TBMM'de kabul edildi. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 10. maddesinde "22 yaşını bitiren kadın-erkek her Türk, milletvekili seçme hakkını haizdir", 11. maddesinde ise "30 yaşını bitiren kadın-erkek her Türk milletvekili seçilebilir" denildi!

64) Şükran Kordakul, Cumhuriyet, "Kadınlara Birey Olma Savaşını", 15 Mart 1999, s.13.

65) Arife Hanım, aktaran: Sibel Ak-ye, Cumhuriyet, "Türk Kadın Tipleri ve Siyasa", 30 Mart 1999, s.2.

66) Nezihe Muhiddin, aktaran: Tunç Tayanç, Radikal İki, "Nüfusu Zukur'un "Kadın, Erkek" Oluşu", 6 Aralık 1998, s.4.

67) "Belgeler, Osmanlı kadınlarının yani büyük annelerimizin hakları için ciddi bir mücadele verdiklerini ortaya koyuyor. Örneğin Türkiye'de Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan önce siyasi bir parti kurma girişimi ilk kez 1923 yılında kadınlardan, Nezihe Muhiddin ve arkadaşlarından gelmiştir. Ancak o sırada henüz yurttaşlık haklarına sahip olmadıkları gerekçeyle bir dernek kurmalarına izin verilmemiş, tasviye edilmiştir." (Şirin Tekeli, Cumhuriyet, "Kadınlara Hakları İçin Savaş Verdi", 5 Aralık 1998, s.3)

68) Yaprak Zahnioglu, Radikal İki, "Önce Bir Kadın", 7 Mart 1999, s.15.

69) Gül Dirican, Gazetepazar, "Hem Aristokrat, Hem Devrimci", 23 Ağustos 1998, s.11.

70) 1905'te doğan, 1935'te Kadın Varlığı dergisinin kurulması çalışmalarına katılan, aynı yıl Serbest Cumhuriyet Fırkası'ndan yerel seçimlerde aday olan, 1941'de Yeni Edebiyat Dergisi'ni çıkaran, "Fosforlu Cevriye"nin yaratıcısı Saat Derviş'in (Saadet Barancı) hayatı tuzakla-malar, sürgün ve sansürle geçmiştir.

71) Ayrıntılı bilgi için Bkz. N. Arat, "Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Kadın Tartışmaları", Aydınlanmanın Kadınları İçinde s.21-35, Cumhuriyet Kitapları, Ekim 1998, İst.

72) Bkz. "Edebiyattaki Kadın İmgele-lerinde Cumhuriyet'in İzduşumları", 75

Yılda Kadınlar ve Erkekler içinde, s.95, Tarih Vakfı Yay. Ekim 1998, İst.

73) Necla Arat, Cumhuriyet, "Yine Bir 5 Aralık", 7 Aralık 1998, s.6.

74) Celal Toprakoğlu, Cumhuriyet, 4 Ocak 1999, s.15.

75) Gazetepazar, "Hanımın Alemi'nden Jıyan'a", 16 Ağustos 1998, s.28.

76) Eğitim-Sen'in anketine göre, "Kadınların yüzde 99'u bekâret kontrolüne karşı" (Cumhuriyet, 20 Aralık 1998, s.8.)

77) Osmanlılar ve Cumhuriyet döneminde çıkan kadın dergilerinden bazıları, Terakki-i Muhadarat, Şüküfezar, Hanımlara Mahsus Gazete, Mehasin, Demet, Kadın, Kadınlar Dünyası, Hanımlar Alemi, Seyyale, İnci, Firuze, Süs, Hanımeli, Mo-da Albümü, Ana, Türk Kadını idi.

78) Gazetepazar, "Hanımın Alemi'nden Jıyan'a", 16 Ağustos 1998, s.28.

79) "Üçüncü Yol'un fikir babası Antony Giddens'e göre, "Küresel dünyada kadınların sesi yükseliyor"muş! (Posta, 6 Aralık 1999, s.6.)

80) Star, 11 Mart 1999, s.13.

81) Radikal, 1 Ocak 2000, s.7.

82) Nüfifer Göle, Türkiye Günlüğü, Mart-Nisan 1994, s.17.

83) Hilmi Tozan, Cumhuriyet, "Gelecek Yüzyılın Ütopyan", 1 Ocak 2000, s.1.

84) "Army SEALs eğitimini yöneten binbaşının sözleriyle, "Kadınlar, fiziksel becerileri, güçlü yaşama dürtüleri ve işbirliği eğitimlerinden dolayı erkeklerden daha mükemmel bir öldürme makinesi olduklarını kanıtladılar..." (Bu konuda detaylı bilgi için bak: Ergin Yıldızoglu, Cumhuriyet, "İş Kaba Kuvvete Gelince Erkeğin Üstünlüğü Tartışılır mı?", 22 Ekim 1997, s.4.)

85) Francis Fukuyama, Cumhuriyet Dergi, 22 Kasım 1999, No:662, s.1-3.

86) Kate Millet, Cumhuriyet, 17 Kasım 1998, s.15.

87) Sylviane Agacinski, Milliyet, "Eşitiz, Çünkü Farklıyız", 20 Kasım 1998, s.20.

88) Anne Marie Idrac, Liberation, 14 Aralık 1998.

89) Pakize Banışta, Radikal İki, "Meclis Bildiğiniz Gibi Olacak" 7 Mart 1999, s.6.

90) Goethe, aktaran: Felsefelogos Dergisi, "Sevginin Ve Aşkın Felsefesi", No:7, Haziran 1999/2, s.13-14.

91) Enis Batur, Cogito Dergisi, "Aşk", No:4, Bahar 1995, 6'ncı baskı, s.8.

Devrimciler haklıdır; haklı olan yenilmez

Mehmet YEŞİLTEPE

ULUCANLARDA DİRENEN, DEVRİMCİLERİN ŞAHSINDA HALKIMIZIN ONURUDUR

*Şahdamarı koparılmış
bir hayat
sunduklarında size
siz
onurlu ölümü seçtiniz.
Yeriniz,
halkımızın gözbebekleridir.*

Yüzyıllardır bedel ödenerek ayakta tutulan insanlık değerleri; teslimiyetle, değersizlikle, hüçlikle ikame edilmek istenmektedir. Emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin bu çabası, bir kez de ULUCANLAR'da yenilgiye uğratıldı. Devrimcilerin parçalanmış cesetlerine bakarak ağlayabiliriz, yüreğimizdeki yangın boğazımızı yakabilir, zaptedilmeyen öfkemiz gökyüzünü delebilir; bütün bunlar, mümkün ve gereklidir; yeter ki yanlış sonuçlar çıkarmayalım.

Düşünsenize, Ankara'nın göbeğinde bir hapishanenin etrafı zırhlı araçlarla çevrilecek ve içeriye, her türlü yetki ve silahla donanmış "özel görevliler" sokulacak ve bu görevliler, tutsakları gaz bombaları, köpük ve otomatik silahlarla "etkisiz" hale getirdikten sonra, onları çıplak soyup istediği her şeyi yapacak; istediğini öldürüp, istediğini sakat bırakacak ve hatta yaralı tutsaklar bu halleriyle, tedavi dahi olmadan sevk araçlarına zincirlenip, Anadolu'nun çeşitli hapishanelerine gönderilecek. Evet, bütün bu işleri yapanlar, daha sonra ellerini kollarnı sallaya sallaya çıkıp gidecek, haklarında soruşturma bile açılmayacak. Eğer sembolik olarak açılırsa, duruşmaya getirmeleri bile

mümkün olmayacak.

Bazı olaylar vardır ki, gerçekleştiği andan itibaren, var olan tüm ölçütleri altüst eder; iyi olmakla kötü olmanın, güzellikle çirkinliğin, ilericilikle gericiğin kistasları değişir. Daha doğrusu, göstergeler üzerindeki sis tabakası dağılır ve her şey tüm çıplaklığı ile ortaya çıkar. İşte, **Ulucanlar Hapishanesi'**nde 26 Eylül gecesi yaşanan vahşet, bu nitelikte bir olgudur; bir turnusoldur. Herkesin insanlığını sınava sokmuştur. Bu sınav devam etmektedir. Gazeteci, yazar, avukat, aydın vb. olmak için önce insan olmak gerekiyor. Bu sınavda olgular öyle çarpıcıdır ki sadece beynimizi, yüreğimizi değil, gözlerimizi ve hatta midemizi teste tabi tuttu. Gözlerimiz, televizyon denen yalan ve kıyım makinasına bir kez olsun öfke ile bakmadığında, o gözlerden kuşku duymak gerekiyor. Midemizi, kendini "yetkili" diye tanıtanların gölgesi bile bulandırmazdır.

Bir insanın kişilik özellikleri budanacak, düşünme yeteneği dumura uğrattılacak ve yaşamına kendi tercihleriyle yön verme iradesi yok edilecekse; bu insan ya öldürülecek, ya da yaşayan ölüye çevrilecektir. Bugüne dek hapishanelerde gerçekleştirilen katliamların sebebi budur. Teslimiyeti kabul etmeyen, direnen ve kapitalizmin öznelerine, devrimci özne olmanın üstünlüğü ile meydan okuyan devrimciler, her fırsatta katledilmiştir. Sürekli tehdit altında tutulmuştur. **Devrimciler tehdit sökmemez!** Militarize olmuş yapısıyla, içte ve dışta saldırganlığıyla, tüm normlarını insanlık dışı öğeler üzerine bina etmiş olmasıyla, sistemin kendisi zaten bir tehdittir. Devrimcilik, bu tehdite rağmen gerçekleşmiş bir başkaldırıdır.

Faşist rejimlerde, devrimcilerin

oluşturduğu karşı-tehdit, her türlü yönetime başvurularak bertaraf edilmek istenir. Zaten hukuksuzlukla, işkence ve zorbalıkla ayakta tutulan sistem karşısında en büyük tehlike olarak görülen devrimcilerin varlığı, rejim için başlı başına bir "korkulu rüya" sebebidir. Bu nedenle, yaşamın her alanında olduğu gibi, fiziken karşı karşıya gelinen yerlerde de gösterilen direngenlik, kararlılık örnekleri faşizm için bir karabasandır. Yalpacmaya, kararsızlık eğilimlerine verilen önem bununla ilintilidir. Bilinir ki, tereddütün belirlendiği yerde teslimiyet daha kolay bina edilir. İşte, Ulucanlar Hapishanesi'nde 26 Eylül gecesinde tutsaklara dayatılan "ya teslimiyet ya ölüm" tehdidi karşısında seçilen "ölüm" tercihi bu nedenle çok önemlidir. Ve bu nedenle, cesetleri parça parça edilmiş de olsa; onlar, **öldürülemeyenler** olarak tarihe geçmiştir.

Devrimci tutsağın en önemli niteliklerinde biri, elindeki her hakkı, mücadele ederek kazanmış olmasıdır. Yani ona hiçbir şey verilmemiştir; her şeyi o almıştır. Bu bağlamda, yaşamını daraltmaya yönelik hesap ve tehditler de yeni değildir. İmkan bulduklarında, devrimci tutsağın teneffüs ettiği havayı bile çalmaya hazır ellerin tehditleri, bu nedenle etkisizdir. Devrimci tutsağın kaybedecek şeyleri elbette vardır. Ama bunlar, mücadele ederek kazandığı şeylerdir. Taşınan kimlik, sürekli olarak bir mücadele halinde olmayı gerektiriyor. Mücadele gerçekliğini bilenler, bedel ödeme gerçekliğini de bilir. Bu nedenle de sıra kendisine geldiğinde ne ayakları titrer ne de bilinci.

Ulucanlar katliamının organize edilmiş biçimi, ona yüklenen anlamı da ortaya koyuyor. Gerçekte devrimciliği tasfiye etmeyi amaçlayan ege-

men güçler, bunun ilk adımı olarak, devrimci tutsakları teslim almayı denedi. Böyle bir teslimiyetin, zincirleme olarak sokağa kadar uzanacağı ve egemenler için dikensiz bir gül bahçesi tasarlayanların işini kolaylaştıracağı biliniyordu. Katliamın başından sonuna kadar "ya teslimiyet ya ölüm" dayatmasının yapılmış olması da bunun göstergesidir. Ancak, devrimcileri teslim almanın olanaklı olmadığı; **ölümü yenenlerin yenilemeyeceği** bir kez daha kanıtlanmıştır. Bedenlere yapılan işkence, parçalanmış cesetler elbette ki öfkemizi büyütüyor; ama bunun aynı zamanda, devrimcileri teslim alma düşü kuranları çaresiz bıraktığını ve bu nedenle her seferinde gerçekte yenilenlerin onlar olduğunu biliyoruz.

Sık sık söylüyorduk, biliniyordu; ama artık daha somut bir hal aldı. Tutsak olan sadece biz değiliz. Ulucanlar katliamı gösterdi ki, beraber tutsak ediliyor, beraber işkence görüyor ve beraber öldürülüyoruz. Hapishanelerde parçalanmış bedenlerimizin televizyonlardaki maksatlı senaryolarla bir kez daha parçalanması; cesedini görmeden çocuğunu görmek durumunda kalan ananın, sokaklarda saldırganı uğraması; insanlık değerlerine sınırlar ötesi zorbalık tarafından elbirliği ile saldırılması, birbirini tamamlayan figürlerdir. Özgürlüğün olmadığı yerde emperyalizmin ve işbirlikçilerinin halklara vaat edeceği ortam, halklar hapishanesidir. Böyle bir ablukayı dağıtma konusunda devrimci-demokrat her kesime görev düşmektedir. Türkiye'de en temel hak ve özgürlüklerin talep edilmesinin dahi, bedel ödemeyi göze almak anlamına geldiği bilinmeli ve sadece karşıdalgaları kıran bir **mendirek** değil, varlığını dalga dalga büyüten bir güç de olunabilmelidir.

*Böyle bir sabır,
güçlük karşısında
yılmak belirleri göstermeyen
böyle bir inanç,
halkın davasına
böyle bir bağlılık,
bu bimez tükenmez direnç,
tutsak bir halkın
özgürlüğe sevdasını anlatır.*

HALKI DA ÖNCÜLERİNİ DE TESLİM ALMAK OLANAKLI DEĞİLDİR

Egemen sınıfların iktidarı güvence altına alan etmenlerden biri de toplumdaki tepki olasılıklarının dinamitlenmesidir. İnsanlar arasındaki ilişkiyi tam bir yabancılaşma üzerine kuran, bencilliği eksene oturtan sistem; içi boşalmış değerlerin, anlamsızlığın girdabında bireyi, boşluğun kendi kendini tekrar eden sesine alıştırmaya çalışıyor.

Güzelliklerin gölgelendiği, duyguların koretilendiği, insanların toplumsal düşüncelerden kopartıldığı bir umutsuzluk hali, aynı zamanda bir itirazsızlık, bir edilgenlik halidir. Sorunlar birbirinden ne kadar çok koparılır, ayrı ayrı olgularmış gibi gösterilebilirse; değişik çevrelerin, bir sorunu aynı anda sahiplenme olasılığı da o denli zayıflatılmış olur.

İnsanların yaşamına gri tonlar öyle çok zerk ediliyor ki, bir süre sonra ufuk çizgisi tümüyle kayboluyor. Acıyla öyle çok tanışılıyor ki insanlar, acının kendisi de doğallaşılıyor. Tüm puslu havaya rağmen, insanların soluklanabildiği mekanlar, yaşanarak güç alabildiği omuzlar vardır. Ancak, bunlar doğru zeminlerde aranmalıdır. Bir başka omuza dayanma, sıcak bir dayanak oluşturma ihtiyacı gerçek anlamda, örgütlü zeminlerde karşılık bulur. Örgütlü olmanın en önemli kazanımlarından biri de "yalnızlık", "çaresizlik" hissini yeme şansını vermesidir. Örgütlülük içinde kişinin kendine güveni artarken; korkulardan heyecanlara, sevinçlerden kazanımlara kadar her şeyin paylaşılabildiği, alma-verme fiilinin somutlandığı bir dünya, başkasına güveni de büyütür.

Bir iktidar, insanları bombalama, kurşunlama, boğazını kesme cüretini tepkisizliğe yaptığı yatırımdan alır. Ve tabii ki tepki ne denli büyük olursa, hesapları o denli bozulmuş olur. Bu oyunu ilk bozan, Ulucan-

lar'da ölümüne direnen tutsaklar olmuştur. Devamını getirmek, hesapları bozmak, düşen on bedeni binlerce filize tohum kılmak mümkündür; bunun adımı da atılmıştır. Katliamı duyan binlerce devrimci tutsak, "gerçekirse biz de öleceğiz" kararlılığı ile yanıt vermiştir. Dışarda binlerce yürek, zulme karşı kardeşleşmenin, aynı nabız atışlarında buluşmanın örneğini sergilemiş; onursuzluğa ne kadar çok yatırım yapılsa yapılırsın onurun çiğnetilemeyeceğini göstermiştir.

Dikkat edilirse, ortaya çıkan her sorunda, öncelikle halkın tepkisini önleyici tedbirler alınmaktadır. Deprem bölgesine yığılan polis sayısı, sürecin her anında "kurtarıcı"lardan daha fazla olmuştur. Depremzedelere karanfil dağıtımına bile izin verilmemesi, üstü örtülmeye çalışılan suçların büyüklüğünün de göstergesidir. Yapılmaya çalışılan şey, bir çeşit "güneşi balçıkla sıvama" işidir. Halka adeta, "aç ve açıkta kalacaksınız, her türlü hakkınız gasbedilecek, ama sesinizi çıkarmayacaksınız" denmektedir. İçine düşülen çözümsüzlük, değişen hükümetler, yaz-boz oyununa dönen uygulamalar aynı sistemin açmazlarındaki yapısallığın dışavurumudur.

Devrimciler, böyle bir sistemin serdiği halı üzerinde oynamayı her

koşulda reddederler. Seçilmiş bir perspektifle ve kendine ait normlarla sorunları irdeleyen bir devrimci, topluma dayatılmış olan düşünme ve hareket kalıplarının bütünü ile çelişme halinde olur. Buradan kasettiğimiz, tepkisel ve her şeye karşı çıkan bir duruş değil; kendi doğrularının verdiği güç ve güvenle hareket etmektir.

DEVRİMCİ BİR KİŞİLİĞE İÇERİLMİŞ OLAN DEĞERLER KIRILMAZLAR

"Sopa, en büyük inattan daha inattır" diye düşünen cellat karşısında devrimcinin üstünlükleri, sayılamayacak kadar çoktur. Öyle ki devrimcilerin sahip olduğu kimi nitelikler bir cellat/sorgucu için her zaman "erişilmez" olarak durur.

Onlar, tutsak ettikleri bir beden üzerinde, sistemin kendilerine tanıdığı her türlü imkandan yararlanarak "deney" yapar ve sonuç almaya çalışır. İşte, ellerindeki "bilimsel" kamitları dahi ters-yüz eden o bedende gerçekte direnen kaslar/sinirler değil; devrimci iradedir, inançtır.

Kişi, başkoyduğu davayı düşman karşısında zayıf düşürmemek, değerlerine ihanet etmemek ve duyduğu içsel saygıyı lekelememek için cellatın karşısına inançla dikildiğinde, sandığının aksine, vücudu dayanmaz hale sokabilecek hiçbir yöntem yoktur. Tsola, tutsak düştüğünde, "ya dayanamazsam" kaygısı ile kendi kendini öldürmeyi dener.

"Her şeye katlanmak zorundayım, parti önünde içtiğim anda uyumak, namusumu korumak, davaya leke düşürmemek zorundayım. Evet bunu yapmak zorundayım. Ne ki, hangi insan kendisini yeterince tamyor? Ortaçağ engizisyonuna uğradığın bir sırada, bir an, o zamana dek bilmediğim, kemiklerimin içinde saklanmış, insan doğasının en küçük gözenekleri içine sinmiş ve iradene boyun eğmeyen, kendiliğinden gelen bir acının uyanmayacağına, harekete geçmeyeceğine ve bir alev gibi bütün benliğini sarmayacağına tam olarak güvenebilir misin? İşkence acısının seni söyletmeceğine güven-

nebilir misin? Merkezi yönetim, bu durumlarda çıkış yolunu göstermiştir. Kendi kendini öldürmek." (Yenilgiden Zafere, Tsola Dragoyçeva, s: 149)

Bizler bunu, Bulgaristan devrimcilerine ait bir gelenek olarak kabul ediyor ve geçiyoruz. Bugün için doğru ve yeterli bir eğitimden veya moral süreçten geçen bir insanın; inancına karşı tereddütler taşımayan bir devrimcinin, kendini öldürmek gibi bir "çözüm"e ihtiyaç duymayacağına inanıyoruz.

Bizler biliyoruz ki, devrimci bir iradenin kilidini açabilecek hiç bir işkence yöntemi yoktur. İnsan, mümkün olan tüm acılara dayanabilme potansiyeline sahiptir. Yeter ki bu potansiyelini harekete geçirebilsin.

"O zamana kadar, düşmanın ne denli gaddar olduğunu biliyordum, bu konuda oluşmuş bir kanım vardı. Ancak, daha sonra anladım ki, bu kanı, gerçek durumu çok silik olarak yansıtacak ölçüdeymiş. Gerçekten de, canlılar dünyasında insandan daha gaddar bir varlık yoktur. Öyle ama, insandan başka daha dayanıklı bir varlık da yok. Öteki bütün canlı varlıklar, bedenleri dayanıncaya değin acıya dayanabilirler. İnsan ise, ondan sonra da dayanabilir. Ben bu gurur verici insan gücünü, Lüben'in (kendi yoldaşlarından birini) davranışlarında gördüm ve bu insan direnci gözlerimi kamaştırdı. Ve onun gibi davranarak, direnmek için çalışım, kalan bütün direnç gücümü her dağılımda toplayarak, düğüm yaparak, ona benzemeye çalıştım..." (age, s: 152, abc)

Devrimcileri işkenceden geçirecek hapishanelere doldurmayı ve hatta yok etmeyi bir tarz haline getirmiş olan faşizmin, halkı gözeten hiçbir icraatı olmaz. Bu nedenle, rejimi temsil eden/koruyan çeşitli kişi veya kurumlar karşısında devrimciler, hiçbir zaman "aman dileyen" konumunda olmamalıdır. Örneğin bir hapishanede devletin amacı devrimcileri teslim almak, devrimci kişiliğini yok etmek ve eğer mümkünse "posa"ya çevirmektir. Devrimciler eğer hiçbir direniş göstermez ve "uy-sal" davranırsa; devlet, sözkonusu

amacından vazgeçmez, aksine daha kolay ve küstahça yerine getirir. Bu nedenle, bu türden durumlarda, karşı karşıya gelme anlarında yapılan tehditleri devrimciler hiçbir biçimde dikkate, ciddiye almamalıdır. Sizi parçalamak üzere üstünüze atlayan vahşi bir hayvanın, "direnme, yoksa senin için kötü olur" demesine benzeyen bu durumun muhatap alınması, "kolay yem olmak" anlamına gelir.

Üzerinde, akla gelebilecek her türlü işkence yöntemi denenmiş ve sakat kalan Lüben, mahkemede "uy-sal" bir tavır koymayınca, yargıç tarafından "Siz sanık, bu davranışlarınızla ipi kendi boynunuza geçiriyorsunuz!" diyerek tehdit edilince, Lüben'in yanıtı, varolan ikiye bölünmüşlüğü açığa çıkaran nitelikte olur:

"İki yüzlü olmayın sayın yargıç. İp çoktandır boynumda zaten. Siz onu çoktan boynuma geçirmişsiniz, şimdi ise ilmiği daraltıyorsunuz."

(...)

Siz yargıç değilsiniz! Sizler subay giysisi giymiş en gaddar caniler, cellatlarsınız! Evet işte siz bunlarsınız. Kimi kandıracağınız? Yasadır, adalettir sözleriyle kimseyi kandıramazsınız." (age, s: 158)

Kısa süren ve önceden yazılmış bir senaryonun oynanmasından ibaret olan yargılamanın sonunda Lüben ve yoldaşlarına idam cezası verilir. "Baş yargıç kararı okuyup bildirdikten sonra, başını kaldırıp yüzümüze baktığında yüzümüzde ve gözlerimizde hayal kırıklığının, birkinliğin izlerini aramaya başladığında, biz hep bir ağızdan 'Enternasyonal'i söylemeye başlamıştık bile:

'Uyan artık uykudan uyan
Uyan esirler dünyası' " (age, s: 161)

DEVRİMCİLER HAKLIDIR; HAKLI OLANLAR YENİLMEZ

Sınıflar mücadelesinin "bilek güreşi"ne benzemediğini, elindeki tüm güç ve olanaklara rağmen diktatörlüklerin halkı teslim alamadığını, ezilenlerde -özellikle de onların öncüsü olan devrimcilerde- yenilmez bir yan bulunduğunu, kavga gerçek-

liği ile tanışmış herkes bilir. Kırk kere düşse de, kırkıbirinci kere ayağa kalkıp düşmanın karşısına dikilen bir güç; "amacıma ulaşmaya kadar düşeceğim" demek ister, bu nedenle devrimciler yenilmez.

Sizler bakmayın, ruh yorgunu düşkünlerin, korkakların, geçici yol arkadaşlarının yansıttığı kabul edilemez ve gerçekte sadece kendilerini tanımlayan "norm"lara.

Sizler bakmayın, bencilliği örtmek için kullanılan bahane ör-tülerine.

Sizler bakmayın, devrimcilik zor geldiğinde, kılıcını devrimcilere karşı çekenlerin hezeyanlarına.

Sizler bakmayın, devrimcilerin uygulamaları ile varolan devlet arasında özdeşlikler kuracak kadar bataklık suyu yutmuş yaratıklara.

Sizler bakmayın, her türlü şiddete karşı olanlara.

İnsanların, sahip olduğu ve değer verdiği güzelliklere yönelen çirkinlikler karşısında, haklı ve gerekli şiddete başvurmada nasıl bir terslik olabilir ki? Gerçekte bu, sırtında yumurta küfesi olmayanların, boş/ezber konuşmalarından başka bir şey değildir.

Hapishanede çocuğun beşiğine eğilmiş durumda uyuya kalan Sonya, birden dış gıcırmasına benzer bir sesle uyanır. Sıçanların beşiği adeta basmış olduğunu, kiminin yere düşen bezleri kemirdiğini, kiminin de çocuğun yüzüne kadar uzandığını görür.

"Korku ve dehşet içindeyim. Ve ne denli büyük bir güçle haykıyorum ki, ben bile şaşırıyorum, nereden aldım bu gücü diye. Çocuğun yüzüne doğru uzanana, bütün gücümle saldırıyorum adeta, ellerimle, ayaklarım her tarafa vuruyorum, tekmeliyorum, ayağının altına düşeni eziyorum, sağa, sola, ileri geri seğirtiyorum ve gözümün ilgisiz olma-yınca, çocuğa koşuyorum, gürültüyle uyanmış ağlıyor zaten. Onu beşikten kaldırıp kollarıma alıyorum, bağırma basıyorum, uykusu kaçmış, korkmuş, hiçkırıyor yavrucak..." (age, s: 168, abç)

Sizler bakmayın, verdiğim bu örnek için, "bunun sınıf kavgası ile ne

alakası var?" diyecek olanlara. Gerçekte, bir çocuğa saldıran sıçanlardan daha zararlı ve daha itici olan faşist iktidarlar karşısında ortaya konan şiddetin haklılığını tartışma konusu edenlerin sorunu, büyük ölçüde kendi duruşları ile ilgilidir. Yanlış yerde ve yanlış biçimde durarak yapılan değerlendirmelerin içerdikleri çarpıklıklar, gerçekte değerlendirme sahibinin kendisine ait niteliklerle ilişkilendirilmelidir.

ZAFERE GİDEN, HALI DOŞENMİŞ BİR YOL YOKTUR

Ölümü, korkuyu, tehdit gücünü yenebilmek, tüm üstünlük avantajlarını bunun üzerine kurmuş olan rejimlerin ellerindeki "en güvendikleri silahı almak" anlamına gelir. "Sizden de ölümden de korkmuyorum" diyerek meydan okuyan bir insana yöneltilen makineli tüfek veya bombardıman ıncası ne denli etkisiz ve hatta anlamsız ise; tehdit gücü elinden alınmış olan faşist bir rejimin durumu da bu tür bir anlamsızlık halini tarif eder. Bu tür rejimler bütünüyle halka karşı yapılandırıldığı için; yönetim olgusu, iknaya değil, aldatma ve zor öğelerine dayanır. Kuşkusuz, halkın bir anda uyanması ve aldatma olgusunu boşa çıkarması mümkün değildir. Bu nedenle, faşizmin baskı ve terörü ile ilk karşı karşıya gelen güçler, halkın öncü kesimleri (devrimciler) olur. Ve devrimcilerin tüm sayıca azlığına rağmen, ortaya koyduğu "başedilemezlik", başegmezlikle ilintilidir. Bu bağlamda, idam sehпасına çıkan bir devrimcinin değerlerini haykırması ve sandalyeyi kendisi devirerek, cellada iş bırakmaması hafife alınmamalı ve meseleyi "sehpadaki insanın başka çaresi olmaması"yla açıklama yoluna giden ilkelilikler/kabahıklar muhatap alınmamalıdır.

Muazzam ölçülerde teknik donanma sahip bir iktidarın yıkılabilirliği gerçeğini kavramak devrimcilerin ortaya koyduğu bu "küçük" gibi görünen fiillerin ardındaki büyüklüğü kavramakla mümkündür.

Devrimcilerin böyle bir bilinç se-

viyesine ulaşmış olması, onların kayıplar karşısında acı duymasını önlemiyor. Tersine, güzelliğin yapıcılığına soyunmuş özneler için her kayıp, güzelliğin kendisinin yara alması anlamındadır. Ve acısı o ölçüde derin duyulmaktadır. Zaten kavgayı anlamlı kılan etmenlerden biri de budur. Kayıpların kaçınılmaz olduğu bilinerek kavgaya girilecek ve kayıp vere vere zafere yürünecektir. Düşen her bedenin bir basamak, bir kilometre taşı, bir adım olduğu bilince de acı hafiflemeyecektir. Bu nedendir ki devrimcilerin yüreğinde acı ile sevinç bir arada bulunur. Bulgaristan komünistlerinin; zafere üç ay önce (Mayıs'ta) verdikleri kayıplar karşısındaki ruh halleri tam da bu türdendir.

"Kaybımız çok, hem de çok büyüktü, acımız sonsuzdu. Zaferin yolları çiçekli değildi, halı da döşenmemişti. Bunu biliyorduk. Biliyorduk ki bu yol çok dikenlidir, acıların ateşini denizler bile söndüremez. Bu yol sarp, yalçın dağ yamaçlarından geçer, yanlışlıklarla doludur, yenilgilerle, bozgunlarla doludur. yoldaşlarımızın kanıyla sulanır, onların kemikleri tepeler oluşturur. Bunu biliyorduk, ancak bunu biliyorduk diye acımız azalmıyordu ki. (age, s: 503, abç) Evet, acımız azalmıyordu...

DÜŞLERİNİZ MİRASIMIZDIR

Kökleri gökyüzüne uzanan bir ölümsüzlüktür yolculuğumuz. Ardınızdan öyle çok sarsıldı ki doğa çaresiz kaldı ölüm

Ölümsüzlüğünüz konuşuldu her yerde Ana avrat sövenimiz de oldu dizlerini dövenimiz de Ama en önemlisi binlerce çocuğa miras oldu düşleriniz

Yıldızla dırmış tomurcuklar erken çatlaşım diye küçük avuçlarıyla gökyüzünü egeyor şimdi çocuklarınız.

Onlara

M. Ertan MELSİM

*Zindan zindan kırılmışız
Kan damlamış içimiz*

Vampirler dünyasında katliamların gerekçesini uydurmak kadar kolay bir şey yok. Büyük çoğunluk, bu uyduruk söylemlerin üzerine yatıveriyor. Zulüm elimizi, eteğimizi dolandırıyor hiç tınmadan. Dünya bir sessiz kambur.

Sistemler iki dayatma sunuyor: ya insanlaşma eylemine tabi olup karşısına geçeceksin; ya da bir köle gibi el pençe divan duracaksın. Bu öylesine keskin bir çatışma ki, ortada bir yerde olmak diye bir şey yok. Ancak, öyle olduğunu sanmak olabilir. Kıran kırana bir kavga bu. Kavgaın açık cepheleri vardır ki, bunlar zindan yüzü gülüşlerle düşerler düş dünyamıza. Bir de haki renkli, bordo bereli, coplu ve benzerleri gibi karşıt görüntüler. Bunlar bir savaş alanındaki ön cepheler. Ve her bir birey, cephelerden birinin gerisinde. Kimi kez çığırkanlığı, kimi kez yumruğu, tükürüğü, kını, kimi kez suskunluğu ya da serveti ve sermayesi ile.

İşte Ulucanlar'da zindan düşü ölümler bundan. Cesetlerimizin üzerinde tepinmeleri bundan. Beynimizin parçalanması ve kızılgırmızın içilmesi bundan. Cephelerde kavga kızgın ve uzlaşma tanımaz. Ya devrim safındasındır ya da karşısında. Her tutulan mevzi cesetlerimizle örülü, her kurulan mevzi yüzlerce bedeli hazırlamakla kurular. Çok açık çatışma alanı.

"Dövüşe dövüşe yürünecek" alın ak şafaklara. Kimseler düşmesin bu kasvetli havanın demindeki kaygısızlıklara. Kimseler

sanmasın ki bu devran, bu kabul görmelerle sürüp gidecek. Kimseler ırkmesin gözlerimizin kan revan içinde olduğundan. Ve sorulmayacak sanılmasın kanayan ağıtlarımızın kahredilişi.

Ahhh... birde analar... O kutsal tapınaklarda altın yürekli doğur-ganlar... O ihtişam akşamlarının zerdışileri... o yol... o yordam... o kafatast ezilmiş çocukları sar-malayan umut ışığı... İşte ondan korkun efendiler.

Mahmuzlarında uçurum başı biten çocuklardı onlar, bir feryat gibi koptuklarında yüreğimiz-den... Sakınmasız ve savunmasız-dılar. Tanrıdan uzak, tanrılara çok yakındılar. Korkusuz birer baş, zulada eylem adamıydılar.

Değişmeliydi dünya, insan artıklarından arınana dek. Belki sonrası da olacaktı, ama, en azından baş eğmeden yaşamasını öğrenmeliydi insan. Yani zindan yatmalıydı, kurşun yemeli, kan içinde kalmalıydı eti. Ve üşüşmeliydi çakallar salyalarıyla; üşüş-tükçe kudurmali, kudurdukça öldürmeliydiler. Yiğitlik ölümden sakınmazdı kendisini.

Yürünmeliydi karlı karalı gecelere hiç tınmadan. Ekmeği üleşip, hıncı bilenmeliydi emeğin. Sonra, bar tutup halaya durmalıydı türküler. Peşmerge kefilere asılmalıydı hücre demirlerine. Uzun uzun aşk mektupları yazılmalıydı ölü sevgililere. Yürünmeliydi, ama mutlaka yürünmeliydi bir biçimde. Kör topal sekererek, ya da emekleyerek ama yürünmeliydi.

Siz ey kınalı kuşatmaların gelin kızları analarımız. Siz, içinizden geldiği gibi davranın. Bağırın, küfredin, ağlayın. Zılgıt çekin, halaya durun. Kuşatma öyküleri olun, ölün. Ama içinizden

geldiği gibi olun. Yani yırtmak istiyorsanız celladımızın yılan yüzünü turnaklarımızla; durmayın yapın. Yani doğuracaksanız bizim gibi daha onlarca isyan tutkunu sevda doğurun. Yani kilitlemeyin akşamlarınızı elinizdeki acı anahtarlarla. Tutkulu ve cüretli sevdalara kapamayın yüreğinizi. Yetmişinde olsa da sevda çağınız; varsın olsun, aşka inanın. Yani düşmana bir tek baş eğme dahi sunmayın ve onlardan farklılığınızı unutmayın.

Yer gök ve bilcümle doğanın ihtisamlı gizemi tanıtır ki, "bu kızgın güneşin altında bu zulüm ebediyen sürmez" Bu silah bu atımla yetinmez. Bu kıyanus durulmaz bu çığır kıyıların rehavesiyle. Sonra bu çığlık; bu çığlık sığmaz gömütlerinize. İnanki bu tarih, bu hafızayla kendisinden utanacak. Çocuklar çocuk mu kâ-lır sanıyorsun... ya da bu dağlar, bu cinneti affeder mi sanıyorsun.

Yok yok benim anacığım... bu zulüm bizi dağlara sürer. Bu oyun kan ister kalbimizden... bu yılan zehir, bu oyun kahpe... bu kavga namert... bu kavga dil ister bizden... Kurşun atımı, namlu avazı, barut bombası... Bu devran can ister bizden...

Siz eflatun acıların çiğ düşmüş çiçekleri, siz yürüyüşlerin kalıcı siperleri. Siz nar yürekli çocuklar. Badem tadında gülüşler, sevgiler, aşklar, yiğitler... Siz buram buram hasret çığları...

Siz ey Ulucanlar sakinleri... yoksullar... işçiler... yani siz direniş şiirleri, uykularınızı kurşunladılar duyduk. Duyduk kurşunlanmış mektuplarımız... Ahh bir de o dostluklar... yani siper yoldaşlığında yeşeren haz... yani aynı ke-fene sarılmış olmak, aynı tabutta gülmek ve umut etmek, şarkı

söylemek... Anladık ki gücü yetmemiş zebanilerin... kıramamışlar alnınızın ortasındaki aydınlık şavkını... Boğulmak istenen her çılgınlıkta yeniden patlamışsınız... yan yana düşmüş, baş başa koymuş, sırt sırta dövmüşsünüz. Ve haykırmışsınız hep birden ve hep bir ağızdan... Hiç kimse unutmaması ki, bir atımlık değildir bizim barutumuz.

Heyy zebani cehennemi saltanat; hey tufeyli... hey kör, sağır dünya duy!.. Duy ki, ben bir küçük cennetim cehennemimde... Karanlığında arsız bir ışık... Suskunluğunda patlayan bir çalım... Sonsuzluğa akan devingenim... Heyyy... karınca kadar filler, sinekler, ürezler... hey ölüm çançanları, tantanlar, siltimanlar, kurtbaşı güvercinler... hey insan leşine tüneyen akbalar... Siz ve sizinkiler hep birlikte duyun!.. Bizinkiler, nice katli vacip fermanı ilanların içinden çıkıp geldiler bugüne. Kah Pirsultan, kah Şeyhbedrettin gibi asıldılar bizinkiler... Kah derileri yüzüldü, kah kolları kesildi, kah yakıldılar diri diri... Sonra Deniz oldular dalga dalga vurularak. İboca direndiler zulmun kalelerinde... Ve vuruştular yoldaş yoldaş, siper siper, can can dayanışma direnişlerinde. İşte o mirastır Kızıldere kadar çoskun, akarken Ulucanlar'da orun orun. 'İşte böyle ölür bizinkiler.' Bizinkiler altın çanaklardan yudumlarken güneşi; pür-ü pak bir safağa dayadılar ereklere. Ve haykırdılar dünyaya; son değil arena. Bu dövüş son değil. Son değil gladyatörlerin yakıcı naraları. Eylemleri son değil Vietnamlıların. Ey başı mağrur Kürt klanları... ve siz dünya halkları; bilirsiniz ki son değil bu kızılca kıyamet. Bu tufan, bu hayasızlık... Ve inan ki, "bu kızgın güneşin altında bu zulüm ebediyen sürmez!.."

HAPİSHANELİ YAŞAM

Önümüz,
gardiyan kalıklı
engebelerde kesilmiş,
haki renkli kurallarla
kuşatılmışsak eğer
hapishanedeyiz demektir.

Yaşanan dünyanın
bir hapishaneye
çevrildiği yerde;
kalın duvarlar
parmaklık
kör pencere
ve zindancı da olur.

Zindan olan yerde
isyan,
zindan olan yerde
fırat tezebbüsü,
fırat
ve parmaklık parçalayıcı
her hamle meşrudur.

Kelepçe takanların
olduğu yerde
kelepçe parçalayanlar
özgürlük sevdasının öznelidir.
Kırdıkları her kapıdan
umudun taşıyıcısı
akarsular dolacak.
İnsanlık,
büyük bir nehir halinde
ve engelsizce çağladığında
bu,
özgürlüğün kendisi olacaktır.

Mehmet YEŞİLTEPE

Belki bir şafakta gözlerimde beklediğim
Tohumlar ekilmişti gökyüzüne
O mavi denizin ıslası sarmış bulutları
Bir anne gibi sevmiştim güneşi
Özgürlüğü bekliyordum yıldızlardan
Bir baba gibi sevmiştim hasretliği
Bir çocuğu sever gibi bekledim

UMUDU

HAYDAR ERGİN

27. 12. 1999 günü Berlin'de öldürüldü. Haydar Ergin'i vuran kadın, aynı anda kendi yaşamına da son vererek, bizleri derinden sarsmıştı.

Anne ve babasına ve kardeşlerine; dostlarına, yoldaşlarına baş sağlığı diliyoruz.

SEVDALI ÇOCUĞA

Güzeli yaşatmada ve yaratmada; umudu, sevdayı yüreklere nakışlamada hep önde ve bir sıra neferi gibi yürüdün. Özgürlüğün sanatını ve ateşini genç, cüretli yüreklere taşımada nasıl da rüzgarla yarıştınız. Güneşi kışkırtacak kadar sıcaklığınla, okyanusu utandıracak derecede sabır ve derinlikle yaşama can oluyordun bu uzak diyarlarda... Böylesine bir cana ne çabuk getirdin böylesi bir ölümü! Ve bizler sızlayan yüreğimize nasıl söz geçireceğiz! Koştuğunuz alanlarda yankılanan sesine, sensiz nasıl eşlik edeceğiz ey sevdalı çocuk!

Kuşkusuz biliyoruz; yaşamın, ölümü her zaman her yere beraber götürdüğünü... Ama sen ki yürek iççiliğinle ölüme o kadar uzaklığın ve aykırılığınla biz yoldaşlarına, arkadaşlarına erken getirdin ki ölüm haberini; zor geldi bize! Yüreğimiz bir kez de senin için kanadı sevdalı çocuk!

Anılarını yaşayacaksınız!

Almanya'dan Dostları
ve yoldaşları adına

Ali YILMAZ

"İnsan hakları ihlalleri": bir "yönetme pratiği" mi bir "iktidar zihniyeti" mi?

Sibel ÖZBUDUN

Hukukun sekülerleşmesi sürecinin, en genel hatlarıyla, Batı'da, Rönesans-Reformasyon-Aydınlanma'nın birikimi üzerinde ulus-devletlerin kuruluş ve kurumsallaşma süreçleriyle paralel gittiği bilinir. Gerek Aydınlanma'nın sekülerleşme, yani iktidar odağının "ilahi olan"dan "dünyevi olan"a kaydırılması üzerindeki vurgusu, gerekse "tiers-etats" ya da sans-culotte" (baldırı çıplaklar) denen halk katmanlarının yükselmekte olan burjuva sınıflarının iktidarı ele geçirmesindeki katkısı, genel bir "İnsan ve Yurttaş Hakları" kavramının siyasal literatüre girmesinin zeminini oluşturmuştur, hatıda.

Ancak Batılı toplumlarda "ulus-devlet"ler kurumsallaşırken, yani yeni tanımlanmış ve sınırları belirlenmiş "ulus" üzerinde iktidarı pekiştirirken bir "eski"yi yeniden canlandırıp hukuk kavrayışlarına dahil etme gereksinimini de duymuşlardır. Bu da Türkçe'ye "hikmet-i hükümet" olarak çevrilebilecek olan, "raison d'état", yani devletin kendi varlığını ve süregelenliğini güvence altına alma etkinliğidir. Bu nedendir ki, gerek Fransız İhtilali sürecinde Ulusal Meclis'in 26 Ağustos 1789'da ilan ettiği İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, gerekse Amerika Birleşik Devletleri'nin Bağımsızlık Bildirgesi (14 Temmuz 1778), kuruluş coşkusu içinde "baskılara karşı direnme" (Fransa) ve "Herhangi bir hükümet biçiminin bu amacı (temel insan haklarını güvence altına almak -SÖ) tahrip eder hale gelmesi durumunda halkın onu değiştirerek ya da yıkarak, güvenlik ve mutluluk için en uygun olduğunu düşündüğü ilkeler çerçevesinde ve bi-

çimde yeni bir hükümeti kurma hakkı" (ABD) nıdan sözsetse de, "Raison d'état", her türlü "Hak ve Özgürlük Bildirgesi"nden ya da "Anayasa"dan çok daha somut biçimde devletlerin işleyiş mekanizmalarının dokusuna sindirilmiş, ve genel (ve bundan dolayı da soyut) olan "hak ve özgürlük" bildirgelerinin aksine, somut yaptırımlarla tahkim edilmiştir (ceza yasaları, güvenlik güçleri, istihbarat örgütleri gibi).

Batılı ulus-devletlerde somut yaptırımlarla donatılmış olan "raison d'état" ile, soyut "İnsan Hak ve Özgürlükleri" arasındaki dengeyi kuran ve "İnsan Hakları"na somut içeriğini kazandırarak onu zenginleştiren, ilerleten olgunun, "sınıf mücadeleleri" olduğu söylenebilir. Son tahlilde iktisadi kaynakları denetleyen sınıfın elindeki iktidar aygıtından başka birşey olmayan devletin iktidarı, ancak

ona karşı çeşitli düzlemlerde yürütülen direnişle sınırlandırılabilir. Bir başka deyişle "raison d'état" ya meşruiyetini veren, onun (sınıf mücadeleleriyle) "denetlenmesi ve sınırlandırılması"dır. Bu "denetleme ve sınırlandırma" işlemlerinin zeminini, (batı ülkelerinde) "demokrasi"dir. Bilindiği üzere "demokrasi" bir sabit değil, toplumda egemen ve yönetilen sınıflar arasındaki esnek ve değişken güç dengelerinin verili durumuna göre değişken içeriğe sahip bir yönetim tarzıdır.

Bu hatırlatmaların ardından, gelelim Türkiye'deki duruma.

1-) T.C. VE "RAISON D'ETAT"

Türkiye Cumhuriyeti, Batı modelinde tasarlanmış bir "ulus-devlet" olmakla birlikte, kuruluşundan bu yana çok farklı dinamiklere ve dengelere

Sorgunluca dünya bürdün gıcırması
Çevremizdenki bürdün gıcırması
Çevremizdeki bürdün gıcırması
O zaman herkeş ayıkla
Bu sen sadece
Büyüyen
Büyük bir hedef düşünce

1998 Asaf KOCAK, Jan Önel Özal
Resim
Canül OĞABASI

dayanıyor. Biçimlenişinde halk katmanlarının kurucu irade olarak katılmadığı, sınıf mücadelesi dinamiklerinin, dolayısıyla da "insan ve yurttaşlık hak(lar)ı bilincinin" öteden beri son derece zayıf olduğu TC Devleti'nde, "raison d'état" başlangıcından bu yana, kendi kendinin varlık nedeni ve meşruiyet kaynağı sayılagelmıştır.⁽¹⁾ Burjuva hukuk sistemleri "yurttaş devlete karşı korumak için var"ken, hukukun "devleti yurttaş(lar)a karşı korumak için var" sayıldığı, ve "demokrasi"ye (daha doğrusu çok partili rejime) bilinen dış dinamikler sonucu "hükümet kararıyla" geçilen tasavvuru zor bir garip bir siyaset sahnesidir Türkiye. Bu anlamda Türkiye'de rejimin meşruiyeti sınıflararası mücadelede biçimlenen dengeye değil, bir bakıma Osmanlı'dan tevarüs ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeniden formüle edilen, paternalist (otoriter ve kollayıcı) yapısına dayan(dırıl)maktadır. Bu yapının teba'lıktan yurttaşlığa geçmesine ancak sınırlı ve denetimli olarak izin verilen vatandaşların can ve mal güvenliğini kollarken, modernleştirme misyonunu da gerçekleştireceği varsayılmıştır. Denilebilir ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti iktidarın ilahî kaynağını demistifye ederken, kendi iktidarını dünyevileştirilmiş bir "kutsal/baba devlet" anlayışı çerçevesinde mistifye ederek kurumsallaştırmıştır. İktidarın dayanağı ise toplum üzerinde mutlak ve tartışma dışı tutulan bir vesayetçiliği uygulayan bürokrasi, özellikle de askeri bürokrasi olagelmıştır.⁽²⁾

Oysa "raison d'état"nın tartışılmaz, sorgulanmaz, dokunulmaz bir "tabu" kabul edilmesi ve yönetilenlere de böyle dayatılması, "iktidarın meşruiyeti"ni daha başından sorgulanmaya açık hale getirir. Yukarıda da belirtildiği gibi, TC'de bu meşruiyetin tek kaynağı, otoriter modernleşme misyonunu üstlenmiş vesayetçi ve monolitik bir devletin, elindeki iktidarı suistimal etmeyeceğine dair toplumda yaratılmış olan "varsayım" ya da "sarı"dır. Tıpkı bir babanın otoriter de olsa, çocuklarının geleceğini düşüneceği ve onlara adil davranacağı ve bizzatlı otoritesini meşru kılanın

da "bu" olduğu varsayımı gibi.

Türkiye'de Cumhuriyet devleti kuruluşunun temel paradigmasını oluşturan "modernleşme", "kapitalistleşme" olarak okunduğunda, sözü edilen "varsayım"ın temellerinin çürüklüğü de ortaya çıkar. Gerçekten de bir süre "korporatist" bir anlayış çerçevesinde devlet eliyle yürütülen kapitalistleşme, 1950'lerden itibaren doğal sonucuna yönelmiş, yani devlet desteğiyle oluşturulan burjuvazi iktidardan doğrudan pay ister duruma gelmiştir. Bu payı artan ölçülerde elde ederken, "raison d'état"yı da bir iktidar aracı olarak kendisine maletmeye özen göstermiştir. 1940'lı yıllardan bu yana, emekçi sınıfların her türlü örgütlenme girişimi ve sınıf mücadelelerinin önüne bir kalkan olarak dikilegelmiştir "raison d'état". Her türlü hak arayışına "devlet-yıkıcılığı" yaf-tasını yapıştıranlar, şiddet yoluyla bastırılması meşru kılınmıştır.

2-) "RAISON D'ETAT" ÇÜRÜMEYİ PAYANDALADIĞINDA

Durum, Türkiye'nin 1970'li yılların ortalarından itibaren yöneldiği "korsan sermaye birikimi" ya da "kara para ekonomisi"yle daha da vahim bir görünüm alır. 1970'li yılların sonlarında dış basında "Türk ekonomisinin kendine özgü dinamiği" olarak tanımlanan ve Kıbrıs hareketinin ardından ABD ambargosu altında "70 cent'e muhtaç olunan" günlerde ekonomiye bir takviye olarak devreye sokulan "kara para" Özalcı neoliberal uygulamalarla ekonominin asli unsurlarından biri haline gelir. 1984'den bu yana bu topraklarda sürdürülmekte olan "kırli savaş" bu çürümenin beslediği bataklığı oluşturmaktadır.⁽³⁾ 1970'lerin "devlete yardımcı güçleri" bu bataklıkta "raison d'état"yı da arkalarına alarak mafya ekonomisinin baş aktörlerine dönüşmektedir.⁽⁴⁾

Günümüze gelindiğinde durum, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürü Mustafa Yücel'in, "Türkiye'de 23 bin mafyacı var. (...) Toplumumuz halkın parasını yiyenlere karşı bağışlayıcı bir tutum içindedir. Çaldı ama iş yaptı diye değeri-

dirmektedir"⁽⁵⁾ diye betimlediği noktaya varmıştır.

Halil Nebiler'e göre, "1996 yılında Türkiye'de 15 ton eroin yakalandı. Uyuşturucuyla mücadelede uluslararası kural olarak şu kabul edilir: Yakalanan eroin, kaçırılan eroinin yüzde 20'si kadardır. Demek ki 75 tonluk bir eroin trafiği var. Türkiye'deki kilo fiyatı 1000 mark. Tonu 75 milyon marktan toplam dolar cinsinden tutarı 55 milyar dolar ediyor. Yani, yaklaşık olarak Türkiye bütçesi kadar denilebilir. 1996'da İngiltere İçişleri Bakan Yardımcısı Tom Sackville, Avrupa'ya dağıtılan uyuşturucunun yüzde 80'inin Türkiye'den geçtiğini söylüyordu. (...) Adalet Bakanlığı'nın verilerinden yola çıkılarak yapılan hesaplamalara göre Türkiye'de mafyanın 23 bin tetikçisi olduğu açıklanmıştı. Bu tetikçilerin aylık geliri 100 milyon lira olarak hesaplanırsa, mafyanın sadece personel giderlerinin 30 trilyon lira olduğu ortaya çıkıyor. Aylık 30 trilyon lira personel gideri olan bir sektörün cirosunun ayda 300 trilyon olduğu kabul ediliyor. (...) "

1985 yılında, Sicilya mafyasının 1.3 milyar dolarlık kara para aklama operasyonu ile ilgili açılan soruşturmada, dosyadaki belgeler arasında Emlak Bank'ın Mecidiyeköy şubesinin de adı geçiyordu. Hazine'nin yüzde 50 süper faizle 40 trilyon liralık Hazine bonusu sattığı günlerde, ne Türk lirası mevduatlarında ne de döviz mevduatlarında bir azalma oldu. Bu durum bir tek şeyi gösteriyordu. Kara para devletin çıkardığı Hazine bonolarıyla aklanıyordu. (...) 1997 yılının Ağustos ayında da Hannover Başsavcılığı Para Aklama Dairesi Sorumlusu Uwe Görlich Türk bankaları aracılığıyla milyonlarca mark kara paranın Türkiye'ye aktarıldığını belirterek Pamukbank, Ziraat Bankası ve Akbank üzerindeki denetimini artırdığını belirtti. (...) "

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürü Mustafa Tören Yücel, Türkiye'nin yıllık kara para stokunun 50 milyar dolar olduğunu ve bu paranın genelde kayıtdışı ekonomilerde aklandığını açıkladı. Kara para üzerinde araştırmalarıyla tanınan Prof. Dr. Osman Altuğ ise Türkiye'de kayıtdışı

ekonominin 1996'da 8, 1997'nin ilk 10 ayında 16 trilyon lirayı geçtiğini vurguluyordu. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Veysi Seviğ'e göre ise bu para 50 milyar dolar dolayında. Prof. Dr. İzzettin Önder ise bu miktarı 70 milyar dolara kadar yükseltiyor. The Economist'in Temmuz-1997'deki incelemesine göre Türkiye, Rusya ve Tayland'la birlikte kara para yıkamaya en uygun üç ülkeden biri.⁽⁶⁾

Türkiye'de tarihsel meşruiyetini "raison d'état"dan alan insan hakları ihlallerinin bir "yönetim pratiği" olarak algılanması bu koşullar altında yaduracı mı? Kara parayı ekonominin dinamosu haline getirmiş, Berlin'deki 'Uluslararası Saydamlık Örgütü'nün 52 ülkedeki yolsuzluk araştırmasında 14'üncü sıraya yerleştirilen, güvenlik birimlerinin çeteleştiği ve bir yandan "ülkenin bölünmez bütünlüğünü ve rejimi korur ve kollarken" bir yandan da uyuşturucu kaçakçılığından haraççılığa, tetikçilikten adam kaçırmaya, öldürmeye, gırtlaklarına dek pislığe battığı ve tüm bunların, ancak ekrana ve basına yansıtıldığı ölçüde koşturmaya konu olduğu,⁽⁷⁾ bakanların, başbakanların Mafya babalarıyla telefon görüşmeleri yaptığı ve bu görüşmelerin bant kayıtlarının kirli bir hesaplaşma senaryosu uyarınca medyaya sızdırıldığı, gazetelerin, TV kanallarının rüşvet olarak devredildiği bir ülkede, Yıldırım Türker'in deyişiyle, "çetelerde etkin rol alarak, uyuşturucu kaçakçılığından cinayetlere kadar birbir türlü örgütlü suçta bulaşmış olan sayısız polis, asker, özel tip mensubunun lekelemiş olduğu devletin silkinip adını temize çıkarma mücadelesinin" dahi, insan hakları ihlalleri ve korkular tizerine inşa edilmesi⁽⁸⁾, "raison d'état"nın korsan sermaye birikimi veya kara para egemenliğini payandaladığının bir göstergesi değil mi? Ya da devleti, "devlet korkusunu" pekiştirecek temizleme girişimi inandırıcı olabilir mi?

3-1 "DEVLET TEMİZLENİYOR" MU?

ANASOL-D hükümeti, mafya-ışadamları-siyasetçiler arasındaki kimi kirli ilişkilerin ortaya çıkartılması ve bazı Mafya babaları ile bunlarla ilişkisi açığa çıkmış kimi "iş adamlarının" tutuklanmasını en parlak icraati meyanında saymaktadır ve hiç kuşku yok ki, koalisyonu oluşturan partiler, genel seçimlerde bu durumu gözde bir propaganda malzemesi olarak bolca kullanacaklardır. Koalisyon ortakları, (biri Fransa'da olmak üzere) iki-üç mafya lideriyle bir ışadamların şu anda tutuklu bulunmasını ve bazı kamu görevlilerinin pasif görevlere atanmasını "Temiz Toplum"u oluşturma yolundaki kararlılıklarının kanıtı olarak sunmaktadır.

Oysa "Çakıcı Kasetleri"yle başlayan süreç, Susurluk'tan bu yana toplumun duyarlı kesimlerince dile getirilmekte olan "Temiz Toplum" taleplerinin yönünden sapıtılmasıdır. Anımsanacağı üzere, "Susurluk Olayı", kamuoyunda, devletin, mafyalaşmış ilküce katil sanıklarını ve PKK itirafçılarını himayesi altına alarak özel operasyonlarda görevlendirdiğinin ortaya çıktığı ve bunun sorumlularının cezalandırılması yönünde haklı bir talebin biçimlendiği sürecin tekişimidir. Meclis Komisyonu'nun "Susurluk Raporu"ndan Başbakanlık tarafından sipariş edilen "Kutlu Savaş Raporu"na, basında yer alan binlerce sayfalık haber-belgeye, DGM tutanaklarına, bu konuda sayısız bulguya karşın, bu alanda varılan so-

nuç, kocaman bir "HIÇ"tır. Bu "hiç"e bir örnek verecek olursak, İstanbul 6 nolu DGM'de devam eden, Susurluk bağlantılı "Çete Davası"nda, "cürüm işlemek için çete oluşturmak"la yargılanan sanıklar hakkında istenen ce-

Sanık	İstenen Ceza	Durumu
İbrahim Şahin	5-9 yıl	Tahliye
Ayhan Çakır	5-9 yıl	Tahliye
Ercan Ersoy	5-9 yıl	Tahliye
Oğuz Yonılmaz	5-9 yıl	Tahliye
Enver Ulu	5-9 yıl	Tahliye
Mustafa Altınok	5-9 yıl	Tahliye
Ziya Bandırmalıoğlu	5-9 yıl	Tahliye
Ayhan Akça	5-9 yıl	Tahliye
Abdülhamit Kızılkaya	5-9 yıl	Tahliye
Ali Fevzi Bir	5-9 yıl	Tahliye
Şami Hoştan	5-9 yıl	Tahliye
Mehmet Ağar	7-5 yıl	Görevsizlik
Sedat E. Bucak	11-20 yıl	Tutuksuz
Korkut Eken	5-9 yıl	Tutuksuz
Yaşar Öz	2-4 yıl	B. davadan tutuklu
Haluk Kırcı	-	Tutuklu

zalar ve durumları şöyledir:⁽⁹⁾

Susurluk sonrasında açılan tüm bağıntılı davalarda benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Buna koşut olarak, devletin gerek "güvenlik" gerekse "güvenilmez" güçlerinin insan hakları ihlalleri süregitmektedir. İşte İHD verileriyle Eylül 1998 (yalnızca Eylül 1998) bilançosu: Faili meçhul cinayetler: 19... Yargısız infaz, işkence sonucu ve gözaltında ölümler: 13... Çalışmalarda ölenler: 62... Sivillere yönelik eylemler: 7 ölü, 18 yaralı... Kayıp savı: - İşkence görenler ve işkence savı: 32... Gözaltına alınanlar: 2059... Tutuklamalar: 65... Saldırıya uğrayan, baskı ve tehditlere maruz kalanlar: 72... Boşaltılan-yakılan köy ve mezra: 12... Cezaevlerinde tutuklulara saldırılar: 41 yaralı... Çalışma yaşamına yönelik ihlaller: 1536 kişi işten çıkartıldı... Bombalanan ve kundaklanan yer: 6... Kapatılan kitle örgütü, siyasi kuruluş ve yayın organı: 12... Baskına uğrayan kitle örgütü, siyasi kuruluş ve yayın organı: 8... Toplatılan ve yasaklanan yayın: 27...

İstenecek hapis ve para cezaları: 495 yıl hapis cezası... Verilen hapis ve para cezaları: 25 yıl hapis ve 10 225 000 000 TL. para cezası... Cezaevlerinde ki "düşünce suçluları": 129!⁽¹⁰⁾

Aynı kaynağın Ocak-Mayıs 1998 raporuna göre, Ocak 1998-Mayıs 1998 tarihlerinde bu ülkede 72 faili meçhul cinayet işlenmiş; 46 kişi yargısız infaz, işkence sonucu ya da gözaltında canını yitirmiş; 9 kişinin kayıp olduğu yönünde duyum alınmış; 217 kişi işkence gördüğünü açıklamış; 19424 kişi gözaltına alınmış; bunlardan 534'ü tutuklanmış; 454 kişi saldırıya uğramış, baskı ya da tehdide maruz kalmış; 5063 kişi işten çıkarılmış; 124 kişi cezaevlerindeki saldırılar sonucu yaralanmış; 71 dergi, gazete, parti, dernek, sendika vb. binası bombalanmış ya da kundaklanmış; 58 kitle örgütü, siyasal kuruluş ya da yayın organı kapatılmış; 116'sı basılmış; 133 yayın toplatılmış ve yasaklanmış.

Susurluk'un "derin devlet"inin, afişe olmadan, tam istim işlerlikte olduğu yıllarda "gözaltında-cezaevinde öldürülenler" ile Ocak-Mayıs 1998 verileri kıyaslandığında, ortaya çıkan tablo, en hafif deyişle "irkiltici"dir.⁽¹¹⁾ Gözaltı-cezaevi, işkence sonucu ölenler: 1980: 43; 1981: 72; 1982: 49; 1983: 20; 1984: 27; 1985: 29; 1986: 19; 1987: 18; 1988: 15; 1989: 12; 1990: 15; 1991: 21; 1992: 17; 1993: 36; 1994: 14; 1998 (Ocak-Eylül): 75.⁽¹²⁾

Sayılar karşılaştırıldığında, günümüzdeki yargısız infaz-gözaltı-iskence cinayetlerinin, Susurluk'un "derin devlet"inin tam istim işlerlikte olduğu yıllara göre bir sıçramayla 12 Eylül günlerine eşitlendiği gözlenmektedir.

4-) ÖCALAN VE SONRASI

MKG'nin baskıcı denetimi ve yasal müdahalelerinin, 28 Şubat sürecinden itibaren toplum üzerinde ağırlığının giderek daha fazla duyumsandığı bilinmektedir. TSK'nın, "sözde aydınlar"ın "daha fazla demokratikleşme, özgürlük, insan hakları" vb. taleplerinin "bölücü ve irtica yanlı güçlerin ekmeğine yağ sürdüğü" yolundaki görüşünü, bizzat Genelkur-

may başkanı Org. Kıvrıkoğlu'nun ağzından, Cumhuriyet'in 75. yılı vesilesiyle açıkladığı belleklerdedir.

Uyandırıcı gelirlerinin bütçe giderlerinde en önemli kalemlerden birini oluşturduğu, Susurluk'la birlikte ortaya çıkan "derin devlet" tablosunun değiştirilmesi yönünde resmi hiçbir adım atılmadığı, ülke içindeki siyasal belirleyen konumundaki TSK'nın en yüksek yetkilisi ağzından "İnsan Hakları ve Demokratikleşme"ye karşı tutumunu açıkladığı ortama, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye dışına çıkartılışı ve özellikle İtalya'ya sığınmasının ardından patlak veren toplumsal tepkiler eklenince, durum daha da karanlıklaşmaktadır.

Dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'ın "sivil toplum örgütlerini" görevi çağırması ve HADEP ile diğer Kürt basın ve kültür kurumlarına karşı operasyon emrini vermesinin ardından ülke, devasa bir linç sahnesine dönüşmüştür. Binlerce kişinin, ırkçı-faşist güçlerin tekme-tokat saldırıları altında gözaltına alındığı, dayanın polis tarafından sürdürüldüğü ortamda, şimdilik iki yurttaşımız canını yitirmiştir. Öte yandan, medya organlarının tek sesli linç korusu, en küçük ifrazın ("solcu" olduğunu iddia eden yazarlarca dahi) "vatan hainliği" ilan edilmesi,⁽¹³⁾ ülkede hakim kılman terör ortamını daha da şiddetlendirmektedir. "Apo Sorunu"nun nasıl çözümleneceği, şimdilik meçhuldür; ancak bu sorun vesilesiyle yükselen şovenizm ve saldırganlık, Susurluk olayının ardından oluşan kamu duyarlılığının etkisini şimdiden sıfırlamış gözükmektedir.⁽¹⁴⁾ Ülkedeki demokrasi, barış ve insan hakları savunucuları, "Kürt Sorunu" konusunda resmi görüşten farklı düşünenler, hatta sade Kürt yurttaşlar dahi, adeta "rehin" durumuna düşürülmüşlerdir.⁽¹⁵⁾

5-) SONUÇ OLARAK...

Türkiye'de hak ihlallerinin bir "yönetim pratiği" olarak tezahürü ve bu durumda yakın gelecekte, palyatif düzenlemeler dışında köklü bir değişimin beklenememesi için kimi haklı gerekçelerimiz var:

1) TC Devleti'nin kuruluşundan bu yana, kendine devletin bekasının ana savunucusu ve temel modernleştirici güç "misyonu"nu yakıştıran ve ağırlığını askeri kanadın oluşturduğu bürokrasi, "raison d'état"ya dayanarak, belirlediği "esas ve tali" tehlikelere karşı toplumun tüm kesimleri üzerindeki denetim ve vesayetini derinleştirme eğilimini sürdürmektedir. Rejime yöneldiği varsayılan tehditlerin yoğunluğu ölçüsünde, bu kesim "insan hakları", "demokratikleşme" yolundaki özlem ve talepleri, en iyi olasılıkla bir "lüks", ancak daha da çok bir "komplo ürünü", "Sevres'çilik" olarak değerlendirmeye yatkınlığını, gerek yetkili ağzların açıklamaları gerekse uygulama olarak pek çok kez sergilemiştir. Bu çevrelerin içine girdiği gözlemlenen "devleti temizleme" operasyonları da, bu anlayış çerçevesinde, toplum kesimlerinin bilgilendirilmesince, müdahil olmasına, katılımına açık değil, aksine dışlayıcı ve otoriter bir zihniyetle sürdürülmektedir.

2) Türkiye'de, zaten zayıf olan işçi-emekçi dinamiği 12 Eylül rejiminin ardından tümüyle dumura uğratılan kapitalistleşme süreci, kapitalist sınıfın "raison d'état"ı arkasına alarak, her türlü işçi-emekçi örgütlenmesi ve hak arayışının devlet gücüyle bastırıldığı bir "sermaye/finans egemenliği" görüntüsünü biçimlendirmiştir.

3) Özellikle "neo-liberal" uygulamaların yürürlüğe sokulduğu 1980'li yıllardan itibaren kara paranın mali girdiler arasında önemli bir kalemi oluşturduğu ve bu sektörün taşıyıcılarının "devleti korumak" bahanesiyle siyasetçiler ve bürokrasiyle girift ilişkilerle girdiği, ve "yeni kapitalist sınıf" olarak egemenler arasına eklenildiği⁽¹⁶⁾ ortam, "insan hakları" ve "hukuk devleti" gibi kavramların toplum gündeminden iyice uzaklaşmasına yol açmaktadır. Öte yandan, çıkmak tamirciliğinden holding patronluğuna uzanan yolun kestirmeliği, ve tüketimciliğin körüklenmesi, insani değerlerin, hukuk, etik gibi kavramların, bireysel tımarına uğruna hiçlenmesine yolaçan erozyonunu toplum psikolojisi beslemektedir.

4) Özellikle Abdullah Öcalan'ın İtalya'ya geçişinin ardından tetiklenen kitlesel gösteriler, ırkçı-faşist söylemin toplum nezdinde yeniden "prim" yapmasına yol açmış, Susurluk kazasının ortaya çıkardığı "derin devlet" tablosuna yeniden siyasal meşruiyet kazandırmış, "rehin alınmış" durumdaki bir avuç "İnsan Hakları savunucusu"nun ve muhalifin toplum nezdinde "yıkıcı, bölücü, Sevres'ci" suçlamalarıyla yargısız infaz ortamını hazırlamıştır. Sokaktaki şiddet, medyadaki "fikri şiddet"le beslenmektedir. "Apo Sorunu" şu ya da bu biçimde çözümlense bile, Öcalan kriziyle birlikte patlak veren tektipleştirici, her türlü eleştireliliğe kapalı, dayatmacı şovenizm, insan hakları savunucularının toplumsal meşruiyet zeminini telafisi güç biçimde aşınmaya uğratmış gözükmektedir. Basında İnsan Hakları Derneği'nin "Kasap Hakları Derneği" olarak nitelenmesi, Adana-Ankara uçağını kurtarmaya kalkışan kişinin "sağ olarak ele geçirilebileceği"ni söyleyen İHD başkan yardımcısının "manyaka bak!" sürmanşetleriyle lanse edilmesi, medya kuruluşlarında derneğin "Kürtçü" olarak damgalanması bu "fikri linç" olgusunun göstergeleri arasındadır; ve korkarım, demek veya vakıf üye ya da yöneticilerine, Akin Birdal'a düzenlenen türden bir suikast girişimi gerçekleşirse, bu durumun, medyada, kamuoyunda ve böylesi girişimleri önlemek ve koşturmakla yükümlü güvenlik güçleri, ya da yargılamakla yükümlü hukukçular arasında olumlu bir suskunlukla karşılanmasının zeminini hazırlamaktadır.

Bütün bu koşullar gözönünde bulundurulduğunda, "İnsan Hakları ihlalleri" salt "bir yönetim pratiği", bir "hükümet kusuru/sorumluluğu" olarak değerlendirilmemelidir, diyorum. İhlallerin kurumsallaşmasının tarihsel, aktüel, toplumsal-psikolojik koşulları mevcuttur ve ihlaller, bir "yönetim pratiği" olmanın da ötesinde, bir "iktidar aracı" olarak algılanmakta ve kullanılmaktadır. TSK'nın teminatı altındaki "raison d'état", Cumhuriyet tarihi boyunca farklı içerik(ler)le do-

natılmasına karşın, hak ihlallerinin kurumsallaşmasının arka planındaki "iktidar zihniyeti" olarak yaşa(tıl)maktadır. Bu nedendir ki, bu ülkede "İnsan Hakları ihlalleri"nin önüne geçilmesi yolundaki, daha çok dış dinamiklere dayanan (AT'ye üye olma çabaları vb.) girişimler, genelde göz boyamaya yönelik kalmakta, bir "devlet ve toplum zihniyeti" olarak kökleşmemektedir. Hukuk'un yurttaşların devlete karşı değil, devletin yurttaşlara karşı korunması için "var" kabul edildiği bir ülkede, bu anlayışta köklü bir dönüşüm gerçekleşmediği sürece hak ihlallerinin konjonktürel yoğunlaşma ve hafiflemelerle birlikte süregideceğini öngörmek, önyargı sayılmamalıdır.

DİPNOTLAR

- 1) Cumhurbaşkanı S. Demirel'in "Cumhuriyet'in en büyük başarısı, kendisidir," yolundaki sözü anımsanmalıdır.
- 2) Almanya'da yayımlanan "Die Welt" dergisi, "Türkiye Cumhuriyeti ni kuranlar, askerlerdir. Askerler, bugün o nedenle doğal olarak kendilerini Türkiye Cumhuriyeti'nin sahibi görüyorlar" diyor. (Cumhuriyet, 15 Mart 1998, s.10)
- 3) CHP'nin "Doğu ve Güneydoğu Sektörü" raporu'nda kirliliğe karşı 400 trilyon lira harcandığının altı çizilmektedir. (Cumhuriyet, 30 Ekim 1997, s.4)
- 4) Meral Çatlı, "Eşim geldikten sonra Türkiye'de yüksek meskide insanlarla irtibata geçti. Ona güvenceler verildi." (Cumhuriyet, 25 Ekim 1997, s. 1) "Benim eğitim devletin, milletin çabasıdır. Onun yaptıklarını tarih yazacak," Radikal, 27 Ekim 1997, s.3) diyor.
- 5) Gazetepazar, 26 Ekim 1997, s.3
- 6) Cumhuriyet, 29 Aralık 1997, s.15
- 7) Ünlü Susurluk davalarında şimdiye dek iki kişinin ceza yediği, bunlardan birinin Mercedes'in çarptığı kamyonun şoförü, diğerinin de konuyla ilgili karikatüründen dolayı bir karikatürist olduğu, bunların dışında yargılanan herkesin "dışarıda" olduğu, ve Kenan Evren'den iş adamlarına, futbol dünyasından gazetecilere, Susurluk Cumhuriyet-

ti'nin tüm "seçkinlerini" (birkaçı dışında) biraraya getiren "Susurluk Dağı"nın unutulmamalıdır.

8) Radikal İki, 8.11.1998, s. 7.

9) T. Demirel, S. Özbudun, ÖDP: İmkânlar ve Soru(n)lar, Ankara, Öteki Yayınları, 1998, s. 53.

10) Kaynak: İHD Basın-Yayın Dokümantasyon Merkezi

11) Kaynak: İzkençe Dosyası, Gözaltında ya da Cezaevlerinde Ölenler, 12 Eylül 1980-12 Eylül 1994, TİHV Yayınları: 5, Ankara, Eylül 1994

12) 1998 rakamı İHD Basın Yayın Dokümantasyon Merkezi raporundan alınmıştır. Sayıya faili meşhul cinayetler de dahildir.

13) Bkz. Hikmet Çetinkaya, "Sevr Özlemcileri", Cumhuriyet, 19.11.1998.

14) "Susurluk'un takipçisi olma" andı içen TV kanalları, bulunduğu cezaevindeki bir İtalyan tutukluyu rehin alan Susurluk sanığı, "ülkücü-mafyacı" Yaşar Öz'ü neredeyse "milli kahraman" ilan ediyorlardı.

15) Abdullah Öcalan'la birlikte Roma'ya gelen genç kadının Kütahya'da yaşayan ailesi, önce gözaltına alınmış, ardından kentteki protesto mitinginde evlerinin ve işyerlerinin tahrip edilmesi üzerine kenti terk etmek zorunda kalmıştır. Öte yandan, sıkıştırılan polis denetimlerinde, yalnızca "doğum yeri", gözaltına alınma nedeni olabilmektedir.

16) 10-15 yıl gibi görece kısa sürede hatırı sayılır servetler devşiren ve turizm, finans, eğlence, inşaat, sağlık sektörlerine el atarak kısa sürede "Holding"lerin sahibi olan "kara para zenginleri", deyim yerindeyse, Türkiye'ye özgü bir "korsan sermaye birikimi" modeli oluşturmaktadırlar. "Temizel operasyonu"yla önünün kapandığı varsayılan bu "birikim modeli"nik, çekiciliği, karaparayı denetleyen yasal çerçevenin tam olarak oluşturulmaması, başta Türkiye cumhuriyetleri olmak üzere eski SSCB üyeleri, eski sosyalist ülkeler, Orta Doğu ülkeleri gibi ülkelerdeki gönüllü denetimsizlik ve Türkiye'de yetki ve otorite sistemlerinin kolaylığı nedeniyle kısa erimde sona ermesi beklenmemelidir.

“Devrimi halkımızın bir ihtiyacı olarak görüyoruz”

Davud Aladağ: Devrimci ve komünistler tarafından, tüm dünyada, Ekim Devriminin 82. yıldönümü kutlandı... Ekim devrimi, emperyalist zincirin önemli bir halkasını kopararak, 20. yüzyılın başlarında anti-kapitalist, anti-sömürgeci devrimlerin yolunu açmıştı. 21. yüzyıla girerken, emperyalistler ve sömürgeciler, 20. yüzyıldaki devrimlerin kazanımlarını... değerlerini... birikimlerini... karşı devrim ile tasfiye çabası içerisindedirler...

Bu tasfiye planı ve çabasının özellikle de KUKM üzerinde yürütüldüğü görülmektedir. Sizin 26 Eylül tarihli bildirinizde de bu tasfiye girişiminden söz edilmektedir. Daha sonraki günlerde muhataplarınız da sizlerin, tasfiyecilik ve provakatorluk yaptığınızı iddia etmektedirler.

İsterseniz röportaja bu tasfiye kavramı ile başlayalım. Tasfiye kavramından anlaşılması gereken nedir? Tasfiye nasıl yapılır? Kimlere tasfiyeciler denir?

Serhat Cudi: Devrimci sosyalist literatürde tasfiyeciliğin anlamı bellidir. Bu nedenle kavram üzerinde çok fazla ayrıntıya girmeye gerek yok. PKK'ye dayatılan tasfiyecilik, bugüne kadar tanık olduğumuz tasfiyeciliklerden çok farklı. Elbette her tasfiyecilik hareketinin ortak yönleri vardır. Bu nedenle günümüzde karşılaştığımız tasfiyecilik hareketinin, hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde karşılaşılan tasfiyecilik hareketleri ile ortak yönleri vardır. Ancak bugün PKK'ye dayatılan tasfiyeciliğin özgün yönlerinin daha fazla olduğunu görüyoruz. Aslında yaşanan tasfiye herhangi bir tasfiye değil, doğrudan devrimin ve onun öncüsünün ideolojik-politik ve örgütsel tasfiyesidir.

Bu tasfiyecilik hareketi, devrim

ve onun öncüsünün yerine, ondan kopuşu ve kaçışı ifade eden, yeni bir ideolojik çizgi ve yeni bir mücadele anlayışı geliştirmeye çalışıyor. Bu çizgi kendini “Demokratik Cumhuriyet Projesi” olarak ifade ediyor. Bu proje, yaşanan tasfiyeciliği meşrulaştırmanın söylemi olabilir. Ama özgürlük özlemi ile yanıp tutuşan halkımız açısından, Demokratik Cumhuriyet Projesinin hiçbir pratik-politik anlamı yoktur. Bu projeye göre, Kürtlerin mevcut statüsü değişmiyor. Bu proje kölelik statüsünü onaylıyor. Kürtlerle TC arasındaki ilişkiyi, yurtaş devlet ilişkisine indiriyor. Bazı kültürel haklarla Kürt sorununun çözüleceği sanılıyor. Bunlara daha sonra geleceğiz.

Burada tasfiye ile amaçlanan sadece PKK ve Kürt halkının ideolojisiyle silinmesi değildir. Amaç PKK'nın 25 yıllık mücadele pratiğinin ve değerlerinin adım adım yok edilmesidir. Aslında amaç sadece bu da değildir. Amaç halkımızın umutlarını, hayallerini ve ideallerini yok etmektir. Amaç özgürlük ateşini söndürmektir. İşte bu nedenlerle bu tasfiye girişimi çok tehlikelidir. Bunu bir yıkıma, bir depreme benzetebiliriz. Burada yıkılmaya çalışılan halkımızın gelecek umududur. Bu, bir çözümme, devrimin geldiği düzeyden tersine dönmesidir.

Bu anlamda tasfiyecilik hareketi, sadece Kürt halkını, onun ideallerini, geleceğini etkilemekle yetinmiyor. Aynı zamanda Türkiye devrimini, Türkiye halkını, Ortadoğu'daki güç dengelerini, Güneydeki Kürt güçlerini, hatta uluslararası güç dengelerini de etkileyen bir harekettir. Ve bu süreç işte bu nedenlerle tarihsel bir süreçtir.

Emperyalistler ve sömürgeciler,

uluslararası komployu gerçekleştirirken sadece, kendilerini bölgede etkileyen Kürdistan devrimini boğmayı amaçlamıyorlardı. Onlar bunu yapmakla - devrimimizin sosyalist önderlikli olması ve sosyalizmi temsil ediyor olmasından dolayı - kapitalist-emperyalist sistemin alternatifi olan, sosyalizmi de ortadan kaldırmayı hedefliyorlardı. Onlar 21. yüzyıla girerken, devrimleri ve sosyalizmi ezerek alternatifsiz bir yüzyıl istiyorlar. Yani kısaca ezilen halkların umutsuzlaştırıldığı bir yüzyıl geride bırakmak istiyorlar. 9 Ekim komplosu ve 15 Şubat korsanlığı ile amaçlanan budur.

Tüm bunlar bize yaşanan tasfiyeciliğin tasfiyeciliğin sıradan bir tasfiyecilik olmadığını gösteriyor. Herhangi bir devrimin tasfiyesi ile karşı karşıya değiliz. Uluslararası dengeleri etkileyen, bölge devrimleri açısından önemli bir rol oynayan, hatta bölgede YDD'ye karşı merkez olma konumuna sahip, hem objektif yönleri hem de subjektif yönleri olan bir devrimin ve onun ideolojik politik çizgisinin tasfiyesi gündemdedir. Böylesi devasa güçlü bir devrimci örgüt ve öncünün tasfiyesi ve onun yerine Kürt halkının düzenle ve devlet ile bütünleştirilmesi hareketi ile karşı karşıyayız. Bu bir barış hareketi olarak düşünmek devlet ile dolaylı veya dolaysız bir pazarlık ve bu pazarlık sonucu kimi mevzilerin kazanılması, kimi olanakların elde edilmesi olarak değerlendirmek de mümkün değildir. Zaten yayınlanan savunmalar ve mektuplar durumu çok net bir şekilde ortaya koyuyor.

Özellikle son 3 Ekim tarihli mektuptan söz etmek istiyoruz. Bu mektupta, Kürt dili, televizyon ve radyo gibi istemlerden de vazgeçildiği söyleniyor. Şu anda istenenler sadece

şöyle ifade ediliyor: TC yasalarına göre yasadışı konumda olanların, gerilla ve diğer güçler- yasal düzene kabul edilmesini öngören yasal düzenlemenin yapılması. Bunun sağlanması için de bir af yasası, af olmuyorsa pişmanlık yasasının genişletilmesi. Bu da PKK'liler tarafından kabul edilmeyorsa, ceza indirimi. 91 yılında gerçekleştirilen şartlı tahliye, ya da ceza indirimi için yasal düzenlemenin yapılması. Bugünkü çabaların, barış denilen, demokratik cumhuriyet süreci denilen sürecin özü bu.

Bugün PKK herşeyi ile tasfiye ediliyor. 25 yıllık çizgisi, amacı, program ortadan kaldırıldı. Gerilla mücadelesine son verildi. Onun yerine yasal demokratik mücadelenin benimsendiği söyleniyor. Bugün alanlarda yürütülen faaliyetlerde TC'yi sıkıştıran, TC'yi zorlayan onu yabancı güçler karşısında zor durumda bırakan bir politika izlenmiyor. Tam tersine TC'yi destekleyen, olumlu yönde uyaran, teşvik eden, Avrupa Birliğine girmesini kolaylaştıran bir politika izleniyor.

Tüm bunlardan sonra geriye ne kalır? Geriye özsuyla alınmış bir gövdenin kalması hesaplanıyor. Bu gövdeyi çınar ağacına da benzetebiliriz. Şimdi mesele, bu çınar ağacının nasıl düzenle bütünleştirileceği, ne edileceği meselesidir. Bu durum önümüzdeki süreçte daha da netleşecek. Devlet af yasası çıkarır mı? Zor görünüyor. Pişmanlık yasasını genişletir mi? Onu da göreceğiz.

Davud Aladağ : Tam da burada, "pişmanlık yasası" ile ilgili bir gey sormak istiyorum. "Demokratik Barış Grubu'nun" gelişini, avukatlarına değerlendiren Öcalan, -9 Ekim tarihli *Özgür Bakış* Gazetesi- şöyle diyor: "Yine kamuoyunda 'pişmanlık yasası' olarak bilinen yasanın günün gerçeklerine uygun hale getirilmesi mümkündür. Özellikle kamuoyuna yanlış aksettiren 'pişmanlık' imajı ortadan kaldırılmalı ve yasanın politik sonuç doğurması amacıyla kapsam genişletilmelidir." Son dönemlerde Genel Kurmay Başkanlığı "teslim ol" çağrılarında bir değişiklik yaptı. "Pişmanlık yasasından yararlanın" yerine, "anti-terör yasasından yararlanın" ifa-

desini kullandı. Bu söylem değişikliğinin, Öcalan'ın belirttiğim açıklamasıyla bir ilgisi var mıdır?

Serhat Cudi: Genel Kurmay Başkanlığı daha önce de böyle bir ifade kullanıyordu. Bu açıklamalarla bir bağlantı kurulabilir. Bu bağlantı ne kadar doğrudan, ne kadar dolaylı bilmiyoruz. Ama orada, sözünü ettiğiniz yazıda, bu çok net olarak ortaya konuyor. Pişmanlık yasasının adının pişmanlık yasası olmadığı, anti-terör yasası olduğu, pişmanlık yakıştırmasının daha çok basın ve kamuoyu tarafından yapıldığı ve silahlı mücadeleyi bıraktıktan sonra artık pişmanlık kavramının önemini yitirdiği şeklinde bir değerlendirme var. Burada -tabii şu nokta ilginçtir- pişmanlık yasası konusunda gerek PKK'de gerekse de Kürt halkında hatta bütün Türkiye kamuoyunda müthiş bir tepki var. Oluşmuş bir imaj var. Beyinlere ve bilinç altlarına yerleşmiş bir tepki var. Bu tepkiler büyük direnişler ve mücadeleler sonucu oluşmuş bir tepkidir. Bu uğurda büyük bedeller ödenmiştir. Pişmanlık yasasının kamuoyunda ve devrimcilerin vicdanında mahkum olması hatta devrimcilerin bunu tartışma konusu bile yapmaması, yıllardır verilen mücadelenin ve gösterilen direnişlerin sonucudur.

PKK saflarında pişmanlık yasasına, pişmanlık kavramına karşı müthiş bir tepki vardır. Bunu biliyoruz. Bu bilindiği için 5 Eylül tarihli mektupta ifade edilenler, varolan bu tepkiyi kırmaya yöneliktir. Genel Kurmay Başkanının bu mektuplardan önce bir açıklaması vardı. "Silahları bırakmak yetmez, yurtdışına çıkmak yetmez, silahlarınızı bırakın, gelin teslim olun. Hükümetin çıkardığı pişmanlık yasasından yararlanın." diyordu. Ve şu nu da belirtiyordu; "bilinen lider kadronun dışında herkes bundan yararlanır. Çatışmalarda kimin kurşun sığı, kimin kurşunuyla kimin öldüğünü saptamak zor" diyordu. Yani kamuoyu tarafından bilinen bir grup lider kadro dışında herkes bu yasadaki yararlanabilir. Verilen mesaj buydu. Başka tarafa gideceğinize gelin teslim olun, diyorlar. Aslında son mektuplarda da böyle bir istemin PKK'li-

lere yazıldığı görülüyor. Şöyle deniyor: "Anti-terör yasasındaki değişiklik yeterli olmadığı gibi, eskiden kalma pişmanlık yasası esprisi saflarda bir karşı tavrı yaratmıştır. En ciddi yasal sorunlardan birisi budur. Normalde birçok ülkede denenen, "barış için af yasası"dır. Devlet şimdilik bunu erken gördüğü gibi, tüm silahlı hatta silahsız güçleri gelip adalete sığınmalarından sonra "düşünürüz" demekle yetiniyor... Devlet, "hele hepsi gelsin sığınsın, sonra düşünürüz", PKK, 'tatminkar bir barış affı çıksın, ondan sonra geliriz" diyor. Bu iki yaklaşım meseleyi kilitler. "Sorun bu şekilde konulduktan sonra, en uygun ceza indirimidir deniyor ve bu çerçevede muhtemel bir rehabilitasyon, yeni sosyal ortama uymak için denetim altında kalma reddedilemez" diyerek çiftlikler öneriliyor. Bu bir nevi esir kampıdır. Ancak bunlar nasıl bir programa ya da plana dönüşür bugünden kestirmek mümkün değildir.

Görünen şudur; PKK bir geçiş süreci yaşıyor. Zaten bu söyleniyor ve doğrudur. Çünkü devrimin tasfiyesi ile birlikte gövdeyi de tasfiye hemen mümkün değil. Yine o gövdenin devlet tarafından bir çırpıda yutulması, eritilmesi de mümkün değil. Bunu yapabilecek gücü olmadığı gibi böylesi bir gücün gövdesini blok halinde içine almayı da pek uygun görmüyor. Çünkü o yasallaşacak blok içinde nasıl bir hareketin ortaya çıkacağını kestiremiyor. Bundan dolayı tamamen düzenle bütünleşmeden, devrimci özünü boşaltmadan kendi içine kabal etmek istemiyor. Böylesi bir gücü kısa sürede sistem içine dahil ederse kendisi açısından yeni sıkıntılar yaratacağını biliyor. Yıllardır, özellikle MHP'liler kullanılarak yaratılan şövenizmin baskısından da çekiniyor. Kendisi zaten politik olarak bütün PKK'lilerin gelip düzen içinde yasal bir konum kazanmasını istemiyor. Onu tehlikeli buluyor. O anlamda dedikleri şudur: "Gelin pişmanlık yasasından yararlanın." Dikkat ederseniz, pişmanlık yasası ya da anti-terör yasası dedikleri yasa sınırlıdır. Yöneticileri kapsamıyor. Daha alt düzeydekileri kapsıyor. Devlet onları yutabileceğini sanıyor. Ve onlardan zarar

gelmeyeceğini düşünüyor. O anlamda, pişmanlık yasasının bu şekilde hazırlanması bir raslantı değildir. Devletin başından beri hesabını kitabını yaparak hazırladığı bir yasadır, pişmanlık yasası. Tamamen devrimin tasfiyesi sürecine göre hazırlanmış bir yasadır. O nedenle bu yasanın dışında bir yasal düzenleme yapmaları şimdiki durumda zor görünüyor. Zaten dediğim gibi kilitlenme, Kürtlerin geneli için bir demokratik kazanım konusunda değil, bu konuda yaşanıyor, yani PKK'nin yasal zemine nasıl çekileceği, genel af ile mi, yoksa pişmanlık yasası ile mi?

Davud Aladağ: Sizin bu anlatımlarınız, O. Öcalan'ın, 9 Ekim komplosunun yıldönümü vesilesi ile MED TV'de yaptığı konuşmanın, şu sözleri ile çıkıyor sanırım. O. Öcalan şöyle diyor; "devlet şimdiye kadar demokratik girişimler konusunda ciddi yasal ya da anayasal bir değişikliğe gitmedi. Devlet pişmanlık ve teslimiyet mantığını aşmıyor."

Serhat Cudi: Evet, görünen odur. Bir kilitlenme var. Ve devlet bu kilitlenmeyi açmak için en ufak bir adım atmıyor. Aksine bugüne kadar yürüttüğü politikayı sürdürüyor. PKK'nin resmi yönetim düzeyinde girdiği rotadan dönmeyeceğini biliyor. Merkezden dayatılan bu politika ile karşıındaki güç, karşıtı olmaktan çıkıyor; PKK amaçsızlaştırılmış, programsızlaştırılmış oluyor PKK merkezi elindeki tüm temel politik silahları bırakmış veya bırakmak üzeredir. En azından düşünsel planda bırakmıştır. Geriye ne kalmıştır? Şu an ellerindeki silahlı gerilla gücü var. Bu gerilla gücü de girilen doğrultuda amaçsızlaştırılmış olduğu için, çok fazla bir politik değeri olacağını sanmıyorum. O silahlar da sadece bireysel meşru savunma işlevini görüyor... Birikecekler, bekleyecekler, devlet de bekleyecek. Neyi bekleyecek? Bu gücün çözülmesini, dağılmasını bekleyecek. Diğerlerinin de bu kadar gücü Demokratik Cumhuriyet için bir arada tutabileceklerini sanmıyorum. Çünkü Demokratik Cumhuriyet projesinin program ve pratik-politik açısından pek bir anlam yok.

Stratejik ve pratik anlamda yasal

demokratik mücadele diyorlar. Kendileri yasallaşamıyor, kim verecek bu mücadeleyi? Bugüne kadar verenler verecek. Yani içi boşaltılmış HADEP ve Avrupadaki bir kaç dernek. Bu kurumlar da zaten yasal olan kurumlardır. Düzene göre yasadışı konumda olan ve şimdilik bu yasadışılığı devam edecek gibi görünen 100 bine ulaşan güç ne yapacak? Yasadışılığı devam edecek. Bu anlamıyla da yasal demokratik mücadelenin pratik bir anlam yoktur. Pratik bir anlam olmayan bir proje ile reformist anlamda bile bir kazanım elde etmek mümkün değildir. O nedenle biz diyoruz ki şu anki Demokratik Cumhuriyet projesi PKK'nin bir yorumu değildir. Reformist bir yorumu bile değildir. Bu PKK'nin güntümüze uyarlanmış bir versiyonu değil, bu PKK'den köklü bir kopuş ve bir uzlaşmadır. PKK'den tersine bir dönüştür. İşte böyle bir tasfiyecelik ile karşı karşıyayız.

Daha önceleri Türkiye'de yasal mücadeleyi tercih eden, eskinin yasadışı örgütleri, bu tercihlerini yaparken, yasal mücadeleyi verecek önemli bir görevleri vardı. Ama PKK 25 yıllık bir geçmişi, 15 yıllık bir savaş sürecini yaşamış, 10 binleri bulan savaştan bir güçtür. Bu gücün tümünü kısa sürede yasal mücadele çekmek mümkün değildir. Düzene eklemekte öyle kısa sürede olabilecek birşey değil. Reformlar için bile mücadele ettiremeyeceğin bir güç ne olur? Yanıtı açık, çürümeye ve çözülme. Geçiş süreci deniyor. Doğrudur. Ancak bu süreçte bu güçler nasıl korunacak? Süreç hangi yöne evrilecek? Devletin tavrı ne olacak? Gerçi devletin tavrı bellidir. Ama öbür devletlerin tavrı ne olur? Çünkü gücün önemli bir bölümü Güney'de konumlanacak. Bölge devletlerinin ve Güney güçlerinin tavrı ne olacak? Bunlar bu geçiş sürecini etkileyecek önemli faktörlerdir.

Kürt halkı ve PKK savaşçıları şu nu iyi bilmelidirler ki, bu geçiş süreci, reformist anlamda da bir muhalefet olma imkanını da yok eden, düzenle bütünleşme ve ona eklenme sürecidir. Yapılmak istenen sadece yasadışı konumdakileri yasal sürece

katmadır. Bunun için de en iyimser yaklaşım bir af yasasıdır. Ki, devlet böyle bir yasa çıkarmaya da pek istekli görünmüyor. Bu nedenlerden dolayı bu sürece "barış", "demokrasi" gibi büyük kavramlar yüklemek halkı, halklarımızı ve kendini kandırmaktır... Bu sürecin adı "Demokratik Cumhuriyet ile cıfıllanmış, devrimin, özgürlüğün ve PKK'nin tasfiyesi sürecidir."

Davud Aladağ: Hareketinizdeki bu tasfiyecilik süreci ne zaman, hangi anlayışlar temelinde gelişerek bu noktaya gelindi. Bu gelişim sürecini temel yönleriyle bize anlatır mısınız?

Serhat Cudi: Süreç çok hızlı ve çok şaşırtıcı bir şekilde gelişiyor. Dolayısıyla bunu, belli bir süreçle açıklamak mümkün değil. Elbette bir günlük olay da değil. Ama bu farklı bir şey. 6. Kongrede mahkum edilen zafere inançsızlık, devrimi inançsızlık, savaşa inançsızlık gibi anlayışlar, savaşı tıkayan vb anlayışlar var. 6. Kongre'de savaşın geliştirilmesi, eylemin geliştirilmesi yönünde kararlar alındı. Ama 31 Mayıs'tan sonra, yeni bir dünya, yeni bir tarih, yeni bir Kürdistan, yeni bir Kemalizm ve yeni bir ordu değerlendirmesi yapıldı. Yani, kısaca eskiden taban tabana zıt, ideolojik-politik ve pratik bir platform ve çizgi ile karşı karşıya gedik. Bunu daha önceki politikalarla ve kişilikleri açıklamak, pek doğru olmaz sanırım. Belki ilerde, bunun geçmişe uzanan boyutları nedir, hangi kişilikler böyle tasfiyeci çizgiyi temsil ediyordu gibi soruları sorabiliriz. PKK tarihi, bir bakıma tasfiyeciliğe karşı mücadele tarihidir. Hatta tasfiyeciliğin tasfiyesi tarihi de denebilir. Başından beri ortaya çıkan tasfiyeci anlayışların temel bir vuruş noktası var; bu nokta, devrimci savaş ve silahlı mücadeledir.

PKK'yi devrimci savaş çizgisinden, devrimci savaşın kendisinden koparmak için çok büyük bir çaba göstermişlerdir. Mesela daha ilk dönemlerde ortaya çıkan Semir pravakosyonu. Bu unsur "Demokratik PKK" adına yola çıktı. Devrimci savaşın Kürt halkına katliamlar getireceğini, Hakkari'ye çıkmanın felaket olacağını söylüyordu. PKK'yi Avru-

pa'ya çekip mültecileştirmek istemiş-
ti. Şunu çok iyi biliyoruz ki, bir prog-
ram, bir ideoloji ne kadar devrimci
olursa olsun, ne kadar radikal görü-
nurse görünsün, eğer devrimci araç-
larla, devrimci silahlarla hayata geçi-
rilmese o programın, o ideolojinin
hiçbir değeri olmaz. Bu anlamda, ül-
kemizdeki devrimci savaşa karşı çı-
mak devrimci savaşı bir politik silah
olarak gündemden düşürmek geçmiş-
ten günümüze kadar tüm tasfiyeciler
girişimlerin tüm pravakasyonların or-
tak paydası temel siyasi hedefleri ol-
muştur. Bu aynı zamanda emperyalistlerin ve sömürgecilerinde ortak
hedefi olmuştur. Geçen günlerde bir
makalede okuduk. Avrupa'da temsil-
cilik yapmış bir kişi, Avrupa emper-
yalist devletleri ile yaptığı görüşme-
lerin ortak noktasının, bu devletlerin
PKK'den silahları bırakma önerisi
olduğunu, böyle bir dayatmasının ol-
duğunu açıkça belirtiyordu.

Hareketimizin tasfiyeciliğe karşı
mücadele tarihinde ortaya çıkan anla-
yıslarla bugünkü tasfiyeciliğin ortak
yönü PKK'nin silahsızlandırılması-
dır. Bugün için bu silahsızlandırma,
aslında çok yönlü bir silahsızlanma-
dır. Daha önceki anlayışların dayat-
tıkları sadece gerillanın ortadan kal-
dırılmasıydı. Bugün ise topyekün bir
silahsızlandırma dayatılıyor. Bu si-
lahsızlandırma ideolojik, politik, ör-
gütsel, askeri ve moral açısından bir
silahsızlandırmadır. Bu nedenlerle
bugünkü tasfiyeciliği, daha önceki
tasfiyeciliklerden çok farklı olarak
değerlendirmek gerekiyor...

Davud Aladağ: Anladığım kada-
rıyla, bugünkü tasfiyeciliğin İmralı
savunması ile ortaya çıktığını ifade
ediyorsunuz ve bunun da yeni bir şey
olduğunu söylüyorsunuz. Oysa yargı-
taya gönderdiği savunmasında şun-
ları söylüyor A. Öcalan: "1925 Kürt
isyamında İngiltere'nin yürüttüğü poli-
tikanın günümüze uyarlanmış bir versiy-
onu olarak değerlendirdim. 129. Kürt
isyamı, yani PKK'nin UKM'si kastedili-
yor. D. A) Kendi payıma bunun kullanı-
lanı olmamak için 1993'den beri Tür-
kiye ile diyalog arayışlarımı ve soru-
nan şiddetle uzaklaşarak siyasal bir
kanala dökülmesi gerektiği; buna ihti-
yaç duyduğumu bu nedenle açıklamaya

çalıştım," diyor. Ne diyorsunuz?..

Serhat Cudi: 93'ten sonra geli-
tirilen ateşkes ve siyasi çözüm taktik-
lerini, bugün izlenen çizgi ile karşı-
laştırmak doğru değildir. Başka bir
ifade ile, bugünkü çizgi 93'te taktik
olarak ileri sürülen ateşkes çizgisinin
devamı değildir.

O zaman ateşkes politikasına yön
veren çizgi, bir devrimci çizgi, bir
devrimci savaş çizgisi ve önüne dev-
rimi koymuş bir çizgiydi. Güçlü bir
savaş yürütüyordun ve inisiyatif senin
elindeydi. Bu nedenle emperyalistler
ve sömürgeci devlet, ateşkes taktiğini
sana vereceğini biliyordu ve bu ne-
denle buna sıcak bakmıyordu. Çok
fazla karşılık vermemeye özen gös-
terdiler, hatta görmezden gelme yak-
laşımını sergilediler. Çünkü o taktik-
ler devrimi geliştirmiyordu. En azından
güncel politika açısından böyleydi.
Bu içinde taşıdığı bütün potansiyel
zaafırlara rağmen böyleydi. Ama bu-
gün öyle değildir. Bugün topyekün
bir tersine dönüştür. Tersine dönüş
ideolojide, politikada, programda,
stratejide ve bütün hedeflerde tersine
dönüştür. En son 3 Ekim tarihli mek-
tup ortada. Burada hiçbir somut tale-
pten bile söz edilmiyor. Bir şey tale-
p edip onu almak için elinde bir gü-
cün olması gerekir. Gerilla gücünü iş-
levsizleştirip, programından ve stra-
tejisinden vazgeçip bunlarla bir kaza-
nım elde edeceğini düşünmek, siya-
sal gerçeklerle alay etmektir. Biraz
önce de sözettik, istenen tek talep
var, bu mektupta, o da pişmanlık ya-
sasının genişletilmesi ya da ceza in-
dirimi olarak konuluyor. Dolayısıyla
burada bir pazarlık ya da uzlaşma ze-
mininden bile söz edilemez.

Burada söz konusu olan taktik bir
uzlaşma değil, stratejik bir bütünleş-
me, düzene, "Demokratik Cumhuri-
yet"e eklemelendir. Bunun gerçek-
leşmesi içinde düşmanın istediği her-
şey yapılmaya çalışılıyor. Ve şu da il-
ginçtir, bu noktada kendini kanıtama
girişimleri var ki eşi benzeri görül-
memiş bir şey. Burada açıkça söyle-
nen şu: Bakın ben sizin için tehlikeli
olmaktan çıkım. Tam tersine sizin is-
tediğiniz noktaya geldim. Bunun pra-
tik adımı; iki grubun gelip teslim ol-
ması. Çok daha ilginç bu grupların

kahramanlık ile ödüllendirilmesi. Bu
ödüllendirme içe dönüktür. Bu eğili-
mi güçlendirmek, pişmanlık yasasına
karşı direnci kırmak için bu ödüllен-
dirmenin yapıldığını düşünüyoruz.
Bu kendini kanıtlamadır, değişim ve
dönüşümün gerçekten de taktik değil,
stratejik olduğunu kanıtama hare-
ketidir. Aslında devlet de bunu çok
iyi biliyor. Ama daha fazla ezmek, ki-
şisizleştirmek için bu girişimleri
samimi bulmadığını söylüyor. Kaldı
ki kendileri de bu değişim ve dönüşü-
mü resmileştirmek için kongre yapa-
caklarını, daha doğrusu yapılacak
kongrede bu değişim ve dönüşümün
resmileşeceğini söylüyorlar.

Demek ki bizim yaşadığımız tas-
fiyeciliğin, diğer ülkelerde yaşanan
tasfiyecilikten çok farklı yönleri ol-
duğu gerçeği ile de karşı karşıyayız.
Bu nedenle diğer ülkelerin yaşadığı
tasfiyeciliklerle karşılaştırmamızın doğ-
ru olmayacağını düşünüyoruz. Buna
rağmen bu tasfiyeciliğin özgül oldu-
ğu kadar evrensel boyutları da vardır.
Ama yine de çok özgün bir tasfiyecili-
ktir diyoruz. Bu anlamda, Türkiye
sol hareketinde yapılan bir değerlen-
dirme hatası var. O çok kitabı geliyor.
Yani "93'te belli adımlar atıldı, Ro-
ma'ya çıkıldı bugünkü çizgide onun
doğal bir sonucudur" demek, aslında
bugünü çok fazla anlamamak olur.

Bir kez daha vurguluyorum; bu-
günkü çizgi, PKK'nin herhangi bir
yorumu değildir. PKK'nin koşullara
uyarlanmış bir çizgisi de değildir. Bu
çizgi aslında reformizmi olarak da de-
ğerlendirelemez. Hatta savunma çiz-
gisinin burjuva liberal, burjuva de-
mokratik bir çizgi olduğu konusu bi-
le tartışmalıdır.

Davud Aladağ: Şunu mu demek
istiyorsunuz. Bugünkü tasfiyecilik sü-
reci İmralı savunması ile başlamıştır.

Serhat Cudi: Daha önceki eksik-
liklerimizle bağlantılar kurulsa da, o
eksiklerle açıklanacak bir tasfiyecilik
değil. Onlar bu tasfiyeciliğin temel
etkeni, temel açıklayıcıları olamazlar.
Fakat şu vardır. Şöyle bir soru olabi-
bilir; neden, başkanlık konseyi buna
hemen evet dedi. "Bunun çeşitli ne-
denleri var. En önemli nedeni, bugün
bu çizgi legal parti ve kitlelerin bir
bölümünde coşku ile karşılayan orta

sınıfın eğilimidir. Burada doğrudan bir sınıf duruşu söz konusudur. Bu devrimin karşısındaki bir duruş, devrimci inanç ve irade karşısındaki bir duruş, devrimci savaş karşısındaki bir duruştur. Kısaca dünya karşısındaki bir duruş sorundur. Başkanlık konseyi bu çizgiyi benimsedi. Parti politikası haline getirdi. Partiye, partililere ve bütün parti organlarına dikte ettirdi. Ve bunu tartışmadan yaptı. Çok tutkulu bir uygulaması var. Halbuki tutku ile bağlı olmaları gereken ve uygulamaları gereken çizgi, partinin en yüksek iradesi olan 6. Kongre kararlarıydı. Bu kararlarda savaşı yükseltip, zafer kazanma inancı vardı. Bunu yapamazlardı. Çünkü zafer inançları yoktu. Bunlar belgedir. Başkanın çözümlemelerinde de vardır.

Başkanlık konseyi üyeleri şimdi şunu söylüyorlar, "barış çizgisi savaş çizgisinden daha zordur." Barış sürecinin çok daha büyük incelik isteyen, çok daha fazla çaba gerektiren bir süreç olduğunu belirtiyorlar. Kabul diyelim. Aslında bana göre çok fazla bir gerçekliği olmayan bir değerlendirmedir. Barış mücadelesinin savaş mücadelesinden daha zor olduğunu kabul etmek bile, bize demezler mi, neden o zaman savaşı devam ettirmediniz? Bunu söylerken arkadaşların savaşmadıklarını söylemiyoruz. Ama yine belgeler ortada. Orada savaşın tıkanmasından, geliştirilmemesinden, zafer çizgisine inançsızlıktan söz ediliyor. Bunlar çözümlemelerde, kongre kararlarında var. Şimdi bunu ne ile açıklamak gerekiyor? Elbette o kişiliklerin sınıf duruşları ile, o kişiliklerin devrim ve düzen karşısındaki duruşları ile açıklamak gerekiyor. Tüm bunlara rağmen bugün "Demokratik Cumhuriyet Projesi" çizgisini bu kişiliklerin eksikliklerine ve hatalarına bağlamak PKK'nın hata ve zaafının doğal sonucu olarak değerlendirmek doğru değildir. Tekrar ediyoruz, bu çizginin PKK ile bir alakası yoktur. Bu tamamen PKK'den kopuş, bir tersine dönüştür.

PKK, bir halk hareketi, bir ulusal kurtuluş hareketidir. Bu nedenle bütün sınıf ve tabakaların içinde yer aldığı bir hakerettir. Şu anda tasfiyecilik

ile yeniden bir sınıf ayrışması ve ya saflaşma yaşanıyor. Herkes sınıfsal duruşuna göre, sınıfsal çıkarına göre, sınıfsal eğilimine göre saflarını belirliyor. Henüz bu çok net ortaya çıkmış değildir. Sadece orta sınıfın legal alanda bu çizgiye önemli oranda destek verdiği görülüyor. Bu çizgiye başkanlık konseyi tümüyle aynı tutku ile destek veriyor mu? Bu konuda kesin bir şey söylemek mümkün değil. Yani şunu anlatmaya çalışıyorum. Saflaşma, ayrışma henüz başlangıç aşamasındadır. En uç noktadaki, yani düzene dünden beri yatanlar, dün de düzen içinde olanlar, PKK saflarında PKK kenarında görünenler, yani bu nitelikteki kişilikler bu süreçte kısa sürede, kesin ve net biçimde katılanlar olmuştur. Ama PKK'nın büyük çoğunluğunun henüz neyin ne olduğunu çok fazla bildiğini sanmıyorum. Özellikle tabandakiler. Çünkü sanal bir dünya yaratıldı. Kavramların içi boşaltıldı. "Demokratik Cumhuriyet", "Barış", "Özgür birlik-telik" kavramlarının politik-pratik anlamı nedir, ne değildir? İdeolojik anlamı nedir? Soruları bile tartışılmadı. Tek yanlı bir empoze var. O anlamda bütünü ile gerçeklerin tartışılması temeline, herkesin kendi sınıfsal duruşuna göre bir tavır takınması sürecinin başladığını sanmıyoruz. Bu süreç içinde gerçeklerin biraz daha açığa çıkması, kendini çok daha yakıcı bir tarzda hissettirmesi ile bu saflaşma, bu yeniden ayrışma yaşanacaktır.

Davud Aladağ: İmranlı savunmasında söylediği gibi "ulusların kaderini tayin hakkı, artık geçerliliğini yitirmiş midir sizce?"

Serhat Cudi: Pratik bakımdan, tarihi örnekler bakımından ve bugün açısından da bunun doğru olmadığı ortadadır. Çünkü ulusal sorunun; tüm globalleşme, küreselleşme, bütünleşme iddialarına rağmen günümüzün - 90'lardan sonra - kendini en çok hissettirdiği, hatta emperyalistleri en fazla oyalayan bir sorun olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Ulusal sorun gerçekliğini, sorunun günümüzdeki canlılığını en yakıcı bir şekilde devam ettiği gerçekliğini görmek, ulusların kendi kaderlerini

tayin hakkını inkar etmek, globalizm ve YDD'den önemli oranda etkilenmektedir. YDD'nin ve globalizmin temel espirisi şudur; ulusal devlet, ulusal sınırlar, dolayısı ile ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı artık zamanını doldurmuştur, herkes bütünleşen dünyanın bir parçası olmalıdır, haklarını orada aramalıdır. Bunun dışında da başka bir gelişme, demokrasiye ulaşma, olanakı yoktur. "Ulusların kaderini tayin hakkı artık geçerliliğini yitirmiştir" anlayışının, bu anlayışlardan önemli oranda etkilendiğini düşünüyoruz. Uluslararasılaşma ne kadar gerçeklik ise, ulus devlet, ulusal sınırlar ve ulusal hareketlerde en azından öylesine bir gerçekliktir. Uluslararasılaşma ile uluslaşma bir bütünlük iki kutbunu oluşturmaktadır. Bu bütünlük iki karşın paradoksal bütünlüğüdür. Bu anlamda, yani ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı teorik bir önermeden çok, günümüz uluslararası gerçekliğinin ezilen uluslar, bütün haklarına ulaşamamış, bu hakları henüz kazanamamış uluslar gerçekliğinin somut bir talebidir. Kendi kaderlerinin tayini ne sahip çıkma, o hakkı kullanma, o hakkın uğruna mücadele etmek günümüzün güncel siyasal gerçekliğidir. Ve bu gerçekliği hergün görmek mümkündür.

Davud Aladağ: Savunmada "Kürtler, büyük Türk ulusunun bir unsurudur" deniliyor. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı soruna birde Kürt sorunu açısından bakarsak neler söylemek istersiniz? Ayrıca bugün TDH içerisinde de bazı anlayışlar, sömürge tesbitinin ve ayrı örgütlenme anlayışının PKK'yi bugünkü çizgiye getiren önemli etkenler olduğunu söylüyorlar. Bu konularda düşünceleriniz nelerdir?

Serhat Cudi: Bu yaklaşımlar doğru değildir. PKK çizgisi, doğrulanmış bir çizgidir. 25 yıllık mücadele Kürt halkını ayağa kaldırdı, onun ulusal gerçekliğini ve ulusal birliğini tüm dünyaya kanıtladı. Bu çizgi sömürgecilğe karşı Kürt ulusunun dört parçada birliğini sağlayan çizgidir. Dolayısı ile sömürge teorisinin bugün gelinen noktada iflas ettiğini söylemek, çok yanlıdır. Kürdistan

sorunu bugün, Türk ulusal bütünlüğü içinde dili, kültürü ayrı olan bir unsur, bir parça sorunu değildir. Bir ulusun kendi kaderini belirleme, sömürge, bir ulusun bağımsızlık sorunudur. Hem de I. Beşikçi'nin dediği gibi "sömürge olmayan bir sömürge, üzerinde ulusal imhanın geliştirildiği, bir soykırım rejiminin; inkar ve imha siyasetinin kurumsallaştığı özgün bir sömürge statüsüdür". PKK bu sorunu bilinçlerde, ruhlarda, kişiliklerde çözdi. Bu konuda gerçekten devrim niteliğindeki gelişmelere damgasını vurdu. Ama bunu siyasal devrimle tamamlanmadı. Siyasal bağımsızlıkla, siyasal iktidarla tamamlanmadı. O anlamda bizde ulusal sorun çözümlenmemiştir. Tam tersine bütün şiddeti ile devam etmektedir. Biz kendi içimizde bunu belli ölçülerde yaşadık, uluslaştık, ama kendi kaderimize hükmedemiyoruz. Geleceğimizi biz belirleyemiyoruz. Yaşamımızla ilgili kararları biz alamıyoruz. Yine başkaları tarafından yönetiliyoruz, hem de kafamıza namuluları da yatılmış silahlarla, ya teslimiyet ya ölüm tehditleri ile... Biz bu sömürgeci imha ve inkar sisteminden ideolojik ve ruhsal olarak koptuk, ancak politik egemenliğimizi kuramadık. Bu anlamda bizim soranımız, yine ulusal kurtuluş sorunudur. Öyle söylendiği gibi kültürel haklar sorunu değildir. Sorun ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve özgürlük sorunudur. Kürt sorununu böyle değerlendirmek gerekir. Burada bir önceki soruya ek olarak belirteyim. Bu "Demokratik Cumhuriyet" tezi: Kürt sorununu, Kürtlerin "büyük Türk ulusunun bir unsuru", "Türk ulusal bütünlüğünün bir parçası olarak" gören dolayısı ile sorunu bir kültürel haklar sorununa indirgeyip "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı geçerliliğini yitirmiştir" anlayışında kendini ifade eden bir tezdur. Onun da özü: Devleti zora sokacak bağımsızlık, federasyon ve özerklik gibi söylemlerden vazgeçilmesidir veya bunları çağıştıracak herhangi bir talep ileri sürülmemesidir. Hatta böylesi talepleri ifade edecek veya destekleyecek teorik tespitler ve çözümlerlerden kaçınmasıdır. Buna göre her türlü çabanın amacı devletin

kabul edebileceği düzeye çekilmedir. Bu düzeyde kültürel haklardır. Aslında kültürel hakları da veren yok. Varsayalım ki var. Ama bu hangi sistem içerisinde olacak? Bağımsızlık yok, federasyon yok, özerklik yok. Ya ne var? Ne idüğü belirsiz "anayasal vatandaşlık". Zaten sömürgecilerde bunu söylüyor ve bunu uyguluyor... Demokratik Cumhuriyet denilen ve batıdaki örneklerinden daha da daraltılmış bir model öneriliyor. Bu model de T.C'nin bugünkü sistemini çalıştırıyor.

Davud Aladağ: Yanlı "tek dil, tek bayrak, tek devlet" formülasyonu mu demek istiyorsunuz.

Serhat Cudi: Evet tabi onu, tekçi, merkeziyetçi bir Cumhuriyet ve böyle bir Demokratik Cumhuriyet'te Kürtlerin, kültürel haklarına sahip olacakları söyleniyor. Peki statüleri ne? Statü yurttaş, devlet ilişkisi. Bunun için "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" inkar edilmelidir. Ve TC'nin bizim de devletimiz olduğu kabul edilmeli. Çünkü bizde bu devletin kurucu üyeliymişiz. (Sanki bu devletin kuruluş aşamasında, Kocgiri'de özgürlük isteyen Kürt kardeşlerimizi biz katletmişiz.) Bizler bu devletin asli unsurları olduğumuza göre; bağımsızlık, federasyon, özerklik gibi haklardan vazgeçmemiz öneriliyor. Ve tüm bu tezler Kürdistan'ın sömürge statüsünü meşrulaştırmala hizmet ediyor.

Bir başka önemli nokta: Neden demokrasi değil de, Demokratik Cumhuriyet? Sanki monarşi tehlikesi mi var da Cumhuriyet kutsanıyor? Monarşi sorunu 76 yıl önce özümlemiş. Aslında Türkiye'de tek bir bireyin kafasında dahi monarşi fikri olduğunu sanmıyorum. O zaman sadece demokrasi değil de, Demokratik Cumhuriyet? Çünkü cumhuriyet (Türkiye için) bir ideolojidir. Bu ideolojinin de adı kemalizmdir. Bu ideolojiye uyumlu olması için geliştirildi bu kavram. Bir de işin şöyle bir yönü var; demokratik cumhuriyet literatüre göre en gelişmiş burjuva demokrasisidir. Lenin'in tanımı bu. Bu anlamda; bizim içimizi de rahatlatan, bak işte burjuva demokrasisinin gelişmiş biçimi dedirtecek bir formü-

lasyon geliştiriliyor. Bizim için kabullenebilir, ama cumhuriyet yönüyle devlet içinde kabullenebilir böyle bir buluşma. Böyle bir buluşturma zaten bu ideolojinin özüdür. Bu buluşturma devlet ile buluşturmadır. İdeolojide de kafada da böyle bir buluşturma sağlanıyor. Bu anlamda bütün bu kavramların yerli yerine oturduğunu düşünüyorum.

Davud Aladağ: İmralı savunması ve bu savunmayı bir manifesto olarak değerlendirip sahiplenilen PKK Başkanlık Konseyinin devrim, devrimci şiddet ve sosyalizm konularındaki tespitleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Serhat Cudi: Başkanlık Konseyine bakılırsa, PKK'de değişen bir şey yok. Savunmada dile getirilen görüşler, bizim çizgimizden çok farklı değil, ondan bir kopuş değildir diyorlar. Bunlar tabii doğru şeyler değildir. Başkanlık Konseyinin başında savunduğu, izlediği bir çizgi var. Demokratik cumhuriyet çizgisinin geliştirilmesinde başkanlık konseyinin en ufak bir katkısı yok. En ufak bir insiyatifi de yok. İmralı'da üretilen, geliştirilen bu çizgi ve tezler, onlar tarafından benimseniyor. Parti çizgisi, parti politikası haline getiriliyor ve uygulanıyor. Eğer basın yayın organlarında çıkan demeçleri ve açıklamaları izlerseniz, şunu göremezsiniz: demokratik cumhuriyet nedir? Demokratik cumhuriyetin ideolojik, teorik bir tahlili var mı, yok mu? Bu demokratik cumhuriyette Kürtler kendilerini nasıl ifade edecekler? Nasıl örgülenecekler? Nasıl yer alacaklar? Bunlarla ilgili bir tartışma yok. Barış çizgisi, özgür birliktelik, demokratik cumhuriyet -kavramlar bunlar- ama bunların politik anlamı, ideolojik anlam, hatta tarihsel olarak nereye oturduğu, ne anlama geldiği, hangi ideolojik eğilimde ifade edileceği konusunda bir değerlendirme yok. Bir tartışma yok.

"Demokratik cumhuriyet" sürekli tekrarlanıyor. Barış deniliyor, özgür birliktelik deniliyor. Bizim özgürlük kavramından anladığımız; Kürt halkının kendi kaderine sahip çıkması, bir ulus olarak özgür bir şekilde kendi kaderini tayin etmesidir. Başka bir

ifadeyle; kendisini ilgilendiren konularda söz ve karar sahibi olmasıdır. Bunun da kurumsal bir ifadesi olmalıdır.

Demokratik Cumhuriyet'te Kürt halkının kendi kaderini belirleyeceği bir kurum olacak mıdır? Hayır. O zaman bu içi boş bir şeydir. Bu konularda teorik ve politik çözümlemeler yok. Geleceğe ilişkin açıklamalar yok. Geriye ne var? Yukarıda söylenenler. Bunlar tekrarlanıyor. Ve bize benimsetilirken PKK'nın 25 yıllık çizgisinin kavramlarından, terminolojisinden, onun değerlendirmelerinden yararlanılarak "Demokratik Cumhuriyet" bulamacı pişiriliyor. Bu bulamacın sosu da eski söylemlerimiz oluyor. Ve biz burada Demokratik Cumhuriyet çizgisini PKK çizgisinin zirvesi olarak algı ediyoruz. Daha doğrusu öyle algılamamız isteniyor. Tartışılmıyor, tartışmıyoruz. Demokratik Cumhuriyetle PKK çizgisi arasındaki farklılığı -hatta karşıtlığı- anlamaya çalışmıyoruz. Bunun ne getirip ne götüreceğini tartışmıyoruz. Burada bir sanal dünya yaratılıyor. Sanki zafer kazanmış ve hedeflerimize ulaşmışız havası yaratılıyor. Özellikle orta ve alt kademe kadrolarda böyle bir hava yaratılıyor. Halbuki bunların hiçbirisi gerçek değil.

O zaman şöyle bir şey ortaya çıkıyor: Başkanlık Konseyinin iki rolü var: Bir; bu çizgiyi resmi olarak parti politikası haline getirmek. İki; bunu benimsemek. Bunu benimsetirken de birebir savunmanın terminolojisi ile savunmuyorlar. Bizim terminolojimizle, savunmanın özünü bulamamıza hale getirerek yapıyorlar. Dolayısıyla burada büyük bir aldatmaca çıkıyor ortaya. Gerilla tasfiye ediliyor. Açıklamada deniliyor ki, "bir daha asla gerillaya, silahlı mücadeleye başvuramayacağız." Ama bir bakıyorsun ki birisi çıkmış -bir yetkili- "gerilla bizim mücadeleimizin veya kazanımlarımızın teminatıdır" diyor.

Buna benzer çelişkiler başka noktalarda da görülüyor. Devletle buluşma, devlete güven verme, kendine devlete kanıtlanma anlayışını sosyalistlik ile sosyalizmle bağdaştırmak mümkün mü? Ama başkanlık konseyine sorarsanız dün ne kadar

sosyalist isek, bugün de o kadar sosyalistiz. Bunlar doğru şeyler değildir. Desclerdi ki, biz demokratik sosyalizm anlayışını savunacağız, olabilir dersin veya anlayışla karşılarsın. Reel sosyalist ülkelerin komünist partileri de böyle yaptı. Ne yaptılar? Komünistlikten vazgeçip sosyal demokrat partilere dönüştüler. Bu anlamda bir benzerlik kurulabilir. Fakat ben demokratik cumhuriyet çizgisinin, demokratik sosyalizm ya da sosyal demokrat bir parti haline bile geleceğinden kuşkuluyum. Çünkü savunmada çok net olarak vurgulanan anlayış, PKK'yi bir muhalif hareket olmaktan çıkarıp bütün iç ve dış merkezlerini anlamsızlaştırıp devletle bütünleştirmeyi içeriyor. Şu anda ÖDP'de, HADEP -ki, HADEP gerillanın gölgesinde faaliyet yürütüyordu- biraz politika yapıyordu. Gerillanın ortadan kalkması, devrimin siyasal, ideolojik ve moral etkisinin en alta inmesi veya tasfiye olmasıyla birlikte yasal düzeyde de bu çizginin yaşama şansının olduğunu pek sanmıyorum. Şimdi İP, yani Doğu Perinçek'in partisi, ne kadar politik alan buluyorsa kendine, yani ne kadar politik güç haline geliyorsa, demokratik cumhuriyet çizgisi de o kadar bir politik güç olabilir. En iyimser tahminle bu çizgi bir ÖDP, bir HADEP veya diğerleri gibi bir alan bulabilir. Bunun toplumsal temelleri var. Yani Kürt orta sınıfları, Kürt zenginleri, burjuvaları belki itibar ederler. Ama ne kadar itibar ederler bilemiyorum. Bugün PKK'nın ve devrimin yarattığı etkiden dolayı böyle bir şeyden yararlanabilirler. Ama bütün bunlar ortadan kalktıktan sonra, demokratik cumhuriyet çizgisinin Kürdistan ve Türkiye'de siyaset yapma şansının fazla olduğunu düşünmüyorum.

Başkanlık Konseyinin devrim, sosyalizm ve devrimci şiddet konularındaki tespitine ilişkin düşüncelerimizi sormuştunuz. Biz 26 yıla giren bu mücadele çizgimizin doğru olduğuna inanıyoruz. PKK'de gerçekleşen sosyalizmin -tabii kendi içinde eksikleri, zaafı olabilir- özünün güçlü olduğunu söylüyoruz. Bu özün çağımızın ve ilkimizin sorunlarına yanıt verebileceğine inanıyoruz. Bel-

ki bazılarınınca dogmatikçe bir yaklaşım olarak değerlendirebilir ama, biz hâlâ sosyalizmin yolunu aydınlatmış olduğunu düşünüyoruz. Bu deneyimin mutlaka bütün boyutlarıyla çözümlenmesi gerekir. Bu çözümleme ışığında, güçlü olan devrimci sosyalist çizgimizin, anlayışımızın diğer ülkeler pratiklerini de yeniden gözden geçirerek, daha güçlü bir sosyalizm anlayışına ulaşacağına Kürdistan'da ve Türkiye'de yeniden üretileceğine inanıyoruz. O çizginin özünün güçlü olduğuna ve esas durumunun sağlam olduğuna inanıyoruz. Demin de söylediğim gibi yaşanan deneyimlerin ışığında yeniden geliştirilmesi gereken, eksiklerinden arındırılması gereken yönergi vardır. Ama bunlar çok fazla önemli değil ve bugün tartışılması gereken bu değil. Biz PKK'de gerçekleşen sosyalizmin -çizgi olarak- doğru olduğuna, onun hem Kürdistan sorununa hem Türkiye'deki devrim sorunlarına hatta bölge ve dünya sorunlarına açıklık getirebileceğine inanıyoruz.

Devrimci şiddet sorununa gelince; devrimci şiddet ve şiddete dayalı siyaset araçları ezen ve ezilen sınıfların ve ulusların tarih sahnesine çıktığından beri, kişilerin iradesi dışında bu sınıfların aralarındaki ilişki biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu tarihsel gerçekliği görmemek, insanlık tarihi gerçekliğini inkar etmektir. Düşman tepeden turnağa örgütlü ve silahlı sana yaşama hakkı tanımıyor. Yaşadığın sorunun adını bile koymuyor. Ve sen "ben Kürdim, benim özgürlük sorunu var, özgürlük talep ediyorum" dediğin zaman hapsi boyluyorsun. En doğal ulusal talebini dile getirdiğin zaman hapisten, faili meçhule ve toplu katliama kadar varan uygulamalarla karşılaşyorsun. Siyaset yapma olanağının olmadığı ya da olsa bile, senin ufkunda iktidar hedefi olmayan bir siyasetin olduğu bir yerde, sistemin istediği bir meşruluğu değil de, iktidar hedefine yönelik kendi doğrularının siyasetini yapacaksa karşında, karşı devrimci zoru bulursun. O zaman sen de devrimci zoru kullanırsın, kullanmak zorundasın. Karşı devrimci şiddetin olduğu yerde devrimci şiddet kaçınıl-

maz bir zorunluluktur. Bu en demokratik denilen ülkelerde bile böyledir. Aslında o "en demokratik" denilen ülkelerin demokratikliği de tartışılır. Tarihsel süreç içerisinde ezilen sınıfların mücadelesi sonucu kazanılmış demokratik hak ve özgürlükler var ama o ülkelerin özünde oligarşik ve polis devletleri olduğunu düşünüyorum. O çok demokratik denilen ülkelerde bile eğer proletarya ve diğer emekçiler iktidarı hedef alan bir sosyalizm hareketi başlatmış olsa ve bu hareket mevcut sistemi tehdit eder duruma gelirse, orada da karşı devrimci şiddet olayı hemen kendini davatır. İktidar sorunu şiddet sorunudur. Hele bizimki gibi ülkelerde en ufak bir legal olanığın olmadığı bir yerde bağımsızlık ve özgürlük talebinin temel ifade biçimi devrimci şiddet, siyasetin temel aracıdır. Bağımsızlık talebinin ifadesi Demirel'in dediği gibi sokakları aşındırarak ya da ÖDP'nin yaptığı sokakları süpürmekle olmuyor. Elbette sokakları aşındırmak ya da süpürmek veya mecliste yumruklanmak, itilip kakılmakta bir mücadele biçimidir. Bunlar demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadelede birer araçtır. Bu araçları küçümsemiyoruz ve bu araçları kullanılmadığını diyoruz. Devrimciler zaten hiçbir araca, bir devrim aracına, siyaset aracına ön yargılı yaklaşmazlar. Ne peşinen kabul eder ne de red ederler. Somut koşullara göre onları kullanırlar.

Ama sorun iktidar sorunu ise bu hem teorik olarak hem de bugünkü dünya gerçekliğinde bu sorun şiddet ile çözülmesi gereken bir sorundur. Kürdistan'da ise bu başından beri böyledir. Devrimimiz başından sonuna kadar -yani stratejik olarak- devrimci şiddet, yani silahlı mücadele ile olacaktır. Olmak zorundadır. Bu onbeş yıllık savaş pratiği de bunu doğruladı. Ve bu tasfiye süreci de bunu yüz kez daha doğrulayacaktır. Bir de şu var. En fazla şiddet karşıtı teorilerin üretildiği günümüz dünyası en fazla şiddetin yaşandığı dönemden geçiyor. İşte bu nedenle biz bu dönemi; yani emperyalizmin bu aşamasını barbarizm olarak değerlendiriyoruz. Bugüne kadar insanların mücadelele-

ri, belirli bedeller sonucu kazandıkları ve tüm insanlığın ortak değerleri ve kazanımları ve de kuralları haline gelen bir çok şeyi bile hayasızca çiğniyorlar. Tam bir haydutluk yöntemi uyguluyorlar.

Gücün temel bir yasa olduğu bir dünyada, ezilenlerin güç olmaktan başka bir seçenekleri yok. Ezilenler en sıradan taleplerini bile ancak güç ile kabul ettirebilirler. Güç nasıl olur? Örgütlenme ve silahlanma ile. Politik ve askeri güç bu işin abc'sidir. Bu hem büyük devletler için hem de yoksul halklar için böyledir. Kürtler açısından ise haydi haydi böyledir. Kürt sorununun böylesine tüm platformlarda tartışılması, uluslararası boyut kazanması, bir bölgesel savaşa yol açabilecek kadar önemli olmasının temel nedeni, politik ve askeri güç olmasından kaynaklanmıştır. Bu seviyeyi yakalamasında gerillanın ve devrimci şiddetin esas etken olduğu gerçeğini görmemek en hafif deyim ile inkarcılıktır.

Davud Aladağ: A. Öcalan savunmasında PKK için "bu devrimci örgütün bir demokrat örgüte dönüşerek bunu gerçekleştirebilecek" diyor. Sizce devrimcilik demokratlığı dışıdır mı? PKK devrimci çizgisini koruduğu süreçte demokrat değil miydi?

Serhat Cudi: Ben sorunu öyle koymuyorum. Burada denilen demokrasiyle sizin bahsettiğiniz demokrasi farklı özlere sahiptir. Elbette PKK devrimci-sosyalist bir hareketti. Bu anlamda demokratikti. Sorun, sosyalizmden demokrasiye geçiş dediği noktada, bu aslında burjuva demokratizmine veya liberalizmine bir geri dönüş, bir çarktır. Burada söylenen, bir devrimci hareketin, bir sosyalist hareketin kendi içinde eleştirilmesi gereken anti-demokratik yönler değildir. Burada tamamen farklı bir çizgi ifadesi vardır. Dikkat edilirse savunmanın başında, demokratik kuram ve sistemin zafer kazandığı, zaferle girdiği bir yüzyıl tanımlaması var. Bu bir ideolojik duruştur, bu dünya karşısında takınılan bir tavırdır ve ideolojik bir tercihtir. Burada demokrasi diye kutsanan aslında kapitalist emperyalist sistemdir. Bunu çok iyi biliyoruz. O anlamda bura-

da "demokratikleşen PKK" sözcüğü, ideolojik çizgisini, politik çizgisini değiştirmiş ve düzen içinde kendine ait bir yer bulmuş bir PKK'dir. Yoksa demokrasiyi uygulamayan bir PKK'nin kendi çizgisinde kalarak veya kendi çizgisini güçlendirmesi, demokrasi dışı unsurlardan veya eğilimlerden arındırılması olarak değerlendirilmemek gerekiyor. Burada bir ideolojik-politik başkalaşımdan, farklılaşmadan veya tersine dönüşten söz etmemiz gerekiyor.

Davud Aladağ: Demokrasiden söz ettiniz de, savunma esas olarak demokrasinin erdemleri üzerine oturulmuş. Ve yirmibirinci yüzyılın demokrasinin zafer yılı olacağı söyleniyor. Bu söylemler devrim, demokrasi ve diktatörlük gibi kavramları sınıflardan ve sınıf mücadelesi gerçekliğinden soyut olarak ele alan burjuva-liberal anlayışın ürünü değil midir? Sizlerin bu konudaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce yirmibirinci yüzyıl neyin zaferi ile sonuçlanacaktır?

Serhat Cudi: Biraz önce belirttiğim gibi, bütün kavramlar, bütün olgular farklı bir ideolojik bakış açısıyla değerlendiriliyor, tanımlanıyor. Bu yeni bir ideolojidir. Bu ideolojiyi, yani savunma çizgisini, burjuva-liberal, burjuva demokratik olarak tanımlamanın bile tartışma götürür olduğunu düşünüyorum. Bu ayrı bir tartışmayı gerektirir. Çünkü devletin kutsal olarak gösterildiği bir yerde, ordunun -hemde TC ordusunun- demokrasinin motoru olarak gösterildiği bir anlayışta, o anlayışın o ideolojinin burjuva demokratik/burjuva liberal olup olmadığı elbette tartışılmalıdır. Devlet tanımlaması da farklı, çünkü daha sonra gönderilen mektuplarda ve yargıtaya gönderilen savunmada bu çok net konuluyor. Orada söylenen şudur: "Hareketin ortaya çıkışında... cumhuriyet, demokrasi ve hukuk kavramlarına ulaşmak şurada kalsın; genel bir devlet kavramına bile ulaşılmadığı herkes için acı bir gerçektir. Söde ideolojilerin savaşı veriliyordu. Ama şimdi geriye dönüp bakıldığında birçok yönden cehaletin savaşının verildiği acı bir gerçektir." Yani yetmişli yıllarda, daha sonraki yıllarda, devrimci sosyalizm, bilimsel sosya-

lizm bakış açısıyla anlamlandırılan olgular; yani devletten demokrasiye hukuka kadar bütün olgular, artık farklı bir biçimde değerlendiriliyor.

Devletin ne anlama geldiği aklımda çok net. Devlet bizim açımızdan ne anlama geliyor? Kürtler açısından, ezilen halklar açısından Türkiye proletaryası, emekçi halkı açısından ne anlama geliyor, bunu günlük olarak yaşıyor ve görüyoruz. Burakalın teorik kitapları yaşamda hergün ne olduğu çok açık olarak görülüyor. Onun için bu değerlendirmelere çok fazla girmeye gerek yok. Devlet, devrim, demokrasi ve diktatörlük konularındaki değerlendirmeler hala geçerliliğini koruyor. Bu değerlendirmeleri birer dogma olarak değerlendirmek doğru değildir. Tabii ki her devletin kendi özgün tarihsel süreci vardır. Bu nedenle her devlet özel olarak incelenmelidir. İşte devlet şudur demek yetmiyor. Bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki baskı aracıdır demek yetmiyor. TC hangi evrelerden geçti. Bu devlete dangasını vuran hangi toplumsal güçler, hangi sınıflardır. Buradaki kurumsallaşmalar nedir? Bu kurumsallaşmalara hangi politikalar, hangi ideolojiler yön veriyor. Bunların ayrıca incelenmesi gerekiyor. Örneğin TC için bir savaş örgütü, bir karşı ayaklanma örgütüdür deniliyor. Ya da herkesin kabul ettiği bir iç savaş örgütü değerlendirilmesi var. Bunların iyi incelenmesi gerekir. O zaman devlete karşı daha sağlıklı bir duruş konur ve daha sağlıklı politikalar yürütülür. Bunların yapılması, "devletin en genel anlamıyla bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı ve zor aygıtıdır" doğru teorik belirlemiyi yadsımaz. Bu teorik belirleme tartışma götürmeyecek kadar açıktır ve bunu günlük olarak yaşamamız mümkündür. Bunu Kürtlere sor, devlet onlar için nedir? Kimdir? Çok açık anlatırlar. Git şimdi Marmara depremini yaşayan insanlara sor, devlet onlar için nedir? Devlet kimdir? Devlet kimin devletidir? Hangi sınıfın devletidir? Bunu çok net anlatırlar. Onun için bu konuda çok fazla teorik tartışmaya girmeye gerek yok.

Davud Aladağ: İsterseniz tasfiyecilik konusuna yeniden dönelim.

Bu tasfiyecilik süreci, ateşin ve güneşin ülkesinde yanan özgürlük ateşini söndürür mü? Bu ateşin sönmemesi için Türkiye ve Kürdistanlı devrimcilerle düğün görevler nelerdir?

Serhat Cudi: Devrim, özgürlük, başta Kürt halkı olmak üzere bütün halklar için bir ihtiyaçtır. Özellikle de Ortadoğu halkları için bir ihtiyaçtır. Bu çok yakıcı bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacı günlük olarak yaşıyorlar. Elbette Ortadoğu ve dünyayı etkileyen bir devrimin tasfiyesi de öylesine etkili olacaktır. Bunun pek fazla etki yaratmayacağını söylemek, büyük kırılmalara, büyük çözümlere, büyük sarsıntılara ve geri çekilmelere yol

bir ifadesi. Türk burjuvazisi Kürdistan pazarını yeniden ele almak için büyük bir çaba içinde. Elbette tasfiyecilik hareketi devrim ve devrimci mücadeleyi etkileyecektir. Halkımız, halklarımız bundan önemli oranda etkilenecektir. Kürdistan ve Türkiye devrimciler ve devrimci hareketler önemli oranda etkilenecektir.

Reel sosyalizm tarih sahnesini terk etti. Ama sosyalizm hâlâ ideolojik krizden kurtulabilmiş değil. Sosyalizm yeniden mevcut kapitalist-emperyalist sisteme karşı, onun çeşitli ideolojilerine karşı, ideolojik bir tercih, bir alternatif sistem olarak kendini ortaya koyamadı. Yani hâlâ

açmayacağını düşünmek hayalciliktir. Böyle bir yaklaşım, siyasi gerçeklerden uzaklaşmak olur. Elbette bu büyük bir ideolojik, politik depremdir. Ve büyük bir umut ve inanç kırılmasına yol açabilecek bir tasfiye hareketidir. Bu tasfiye hareketi TDH'yi de önemli oranda sarsacaktır.

Halklarımız ve dostlarımız böyle olumsuz etkileneceği gibi, düşmanlarımız emperyalistler ve sömürgeciler çok sevineceklerdir. (hatta seviniyorlar da.) Devrimin tasfiyesinden ekonomik, politik ve ideolojik açıdan olduğu gibi moral açıdan da güç alacaklardır. Emperyalistlerin ve sömürgecilerin Kürdistan'a ilgileri çok açık bir şekilde görülüyor. Son zamanlarda Kürdistan'a seferler düzenleyen yerli ve yabancı işadamları bu ilginin

kendi içinde bir kriz yaşıyor.

Burada birşeyi belirtmek istiyorum. Şayet 12 Eylül, Türkiye ve Kürdistan'da ideolojik, politik düzeyde başarılar elde edemediyse, bunda PKK'nın 15 Ağustos atılımının ve ulusal kurtuluş mücadelesini geliştirmesinin çok büyük etkisi vardır. Dolayısıyla bizim devrimimizin tasfiyesi ile birlikte, bunun olumsuz ideolojik sonuçlarının yarattığı moral kırılmalarını göreceğiz. Siyasal etki olarak faşizmin çok daha güçleneceğini söylemek abartı olmaz. Dolayısı ile devlet yeniden örgütlenecek. Ama özel savaşın yaşadığı bu deneyimlerden yola çıkarak "barış dönemine" uygun bir örgütlenmesi olacaktır. Yoksa TC'nin demokratikleşmesi gibi bir şey olmayacaktır. Şunu yap-

çaklar, düzenle bütünleşmeler, düzen içinde kendilerine bir yer arayanlara belli olanaklar, belli haklar tanıyabilirler. Ama kendisine cepheden tavır alanlara ise, yaşam hakkı tanımayacaktır.

Reformist, yasalçı çevrelere belirli olanaklar tanıyabilirler. Ancak, PKK'nın Kürdistan devriminin gündemden düşürülmesi başarılırsa, Türkiye sol'unu da çok zorlu günler bekliyor, her açıdan bir daralmayı, bir sıkışmayı yaşaması tehlikesi demektir. Kürdistan halkı açısından da böyledir. Dolayısıyla şimdi herkesin bu süreçte ilişkin bir şeyler yapması gerekir. Bu sorun aslında herkesin sorunudur. Kürdistan devrimi dün de herkesin sorunuymuştu. Bugün tasfiyecilik de herkesi ilgilendiren bir sorundur. Bu anlamda, buna karşı bugünden belli bir tavır almak gerekiyor. Bizim açımızdan da bu süreç büyük bir kırılma tehlikesi yarattığı için önümüze ilk etapta bu tasfiyeciliğe karşı bir duruş koyduk. Bu duruş; ateşin ve güneşin ülkesinde devrim ateşini, özgürlük ateşini, bağımsızlık umudunu temsil etmeyi, bunları yarına taşımayı -küçük bir köz biçiminde de olabilir- ifade ediyor. Türkiye devrimci demokratik güçlerinin, Türkiye sosyalist hareketinin de bu tasfiyeciliği doğru değerlendirip ona karşı doğru bir duruş koyması gerektiğini düşünüyoruz. Yaşananlar yabancı bir ülkede, yabancı bir yerde değil. Aslında tasfiye olan veya elden çıkan kendi devrimleridir. Kendi devrimlerine karşı duyulması gereken sorumluluk neyse, aynı sorumlulukla hareket etmeleri gerekir diye düşünüyoruz.

Davud Aladağ: *İdeolojik-politik tasfiyenin; en çok da yaratılan değer ve kazanımların sağladığı moral, motivasyon ve umutların kırılmaması, zayıflaması, sönmemesi boyutuyla güncel bir önemi, gerekliliği de söz konusu... Bu açıdan bakılınca, sürecin getireceği olumsuzlukları bertaraf etmenin ve kazanıcı müdahalenin biçimi, yaklaşımı, koşulları nasıl olmalıdır sizce?*

Serhat Cudi: Bizim açımızdan mı, TDH açısından mı?

Davud Aladağ: *Hem sizin açınızdan hem de TDH açısından?*

Serhat Cudi: Bizim açımızdan, bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Çok mütevazıdır. İddia büyük; devrimi yaşatma, devrimi canlandırma, devrimi geliştirme iddiası büyük. Ama bugünkü çabalarımız küçük bir adımdır. Hedefimiz büyük, adımımız mütevazıdır. Mevcut olanaklarımız, gücümüz, ilişkilerimiz içinde bu umudun canlandırılması ve tasfiyeciliğe karşı bir barikat haline getirilmesi çabasıdır bizim çabamız. Bu aslında herkesin yapması gereken bir şeydir. Bu basit bir tasfiye olayı, bir grubun yaşayıp yaşamaması olayı değildir. Bu öyle kimi grupların yaşadığı ayrılma, bölünme gibi bir durum da değildir. Bu bir devrimin çizgisinden, kendi iddiasından, kendi amacından kısacası elindeki herşeyden koparılması, tasfiyesi edilmesi sorunudur. Bizim de buna karşı tavır almamız, varolan çizgiyi, devrimci iddiayı sürdürme, temsil etme, yarına taşıma iddiasıdır. Bu böyle değerlendirilmelidir, yoksa klasik bir bölünme, bir ayrışma değildir. Evet bir kopma var. Ama biz çizimizden, partimizden kopmadık. Bugüne kadar ki bütün kongre kararlarına ve en son yapılan 6. Kongre kararlarına bağlıyız. Bunun devamı, sürdürülmesi olacaktır. Bunun meşru olduğunu -tarihsel açıdan da, siyasi açıdan da, tüzük açısından da- böyle olduğunu düşünüyoruz. Ama muhataplarımız elindeki tüm olanaklarla bunu yanlış aksettiriyor. Buna rağmen biz doğru bulduğumuz yolda yürüyeceğiz.

Davud Aladağ: *Bu anlatımlarınızdan çıkan; sizin uzun vadeli hedefleriniz ve tasfiyeciliğin yakın zamanda yarattığı ve yaratacağı etkilerin tespiti. Bir de gerek sizler açısından gerek TDH açısından yapılması gerekenler nelerdir? Bu süreci tersine döndürme, kırılmayı, umutsuzluğu önleme mümkün değil mi?*

Serhat Cudi: Büyük bir devrimi yaşayan halkın, bu devrimin nasıl tasfiye edildiğini -hem de hiçbir somut kazanım elde edilmeden- görünce, onun eskisi gibi davranmasını beklemek pek gerçekçi değildir. Onun için bazı şeylerin yerine oturması gerekecek. Bu nedenle kısa vadede bazı şeylerin önüne geçmek çok

zor. Tabii ki toplumsal hareketlerin yasalarını çok iyi kavramak gerekiyor. O nedenle kesin bir şey söylemek doğru olmaz. Ben yaşanan süreçte egemen eğilimi ifade etmek istiyorum. Egemen eğilim budur. Ama, bu büyük devrimin yarattığı güçlü dinamikler ve kazanımlar da vardır. Onlar kısa sürede kendi içinde derlenip toparlanabilir mi?

Davud Aladağ: *Yıllar önce PKK Genel Başkanı A. Öcalan şöyle bir şey söylemişti: "Bugün Kürt halkı ayağa kalkmıştır. Kendi kimliğini kazanmıştır. Yarın ben veya PKK imha olsa bile Kürt halkı özgürlük umudundan, özgürlük ve bağımsızlık savaşından vazgeçmeyecektir." Bugün 29. isyan ateşi, özgürlük ateşinin de üzerine ölü toprağı serpilmek isteniyor. Hem de bu kez ölü toprağı serpencilerin bir kısmı bu özgürlük ateşini yakanlardan meydana geliyor. Uzun vade açısından, Kürt halkının özgürlük ateşini daha güçlü bir şekilde harlandırıp, Bağımsız Birleşik Kürdistan hayallerini gerçekleştirebileceklerini düşünüyor musunuz?*

Serhat Cudi: Elbette. Yani buna inanmak gerekir. Belki bu biçim olarak birleşik bağımsız bir Kürdistan olmayabilir. Bölge halklarının tarihsel ve toplumsal özelliklerini değerlendirdiğimizde bu halkların tek tek ayrı devletler olarak değil de bir federasyon olarak örgütlenmelerinin en uygun bir biçim olduğunu/olacağını düşünüyoruz. Kürtler de bu büyük federasyon içinde, kendi özgürlüklerini ve kendi kaderlerini belirleyecekleri kurumlar oluşturmacaklardır. Biçimler farklı olabilir ama Kürt halkının yüzyıllara dayanan bağımsızlık ve özgürlük ideali elbette gerçekleşecektir. Bundan en ufak bir kuşku da yoktur. Ayrıca hiçbir güç devrim ve özgürlük ateşini söndüremeyecektir. En kötü ihtimalle kor olarak içten içe yanmaya devam edecektir.

Bugün Kürt halkı elbette 70'li yılların Kürt halkı değildir. Birçok devrim yaşamış halktır. Ne kadar kırılmalar yaşarsa yaşasın o özgürlük aşkı, özgürlük tutkusu çok açıktır. Yani Kürtler eski sömürge statüsüne hapsedmek mümkün değildir. Devrimimizin bundan sonraki gelişme süreci-

nin emekçi yanı -pratik anlamda- çok daha önde olacaktır. Ashında Kürt sorunun çözümü başından beri emekçi çözümdür. Tabii buradan sorunun özünü karartan, ulusal çelişkiyi görmeyen anlayışlar kendilerine pay çıkarmasın. PKK'yi yaratan ve Kürt devrimini ortaya çıkaran ulusal çelişkidir. En azından objektif temeli budur. Bu objektif temel üzerinde yaratılan ideoloji, politika ve ruhsal anlamda yaratılan büyük değişim ve dönüşümler var. Şimdi bu temel üzerinden yeniden bir yapılanma yeniden bir hareket yaratmak gerekiyor. Bu hareket Türkiye emekçileriyle daha fazla -sadece ideolojik değil- birlik içinde olmak durumundadır. Pratik ve politik duruş itibarıyla da Kürdistan ve Anadolu devrimlerini birleşik bir biçimde geliştirme olasılığı daha fazla ön plana çıkıyor. Bunun temelleri eskiye göre daha da güçlü. Bu anlamda umutlu olmak için çok sayıda neden var. Hem objektif nedenler açısından böyle, hem de devrimin yarattığı değerler -büyük değişim ve dönüşümler- açısından böyledir. Bu anlamda daha önce belirtilen söze katılıyorum.

Davud Aladağ: 26 Eylül tarihli bildiride, "Başkanımızı neyle, hangi güçle koruyacağız; hangi baskı ve caydırıcı güçle" sorusunu önemli buluyoruz. Devrim için önemli misyona sahip önder ve önderlikler sorunu nasıl ele alınmalıdır? Önder ve önderliklerin korunması nasıl olmalıdır? Bu süreçte edindiğiniz sonuç ve tecrübeleri bize aktarabilir misiniz?

Serhat Cudi: Önder ve önderliklerin devrim mücadelesindeki yerleri, devrim mücadelesinde oynadığı roller biliniyor. Onları uzun uzadıya tartışmaya gerek yok. O bildiride belirtilenler biraz önceki sorularda tartıştığınız konularla ilgilidir. Siz elinizdeki bütün politik gücü çıkarıyorsunuz; düşüncelerinizden, inançlarınızdan kendinizi soyunduruyorsunuz, silahsızlanmıyorsunuz, topyekün bir silahsızlanmayı yaşıyorsunuz, ama önderliğiniz ise düşmanın elinde tutsak. Bu durumda önderliği, başkanı, düşmanın her türlü politikasına açık hale getiriyorsunuz. Onun için soruyoruz; başkana bağlı olduğunuzu

söylüyorsunuz, peki başkanı neyle koruyacaksınız?

Dünya, güç yasasına göre yönetiliyor. Bir şeyler elde etmek için güç kullanmak ve güç yasalarına göre hareket etmek gerekiyor.

Ashında önderi önderlikleri korumak; onların ideolojilerini ve çizgilerini korumak demektir. Korumaktan salt fiziksel koruma anlaşılmalıdır. Çizginin ve ideolojinin korunması sağlıklı kurumlaşmalar ile mümkündür. Sağlıklı kurumlar devrimi süreklileştirir ve yeni önderler önderlikler de üretir. Bunun için devrimin fiziksel olarak büyütülmesi gerekir. İktidar olanaklarının, içte ve dışta devrimin mevzilerinin çoğaltılması ve güçlendirilmesi gerekir. Burada gene öncünün esas alınması gerekir. Örneğin Roma'da 9 Ekim komplosu ile yaşanan sıkışmada her partili kendini sorumlu görmüştü. Eğer biz 90'ların başında ortaya çıkan olanakları değerlendirip, iktidarlaşıma, bağımsızlaşma doğrultusunda kurtarılmış bölgeler oluştursaydık, bu tür sıkışmaların ortaya çıkması mümkün olmazdı. Ya da daha az olurdu. Bençe sorunun cevabı; devrimi büyütme, içte ve dışta etkisini büyütüp iktidarlaşımda ve dostlarını çoğaltmakta yatıyor.

Halkları, dünya devrim güçlerini, onun müttefiklerini esas alan bir çalışmayla, bir enternasyonal ilişkiyle önderliklerin ve önderlerin korunması mümkün olabilir. Kısaca; iktidarlaşıma, iktidar perspektifi ve buna uygun bir çalışmadır.

Davud Aladağ: Devrimci Çizgi Savaşçıların çıkışına karşı, sorunu kişiselleştiren yaklaşımlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Kişiselleştirme yöntemiyle amaçlanan nedir?

Serhat Cudi: Bildirilerin yayınlanmasından sonra yoğun bir karalama, tecrit, gözden düşürme kampanyasının açıldığını görüyoruz ve tanık oluyoruz. Bunun elbette politik bir hedefe oturmağı açık. O hedef şudur: Böyle bir girişimi daha doğmadan boğmak. Böyle bir girişime yaşam şansı tanımamak. Ashında bu yapılanlar tasfiyeciliğin mantığına uygundur. Çünkü tasfiyecilik 25 yıllık çiz-

ginin tasfiyesidir. Tasfiyecilik 25 yıllık çizgiye ve yarattığı değerlere ait ne varsa, hepsini iz bırakmamacasına silme hareketidir. Biz ise, bu 25 yıllık çizgiyi ve temsil ettiği değerleri koruma, bunu çok mütevazice yarına taşıma iddiasındayız. Bu değerlerin gerçek sahiplerine hitap ediyoruz. Halka hitap ediyorsun, değerlerin yaratıcısı gerillaya, partililere hitap ediyoruz. Davana sahip çık, elinden giden senin davan, senin emeğin, senin değerlerin diyoruz. Şehitlere verilen sözü hatırlatıyoruz. Kısaca kendi varlık koşullarımıza, bizi biz yapan tüm değerlere vurgu yapıyoruz. Burada bu çıkışımıza ilişkin ideolojik-politik bir tartışma, ideolojik-politik bir eleştiri durumu yok. Tamamen sorunu kişiselleştirerek, iftira ve karalama kampanyası ile hiçbir gerçekliği olmayan suçlamalarla hareketi boğmaya çalışıyorlar. Şunu biliyoruz; devrimcilerin amaçları ile araçları arasında ahlaki bir uygunluk vardır. Devrimciler açısından amaca varmak için her yol mübah değildir. Mutlaka yöntemleri ve araçları amacına hizmet etmelidir. Emenin ötesinde ahlaki bir uygunluk olmalıdır. Devrimci siyasetin bir ahlakı, hatta bir ahlak felsefesi vardır. Bunu esas almak gerekiyor. Bir devrimi kendi elleriyle boğmaya çalışan, kendi ipini çeken bir tasfiyeciliğin devrimci değerlere uygun davranmasını beklemek, eşyanın tabiatına uygun değildir. Ama şu da bir olgudur; insanlığın yaratmış olduğu genel bir ahlak vardır. Biz burjuvaziye, sömürgecileri suçlarken veya mahkum ederken bile gerekçeleri ortaya koyarız. Çok iyi tahliller yaparız. Somut olgular ortaya koyarız. Bu somut olguların, yüzeysel bir değerlendirilmesi değil, daha derin bir değerlendirilmesini yapar ve kanıtlarız. Deriz ki işte sömürgecilik budur, ulusal imha budur, ulusal inkar budur, soykırım budur. Ama bu demokratik cumhuriyet hareketinin, hiçbir kanıtlama, delil sunma kendi iddialarını veya suçlamalarını temellendirme kaygısı içinde olmadığını çok net bir biçimde görüyoruz. Sadece iftira ve karalama! İddiaların hiçbir aslı astarı yok. Ve burada çok daha çirkin olan şudur: Şehitlerin adı

kullanılarak bazı iddialarda bulunmak. Bu acizliğin bir ifadesidir. Halbuki şunu belirlemek veya şunu istemek mümkündür, ideolojik olarak eleştiri yapabilirsin, politik olarak eleştiri yapabilirsin ve bunu giderek bir yargıya dönüştürüp mahkum edebilirsin. Bunun bir açıklaması olur. Ama sorun, kişilerin iyiliği kötülüğüyle, kişilerin şu veya bu iddiasıyla veya bu gerçekliği ile ilgili bir olay değildir. Sanki o kişilerin şöyle veya böyle davranması olguların gerçek niteliğini değiştirecekmiş gibi. Halbuki öyle değil. Bugüne kadar ortaya çıkan tasfiyecilere ve provakatorlere benzetiyorlar. Biz şimdiye kadar benzetme yapmadık. Bizi komplocuların uzantısı olmakla suçluyorlar. Komployu gerçekleştirenler kim? Komploğun amacı ne? Komploya alet olan kim? Veya komployu kendi elleriyle gerçekleştiren kim?

Komplocuların temel amacı partiyi, gerillayı, devrimi tasfiye etmek değil miydi? Bugün yapılan nedir peki? O zaman bırakalım komplocuların uzantısı olmak, komployu bizzat kendi elleriyle gerçekleştirmek, komploun aktörü olmak nedir ya da komploun aktörlüğüne oynayan kim? Bu soruların yanıtlarını vermeleri gerekir. Bugüne kadarki bütün tasfiyecilerin ve provakatorlerin ortak hedefi vardı. Biraz önceki soruyu cevaplandırırken bunları belirtmiştim. Bu ortak hedef, devrimci savaştı. Ve buna bağlı olarak gerillanın silahsızlandırılması idi. Şimdi bu tasfiyeciler ne yapıyor? Devrimi tasfiye ediyor. Tüm silahlardan arındırıyorlar. Bunların yaptığı çok yönlü silahsızlandırma. Oyleyse, ihanet, komplo, provakasyon ve benzeri anlamı nedir?

Sen emperyalizmin istediği çizgiye gelmişsin, emperyalizmin istediği silahsızlanmayı gerçekleştirmişsin, Türk devletinin istediği, itiraz etmediği, edemeyeceği bir noktaya gelmişsin. Ve kalkıp senin tüm yaptıklarına karşı, devrimci geleneği koruyan, 25 yıllık çizgiyi sahiplenen, şehitlere verilmek istenen sözü tutmak istediğini, onların anlarına bağlı kalacağını söyleyenleri ihanetle, provakatorlikle suçlayacaksın. Şayet dev-

rimi savunmak ihanetse -ki TC bizleri hainlikle suçluyor- bu ihanete devam edeceğiz. Bizim sömürgecilere verilmiş bir sözümüz yok, o nedenle onların bize hain demeleri bizi bağlamaz. Biz halkımızın bizi tanıdığını biliyoruz. Biz de halkımızı iyi biliyoruz. Kürt halkı devrimi satanlara, sömürgecilerle işbirliği yapanlara hain der.

Biz devrime bağlılığımızı açıkça ilan ediyoruz. Çünkü devrimi halkımızın bir ihtiyacı olarak görüyoruz. Bugüne kadar savunduğumuz değerleri zafere taşımak, iktidara taşımak, bağımsızlığa taşımak, bizim niyetlerimizdir. Halkımıza hizmet etmek suçsa, evet biz bu suçu işlemeye devam edeceğiz. Evet biz bir şeyleri provoke ediyoruz. Neyi? Devletle bütünleşme çizgisini provoke ediyoruz. Emperyalizmin oyunlarını bozuyoruz. Bu anlamda bozgunculuğu kabul ediyoruz. Ama bu zaten; 25 yıllık çizgimizin, şimdiye kadar devrimimizin temel özelliklerini sürdürme kararlılığıdır, sürdürme iddiasıdır. Biz sorunu kişilerin sorunu olarak görmüyoruz. Sorun kişileri aşan tarihsel bir olaydır. Ancak tasfiyeciler ısrarla sorunu kişiselleştiriyorlar. Çünkü bu adının kitlelere ulaşması durumunda kendi gerçekliklerinin açığa çıkacağını çok iyi biliyorlar. Ve bu nedenle bol bol iftira ve karalama yapıyorlar. Şehitlerin arkasına sığınarak gerçekliği örtbas etmeye, halkımızı, kadrolarımızı kandırmaya çalışıyor ve onların saf ve temiz duygularıyla oynuyorlar. Biraz öncede vurguladığımız gibi, 25 yıllık çizgiyi ve değerleri temsil etmek bir suç ise, biz bu suçu işlemeye devam edeceğiz. Onlar bunu tartışmıyorlar. Kendi dışlarında da tartışmıyorlar. Bu çizginin ne olduğunu birçok insan bilmiyor. Özellikle halk ve parti tabanı bilmiyor. Böyle olunca bu suçlamalar belki belirli bir süre işe yarayabilir. Bu geçici durumdur. Ve bunun kısa süre sonra ne olduğu anlaşılacaktır. Ama bizim açımızdan bu suçlamaların hiçbir değeri yok.

Onlara şunu öneririm: Demokratikleştiklerini söylüyorlar. Hatta demokrasi kendileri için neredeyse bir

din düzeyinde itibar görüyor. O zaman biraz demokrat olsunlar. Bugüne kadar devlete bir eleştiri getirmediler. Eleştiri getirenleri bastırmaya çalıştılar. Bu televizyonlara bile yansıdı. Çarpıklık ortadadır. Devrimi, halkın en temel değerlerini, en temel taleplerini savunanlar kötteleniyor, ama devletin temsilcileri neredeyse omuzda taşıyor. Halk şunu soracak, yahu madem demokrasi senin için, tapınması gereken bir dindi, mademki devlete bu kadar hoşgörüldü davranıyorsun, o zaman neden seni eleştirenlere, farklı düşünen, farklı değerlendirme yapanlara karşı aynı hoşgörüyü göstermiyorsun? Bunlar bu halkı ne samıyorlar. Kısacası, bu karalama, teşhir ve tecrit kampanyasının -geçici bazı etkiler yaratsa da- tarihsel hiçbir hükmü yok, hiçbir değeri yok.

Davud Aladağ: *Sen bir tarafta tasfiyeciliğe karşı direnme çizgisine gerilladan destek var mı? Bu çizginin kısa ve uzun vadeli hedefleri konusunda bir şeyler söyleyebilir misiniz?*

Serhat Cudi: Normal bir tartışma süreci yaşanmadı. Aslında herhangi bir tartışma yaşanmadı. Tartıştırmadık. Bu tartışma olmadığı için şu anda oluşan resmi düzey, aslında üstten bir dayatmadır. O nedenle bazı sorunların sorulup tartışılmasından sonra gerçek anlamda bir ayrışmanın ve farklılaşmanın olabileceğini düşünüyoruz. Gerillada ve her alanda devrimci değerleri koruyan, devrimci değerlere bağlı, devrimci inançlara, amaçlara sadık, arkadaşlarımızın ağırlıkta olduğuna inanıyoruz.

Bizim açımızdan öncelikli olan böyle bir tasfiyeciliğe karşı 25 yıllık çizginin, onun değerlerinin temsili bir umut hareketi olma veya bir umdu temsil etmek önemlidir.

Öncelikli hedef budur. Başarının kendisi budur. Tabii ki devrimci mücadelenin, devrimci çalışmanın gerektirdiği çabaları göstermek de esastır. Bunların gerekli karşılığı bulabileceğine ve bunun objektif temellerinin olduğuna inanıyoruz. Öyle olduğunu düşünüyoruz...

Davud Aladağ: *Yanıtınız için çok çok teşekkür ediyorum.*

İkilem iklimi

Ozan VELİ

Buruk duygularla yüklü haberler. Dağlar bir garip uykusamada... Bilinçlerde hercümerç... Bozgun yemiş sultalar... Ah... bir de o çocuklar, silah şakırtılarına öykünürken oyuncakları, susuvermiş.

Gerilla grupları vedalaşmak için köylere indiğinde, savaşın yorgunlukları düşüyor ayın çehresine. Sevinenler de var hüznlenenler de. Öyle kolaydan çekip gitmek... Yani sökülmemişken tırnakları topraktan. Siperleri işgal edilmemişken... Henüz direnecek gücü dipdiri cıvıldaşıyor... ve her yerde adsız mezarlarda ki kahramanlara gülüyorken...

Derinliklerine dahyorum düşünün. İrmak yaran sevilere bakıyorum maviliklere. Ülkemde çağışlarını dinliyorum acılarının. Susuyorum. Birde kulaklarımı zorlayan şu Kürt kamları. Sonra bedeni kuzguni gecelerde yağmalanmış ceren kızlar, yürek hoplatan bakışlı delikanlılar geliyor aklıma. Hare hare dalgalar geçiyor söylencelerimizin katından. Sonra oyunlar... oyunlar... oyunlar.

Bu kaçınıcı vurgundur, kemendi boynumuzda düğümlemişken, yaldızlı söylevlerde parlatılmış. Kaçınıcı kez yılanlarla aynı yatağa işlenmiş tenimiz. Kaçınıcı vaattir bu, kanlı gömleklere sarılıp sunulan. Ya ihanet... Hangi tabulardan kopup geldi bugüne. Kaç renkli çocuk doğurdu. Kaç bilinmez görüngüde kaldı adı. Ya bunca ağıt yakışım kime... Bunca ölüp ölüp dirilişim... Bunca aç açık, tirl tirl üşümem de neyin nesi...

Oysa dirilişi büyük bedellerin öyküsü böyle tasarlanmamıştı. Aşk, ateş ve ekmecek göreceğimiz günler olacaktı ülkemizin döşünde. Tırnaklarımızla kazıdığımız mezarların yanına koyacaktık beval sevinçlerini. Kurşun sıkımydı yiğitlik... sevmek ve ölmekti yoksul halkın bir gülüşüne... Özgürlük, hele de o özgürlük dağlarını arşın arşın, gezgin gezgin, elit elit düşleyen özgürlük... Nasıl da kucak-

layıvermişti tüm benliğimizi... Nasıl da sevişmiştik pusularda, baskınlar da, sızmalarda... Nasıl da adına kazı-mıştık adımızı... Nasıl da ısınmıştık şavkıyan yüксеleşiyile... Nasıl da bozmuştu sükûnetini ülkemin... Ah o özgürlük...

Haziran sıcağında bir ülke, örs ve çekice ufuk açmış; gözleri uzaklıklarında kalmışken yalnızlıkların. Kırılmış bir aştan bir uca serzenişler, direnişleri pazarlanmış, kabına sığmamış isyanları, sürgün ve göçmen kendi yurdunda.

Şimdilerde süre avı. Apansız gerilimler... Kurşun yalar sol gözümü... ve yine üç kurşuluk bir kayıtmaca... ve yine vaat. Bu ne hayasız çelişki... bu ne biçim öykünme... Bu hangi ateştir, kendi külüyle korunu boğan... Bu hangi inat ki, kendi inkarında kördüğüm haline gelen. Bu nasıl bir ülke ki, totemi inkarla eşleşip gelen...

Şimdilerde ay tutuk... Umut sille tokat vurgun yemiş... Zaman bir kepaze koşumda... Ahh... dağlarım da kepenekleriyle, kavalları ve düşleriyle gezinen çocuklar... bu baş eğiş yakışmaz kepez başlı çocuklara. İrmaklarına susmak, güneşine doymak yakışmaz.

Şimdilerde yol yordam gizemli... Potin ayaklı, apolet buyruklar sızmış umarımın orta yerine. Kasveti ağır kamların tınlarında hazlanır acılar... Çığ ve uçurum derinliğinden geçiyor öncüler... Sığınakların mühürlenen kapılarında karabasan korkular... Bir de o ölümcül tetik suskuları. Bir de açlığım... etimi kemirir-çesine içleşmiş.

Şimdilerde gezgin seyirlerde stratejiler... pazarlar ve efendiler... sonrası ağalık, şeyh, şığ ve diğerleri... Elleri bağlı kızların sunumu... Avazı yur-tık çığlıklar... Aç yatılıp, tok kalkılan geceler... Yalvarış, yakarma, diz çökme... Kırılmış kollar... Yangın yeri alazında göz nuru... Yani kısacası ülkem aç, ülkem sonsuz bir arzuya gebe. Ülkeme çığ düşmüş.

Zaman mı çok çılınca sonsuzlu-

ğa akıyor... kentler mi bağınıyor avaz avaz... Nereye gider izin. Yürüdüğün yol nereye... Nereye dayanmış arşın arşın umarsızlığın... Ey Fırat uyan da bir şeyler de... Yurdumun işgalinde meymenetsiz kıyametler planlanmakta... Uyan... uyan da bir şeyler de. Bu dağlar, bu tarlalar, bu toprak sormaz mı faturasını asırların... Bu geçitler tutmaz mı öfkesini... Suyun durulmaz mı... Gelinler, kızlar ve erler ahlalanmaz mı... Ya Botan... Cudi'nin yanı yangın... nasıl durur öyle mahsun, öyle edilgin... Nasıl siler çocukların hafızasından adını... Nasıl çeker ellerini yıldız zamanından... Nasıl keser tınlarını şiirlerin akışın-dan... Oysa gecede taşına sarılmıştık, diz vurmuş, el kanatmıştık, göz dö-küp, can acıtmıştık, sırt sırta verip buz kırmış, uykuya yatmıştık, mermi atıp silah çatmıştık... Düşman bozgun-yuda oysa, korkulu düştydü gün elini çektiğinde yurdumdan...

Şimdilerde kurgun ve alıngan olmuş ülkem... Munzar vadidir, dağdır, ırmaktır, umuttur, göktür, yayladır... Ararat bir hoyratlık ve küskün... Ararat dumandır, buzuldur, dosttur, yalnızdır... Binlerce katliamın tanığıdır, acıdır, derttir, tasadır... yorgundur... Dicle dinginsiz ve kuralızsızdır, açtır, tanıktır, tutanaktır, bilgedir, sardır... Gözleri kördür... körlüğü tutkun ve sıcaktır...

Şimdilerde katline fermanıdır ülkemin adı... Puşilerinde kanlı tarih yazımı kadınlar kadar yüküldür... Onlar kadar ongun, onlar kadar yorgundur... Onlar kadar doğurgan, onlar kadar ölümlüdür... Tarlada, hasatta, sofrada, yatakta hep o ve hep onlar kadar bereketlidir. Yoksuludur...

Şimdilerde ülkem bir ikilemin iklimindedir ve kan revan yalnızlıklara gebedir... Gün gelecek bastığımız kanlı izlerin töresinde yeni umutlar çiçeklenecektir... Gelin çiçekleri hep birlikte sulayalım... Ülkemin gururu, utancı olmayacaktır... Ey ülkemizin şirin çocukları, bu çağrım sizedir...

Olumluluklara sahip çıkalım

Cevdet GÜNDEMİR

Ulusal hareket geleneksel çizgisini terk ederek yeni bir yönelime girdi. Bu yönelim stratejik bir öneme sahip olduğundan, tüm yapısını bu yeni stratejiye uyarlamak ve ona göre şekillendirme doğrultusunda pratik adımlar atmaya başladı. Giderek gelişen bu durum karşısında, bizim yerimiz ve tavrımız ne olmalı? Yerimizi ve tavrımızı belirlerken hangi kriterler gözönüne alınmalı?

Bu yönelim değerlendirilirken koşullar ve mevcut gerçeklik bilince çıkarılmalı, özgünlük iyi kavranmadan yapılacak tesbitler genel doğruların tekrarıdır. Öteye geçmez, yüzeysel kalır. **Bir devrimin en kritik ve zor evresi genel geçer söylemlerle değerlendirilemez.**

Bu yönelimin normal koşullarda ortaya çıkmış keyfi bir tercih değil, hem nesnel hem de öznel durumun yarattığı boğucu atmosferden kurtuluş yola olarak görüldüğü açıktır. Bu doğrultu, içine düşülen tikanıklığın bir sonucu olduğu gibi, dünya gericiliğinin imha etmek için saldırıya geçtiği, bir devrim gücünün bunu boş çıkarmak amacıyla yaptığı bir manevradır. Bu sürecin tehlikeli ve riskli olduğunun bilincinde olarak böyle bir adım atılmışlardır. Ulusal hareketin içinde bulunduğu süreci bu yönüyle iyi anlamalı, tavrımızı bu eksenli geliştirmeliyiz. Bu strateji değişikliği, onbeş yıllık etkin pratiğin kazanımlarını, değerlerini belli bir noktada tutabilmeyi ve marjinalleşmenin önüne geçebilmeyi hedeflemektedir.

Bu yeni yönelim, Kürt halkının istemlerinden bağımsız olarak da değerlendirilemez. Belli ölçüde de olsa kitlelerin istemlerine yanıt oldu. Savaşın zorluklarından yorulan, bakan bir halkın gerçekliğinin de görülmesi gerekir. Uzun zamandır kendini tekrar etmeye başlayan, gerileyen bir ha-

reketin aynı yöntemlerde ısrar etmesi kendi sonunu hazırlamasıdır. Bu keskin dönüş gerekli miydi? Tartışılır, eleştirilir ve farklı öneriler sunulabilir. Bu strateji değişikliğinin olabileceğince büyük bir geri adım olduğu, koşulların olumsuz yanının abartıldığı söylenebilir. Özellikle **ideolojik temeldeki kayma** endişe vericidir. Ama görülmesi gereken, Kürt halkı ve önderliğinin bu süreci belli kazanımlarla atlatma, daha ileri bir noktayı yakalama şansının olması ve hareketin halen demokratik saflarda yer almasıdır.

Ulusal hareket, Kürt ulusunun mücadelesini omuzlayarak bugüne taşımıştır. Yok edilmeye çalışılan, kendi kimliğinden utanan bir halkta kimlik bilincini edindirmiş, kendisi olmasının yolunu açmıştır. Şimdi ise, bu süreci farklı araçlarla sürdürme çabası içindedir. Başarılı olması beklenemeyebilir ama demokratik zeminini korumadığını söyleyemeyiz. Karşımızda halklaşan ve halkıyla bir bütün oluşturan bir hareket var. Bu nedenle, bir ulusun iradeleşmiş gücü olan bir hareketin yönelimine karşı hassas ve yapıcı olmak gerekir. Her türlü eleştirel yaklaşım sergilenebilir, ama, yıkıcı, dağıtıcı ve inkarcı yaklaşımlara girmek doğru bir tutum olmayacağı gibi, hem bize hem de Kürt halkına zarar verecektir.

Yarı başımızda özümlemeye çalışılan, kendisini yaşaması engellenen bir halkın sorununu yıllarca ekonomik düzlemde ele alıp, ulusal yönünü tali plana attık. Bu durum ulus katında bize karşı bir güvensizlik oluşturdu. Bu güvensizlik ortamının kırılması için, en zorlu süreçlerinden birini yaşayan Kürt halkının şimdi yanında olmak tarihsel bir sorumluluktur. Bu halk, kendi dilini konuşmak, kültürünü yaşamak istiyor. Bir insanın doğuştan gelen ve en meşru hakkı olan kendi kimliğini yaşama istemine devrimciler arkasını dönebilir

mi? Acıların, ölümlerin arasından doğrularak kendi sesini duyurmaya çalışan bir halk gerçeği var karşımızda. Sosyalist sorumluluk, kitlelerin durumunu, taleplerini dikkate alıp ona göre davranmayı gerektirir. **Üstten dayatma, kendi istemlerimizi halkın istemlerinin yerine koyup davranma doğru bir yaklaşım tarzı olamaz.** Kürt halkının istemlerini bir tarafa atıp politika belirlemek, ancak bizi Kürt halkından daha fazla uzaklaştırır. Eğer ulusal hareketin ve Kürt halkının daha geri noktalara düşmesini istemiyorsak, her zaman onların yanında olmalı, destek sunmalıyız. **Güçlü ve ileri bir noktada bulunan bir mücadeleye destek olmak çok önemli olmazken, geriye düşen, tokezleyen bir harekete destek hayati önem arz eder.** Ak ya da kara mantığı ile yaşama bakmaktan artık vazgeçelim! Dün iyiydi alkışlayalım, bugün tökezledi, yanlış yapı başına binelim yaklaşımı sorumluluktan uzak kaba bir yaklaşımdır. **Alkışlar iken eleştirebilme, olumsuz bir hatta savrulduğunda ise eleştirirken sahiplenebilmek gerekir.** En küçük olumlulukları bile tutabilmek, olumlulukların güçlenmesini sağlar. Bu ani stratejik dönüşüme rağmen ulusal hareket halen demokratik saflardadır, bu yönüne sahip çıkmalı, sonuna kadar desteklemeli. Kürt ulusal hareketinin daha geri mevzilere düşmesini istemiyor ve Kürt halkının bu süreçten kazanımlı çıkmasını istiyor. Doğru tutum bu olmalıdır. Ancak, dayanışma ve birlik ruhunu diri tutarak, Kürt halkının geleceğine katkı sunabilir, devrimci demokratik güçlerin bu süreçten daha güçlü çıkmasını sağlayabiliriz.

Inkarcılığa düşmemeli; onbeş yıllık etkin pratiğin yarattığı değerleri, kazanımları görmeli ve yeni yönelimi bundan kopuk ele almamalıyız. Soruna, Kürt halkı ve onun geleceği açısından yaklaşmalı-

yız. Birtoktelige ve desteğe en fazla ihtiyaç duyulduğu bir süreçten geçtiğimiz görülmelidir. Sürecin parçalanmaya ve dağılmaya tahammülü yok. Bu nedenle, Kürt halkının bu süreçten kazanımıyla çıkması, bütünlüklü hareket etmesine ve dost güçlerin desteğine bağlıdır. Bu geri adımın durması ve ileri bir noktaya taşınması için bu gereklidir. Böylesine halklaşmış bir harekette ortaya çıkabilecek, çıkan parçaların ne sınıfsal ne de ulusal mücadeleye yararı olur, bilakis marjinalleşmenin yolunu açar. En geri bir nokta da olsa bile bir hareket, halklaştığı ve bütünlüğünü koruduğu müddetçe ileriye doğru yürüme potansiyelini korur ve ileri adımlar da atabilir.

İdealler ve amaçlar konusunda geri bir düzeye düşmeleri eleştirilecek önemli bir noktadır. Kaygılandırıcıdır. Fakat hiç bir gelişme bu hassas dönemde Kürt halkıyla dayanışma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ulusal hareketin ve Kürt halkının içinde bulunduğu bu kritik ve zorlu süreçte dayanışma, insanlaşma mücadelesinin gereğidir.

Sürecin özgünlüğünü hesaba katmadan genel geçer belirlemelerle ulusal hareketi mahkum etmeye, dışlamaya çalışsak, baştan yanlış yapmış oluruz. İnsanın insanlaşma mücadelesini omuzlamaya çalışanlar, bir ulusun kendisi olma, kendi kimliğini yaşatma çabalarına değer vermedir. Bu doğrultudaki küçük kazanımlar da 'hiç bir şey' olarak görülmemeli. Bu kazanımlar, bir ulusun yaşam teminatıdır. Bu nedenle, sınıf mücadelesindeki ekonomik-demokratik kazanımlarla ulusal mücadeledeki demokratik-kültürel kazanımlar aynı kefeye konulamaz. İnkâr edilen, varlığı tanınmayan, tarih sahnesinden silinmeye çalışılan bir ulusun kendi diline-kültürüne sahip çıkması ve onu yaşatma çabaları devrimci bir öze sahiptir. Dilini ve kültürünü özgürce yaşayabilme kazanımı böylesi bir ulus için nitel bir kazanımdır. Bir ulus için bu kadar önemli olan kendi dilini konuşma ve kültürünü yaşatabilme özgürlüğünü kuçumseyen anlayışlar, ulusal sorunu salt ekonomik bir soruna in-

dirgeyerek darlaştırır. Bu ulusun kendi varlığını kabul ettirmesi, ulusun daha ileri bir noktaya geçmesini ifade eder. İnsanları, toplumu, ulusu dönün ilerisine taşıyan talepler ileridir, demokratiktir.

Ulusal hareketin içine girdiği yönelime karşı Türkiye solunda genelde doğru olmayan bir tutum alış görülmüyor. Kolektif'in yaklaşımında da aynı şekilde saldırgan ve dostça olmayan bir duruş var. Kürt sorununa ve ulusal harekete karşı yıllarca sergilediğimiz vurdum duymaz görmemezlik tavrı, yeni yeni olumlu bir noktaya evrilirken, bir anda tümenden dışlayıcı, mahkum edici bir hal almıştır. Bu acelecilik nereden kaynaklanıyor anlamış da değilim! Gidişata tavrı geliştirme çağrılan, parçalanmaya ve dağılmaya davetiye çıkarmalar düşündürücüdür! Bu benmerkezli, süreci kavramayan yaklaşım fırsatçı, dar bir yaklaşımdır. Her şeyi kendimize göre ölçme, kendi doğrultumuza ve istemimize uydurma, dönümüze arattır durumda! Kendilerini sorgulama ve değiştirme adına yola çıkanların bu duruma düşmeleri üzücü!

Bu yönelimi "teslimiyet" ve "pespaye"lik olarak niteleyenlerin hiç olmazsa tarihe biraz saygılı olmaları beklenirdi. Eleştiri boyutunu aşan bu dil ve yaklaşım, büyük zorluklarla, bedellerle bugünü yaratanlara saygısızlıktır. Bunca dönüşümü, gelişmeyi sağlayanların emeğine

saygısızlıktır. Bunca dönüşümü, gelişmeyi sağlayanların emeğine saygılı olunmalıdır. Eleştiriler, karalama, küçük düşürme hedefli yapılmıyorsa, dostça bir yaklaşım olmaktan çıkar. Yapılan eleştiriler, gerçeklerden kopuk genel belirlemelerin arkasına sığınarak yapılmaktadır. Eleştirilerdeki saldırgan ve sorumsuz üslup, eleştiri yapanların gerçekliğini gösteriyor. Herkes biraz da olsa başını kaldırıp kendi gerçekliğini görebilse, mevcut durum daha bilimsel bir temelde anlaşılabilir.

Teslimiyet, birinin isteklerine olduğu gibi boyun eğmektir. Ulusal hareketin girdiği rotayı teslimiyet olarak ifadelendirmek ne kadar gerçekçi? "Barış" adına rutsaklığı seçenlerin olması mı teslimiyet acaba, bu insanların belirli istemleri gerçekleştirmek için bunu yaptığı da biliniyor. Bu politikaları onaylayamayabilir ve doğru bulmayabiliriz. Ama bu ulusal hareket için "teslimiyeti seçtiler". "Kürt halkına ihanet ettiler" gibi yaklaşımlar gayri ciddi ve çocuksu bir ruh halinin dışavurumudur. Kimse, Kürt ulusunun haklı ve meşru mücadelesinden vazgeçtiğini söylemiyor, bu mücadeleyi farklı araçlarla sürdürmekten bahsediliyor ve Kürt halkı ile birlikte bu süreç omuzlamaya çalışılıyor. Bu yolla bir şey kazanılamayacağı, Kürt halkının bu süreçten zararlı çıkacağı söylenirse haklı olabilir ama harekete "teslimi-

yeri" damgasını yapıştırmak, "pes-payeliği" yakıştırmak Marksist bir kafanın işi olamaz.

Uluslararası devrimci dalganın olabildiğince geri olduğu, emperyalistlerin muhalif olan her güce azgınca saldırdığı bir süreçte, uluslararası bir saldırı ile karşı karşıya kalan, imha edilmeye çalışılan bir hareketin geri noktalarda tutunma ve bu süreci Kürt ulusunun çıkarları açısından bir adım da olsa ileriye taşıma yönelimini ihanet olarak değerlendirmek at gözlüklerini çıkarmamakta direnenlerin yaklaşımı olur ancak. Kuşkusuz bu süreçte hem ideolojik hem de politik olarak kabul edilemeyecek, eleştirilmesi gereken noktalar var, ama, bu süreci ileriye çekmek karşı cephe-den saldırıya geçmekle, inkarcılıkla olmaz. Bu uzlaşma yönelimini yanlış görülebilir, ama buna, "pespaye bir uzlaşma" demek ancak yaşamdan koparak kendi dünyalarından çıkamayanların işi olabilir! "Uzlaşma hiç bir koşulda olmaz" denemez, sürecin buna uygun olmadığı, uzlaşmanın yanlış zeminde yükseldiği söylenebilir, ancak buna "ihanet" demek olguları ters yüz etmektir. Ulusal kurtuluş mücadelelerine sınıf mücadelesi kriterleriyle bakmak, çelişkilerin farklı özelliklerinden dolayı doğru değildir. Ulusal mücadelenin amaçları ile sınıfsal mücadelenin amaçları farklı olduğu gibi, kullanılan araçlar ve yöntemler de farklılık gösterebilir. Bu nedenle, ulusal mücadelelerde söylem ve tarz, sınıf mücadelesinden temelde farklılık gösterir. Ulusal çelişki merkezli hareketler kendi özgünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Her ulusal hareket farklı bir özellik göstereceğinden, her biri farklı biçimde ortaya çıkar. Ezilen, baskı altındaki ulusların konumundaki farklılıklardan kaynaklı, öne çıkan talepleri de değişir. Pazarı yabancı sermayenin egemenliği altına girmiş bir ulus için ekonomik bağımsızlık öne çıkar; hem askeri hem de ekonomik olarak işgal edilmiş bir ulus için işgalcilerin kovulması ve ekonomik bağımsızlığın sağlanması esas alınır, burakalım ekonomik bağımsızlığı, dili ve kültürü yasaklanarak asimile edilmeye çalışılan bir ulus için öne çıkan, asimi-

le olmaktan kurtulmak, kendi varlığını sürdürebilmektir. Kürt ulusunun durumu içinsüyle örtüşmektedir. Bu üç durumu aynılaştırmak, aynı kriterler içinde değerlendirmek çelişkinin özgüllüğünü gözardı etmektir.

Bir ulusun özgürce yaşaması en doğal hakkıdır; bunun gasp edilmesi hiç bir koşulda haklı görülemez. Her ulus bir diğer ulus kadar kendi yaşadığı topraklardaki kaynakları kullanma hakkına sahip olduğu gibi, kendisi olarak kendi rengiyle yaşama hakkına da sahiptir. Kendisi olarak yaşama hakkı, kendi dilini, kültürünü, geleneklerini, edebiyatını, sanatını yaşatabilmesidir. Bunlar ulusun en doğal haklarıdır, kimse tarafından bahsedilemez. Her ulus kendi yaşamını kendisi belirlemelidir. Bunun önüne geçen tüm tavırlar sosyalistlerce kabul edilemez. Ne adına olursa olsun hiç kimsenin bir ulusun özgür iradesinin önüne geçmeye hakkı yoktur. Doğal olmayan engellerle çevrilen ve yaşam alanı sınırları ezilen her ulusun mücadelesini sosyalistler kendi görevi ve sorumluluğu içinde görür, her koşulda bu ulusun yanında yerini alır. Sosyalistler doğal insan ilişkilerini yakarak doğal olmayan bir biçime dönüştüren her türlü insan ve topluluk ilişkilerinin karşısında durur. Bu nedenledir ki, Kürt ulusunun mücadelesi en geri taleplerle sınırlanmış olsa bile, buna destek vermek, daha ileriye gitmesine katkı sunmak her sosyalistin görevidir. Sahiplenerek eleştirmek, eleştirirken dost görmek gerekir.

Emperyalizm çağında burjuva önderliğindeki ulusal hareketlerin başarıya ulaşma zemini ortadan kalkmıştır. Emperyalist sermaye tüm dünya pazarlarını paylaşmış, hakimiyetini kurmuştur. O nedenle sömürge ve bağımlı ulus burjuvazisi bir devrime önderlik edecek devrimci dinamiğini kaybetmiştir. Burjuvazi önderliğindeki ulusal devrimlerin başarıya ulaşma şansı olmadığından; ulusal mücadeleler de proletaryanın omuzlarına yüklenmiştir. Böyle olmasına rağmen, proletarya önderliğinde olmayan ulusal hareketler desteklenmeli, çünkü, bu o ulus için kendisi olma, kendisini bulma ve

kimliğine sahip çıkma adımdır. Ulusun bu yönlü attığı her ileri adım o ulusu sınıf mücadelesine daha fazla yaklaştıracaktır. Bu anlamıyla bile, ezilen ulusun kazanımları önemsenmeli ve değer verilmelidir. Ezilen bir ulusun, kendisi olmasının önünde duran küçük bir taş dahi oynatması ulus için ileri bir noktayı ifade eder; kendi yaşam alanını genişletmesidir. Eğer ulus koşullara teslim olursa yok olmaktan kurtulamaz. Kürt halkı böylesine bir ikilemele karşı karşıyaydı; ya direnecekti ya da yok olacaktı. Ulusal özgürlük mücadelesi bu yönüyle ciddi kazanımlar elde etti; Kürt halkının kendi olma bilincini diriltti. **Kürt ulusunun koşullara teslim olmayıp, ben de varım, kendi kimliğimle yaşamak istiyorum demesi dahi devrimci bir duruştur.** Kendi dilinde, kültüründe direnmesi bunun açık ifadesidir. Şu görülmelidir ki, ulusal kalkışlardaki en küçük kazanımlar dahi hayati önemdedir. Bir ulus için dilini, kültürünü yaşayabilmesi onu özgür kılmaz ama bunlar olmasa da ulus yok olmayla karşı karşıya kalır, bunlar ulusun yaşam garantisidir.

Kürt ulusu barbarca bir asimilasyon, yok edilme politikası ile tarih sahnesinden silinmek isteniyor. Kendi doğal kaynaklarını kullanması ve doğal gelişiminin engellenmesi bir yana, dili, kültürü, inançları, gelenekleri yasaklanarak geçmişinden koparılmaya çalışılıyor, kendisine yabancılaştırılıyor. Kürt ulusu için, ulusal sorun, kendi pazarına sahip çıkmaktan öte varolup varolmama sorunudur.

İnsanlığın bir parçasının bin yıllardır yarattığı tarihsel miras ve değerler yanbaşımızda vahşice yok edilmeye çalışılırken görmezlikten gelen bizler, bugün Kürt halkının içinde bulunduğu kritik süreci dikkate almadan, Kürt halkına sahip çıkma adına ona zarar verebilecek tutumlara girmekten kaçınmalıyız. Kürt halkını ayağa kaldıran ve onunla bütünleşmiş bir hareketin demokratik yönünü bir kenara iterek dağılmasına alkış tutmak, bu halkı örgütsüz bırakmanın yolunu açmaktır. Tarihe ve insanlığa karşı sorumluluklarımızın gereği ile davranalım.

Hizbul-vahşet mi? Hizbul-kontra mı?

Muharrem YILMAZ

Tarih 17 Ocak! Psikolojik savaş uzmanları tarafından yönlendirilen medya her zamanki gibi büyük bir görev aşkıyla, polisin Hizbullah'a yönelik operasyonunu "dakikası dakikasına" gösterdi. Yıllardır Kürdistan'da yurtsever halkımıza karşı yürüttüğü faaliyetlerde, insanları kaybeden, silahla, satırta, ipile ve kezapla öldüren ya da sakat bırakan Hizbullah'ın vahşeti, İstanbul Beykoz'daki operasyonla gündeme "bomba gibi" düştü. Oysa halkımız yıllardır bu vahşeti yaşıyordu. Yurtsever ve devrimci basında bu vahşet sürekli işlendi. Ancak sömürgeci devletin hizmetindeki medya o zamanlar bu vahşeti görüp haber yapmayı bir tarafa bırakalım, gizlenmesine yardımcı oldu.

DÜN GİZLENEN, BUGÜN HİZBUL-VAHŞET DİYE SUNULAN GERÇEKLİK NEDİR?

Sömürücü egemen sınıflar ve sömürgeci devletler, tarihleri boyunca ezilen, sömürülen sınıflara ve uluslara zulüm ve vahşet uygulamışlardır. Bu zulüm politikasını gizlemek için de yalanlara ve demogojilere başvurmuşlardır. En fazla başvurdukları yöntem de inkarcılıktır. İnkarcı iki türlü yaparlar. Birincisi, karşısındaki gücün varlığını kabul etmemek. İkincisi, yaptığı çirkeflikleri redderek onları karşısındaki güce yüklemektir. Yani dezinformasyondur. Ulusumuzun tarihi, bin yıldır sömürgecilerin zulüm ve vahşetine tanıklıktır. Halk(lar)ımızın gördüğü zulüm ve vahşetin haddi hesa-

bı yoktur. İşte bu zulüm ve vahşete karşı, ateşin ve güneşin ülkesinde, isyan ateşini harlayan birileri sürekli olmuştur. Halkımız son yıllarda, kendi isyancı tarihi ve dünya halklarının isyancı tarihinde, benzerine az rastlanabilecek bir isyan örgütlülüğü yarattı. Bu devrimci yurtsever hareket sömürgecilere indirdiği darbelerle, halkımızın büyük çoğunluğunun sempatisini ve desteğini kazandı. Kendi kimliğine ve tarihine yabancılaştırılmış olan halkımız, büyük bir coşku ve kararlılıkla örgütlenip özgürlük savaşına katılmaya başlamıştı. O 1984'te Erzurum ve Şemdinli'de sömürgecilere sıkılan kurşunu, kendi içindeki sömürgeciye de sıkıldığının bilincine vardı. Ulusal özgürlük savaşına katılarak sömürgeciliğin etkisinden kurtuldu ve insanlık aleminde yerini almaya başladı. Kimliğini, onurunu koruması, isyan ateşini daha fazla harlıyordu. Isyan ateşi, halkımızı aydınlatıyor, güzelleştiriyor, sömürgecileri ise korkutuyor ve daha fazla saldırganlaştırıyordu. Isyan ateşinin büyümesi ve metropollere de sıçraması, korkularını paniğe dönüştürdü. Bu paniğe, gerek kendi tarihlerindeki, gerekse emperyalist efendilerinin tarihindeki ne kadar vahşi cinayet yöntemleri ve araçları varsa, isyanımızı bastırmak için kullanmaya başladılar.

TEŞKİLAT-I MAHSSA'DAN JITEM'E

Sömürgeci devlet, Osmanlı'nın son dönemindeki istihbarat örgütü olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın ürünüdür. Bu teşkilat, İttihat ve Terakki'nin iktidarı döneminde kurulmuş-

tur. Alman emperyalistlerinin kendi istihbarat örgütleri modelinde örgütledikleri bu teşkilatın ilk işi, Alman uşağı olan Enver'in iktidarını sağlamlaştırmak olmuştur. Bunun için de muhaliflerden olduğu gibi, bizzat kendi adamlarından bazılarını da öldürerek kendi iktidarını sağlamlaştırmıştır Enver Paşa. İktidarını paylaşıncı da, emperyalist efendisi Almanların safında Birinci Dünya Savaşına girmiştir. Savaş sürecinde Teşkilat-ı Mahsusa'nın esas faaliyeti, Osmanlı topraklarındaki güvensiz uluslar ve azınlıklara yönelik katliamlar ve cinayetler tertiplemek olmuştur. Bunun için de çeşitli gizli ve açık, askeri ve sivil örgütlenmeler oluşturmıştır. Bu dönemde, Osmanlı topraklarında en güçlü, en yaygın örgütlülüğe sahip Ermeniler baş hedef olmuştur. Bu katliam öylesine fütursuzca yapılmıyordu ki, hükümet zaman zaman, emperyalist efendilerinin zorlaması ile soruşturmalar açmak ve katliamda kullanılan bazı kişileri harcamak zorunda kalmıştır. "Cemal Paşa, 1915 Eylül'ünde, iki Osmanlı parlamenterinin, yani Zaharap ve Vartkas efendinin katledilmesinin (Mehmet Sincar'ın, Hizbi-Kontra'nın merkezi Batman'da katledilmesi hatırlansın, bn) faili olan binbaşı Ahmet ve Teymen Halil'i divanı harbe vererek, idamlarını sağladı. Cemal-paşa'nın yaveri Ali Fuat (Erden)' sorumluluk açısından kirli işlerde kullanılan kişilere ihtiyaç var. Ne var ki, birkez işleri bitince bunları yüceltmek değil, tuvalet kağıdı gibi atmak da aynı biçimde zorunlu." Başbakan Talat ise, "zaten tasfiyesi gerekliydi, yoksa daha sonra çok zarar verecekti." diyecekti. Herhalde

kayımlara ilişkin bilgisi ve katılımı nedeniyle..." (R. Zarakolu 26 Ocak 2000, Ö. Bakış) Zarakolu aynı makalesinde bu konuda daha ayrıntılı bilgiler vermekte.

Birinci Dünya Savaşında her ne kadar Ermeni katliamından söz edilse de, bu süreçte Kürtler de katledilmiştir. Evet birinci hedef Ermenilerdi. Bunun böyle olduğu bizzat katliama önde katılanların; "zo'lar bitti şimdi sıra lo'lar da" demelerinden belliydi.

Almanların yenilmesiyle Osmanlı da teslim oldu. Osmanlı'nın mirası üzerinden bir Türk devleti kurmak görevi esas olarak Teşkilat-ı Mahsusa'ya düşmüştü. Teşkilat-ı Mahsusa daha 1917 yılında yenilgi olasılığını görmüş ve olası bir işgale karşı açık ve gizli, askeri ve sivil

buraları siz işgal edin demişlerdir.

Ekim Sosyalist devriminin etkisinden korkan emperyalistler, Kemalistlerin, direk ve dolaylı destekçileri olmuştur. Bu süreçte Kemalistler kendi alternatif ve muhaliflerini her türlü yöntemle etkisizleştirmişlerdir.

Halkımızın örgütlü güçlerini yok ederken, ulus bilincinden yoksun bazı aşiret reislerini yanına çekip Lozan'da "biz Türklerin ve Kürtlerin temsilcisiyiz" demişler. Ancak, henüz devletlerini kumandan önce ve hemen sonra Kürtleri katletmişlerdir. Türkiye Komünist Hareketinin kurucu önderlerini, "gelin emperyalizme karşı birlikte savaşalım" diye ülkeye çağırtmıştır. Bu çağrıya uyan M. Suphi ve 14 yoldaşı, eski İttihatçı ve Teşkilat-ı

yanında vahşet ve zulmünü üst boyutta göstermiştir. Bu devlet her dönem kendisine bir düşman bulmuş ve ona karşı en iğrenç yöntemleri uygulamıştır. Tan gazetesi, Zincirli hüriyet olayı, 9 Eylül olayı gibi olaylar tarihe geçmiş olaylardan birkaç tanesidir.

Türkiye 2. Dünya Savaşından sonra, kapitalist-emperyalist sistemin patronu olan ABD'nin yönlümesine girmişti. Bu süreçten sonra sömürgeci devlet, hem Osmanlı devlet geleneğinden aldığı tecrübeler hem de "yeni" emperyalist efendisinin tecrübeleri doğrultusunda kendini yeniden örgütledi. Bu örgütlenmede esas faktör, Nazi artıklarından Nato bünyesinde oluşturulan Gladio'nun Türkiye kolu olan, resmi adı Özel Harp Dairesi, gayri resmi adı ise

örgütlülükler de esas olarak Türk ocaklarında yetişen ırkçı-şoven kişilerden seçilmiştir. Bu örgütlülüklerden doğan Kuvayı Milliye esas olarak, azınlık milliyetlere Ermeniler ve Rumlara karşı savaşmıştır. Bu savaş içerisinde başvurulan yöntem ve araçlar dudak uçuklatacak şekildedir. Bunlardan sadece birini aktarmak yeterlidir. Teşkilat-ı Mahsusa ardılları İzmir'i yakıp suçu Rumlara yüklemişlerdir. Ermeni ve Rumları arkasındaki emperyalistleri kendi arkalarına almak için, Ermeni ve Rumlara etkin olduğu bölgelerdeki Kuvayı Milliye teşkilatlarını, "işgal kuvveti" emperyalistlere çağrı yaparak gelin

Mahsusa'nın piyonlarından olan korsan Yahya Kahya ve adamları tarafından katledilmiştir. Bu cinayetin sorumluları bunlar aynı zamanda o bölgedeki Rum ve Ermeni katliamların aktif adamlarıdır. Topal Osman ve Yahya Kahya açığa çıkarılmak zorunda kalmış, fakat kendilerinin harcandığını düşünen bu şahıslar, mahkemede- Susurluk çetelerinin yaptığı gibi- "konuşsak yer yerinden oynar" deyince serbest bırakılmışlar ve daha sonra Ankara'dan gelen gizli bir emirle ortadan kaldırılmışlardır.

Böylesi bir mirası devralan devlet, daha sonraki süreçlerde Şeyh Said isyanı, Ağrı isyanı, Dersim is-

Kontgerilla idi. Adından da anlaşılacağı gibi bu örgütlenme, olası bir gerilla savaşına karşı idi. Kendini tamamen olası bir halk savaşına karşı örgütleyordu devlet. Halk savaşını başlatacak olanlar da devrimciler ve komünistlerdi. Bu nedenle devlet tamamen anti komünizme göre biçimlendi. Tabiki "bölücülük" de tehlike idi. Ama o süreçte "yakın tehlike komünizm"di. Devletin resmi ideolojisinin esas unsurları olan Türkçülük ve İslamcılık her türlü yöntem ve araç ile hortlatıldı.

Bu tür faaliyetler esas olarak 1960 darbesinden sonra yoğunlaşmaya başladı. 60 Anayasasındaki kısmi demokratik haklar, ilerici dü-

şuncelerin ve örgütlenmelerin yolunda açmıştı. O süreçte yaygınlaşan işçi, köylü ve gençlik hareketleri, ilerciler ve devrimci nitelikli örgütlerin yaygınlaşmasını getirdi. Bugünkü Hizbullah'ın değişik bir biçimi. 60'ların başlarında komünizmle mücadele demekleri adı altında kuruldu. Bu derneğin 1964'te İzmir'de kurulan şubesinin yöneticileri, cumhurbaşkanına fahri başkanlığı teklif ettiler. Bu teklifi önce kabul eden Cemal Gürsel, kamuoyundan gelen tepkiler üzerine fahri başkanlığı bıraktı. Yine aynı yıllarda ordudan "tasfiye" edilen Türkiye, Türk milliyetçilerini örgütlemek için özellikle ilahiyat fakültelerini ve imam hatip okullarını örgütlemek amacıyla 2 Mayıs 1963'te Türkiye Huzur ve Yükselme Derneği adı altında bir dernek kurdu. Komünizmle mücadele demekleri ve Türkiye'nin kurduğu sözü edilen dernek üyesi dinci faşist çeteler, öğrenci gençliğin ve emekçi halkın üzerine sürüldü. Daha sonraları ülkücülerden komando kampları kuruldu. Bu dönemdeki bu tür örgütlenmeler ve bunları besleyen devlet, gerek o süreçte gerekse daha sonraki süreçte devrimci gençlik hareketine ve işçi sınıfı ile emekçi halka karşı vahşice cinayet ve katliamlar işlemiştir. Bu cinayet örgütlerinin ne kadar vahşi olduğunu, "Gladio" adlı kitabın yazarı L.A.Müller, şöyle ifade ediyor: "Türk gladiyörleri 20 yıldan beri ülkede terör, katliam ve işkenceye katılıyor. Türk gerilla örgütü, gizli NATO görevi içinde faaliyet gösteren en vahşi en kanlı (abc) birliklerden biriydi. Gizli örgüt 70'li yıllarda ülkedeki güvensizlik ortamını yaratan terör saldırılarını yönetmiş ve askeri darbeye katılmıştı." (Aktaran A. Behramoğlu, Cumhuriyet, 29 Ocak 2000) Halklarımız bu vahşi ve cani örgütü 1 Mayıs 77 Taksim'den, Maraş'tan, Sivas'tan, Çorum'dan, Malatya'dan... Şırnak'tan tanıyor. Bu cinayetti örgütünün ülkemizdeki kolları değişik dönemlerde değişik adlarla faaliyet yürütmüştür. Bu örgütlerden biri de JITEM'dir. JITEM, aşağıda anlatacağımız Hizbullah'ın beslediği kaynaktır. Sö-

mürgeci devletin asker ve sivil yetkilileri "rutin" in dışına çıkma'yı 92'den sonra ki süreç için söyleselerde JITEM olayı bu söylemi yansıtmaktadır. JITEM'in kurucularından C. Ersever'in itirafları ortadadır. JITEM'in cinayetleri ve katliamları hemen 12 Eylül'den sonra başlar. C. Ersever, 1981 yılında Kamaşlı'da toplantı yapan KAWA'nın yöneticilerinin katliamına aktif olarak katılanlardandır. JITEM Kürdistan'daki kontra faaliyetlerinin esas merkezidir. JITEM denilen kuruluş öyle kimilerinin yansıttığı gibi üç-beş işgüzarın işi değildir. Önceleri varlığı kabul edilmeyen bu kuruluş son dönemlerde yasal statüye kavuştu. Ayrıca bu kuruluşun devletle özdeş olduğu son olaylarda ortaya çıkmıştır. Batman valisinin oluşturduğu sözde özel birlik (gerçekte hizbi-kontra) için alınan silahlar ve bunların Hizbullah'ın eline geçmiş olabileceği tartışmalarında bu durum kendini göstermektedir. Jandarma Genel Komutanlığı, "Batman valiliğinin aldığı ve birliklerimize verilen silahlar eksiksiz duruyor" açıklamayı bu tartışmaya noktayı koymuştur. Önceleri bazı açıklar veren Ecevit ve Demirel, bu açıklamadan sonra hizaya gelip, "herşey yasalar çerçevesinde yapılmıştır" dediler.

HİZBULLAH'IN ÇIKIŞI

12 Eylül öncesi, Türkiye'de gelişen anti-faşist halk hareketi, Kürdistan'da ulusal bağımsızlıkçı hareketin oluşmasına etki ediyordu. Sömürgeci faşizm kontra faaliyetlerini Kürdistan'da yoğunlaştırmaya başlamıştı. Kontra devletin, Türkiye'de örgütlediği ülkücü sivil faşist çeteler, Türk ırkçılığının açık propagandasını yaptıklarından ülkemizde pek tutunamadılar, o nedenle sömürgeci devlet, halkımızın dini duygularının güçlü olmasından faydalananak şeriatçı örgütlenmelere girişti. İşte bu şeriatçı Hizbul-Kontra örgütünün yöneticileri daha o dönemde faaliyete başlamışlardı. Hizbullah'ın lideri denilen Hüseyin Veli-oğlu (gerçek soyadı Durmaz'dır)

okul yıllarında ülkü ocakları, milli türk talebe birliği gibi şeriatçı-ırkçı faşist örgütlerde yetişti. Veli-oğlu'nu ilk olarak 12 Eylül öncesi, Batman petrol işçilerinin sendika seçimlerinde görüyoruz. Petrol-iş genel başkanlığı yapmış M. Ceylan geçen de yaptığı açıklamada: Petrol-iş Batman şubesi seçimlerinde Veli-oğlu'nun, solcu başkan adayına karşı aday olarak çıkarıldığını söylüyor. Ayrıca Veli-oğlu'nun, o dönem Batman'da sıkıyönetim komutanı olan, Temel Cingöz (1991 yılında Devrimci sol tarafından cezalandırıldı) tarafından desteklendiğini açıklıyordu. Veli-oğlu çevresine topladığı şeriatçı faşist çetelerle ilerciler güçlere kitlesel saldırılar düzenliyordu.

Bu dönemde oluşturulan dinci örgütlenmeler, AFC'nin lideri Nettekım Paşanın imam çocuğu olması-nun da etkisiyle de 12 Eylül sürecinde epey palazlandılar. Cuntanın henüz ilk aylarında yaşanan (bugün bir çokları açısından unutulmuş) bir olayı aktarmakta fayda var. Ankara Diyarbakır seferini yapan yolcu uçağı "hava korsanları" tarafından kaçırlır. Uçağı kaçırılanların o güne kadar adı pek duyulmamış bir dinci örgütün militanları olduğu söylenir. "Güvenlik kuvvetlerinin başarılı bir operasyonu" ile "hava korsanları" etkisiz hale getirilir. Ve bunlar Diyarbakır zindanına konur. Bunların lideri olduğu söylenen M. Yılmaz orada esas görevini icraya başlar. Onun görevi bir yandan işkenceci başı E. Oktay Yıldırım'la halkımızın evlatlarına işkence yapmak, bir yandan da din dersleri vermektir. Bu süreçte gerek cezaevleri, gerekse imam hatip okullarında bir çok şeriatçı militan yetiştirildi. Cezaevlerinde özellikle eski ülkücülerden ve itirazlılardan seçildi bunlar. Bunlar daha sonra kendilerine yasal bir siyasal parti şemsiyesi de buldu. Bu parti, eski ülkü ocakları dernek başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun Büyük Birlik Partisiydi.

Hizbullah eski ülkücülerin de katılımıyla, Türkiye'de de örgütlenmeye başladılar. İlk dönemlerde çeşitli dergi ve yayınevleri çevresinde

örgütleniler. Halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesi, bir üst boyuta - serhıldanlar - sıçradığı dönemde devlet bu örgüte yeni bir biçim vermeye başladı. Kontra devleti, tek tek unsurlarını sokarak dolaylı kontrolünde bulundurduğu örgütü, PKK'ye ve yurtsever halkımıza karşı yeniden örgütlemeye girişti. Bu durumu Demirel şöyle ifade etmektedir. "Bunlar oradaki insanları PKK'nin şerrinden kurtarmaya çalışan müslümanlardı." Oysa halkımızın gerçekten dini duygularla hareket eden kesimi, Hizbullah'ın halka karşı kullanılmaya başladığını görünce bu kontra örgütlenmesinden kopmuştu. Biz burada sömürgeci medyanın uzun uzun anlattığı bu örgütlerdeki bölünmelere girmeyi gerekli görmüyoruz şimdilik. Çünkü olayın özü yukarıda ifade etmeye çalıştığımız şeydir.

JİTEM, HIZBULLAH İLİŞKİSİ

Halkımızın serhıldanlar yaratarak sömürgecileri sarstığı dönemde, sömürgeci devlet yeni bir konsept oluşturdu. Bu konsept sadece devlet içindeki bir kılığın işi değildi. Sömürgeci egemen güçlerin tüm kanatları ve örgütleri bu politikayı onayladılar. Onaylanan politika, daha önceleri esas itibarıyla yurtsever devrimci örgütlerin kadroları ve taraftarlarına uygulanan yöntemlerin, Kültür sorunu konusunda resmi ideolojiden farklı düşünen tüm kesimlere uygulanması politikasıydı. Yani devlet "rutin" in dışına çıkmıştı. Bunun adını da "düşük yoğunluklu savaş stratejisi" koydular.

İşte bu strateji gereği Hizbullah, PKK'ye ve yurtsever halkımıza karşı daha aktı hale getirildi. JİTEM'in Hizbullah'la ilişkisi var mı yok mu gibi tartışmalar, psikolojik savaşın borazanı olan medyanın, sorunun özünü gizleme çabasından başka bir şey değildir. Hiç sanmıyoruz ama yarın birgün jandarma genel komutanlığı kalkıp bir iki subayını bu ilişkiden dolayı harçayabilir. O zaman mesele hallofmuş mu olacak? Bu işin esas so-

rumlusu devlettir. Devlet de ordudur. Bakın Fikri Sağlar, Hizbullah'ın JİTEM'le ilişkisi konusunda ne diyor: "Güneydoğu'da Hizbullah örgütünün kurucusu, besleyicisi ve hatta kullanıcısı da TSK'nın üst komuta derecesidir. 1985'te MGK'da alınan karar üzerine Hizbullah büyütülüp güçlendirilmiş, hatta kimi silahlı kuvvet karargahında eğitilmişlerdir." Aslında Batman eski valisi Şarman'ın özel kuvvet oluşturmaya ve bu kuvvet için silah ithal etmesi tartışmaları Hizbullah ile JİTEM ilişkisini çok açık ve net olarak ortaya koymaktadır. Demirel, "Devletin alimnfaatleri sözkonusu olduğunda, devlet rutin dışına çıkabilir" diyor. 13 Ocak tarihli Hürriyet'te Mehmet Aşar'la yapılan bir röportajda, kendisinin derin devlet ile özdeşleştirilmesine ne dediği sorulduğunda şu cevabı veriyor: "Aslında devletle özdeşleştirilmem daha doğru olur. Derin devlet, bir bakıma devletin güçlü olduğu imajının oturtulması için kasten ortaya atılan bir kavramdır." Ve aynı röportajda devlet hizmetlerinde illegalitenin şart olduğunu söylüyor. Aslında bu beyanlar; demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi kavramların, halklarımızı aldatmak için kullanılan demagogik söylemlerden başka bir şey olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

TEMİZLİK Mİ?

Susurluk olayından beri çeşitli çevrelerin sık sık ifade ettiği "Temiz toplum", "Temiz devlet", "Temiz siyaset" gibi kavramlar aslında egemen sömürücü/sömürgeci güçlerin, karanlık yüzlerini gizlemek için ortaya attıkları demagogik söylemlerden başka bir şey değildir. Çünkü; bugün dünyada egemen olan sistemin kendisi tüm kötülüklerin kaynağıdır. Emperyalist kapitalizm için, Lenin, "çürüten kapitalizm" der. Sömürücü ve baskıcı sistem, çürümekten kokuşmaya evrilmiştir. Bu sistemden, dünya proletaryası ve ezilen halkların özgürce yaşamaları önünde engeldir. Ezilen dünya halkları ve enternasyonal proletarya bu

sistem üzerinde şekillenen devletleri yıkıp parçalamadıkça gerçek anlamda bir temizlik olmaz. Pislikten kurtulmak için MLM bilimiyle devrim ve sosyalizme kilitlenmek bir zorunluluktur. Özgürlük zorunluluğun bilincine varmaktır.

Esas olarak iki tür savaş vardır. Biri halkın savaşı, yani haklı savaş; bir diğeri ise haksız savaş. Sömürücü-sömürgeci zorbalara karşı haksız savaştır. Ulusumuzun ve Türkiye proletaryası ve emekçi halkının sömürgeci devlete karşı savaşı haklı savaştır. Halk savaşıdır.

Her savaşın kendine göre yasalrı, yöntemleri ve araçları vardır. Savaş, siyasetin silahlarla devamıdır. Burada halk savaşı konusuna değinmeyeceğiz. Ancak genel anlamda savaşlarda, savaşa girmeden önce ve savaş bittikten sonra benzer düzenlemeler yapılır. Tabiki yenen güç ile yenilen gücün düzenlemeleri de farklı olur. Savaş başlamadan önce oluşturulan birliklerin bir kısmı dağıtılır. Savaş için silah altına çağırılan ihtiyarlar, savaştan sonra terhis edilir. Savaşta başarı gösterenler ödüllendirilir, başarısız olanlar cezalandırılır. Bunlar, genel anlamda "rutin" savaş işleridir.

Bir de "rutin" olmayan savaşın işleri vardır. "Rutin" olmayan savaş da, bugün sömürgeci güçler "düşük yoğunluklu savaş" diyorlar. Bu savaşın işlemleri de daha farklıdır. Burada hiçbir kural yoktur. Daha doğrusu tek bir kural vardır. O da "isyanı bastırmak için her yol mübahtır." Bazıların dediği gibi bu kural "Kürt milliyetçileri"nin kuralı değildir. PKK'nin bazı hatalı eylemlerinden yola çıkarak, halkımızın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi ile sömürgeci faşizmin vahşetini ayılaştırmak, en hafif deyimle sapla samanı birbirine karıştırmaktır. Konumuz bu olmadığı için geçiyoruz. "Düşük Yoğunluklu Savaş"ın temel espirisi de şudur. "Herşeyi yap ama açık verme. Açık verdiğin an yanarsın." Bu savaş konusunda "uzman" olduğunu söyleyen, ordunun sözcüsü rolündeki M. Ali Kışlalı 15 Şubat tarihli Radikal gazetesinde; "Devlet kendini korurken" başlıklı bir ma-

kale yazdı. Kışlalı bu makalede; Batman'da oluşturulan "özel birlik" ve ithal edilen silahlar hakkında, ayrıca "Düşük yoğunluklu savaş" ile ilgili çok açık ve net şeyler yazmış. Bu savaşın mantığını vermek açısından sadece giriş bölümünden bir kısmını buraya aktarmayı gerekli görüyoruz. "CIA'nın verdiği bilgi ve onayı ile o zaman Pinochet gizli servisleri Allende'ye yardım eden iki Amerikalı'yı öldürmüşler. ABD'nin kendi çıkarları için kendi vatandaşlarını öldürttüğünü (abc) ortaya koyuyor. Bu 'örtülü operasyon' içeren davranış yasal değil. Ama yasal olmayan, devleti korumak için zorunlu (abc) olduğuna inanılan, örtülü operasyonlara dünyada bütün devletler, ne kadar demokratik özgürlükçü ve insan haklarına saygılı olurlarsa olsunlar, başvurabiliyorlar. Olup bitenler, gizli kalmayınca da bunlara karışanlardan hesap soruluyor. (abc)". İşte "temizlik" denen şey bu olsa gerekir; açık vermiş olanların cezalandırılması.

Ayrıca sömürgeci devlet, emperyalist efendilerinin ihtiyaçları doğrultusunda, belirli bir süredir kendini yeniden organize etmektedir. Bu girişimleri, ulusumuza ve Türkiye emekçi halkına karşı suçları ortaya çıkarmak şeklindeki bir yaklaşım, halklarımıza karşı işlenen cinayetlerin dolaylı ortağı olmak anlamına gelir. Bu sözde temizlik olayı ile ilgili olarak Orakoğlu şunları söylüyor: "Evet, ilk defa dış güçler, mega güçler, Türkiye'de temizlik istiyor, yatırımlar için istikrar istiyor gibiler. Onun için ben çok ümitliyim. Olay üst seviyelere gimez ama bu operasyonla en azından belirli bir kesimdeki sorunlular ortaya çıkarılır." Evet belki birkaç tane polis memuru ve astsubay çıkarılır "günah keçisi" olarak... Aslında Orakoğlu çok açık bir şekilde TC'nin emperyalistlerin iktisadi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini söylüyor.

BİR TAŞLA KAÇ KUŞ VURULDU...

Hizbul-vahşet görüntüleri ile kitleleri şoka sokan TC devleti, taşla

değil ama, içi saçma dolu tüfekle "birkaç" değil bir çok "kuş" vuruyor. Tüfek İstanbul Beykoz'da ateşlendi.

ABD emperyalizminin bölgesel stratejisi doğrultusunda TC devleti yeni bir politik süreç girdi. Bu süreçteki rolünü iyi oynayabilmesi için bölgedeki en devrimci dinamik olan Kürt devrimini tasfiye etmesi gerekiyordu. Bunun için de başını ABD'nin çektiği bir komplo ile A. Öcalan'ı tutsak etti. Tutsak edilen Öcalan, 'İmralı Savunması'yla, hareketin güçlü, temel niteliğini oluşturan ateş cephesini küçültmekle kalmayıp; bu küçültmeyi ideolojik-politik boyutuyla da kapsayıp kuşatarak sürecin ucunu tersine baktı. (Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin, bölge halkları ve emek dinamikleri üzerindeki senaryoları ve emelleri bu kadar ayyuka çıkmışken, Öcalan ve PKK'nin bu yöneliminin çözümlenmesi ve eleştirilmesi, devrimin ve halkın çıkarları bağlamında daha derinlikli ve bütünlüklü yapmak gerekiyor.) Bu içeriği ve doğrultusuyla Kürt devrimi uluslararası komplotan çok, A. Öcalan ve partisi tarafından tasfiye sürecine sokuldu.

Kürt devriminin tasfiye sürecine girmesiyle birlikte, TC'de, Kürdistan'daki örgütlenmelerine yeni bir biçim vermeye başladı. Kendisinin beslemesi olan Hizbul-vahşeti kendi dışındaymış gibi gösterme gayreti içine girdi. Bu vahşeti, 28 Şubat konsepti gereği, siyasal islama karşı kullanmaya başladı. Aynı zamanda ülkemizde uyguladığı tüm vahşeti Hizbullah'ın üzerine fatura ediyor. (TC'nin AHİM'de bulunan avukatları "faili meçhul" dava dosyalarının bir çoğunu Hizbullah'ın üzerine yıkmak için savunmalar yapıyorlar.)

Mecliste gece yarısı operasyon-

ları ile Tahkim'in geriye doğru işletilmesi yasasını, kıyak emeklilik yasasını, MAİ ile ilgili yasaları jet hızıyla kanunlaştırdılar. Tüm vatandaşları fişleyip numaralandıracakları "Mernis projesi"ni uygulama aşamasına getirdiler. Dışardaki yurtsever devrimci örgütlenmeleri tasfiye girişimi, içerdeki devrimcilere genel bir saldırıyla devam ettirilmek isteniyor. Ulucanlar katliamı ile başlayan bu süreç, Hizbul-vahşet (Ulucanlar katliamı bundan bin kat vahşidir.) görüntüleri arkasında 17 Ocak protokolü ile devam ettiriliyor. Cezaevlerinde uyguladıkları, uygulayacakları vahşet ve işkence Osmanlı zindancı geleneğinin devamıdır. Vahşet ve zulüm sömürgecilerin karakteridir.

SONUÇ OLARAK:

Sömürgeci-sömürücü egemen güçlerin tarihi zulüm ve vahşet tarihidir. Hiçbir demogoji ve sahtekarlık bu gerçeği gizleyemez. Onlar dün olduğu gibi bugün de, yarın da, bu tür iğrenç yöntemlere başvuracaklardır. Hizbullah'a yönelik operasyonları onları temize çıkaramaz. "Devlet cinayet işlemez" değil... Bu devlet bir cinayet örgütüdür. Bu örgütün başı da yukarıdaki sözün sahibidir. Sömürgecilerin vahşeti ve zulümü halklarımızın bağımsızlık ve özgürlük için yürüteceği halk savaşı ile ortadan kaldıracaktır. Hizbul-vahşetin sorumlusu devlettir. Hesap soralım.

Hep yaşayacaksın!

Özgür İSPİR

"Biz ki yarınıyız halkın
Umudu, yüz akıyız
Hıncı, namusu
Şafakları
Taa şafakları
Hey canım
Kalbim dinamit kuyusu..."

Şubat'ta, aysız gecenin koynunda güzelledi ölümü. Haylaz yağmurların yürek burkan yalnızlığı kuşattı sokakları. Çiğ düşmüş toprakların, ihaneti donduran ayazında büyüdü çocuklar. Rengini kaybetmiş şehirler alalandı şafak soforalarında. Hüznü dolandı dağ yollarını. Mührünü kaybetmiş tutanaklar gezindi hayatın orta yerinde. Sessizliğin delhizinde yaralı bir savacı fısıldadı isyanın adını, adı... adı Kamuran.

Sevdası koyaklarda halaya dırup, yığınların mahşerinde cenge tutuşan yiğitleri kaydetti tarih. Görülmedi ikircikleneni; sol memesinden emzirdi büyük muharebelerin mütevazı cengaverlerini... Kavga yürekli, sevdalı yüklü yolcularını bağrında yürüyüşlere çıkardı. İklimsiz ve mevsimsiz ülkenin kaderine kafa tuttu, kardeşlik uykusundan uyananlar. Karakişta baharı düşleyen asilik, yediveren asminler göğertti kanayan isimsiz coğrafyada. Ateşin ve buzun hükümsüz kaldığı acılara tanıklık etti... kurşunlanmış bedenler. Acı bir gülümseme kapladı yeryüzünü. Kimliğinden soyundurulmuş hayaletlere karşı, düşmanını usandıran iradenin sahipleri taşıdı insanlığın onurunu... Sarsılmaz(!) kalelerinde uykusuz geceler yaşadı zülümkarlar. İnanç ve iradenin ördüğü etten kemikten barikat sarstı keçeleşmiş bilinçleri...

Yirmi yaşın tazeliğinde, renga-

renk düşlerini silahının namlusunda taşıyıp umutlu türküler söyledi Kamuran. Açtı yirmisinde Şubat'ın gözlerini dünyaya; beşinde yeniden keşfe çıktı ölümsüzlüğe... Sürgün büyümeninin izlerini taşıdı belleğinde. Esaretin kutsandığı soforalarda bulunmadı hiç. Nusaybın kaçak tütün tadında sızlattı yüreğini... Rüyalara işkence mağdurlarını, ateş gözlü tutsakları, dağların asi çocuklarını konuk etti. Onyedinde karar kıldı kavgaya. Yaştları amaçsız gezinirken bulvarlarda, düşlerini kentin sokak aralarında nakşetti duvarlara... Ateşli söylenceler öğütledi okul bahçelerinde. Önü alınmaz bir sel di o, taşı Çukurova'dan coğrafyanın dört bir yanına. İstanbul onunla yendi en onulmaz pust baskınlarını... Terkisinde taşıdıklarına hiç bakmadı, emindi, yürüdü... Ve kavga, tufan kopmuş gecenin kahramanını bastı bağrına.

Gökyüzü harelendi, eşgali belirsiz şimşekler düştü canevine direnişçilerin. Büyüsü bozuldu dağlara ram olmuş suskunluğun. Güneşi koynunda taşıyanların türküsünü okudu meydanlar. Kayıp gömütliklerde ele verdi kendini ihanet. Hayatını utangaç bir gül gibi namluya süren inancın sırtı çözülmedi henüz. Vakitsiz sınanan irade, boynunu bükmedi ekmezsiz, yalın ayak çocukların. Ve ömrünün baharında görkemli bir destandır Kamuran.

Kamuran; paslı hancerleriyle devrimciliğe kılıç sallayanlara karşı koymanın en yalın ifadesi oldu. Bilimselliği kuşanıp hayatı biçimlendirmenin, öncüye sahip çıkmanın, her yandan esen tasfiyeci rüzgarları göğsülemenin adı oldu. Kısacık yaşamında feda ruhu, sorumluluk bilinci ve militan devrimciliğin taşıyıcılığını ve mimarlığını üstlendi. İnsanımızın ilk köşe taşı, geleceğin özgür dünyasının referansı olma onurunu paylaştı tüm gidenlerimizle. Onun anısını yaşatıp, mirasını yeni mevizlere taşımak, yeni halk gençliğinin omuzlarındadır. Bu bilinçli donanımlı hayata, bilime, özgürleşmeye doğru emin adımlarla yürümek, somut politik görevlerimize sarılmak gerekli olmalıdır.

Kavgan kavgamız, yolun yolumuzdur!

Hep yaşayacaksın!

Odkuyusunda bir ayna

Sinan KUTLU

Yıllar önce Nihat Ateş'in ilk şiir kitabı "**Dinlenen Cadı**" üzerine bir yazım yayımlanmıştı. (*İnsancıl, Şubat 1995*). Derginin o sayısını, kitaplıktaki yerinden aldım, göz gezdiriyorum şimdi... "**Dinlenen Cadı**" için "**Çağdaş Bir Cadı Masalı**" demiştim.

Gerçekten de masalsı bir tat bulmuştum o kitaptaki şiirlerde; ölüme terkedilmeyen, özenle beslenen bir çocuk duyarlığının, o duyarlıktaki kirlenmemiş, yaşama umulla ama teslimiyetsiz bakan dönüştürme gizil-gücünün izlerini sürmüştüm. Nihat Ateş'in cadısını, cadılarını da çok yakın bulmuştum kendime. Çünkü onlar, çocukluğumuzdaki masal kitaplarında -ya da şimdiki çizgi filmlerde- anlatıldığı gibi çevrelerine kötülük saçan, uçan süpürgelerinin üzerinden dünyaya kin kusan varlıklar değildi. Onlar, Ortaçağ'da ve sonrasında yerleşik düşünce ve inançlara bir üst yaşam biçimi adına başkaldıran, kurulu düzenin temel çivilerini bir bir yerinden oynatan ve bu yüzden de yakılan, yok edilen cadılardı. Ortaçağ cadılarıyla bir yazgı birliği yaşıyorduk sanki. Günümüz Ortaçağının bazı "cadı"ları da vurularak, asılarak hatta yakılarak yok edilmiyor muydu?..

Genelde çağdaş şiir sanatını, özelde de Nihat Ateş'in şiirini işte bu iyilik/kötülük, gerçeklik/masalsılık diyalektiği bağlamında anlamdırmaya çalıştığım o yazının son satırları ise şöyle: "Sevgili Nihat, masallarını bizimle paylaştığın için sağol. İnaniyorum ki, onları içimizde yaşadıkça daha nice güzelliklere yol alacağız birlikte..."

Bu satırların üzerinden dört yıl geçtikten sonra, şimdi önümde Nihat Ateş'in yeni şiir kitabı duruyor: **Odkuyusunda Bir Ayna**. Aslında uzun bir süredir şiir üstüne yazmıyordum. Daha doğrusu, genel olarak ya da estetik, kuramı bağlamında şiir değil de, bireysel anlamda bir tek ya da birisine ait şiir üzerine yazmayalı epey zaman oldu. Belki biraz tuhaf kaç-

cak ama bunun nedenini şu ana dek ben de tam olarak saptayabilmiş değilim. Belki türün özel örneklerinden yola çıkarak, belirli bir dünya görüşü ve onun estetik kuramı doğrultusunda bana göre olması gereken bakış tarzını ortaya koymak ve bunu ilgili insanlarla paylaşmak, tartışmak istemişim bir dönem. Burda tartışmaya açılması gereken, aynı dünya görüşünü paylaşan insanların, sanat yapısına, birebir aynı olmasa da bazı ortak ölçütlerle bakabilmesi sorunuydu. Bu bir sabit formülün tektipliğini anlatmıyor elbette; ancak, bana göre ortak bir dünya görüşü, onu paylaşan bireylerde kimi estetik ölçütlerin paylaşımını, en azından farklı dünya görüşleriyle kesişmeyen yordamları yaratmalı, yaratabilmeliydi.

Bir dönem sürdürdüğüm bu çabayı, ürün bazında uzun süredir neden yenilemediğimi tam bilmesem de, aklıma bir takım seçenekler de gelmiyor değil: Az önce değindiğim amaçlara yeterince ulaşmışımdır belki; ya da tam tersidir, yani düşündüğüm paylaşımın, tartışma çabasının cılız ışıkları bile belirmemiştir ufukta. Bir üçüncü seçenek de, günün koşullarında öncelikler sırasını alt üst eden kimi gelişmelerin başka sorunları öne çıkarması olabilir...

Şöyle ya da böyle, bugün önümde Nihat Ateş'in Ağustos 1999'da çıkan şiir kitabı var ve ben onun üstüne birşeyler yazmak istiyorum. Burada akla gelen soru ise şu: Bunu neden yapıyorum ve neden Nihat Ateş'in şiiri. Yılları kapsayan bir arkadaşlığın dürtüsü mü, kitaptaki şiirlerin bende yazma isteği uyandıracak nitelikte oluşu mu, ikisi birden mi, yoksa başka bir şey mi? Bunu da bundan sonraki satırların okuruna bırakıyorum...

Doğal olarak, kitaptaki tüm şiirleri bu yazının oylumuna sığdırmayacağız; zaten benim isteğim de Nihat Ateş'in şiirindeki evrimi, bugüne aktarılan ve dönüştürülen yanlarıyla ortaya koyan birkaç örneği birlikte okumakla sınırlı. İşte kitabın adını esinleyen şiir:

ODKUYUSU

*Odkusunda bir ayna
aynada sarmaşıklara dönüyor alazlar
böyle yanıyor kavrulmuş bedenim
dipsiz kuyumuza -kuyuma-*

*Lanetli ibadethane seyisleri
ellerinde kurbac çelenkleri
dönüyor aynada sarmaşıklara
böyle yanıyor kurbaktan
incelmış bedenim
dipsiz kuyumuza -kuyuma-
Savurup almayı kullerımı
rüzgarlar esip kuyumuza -kuyuma-
savurup almıyor beni
yakınız beni
kınamız olsun şimdi
cennet ve cehennem.*

Şiirin okanmasının ardından uyanan ilk izlenimleri derleyip toparladıktan sonra şunlar geliyor aklıma: Şairin geçmişten bugüne gelen şiirine az önce de değindiğim, değişen/değişmeyen perspektifinden bakıldığında, Nihat Ateş'in simgeciliğinde, gösterilmek isteneni simgerin olanaklarıyla kılıktan kılığa burundırma eğiliminde bir değişme olmadığı görülüyor. Örneğin; başkasından, başkalarından gelen acının ve belki biraz da içe dönük pişmanlıkların anlatımında, alevlerle dolu bir kuyuda, kendini bir aynada izliyor şair ve bu kavruşu tanık oluyor. Acının ya da yok edilmek istenişinin -istenişimin- tanıklığından türetilen bu bilinç, yaşamın gündelik ve bunaltıcı gerçeğinden edinilmesine karşın, kendini sanatlık anlatımın olanaklarıyla ortaya koymayı yeğliyor.

Yine değişmeyeninin izinde giderken gotik bir atmosferin içinde buluyoruz kendimizi: "*Lanetli ibadethane seyisleri ellerinde kurbac çelenkleri*". "**Dinlenen Cadı**"dan bu yana ibadethaneler, tapınanlar, lanetleyenler, lanetlenenler yabancı değil bize. Nihat Ateş'in şiirlerinde bilinçli ve bilinçaltı dürtülerle kotarılan karanlık ve sisli bataklıkların, yıkık dökük şatoların, yağmura yakalanmış atlı arabaların çağrışımları, ozanın seçtiği buluşma yerlerimiz oluyor çoğu kez.

Belirli bir biçimde tanımlanmış tarih bilinci ve insanı geçmiş-bugün-gelecek bütünlüğünde sorgulayan bir dünya görüşünün yönelimlerinden söz edersek, bu atmosferin bilinçüstü nedenlerine kabaca değinmiş oluruz. Aneak bilinçaltı dürtüler konusu, sanat psikolojisi ya da psikolojist eğimli estetiğin inceleme alanlarına yol alarak, bu yazının amacını ve alanını bir hayli dışta bırakıyor. Bu noktada en doğrusu, her okurun kendi imgelemiyiyle başbaşa kalması olsa gerek. Bir de, bu şiiri bitirmeden önce, değişmeyenler konusuna Nihat Ateş'in şiirsel biçiminde ve biçiminde, sözcük ve imge bazında üzenli seçimler yapma kaygısını eklemek olası.

Başka bir şiir:

FULYALAR ÇIKTI BİLİYOR MUSUN
kırıyorum aklımı
çarem yok biliyorum
cendereye dönüyor ellerin

kısıkrak yakalanıyorum
kaçamıyorum
kaş çiçeklerini
sevdiğini biliyorum

sormuştum
fulyalar neden
hep yanık bir bahar gibi kokar
hiç üşümeyenler de ondan demiştin
oyun başladığı gibi bitmişti
fulyalara yenilmiştim

kırıyorum aklımı
çarem yok
biliyor musun

Duyarlılık, duygusallık, sevgiye ve anıya geleceğin yapıcısı olma işleviyle birlikte verilen değer, insanı olana, insanın binlerce yılda vattığı tüm kazanımlara sahip çıkma, bunlardan yoksun bir temel üzerinde dünya görüşünün ne denli iğreti duracağına bilinci... Böylece sıralanabilecek pek çok nicelik, bir tek nitelikle tanımlanabilir aslında: İnsani bir gerçekçilik. Sanat ve düşün yaşamında yılların ve nice deneyimin mayalandırıldığı bu niteliği koruma ve geliştirme kaygısı, Nihat Ateş'in bu şiirinde de bir değişmeyen olarak çıkıyor karşımıza. Geçmişten bugüne ki-

mi değişenler olsa da (nicelikler), yaşama ve sanata ilişkin işte bu temel bakışta bir değişiklik olmadığını özenle vurguluyor Nihat Ateş.

Böyle bir duygu şiirinde rastlanmasının bir ölçüde başka şeylerin özellikle yüklediği bir nokta daha var: Dize öbeklerinin ortasına ve sonuna serpiştirilen "biliyorum" sözcüğünün son dizedeki "biliyor musun" sorusuyla kurduğu ilişki... Şöyle açıklayabiliriz: Geçmişten bugüne belli bir noktadaki insanın, gelecekte özel turden bir ilişki içinde olan insanın yaşadığı bir trajedi barınıyor bu anlatıda. Bu insan kendisi için ve karşısındaki için biliyor ve yaşıyor ya da en azından bunu yapmaya çalışıyor. Kimi zaman da karşısındakine sorular sormak geliyor içinden. Ancak çoğu kez yanıtsız kalacağı baştan bilinen sorular oluyor bunlar, yanıt alınmıyor, alınmıyor. İşte bu noktadaki duygu da paylaşımındaki hiçliğin, sıfırlanan umutların duygusu haline geliyor doğal olarak. "Fulyalar Çıktı Biliyor musun", sevginin merceğinden bakarak kendisini ve geçmişini sorgulayan bir insanın şiiri; ancak trajedisini hiç de ağlamaklı bir dille anlatmıyor.

Ve bir şiir daha:

ELLERİMİ TERLETEN KUMRU
Ellerim terliyor...

Bakıyorum, Balkonda.

Yer bulabildiğince çiçekten sakının küçücük bir boşluğuna yapmış yuvasını, geçen kıstaki anne kumru. Altında iki küçük yavru bakıyor bana...

Kıptı. Yine böyle iki yumurtadan iki küçük kumru çıkarmıştı başını.

Sonra, sonra... Şimdi hanırlamıyorum, hoşlanmadı bir şeylerden kumru bırakıp gitti yuvasını. Kıptı. Nerden bulacağını onlara anne sıcaklığını yapıtı gibi, yun gibi bir şeyler hatırlıyorum şimdi.

Sorra, sonra;
ölü iki yavru kumru gözlerimin önünde bakıyorum anne kumruya.
Çiçeğe,
söyle diyorum, bırakıp gitmesin onları; ölü iki kumru yavrusu terletiyor ellerimi

Değişen/değişmeyen izlegimizde işte belirgin bir değişimle karşılaşırız bu şiirde. Önce, Nihat Ateş'in tümüyle vazgeçme de simgeci anlatımını bir hayli gerilere çektiği gözleniyor, ikincisi ve daha önemlisi de şimdiye dek okuduğumuz şiirlerde köşebaşlarını tutmuş olan imge birimleri, sanki bağımsızlığını yitirmiş ve birbirleriyle kaynaşmış gibi görünüyor. Burada şöyle bir benzetme yapılabilir: Şiir bir karadeli gibi yoğun kütesel çekimiyle imgeleri içine çekmiş ya da yutmuş adeta. Bağımsızlıklarına son verilen bu imgeler, karadeliğin çekirdeğini ya da tek bir büyük imgeyi oluşturmuşlar da denilebilir. İşte bu merkezi imge, şiirin her dizesini, her sözcüğünü yukarıdan denetliyor ve kendinden ayrı bir şey yapma izni vermiyor.

Sonuç: Düzyazı kıvamında organize bir anlatım, sık sık imgelere takılıp duraksamayan bir okuma ve başa dönmeyi özendirir, şiirin dokusuna yayılmış bir çekirdek imgesi. Bu yeniliği yorumlamam gerekirse, Nihat Ateş'in öncekilerden farklı olan bu şiir dilini olumladığını rahatça söyleyebilirim. Ancak şunu da vurgulamalıyım ki, bu öncekileri dışlamam anlamına gelmiyor. Burada yeni bir şiir arayışında başarılı adımlar atıldığını, ancak bunun öncekileri gölgede bırakmadığını düşünüyorum.

Buraya dek Nihat Ateş'in yeni kitabıyla ilgili kişisel görüşlerimi aktarmaya çabaladım. Bazılarının söylediklerimi yeterince "açıklayıcı" bulmayacaklarının bilincindeyim kuşkusuz. Başta sorulara beklidikleri yanıtları bulamayanlar, bence yeni sorular yaratmakla uğraşmalı. Yaşamın -hele şiirin- yanıtlardan çok sorulara ihtiyacı var...

**NİHAT
ATEŞ**

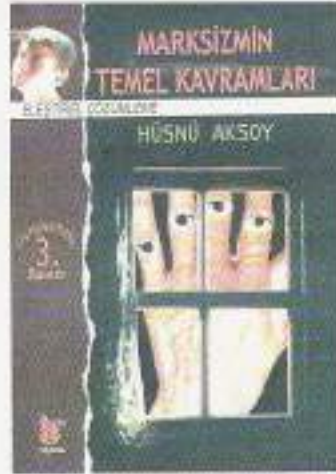
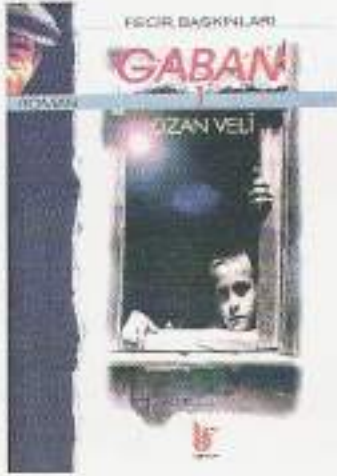
Odkuyusunda
Bir Ayna

64 Sayfa,
İstanbul 1999

**TOHUM
KİTAPLARI**

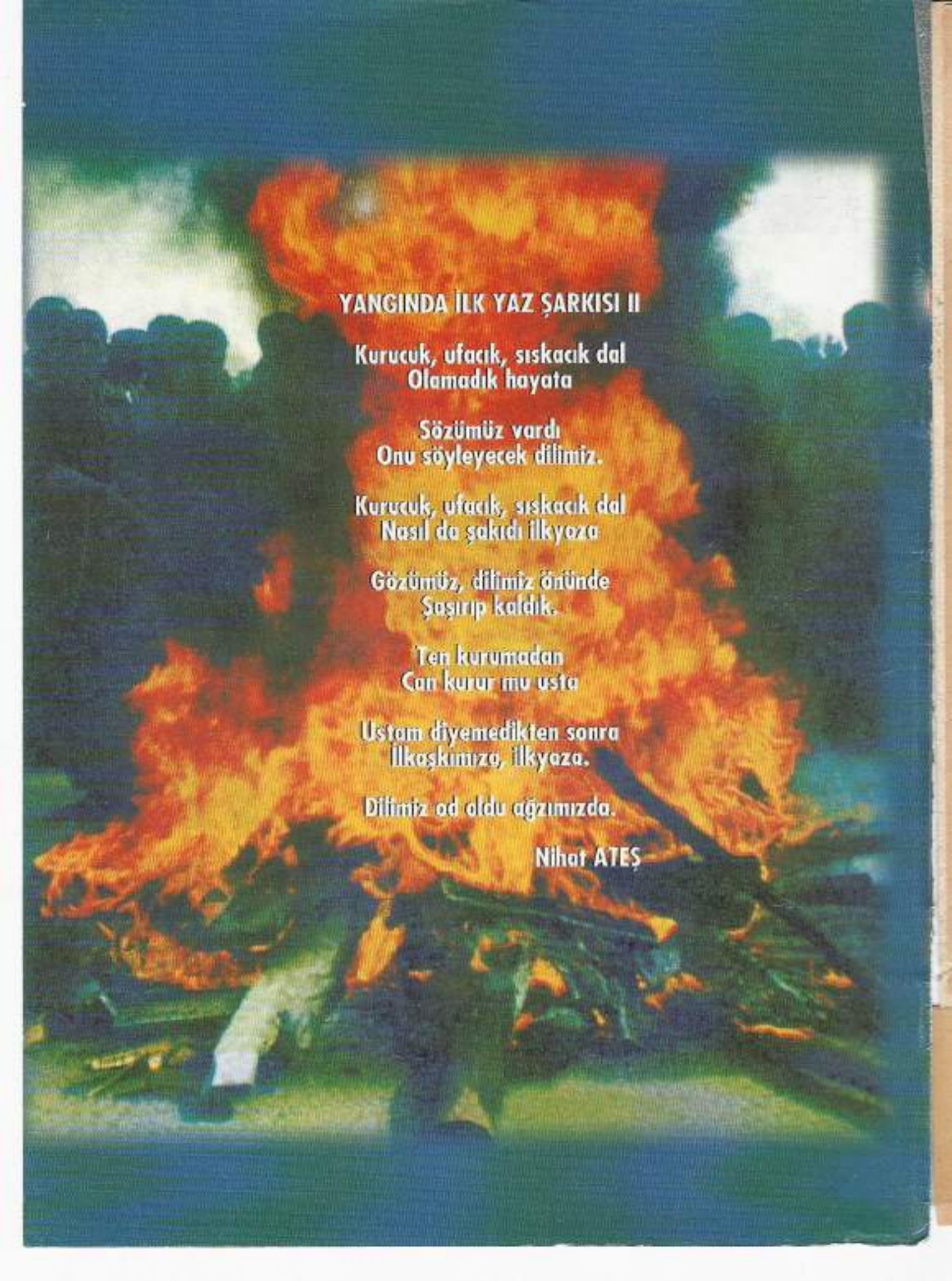
Tohum Kitapları

Gelecek la Yeşerecek

Yaşamı Özgürleştirmenin Işığı...

TOHUM BASIM YAYIN GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.
İstiklal Caddesi Turnacıbaşı Sokak Çeşme Han, 21/3 Beyoğlu-İSTANBUL
Tel: (0212) 245 54 24 Fax: (0212) 245 43 70

YANGINDA İLK YAZ ŞARKISI II

Kurucuk, ufacak, sıskacak dal
Olamadık hayata

Sözümüz vardı
Onu söyleyecek dilimiz.

Kurucuk, ufacak, sıskacak dal
Nasıl da şakıdı ilkyaza

Gözümüz, dilimiz önünde
Şaşıp kaldık.

Ten kurumadan
Can kurur mu usta

Ustam diyemedikten sonra
İlkaşkimıza, ilkyaza.

Dilimiz od oldu ağızımızda.

Nihat ATEŞ